NORGES OFFICIELLE STATISTIK.

Tredie Række No. 284.

Oversigt

over

de vigtigste Resultater af de statistiske Tabeller

vedkommende

Folketællingen i Kongeriget Norge

1 Januar 1891.

(Aperçu général du recensement du 1er Janvier 1891.)

Udgivet af

Det statistiske Centralbureau.

Kristiania.

I Kommission hos H. Aschehoug & Co.

1898.

Tidligere udgivne Hefter vedkommende Folketællingen 1 Januar 1891 se Norges officielle Statistik, Tredie Række No. 202, 229, 236, 259 og 278.

STEENSKE BOGTRYKKERI.

Forord.

Bureauet har herved den Ære at fremlægge en indledende Oversigt over de vigtigste Resultater af den almindelige Folketælling 1 Januar 1891 samt Oplysninger angaaende Fremgangsmaade, Omkostninger m. v. ved samme Folketælling.

Det statistiske Centralbureau, Kristiania 6 April 1898.

A. N. Kiær.

N. R. Bull.

Indhold.

Side.

Trykfeil og Rettelser.

Indledende Bemærkninger 1

Første Afsnit: Befolkningens samlede Størrelse og dens geografiske Fordeling.

§ 1. Befolkningens samlede Størrelse. Den hjemmehørende og den tilstedeværende Folkemængde. Midlertidigt nærværende og midlertidigt fraværende Personer 2
§ 2. Arealet og dets Fordeling paa Fastland og Øer, Ager, Eng, Skov og anden Udmark, Myr, Indsjøer, Snaufjeld, Sne og Is 7
§ 3. Folkemængdens Fordeling efter Længde- og Breddegrader 11
§ 4. Den relative Folkemængde pr. Kvadratkilometer. De mere og mindre befolkede Strøg 15
§ 5. Byernes Folkemængde 17

Andet Afsnit: Befolkningens Fordeling i Huse og Husholdninger.

§ 6. De beboede Huse og disses Art samt Antallet af Værelser m. m. 19
§ 7. Husholdningernes samlede Antal, Familiehusholdninger, enslige Personer, Fælleshusholdninger 25

Tredie Afsnit: Befolkningens Fordeling efter Kjøn, Alder og ægteskabelig Stilling.

§ 8. Befolkningens Fordeling efter Kjøn 28
§ 9. Befolkningens Fordeling efter Alder 31
§ 10. Befolkningens Fordeling i ægteskabelig Henseende 38

Fjerde Afsnit: Befolkningens Fordeling efter Livsstilling og Næringsvei.

§ 11. Den arbeidende og den ikke arbeidende Del af Befolkningen 42
§ 12. Hovedgrupper af Livserhverv og Livsstillinger 44
§ 13. Hovedgruppernes enkelte Bestanddele 59
§ 14. Livsstillinger, der indehavdes af Kvinder i 1891 sammenlignet med 1876 74
§ 15. Befolkningens sociale Sammensætning 76
§ 16. Sammenligning mellem Rigets Bygder og Byer 78
§ 17. Sammenligning mellem de forskjellige Landsdele amtsvis 81
§ 18. Aldersforhold ved de forskjellige Livsstillinger 83
§ 19. Befolkningens Fordeling efter Livsstilling i forskjellige Aldersklasser. — Overgang fra en Livsstilling til en anden 86
§ 20. Befolkningens Fordeling efter Livsstilling og ægteskabelig Stilling kombineret med Alder 92

Side.

Femte Afsnit: Befolkningens Fordeling efter Nationalitet og Fødesteder.

§ 21. Den finske og den lappiske Befolkning 97
§ 22. Den udenrigsfødte Befolkning i Norge og den norskfødte Befolkning i Udlandet 100
§ 23. De indenrigske Omflytninger 103
§ 24. Udvandringen fra Fødestederne samt Overskudet af Udflytning eller af Indflytning 104

Sjette Afsnit: Befolkningens Fordeling efter Trosbekjendelse.

§ 25. Antal Personer, der hørte til Statskirken, og Antallet af Dissentere af forskjellig Slags 112

Syvende Afsnit: Blinde, Døvstumme og Sindssyge. Ægteskaber mellem Nærbeslægtede.

§ 26. Blinde, Døvstumme og Sindssyge 116
§ 27. Ægteskaber mellem Nærbeslægtede 121

Oplysninger angaaende Fremgangsmaaden m. v. ved den i Januar 1891 afholdte Folketælling 123
Bilage hertil 131

Table des matières.

Pages.

Errata.

Introduction 1

I. **Population totale. Répartition géographique de la population.**

§ 1. Population totale. Population de domicile et de fait. Personnes momentanément présentes et personnes momentanément absentes 2
§ 2. Superficie et répartition de la superficie en terre ferme, îles, champs, prés, bois, marais, lacs, montagnes, etc. 7
§ 3. Population répartie par degrés de longitude et de latitude 11
§ 4. Population relative par kilomètre carré. Les districts les plus peuplés et les moins peuplés 15
§ 5. Population des villes 17

II. **Maisons et ménages.**

§ 6. Nombre et espèce des maisons habitées, nombre des chambres etc. 19
§ 7. Nombre total des ménages; ménages de famille, personnes seules, ménages spéciales 25

III. **Population répartie par sexe, par âge et par état civil.**

§ 8. Population répartie par sexe 28
§ 9. Population répartie par âge 31
§ 10. Population répartie par état civil 38

IV. **Population classée par professions.**

§ 11. Répartition de la population en individus actifs et passifs 42
§ 12. Grandes classes professionnelles et sociales 44
§ 13. Spécification des grandes classes 59
§ 14. Professions exercées de femmes en 1891 et en 1876 74
§ 15. Composition sociale de la population 76
§ 16. Professions des campagnes et des villes 78
§ 17. Professions des différentes préfectures 81
§ 18. Population répartie par profession et par âge 83
§ 19. Influence de l'âge sur la répartition des professions 86
§ 20. Population répartie par professions, par état civil et par âge 92

V. **Population classée par *nationalité* et par *lieux de naissance*.**

§ 21. Les Finnois (Quaines) et les Lapons 97
§ 22. Individus présents en Norvége nés à l'Étranger et individus présents à l'Étranger nés en Norvége 100
§ 23. Mouvements intérieurs 103
§ 24. Emigration des lieux de naissance; excédant de l'émigration et de l'immigration 104

VI. **Population classée par culte.**

§ 25. Personnes appartenant à l'église de l'État (luthérienne) et dissidents de différentes confessions 112

VII. **Aveugles, sourds-muets et aliénés. Mariages consanguins.**

§ 26. Aveugles, sourds-muets et aliénés 116
§ 27. Mariages consanguins 121

Renseignements concernant les procédés etc. du recensement en Janvier 1891 123
Annexes s'y rattachant 131

Trykfeil og Rettelser

i

de tidligere udgivne Hefter.

1ste Hefte (Norges officielle Statistik No. 202):

Side 10 staar i Forspalten: 20. Numedal, skal være: 20. Numedal og Sandsvær.
— 44. Ved 7. Hvitsten L. Linie 10 f. o. tilføies som Note: Udgjør ikke særskilt Kommune, men hører til Vestby Herred.
— 44. Ved 16. Holmsbu L. Linie 22 f. o. tilføies som Note: Udgjør ikke særskilt Kommune, men hører til Hurum Herred.
— 53, Spalte 4, L. 10 f. n. staar: Tyldal, læs: Tyldalen.
— 55. Ved Eidanger, Spalte 4, L. 4 f. o. tilføies som Note: Langangen Kapel indviet i 1891. (Kgl. Res. 21 Decbr. 1891.)
— 59, Spalte 1 nederst staar: Onarheim, læs: Onareim.
— 63, Spalte 1, Rubr. 1 og 2 staar: Bratvær 817—820, Hopen 1 276—1 294, skal være: Bratvær 1 276—1 294, Hopen 817—820.
— 64, Spalte 1, L. 6 f. o. staar: Mo, skal være: Moe.
— 66, Spalte 2, Rubr. 2, staar Steigen Sogns hjemmehørende Folkemængde angivet til: 2 016,
skal være: 2 216.
— 75, Spalte 3 staar ved Kvernes og Gjemnes anført Note 1, skal være: Note 2.
— 96, Spalte 4, L. 10 f. o. staar Hiterdal, læs: Hitterdal.

2det Hefte (Norges officielle Statistik No. 229):

Side 132, Rubr. 10 staar «Ialt Kvinder», skal være: «Ialt Mænd».
— 20 — «Ialt Mænd», — — «Ialt Kvinder».
— 230. Antallet af «Forhen Gifte» i Alderen 67—68 Aar,
staar: 1 111
skal være: 1 101.

3die Hefte (Norges officielle Statistik No. 236):

Side 7, Rubrik 8, staar i Hovedet anført Note 1, skal være: Note 2.
— 12. I Note 1 staar henvist til Tabel 8, skal være: Tabel 9.
— 17, Rubrik 8, staar i Hovedet anført Note 1, skal være: Note 2.
— 17, Rubrik 12 og 13, staar i Hovedet: Hustjenere, skal være: Hustjenere[5]).
— 19, Rubrik 8, staar i Hovedet anført Note 1, skal være: Note 2
— 20, Rubrik 3 og 4, staar i Hovedet anført Note 2, skal være: Note 3.

Side 21, Rubrik 8, staar i Hovedet anført Note 1, skal være: Note 2.
— 232, L. 8 og 9 f. o. staar: Telegrafstationer, skal være: Telefonstationer.
— 282 og 284, Note 1 (Trondhjem fra 1 Januar 1893), henholdsvis:

	Rubr. 1.	Rubr. 17.
staar:	1 015	168
skal være:	1 095	628.

4de Hefte (Norges officielle Statistik No. 259):
Side 65, L. 5 f. o. staar: Kontraktører m. m. — 8. 86. 123. 115. 136. 8. — 476.
skal være: —»— — 7. 86. 121. 113. 136. 8. — 471.
— —, L. 7 f. o. staar: Stenbrudeiere m. m. — 11. 35. 25. 24. 22. 3. — 120.
skal være: —»— — 12. 35. 27. 26. 22. 3. — 125.
— 100 staar: Tabel 1, skal være: Tabel 2.
— 101, Rubrik 11 i Hovedet tilføies: m. m.

5te Hefte (Norges officielle Statistik No. 278):
Side 120—126. Navnefortegnelse over Personer, 95 Aar og derover, 1 Januar 1891.
Vedkommende Personer, døde inden Udgangen af Aaret 1895, anmærkes følgende Tillægsoplysninger:

44. *Ole Jonassen*, Ibbestad, efter Sognepræstens Opgave født mellem 1795 og 1800 (Folket. f. 1792), † 23/8 1894.
51. *Eli Olsdatter*, Haus, f. 8/10 1792, † 12/6 1895.
52. *Anne Olsdatter*, Hitteren, f. ca. 1795 (Folket. f. 1792), † 7/2 1895.
63. *Morten Olsen*, Østre Gausdal, døbt 28/3 1793, † 3/4 1891.
69. *Anders Torrisen*, Borgund (Sogn), f. 23/8 1793, † 30/9 1891.
83. *Ingeborg Olsen (Isaksen)*, Kragerø, d. 31/7 1796 (Folket. f. 1793) † 13/9 1895.
85. *Guri Larsdatter Veland*, Strand, d. 1801 (Folket. f. 1793), † 13/3 1895.
89. *Goro Andersdatter*, Opdal, d. 1795 (Folket. f. 1793), † 31/12 1895.
92. *Marta Sakariasdatter*, Nedre Stjørdalen, f. 12/5 1796 (Folket. f. 1793), † 30/6 1895.
98. *Mads Knutsen Ødegaard*, Ulstein, f. April 1793 (Folket. f. 1794), † 13/1 1891.
124. *Anne Tomine Olsen*, Hisø, d. 29/11 1794, † 3/3 1891.
127. *Johannes Ivarsen*, Os, f. Mai 1796 (Folket. f. 1794), † 26/2 1895.
131. *Guraa Amundsdatter*, Grytten, d. 7/5 1794, † 18/2 1895.
134. *Hans Kristian Hansen*, Bjørnør, f. 1794, † 31/10 1892.
136. *Randi Pedersdatter*, Aafjorden, f. 1794, † 13/2 1892.
141. *Olina Andersdatter*, Vefsen, d. 1795 (Folket. f. 1794), † 8/3 1895.
145. *Hanniken (Anniken Olina)*, Sortland, d. 1794, † 11/9 1895.
149. *Even Jensen*, Hurdalen, f. 1794, † 9/5 1891.
159. *Marthe Paulsdatter*, Nerstrand, d. 26/1 1795, † 6/1 1891.
191. *Ole Pedersen*, Modum, f. 17/9 1795, † 21/11 1891.
202. *Jorine (Iverine) Arnesdatter*, Haram, d. 5/12 1795 (Folket. f. 1794), † 16/1 1891.
205. *Kirsti Amundsdatter*, Romedal, f. 1/11 1795, † 15/2 1895.
212. *Tore Andersen Tuten*, Skjeberg, f. 26/6 1796 (Folket. f. 1795), † 11/2 1893.
217. *Eli Gudmundsdatter*, Kristiania, d. 3/11 1799 (Folket. f. 1795), † 7/4 1895.
220. *Eli Andersdatter*, Løiten, f. 24/10 1795, † 12/1 1895.
228. *Anders Andersen*, Øvre Eker, f. 1795, † 23/6 1892.
248. *Arnt Sørensen Sæterbø*, Stangvik, d. 1797 (Folket. f. 1795), † 16/7 1895.
249. *Martha Nilsdatter (Olsdatter)*, Aafjorden, f. 1796 (Folket. f. 1795), † 11/3 1891.

Indledende Bemærkninger.

Under Titelen: «Bidrag til en norsk Befolkningsstatistik. Indledning til Tabeller indeholdende Resultaterne af Folketællingen i Norge i Januar 1876» udgav Bureauet i 1882 en forholdsvis udførlig Fremstilling af Befolkningsforholdene, saaledes som disse fremgik af nævnte Folketælling. Senere har man dels i «Livs- og Dødstabeller for det Norske Folk efter Erfaringer fra Tiaaret $18^{71}/_{72}$—$18^{80}/_{81}$» (udg. 1888), dels i «Oversigt over de vigtigste Resultater af de statistiske Tabeller vedkommende Folkemængdens Bevægelse 1866—1885» (udg. 1890) behandlet den Side af Befolkningsstatistiken, som indbefattes under Benævnelsen: Folkemængdens Bevægelse, hvorhos man angaaende samme Emne navnlig som Indledning til «Tabeller vedkommende Folkemængdens Bevægelse i Aarene 1856—1865» (udg. 1869) har givet en udtømmende Fremstilling af disse Forhold i tidligere Aar.

I nærværende Skrift vil de vigtigste af de i førstnævnte Bidrag omhandlede Forhold gjøres til Gjenstand for en saavidt muligt kortfattet Fremstilling paa Grundlag af den sidste Folketælling, hvorhos endel ved samme tilveiebragte Oplysninger angaaende Forhold, som ikke har været omhandlede ved de tidligere Folketællinger, vil blive særskilt behandlede.

Første Afsnit: Befolkningens samlede Størrelse og dens geografiske Fordeling.

§ 1. Befolkningens samlede Størrelse. Den hjemmehørende og den tilstedeværende Folkemængde. Midlertidigt nærværende og midlertidigt fraværende Personer.

Norges Folkemængde skulde, ifølge Folketællingens officielle Hovedresultat, 1 Januar 1891 have udgjort 2 004 102, regnet efter de her i Landet bosatte Personer. Dette Tal er fremkommet paa den Maade, at man har gaaet ud fra det samlede Antal af de i Norge tilstedeværende Personer (1 988 674) med Fradrag af de i Udlandet bosatte (2 946), men med Tillæg af de Indbyggere, der midlertidigt opholdt sig udenfor Riget (18 374). Sidstnævnte Antal er for de Søfarendes Vedkommende (14 945, hvoraf 14 706 Mænd og 239 Kvinder, uberegnet 2 628 i Udlandet bosatte ombordværende Personer) bleven optalt direkte ved Tælling ombord paa norske Skibe og for de øvrige i Udlandet fraværende (3 429) efter Opgaver indhentede paa Hjemstederne i Norge. Som det imidlertid vil fremgaa af det følgende, synes den direkte Tælling af Sømænd at have givet et noget for lavt Resultat, idet der ifølge Opgaver fra Hjemstederne skulde have været ikke mindre end 16 939 norske Sømænd fraværende i Udlandet ombord paa norske Skibe, altsaa 2 233 flere end direkte optalt. Heller ikke Opgaven over de øvrige i Udlandet fraværende kan efter Forholdets Natur ansees som ganske fuldstændig, og Norges hjemmehørende Befolkning kan derfor antages i Begyndelsen af 1891 at have udgjort mindst 2 006 000, ihvorvel det for de med udenlandske Fartøier farende norske Sømænd ofte er vanskeligt at afgjøre, om de bør ansees som hjemmehørende i Norge eller ikke. Det opgivne Antal af disse (447) er dog antagelig altfor lavt.

Norges hjemmehørende Folkemængde er ved sidste Folketælling ligesom ved de tidligere ogsaa opgjort saaledes, som den fremgaar af de paa hvert Hjemsted modtagne Opgaver, der viser et samlet Antal af 2 000 917. Aarsagen til det forskjellige Resultat maa antages at ligge deri, at den ved direkte Tælling af de paa hvert Sted nærværende Personer befundne Folkemængde danner et sikrere Grundlag for Opgaverne end de paa Hjemstederne indhentede Opgaver over de i Norge eller i Udlandet fraværende Personer, hvorhos Sondringen mellem de

midlertidigt tilstedeværende Personer og dem, der ansees som boende paa Stedet, ikke altid kan gjøres med Sikkerhed. Den paa heromhandlede Maade opgjorte hjemmehørende Folkemængde besidder imidlertid fremfor den først nævnte et uomtvisteligt Fortrin deri, at den kan opgjøres for de enkelte Landsdele. Det er denne Folkemængde, som er lagt til Grund for de fleste i Folketællingstabellerne indtagne Opgaver over Folkemængden i Rigets forskjellige administrative Inddelinger[1]), om man end ved Siden heraf ogsaa har meddelt Opgaver over den tilstedeværende Folkemængde for de vigtigste af disse.

Rigets samlede tilstedeværende Folkemængde var i 1891 som allerede nævnt 1 988 674, altsaa 15 428 mindre end den hjemmehørende. Af denne Befolkning faldt paa det egentlige Landomraade 1 985 379, idet de øvrige 3 295 1 Januar 1891 befandt sig ombord paa norske eller fremmede Fartøier inden Rigets Grænser. Norges tilstedeværende Befolkning kan imidlertid ogsaa tages i en mere udvidet Forstand, idet man dertil kan henregne alle de Personer, der ved Tællingstiden befandt sig enten indenfor Norges Landomraade eller ombord paa norske Skibe, hvad enten disse var i norsk Havn eller i Udlandet eller paa Søen; norsk Skibsdæk er jo norsk Grund. Paa den Maade faar man et samlet Antal af 2 005 880, hvortil i Henhold til det foregaaende antagelig bør lægges 2 233 Søfolk, altsaa tilsammen 2 008 113.

En Sammenligning med den foregaaende Folketælling, der ogsaa blev opgjort efter de forskjellige Principer, som ovenfor er forklaret, viser følgende Resultater:

	1876.	1891.	Tilvækst 1876—1891.
A. Hjemmehørende Folkemængde:			
1) efter de paa hvert Hjemsted modtagne Opgaver	1 813 424	2 000 917	+ 187 493
2) den i Riget tilstedeværende Folkemængde med Tillæg af de Indbyggere, der midlertidigt opholdt sig udenfor Riget, men med Fradrag af de indenfor Riget værende i Udlandet bosatte Personer	1 818 853	2 004 102	+ 185 249
B. Tilstedeværende Folkemængde:			
1) paa Rigets Landomraade	1 802 172	1 985 379	+ 183 207
2) paa Rigets Landomraade samt paa Fartøier i norske Havne eller i norsk Kystfart	1 806 900	1 988 674	+ 181 774
3) paa Rigets Landomraade samt paa norske Fartøier, iberegnet de, der var udenfor Rigets Grænser	1 821 113	2 005 880	+ 184 767

[1]) Norges off. Stat. III. No. 202.

Folkemængdens Tilvækst viser sig altsaa noget forskjellig, eftersom man regner Folkemængden paa den ene eller anden Maade, idet Tallene varierer mellem 181 774 og 187 493 eller, procentvis angivet, mellem 10.06 og 10.34 Pct. Da, som ovenfor anført, Tællingen af de i Udlandet sig opholdende norske Søfolk i 1891 var noget for lav, hvilket derimod neppe var Tilfældet i 1876, bør den under A 2 og B 3 beregnede Tilvækst antagelig forøges med et Par Tusinde og skulde altsaa kunne ansættes til omtrent 187 000. At den i Riget tilstedeværende Folkemængde viser en noget ringere Tilvækst, beror hovedsagelig derpaa, at der af de i Norge bosatte Søfolk var et større Antal fraværende i Udlandet i 1891 end i 1876.

Nærmere Oplysning angaaende Forholdet mellem den inden Riget samt paa norske Fartøier i Udlandet tilstedeværende Befolkning, saavelsom angaaende de midlertidigt nærværende og midlertidigt fraværende Personer vil findes i nedenstaaende tabellariske Oversigt, hvor der er anstillet en detailleret Sammenligning mellem Folketællingerne af 1876 og 1891, forsaavidt angaar de enkelte Bestanddele, af hvilke den hjemmehørende og den tilstedeværende Befolkning var sammensat.

Oversigt over de enkelte Bestanddele, hvoraf Rigets hjemmehørende og tilstedeværende Befolkning i 1876 og 1891 var sammensat.

Aperçu des divers éléments dont se composaient en 1876 et en 1891 la population de domicile et la population de fait du royaume de Norvège.

Personernes Opholdssteder og Bosteder *).	Efter Folketællingen af 1876.			Efter Folketællingen af 1891.		
	Mandkjøn.	Kvindekjøn.	Tilsammen.	Mandkjøn.	Kvindekjøn.	Tilsammen.
Personer, tilstedeværende:						
1. Paa Rigets Landomraade:						
a. bosatte i Norge	870 840	929 781	1 800 621	946 491	1 036 370	1 982 861
b. — - Udlandet	1 311	240	1 551	1 798	720	2 518
Tilsammen	872 151	930 021	1 802 172	948 289	1 037 090	1 985 379
2. Paa norske Fartøier i norske Havne:						
a. bosatte i Norge.....	3 905	109	4 014	2 590	265	2 855
b. — - Udlandet	54	1	55	58	15	73
Tilsammen	3 959	110	4 069	2 648	280	2 928

*) Population de fait: [1]) sur le territoire de la Norvège proprement dit: a) domiciliée en Norvège, b) domiciliée à l'étranger; [2]) à bord des navires norvégiens ancrés dans les ports du royaume ou naviguant en cabotage; [3]) à bord des navires étrangers en Norvège; [4]) à bord des navires norvégiens hors du pays. [5]) Personnes du séjour passager présentes aux lieux de recensement. [6]) Personnes appartenant au ménage et absentes au jour de recensement. Résumé indiquant la population de domicile et de fait d'après les diverses données précédentes.

Personernes Opholdssteder og Bosteder.	Efter Folketællingen af 1876.			Efter Folketællingen af 1891.		
	Mandkjøn.	Kvindekjøn.	Tilsammen.	Mandkjøn.	Kvindekjøn.	Tilsammen.
3. Paa fremmede Fartøier i norske Havne:						
a. bosatte i Norge	23	-	23	12	-	12
b. — - Udlandet	629	7	636	341	14	355
Tilsammen	652	7	659	353	14	367
4. Paa norske Fartøier udenfor Norge:						
a. bosatte i Norge	12 809	52	12 861	14 706	239	14 945
b. — - Udlandet	2 011	-	2 011	2 612	16	2 628
Tilsammen	14 820	52	14 872	17 318	255	17 573
5. Paa Tællingsstederne i Norge midlertidigt tilstedeværende Personer:						
a. bosatte i Norge	27 750	15 059	42 809	34 514	26 099	60 613
b. — - Udlandet	1 994	248	2 242	2 197	749	2 946
Tilsammen	29 744	15 307	45 051	36 711	26 848	63 559
6. Paa Tællingsstederne i Norge som midlertidigt fraværende anførte Personer:						
a. fraværende i Norge	23 579	12 767	36 346	31 626	23 609	55 235
b. — - Udlandet:						
1) Søfarende:						
α) paa norske Skibe	13 777	118	13 895	16 939	199	17 138
β) — fremmede Skibe				447	-	447
2) Andre	994	340	1 334	2 320	662	2 982
Tilsammen	38 350	13 225	51 575	51 332	24 470	75 802
Sammendrag:						
A. Norges hjemmehørende Befolkning (1 a, 2 a, 3 a, 4 a, 6 b 2)	888 571	930 282	1 818 853	966 566	1 037 536	2 004 102
B. Samme opgjort paa Grundlag af Hjemstedsopgaverne (1 + 2 + 3 ÷ 5 + 6)	885 368	928 056	1 813 424	965 911	1 035 006	2 000 917
C. Norges tilstedeværende Befolkning (1 + 2 + 3)	876 762	930 138	1 806 900	951 290	1 037 384	1 988 674
D. Tilstedeværende Befolkning paa Norges Landomraade og paa norske Skibe (1 + 2 + 4)	890 930	930 183	1 821 113	968 255	1 037 625	2 005 880

Bemærkninger til Tabel I.

1. Den betydelige Stigning i Antallet af de paa Rigets Landomraade tilstedeværende og i Udlandet bosatte Personer beror hovedsagelig paa Julebesøg af Nordmænd bosatte i Amerika. Blandt de ved Tællingen af 1891 midlertidigt tilstedeværende Personer var nemlig ikke mindre end 841 Mænd og 302 Kvinder bosatte i Amerikas forenede Stater. Som bosatte i Sverige var derhos anført 580 Mænd og 248 Kvinder; tilsvarende Opgave for 1876 haves ikke, men skulde antagelig have opvist et betydeligt større Tal paa Grund af de mange svenske Jernbanearbeidere, der dengang var sysselsat her i Landet, dersom ikke disse for en Del havde været regnede med blandt den i Norge hjemmehørende Befolkning, jfr. Norges off. Stat. III, No. 106, S. 111. Blandt de øvrige i Udlandet bosatte og midlertidigt i Norge tilstedeværende Personer var der i 1891 139 bosatte i Danmark, 92 i Tyskland og 89 i Storbritannien og Irland.
2. Antallet af de paa Fartøier i norske Havne talte Individer var, som det vil sees, betydeligt større i 1876 end i 1891. Dette beror for en væsentlig Del paa Nærværelsen i Kristiansunds Havn af et større Antal Fiskefartøier med tilsammen 895 ombordværende Personer, men ogsaa bortseet herfra var den inden Riget værende Fartøibefolkning mindre i 1891 end i 1876.
3. Antallet af de i Norge bosatte og paa Tællingsstederne midlertidigt tilstedeværende Personer, saavelsom af de Personer, der paa Tællingsstederne anførtes som midlertidigt fraværende i Norge, var, som det vil sees, i 1891 betydeligt større end i 1876. Det indbyrdes Forhold mellem disse Opgaver var for begge Kjøn tilsammen nogenlunde det samme i begge Aar, medens der dog særskilt for Mandkjøn viser sig nogen Forskjel. De midlertidigt tilstedeværende overstiger nemlig de som fraværende opgivne med følgende Antal:

	for Personer af Mandkjøn.	for Personer af Kvindekjøn.	Tilsammen.
i 1876 med	4 171	2 292	6 463
- 1891 —	2 888	2 490	5 378

Forsaavidt den paapegede Forskjel skulde kunne tillægges nogen Betydning, peger den i Retning af, at den hjemmehørende Befolkning i 1891 er bleven fuldstændigere optalt end i 1876, men Forskjellen er i det Hele forholdsvis ringe.

4. Angaaende Forholdet mellem de paa Tællingsstederne i Norge som fraværende opførte Sømænd og de i Udlandet paa norske Fartøier tællede tilstedeværende Sømænd henvises til foranstaaende Indledning S. 2 samt Bidrag til en norsk Befolkningsstatistik, S. 7.

§ 2. Arealet og dets Fordeling paa Fastland og Øer, Ager, Eng, Skov og anden Udmark, Myr, Indsjøer, Snaufjeld, Sne og Is.

Angaaende Arealet og dets Fordeling haves ikke fuldstændige Opgaver, men vi skal i nærværende Afsnit søge at gjøre Rede for disse Opgavers Beskaffenhed og meddele de vigtigste Resultater af samme.

Rigets samlede Areal skulde ifølge Norges off. Stat. III, No. 202 udgjøre 322 304 km². Forsaavidt angaar Nordlands Amts tre nordligste Fogderier samt Finmarkens Amts Landdistrikt, er den samme vedkommende Arealopgave, nemlig 74 620.83 km², ikke bygget paa nyere Maalinger, og Resultatet kan forsaavidt ikke være paalideligt.

I Forbindelse med Folketællingen af 1876 angives Norges Areal (i 1878) til 318 192 km² eller 2 494 gamle norske Kvadratmile. Det bemærkedes dengang, at for Nordre Bergenhus samt nordligere Amter med Undtagelse af Tromsø alene forelaa ældre, usikre Karter. Imidlertid viser en Sammenligning med de nye Opgaver saagodtsom for samtlige Amter, ogsaa de østen- og søndenfjeldske, noget høiere Resultater, hvilket har sin Grund i nøiagtigere Maalinger og Beregninger.

I Dr. O. J. Brochs 1871 udgivne Statistisk Årbog for Kongeriget Norge angives det samlede Areal til 314 864 km² = 2 468.14 norske Kvadratmile = 5 719.29 geografiske Kvadratmile.

I Folketællingstabellerne for 1866 anføres Arealet til 2 482.16 norske Kvadratmile og i de tilsvarende Tabeller for 1855 og 1845 til 5 799.29 geografiske Kvadratmile.

Strelbitsky, der for samtlige Lande i Europa har udført selvstændige paa de bedste Karter byggede Arealberegninger, har i sit Værk: Superficie de l'Europe (1882), angivet Norges Areal til 325 422.7 km², et Tal, som altsaa er lidt høiere end de nyeste officielle norske Arealopgaver. Forskjellen stikker især i Opgaverne for Nordlands Amt, der af Strelbitsky er angivet til 42 401 km², men efter de officielle norske Opgaver alene skulde udgjøre 37 599 km².

Af Rigets samlede Areal skulde ifølge Folketællingstabellerne paa 186 beboede Øer paa 10 km² og derover falde et Areal af 20 046 km², hvortil kommer Arealet af 1 484 beboede mindre Øer samt af de ubeboede, der antages samtlige at høre til de mindre. Strelbitsky beregner samtlige Øers Areal til 22 229 km²; Broch har Tallet 21 900 km².

Fastlandets Areal skulde altsaa udgjøre lidt over 300 000 km².

For de tre nordligste Amter er Opgaverne over Øernes Areal temmelig afvigende, nemlig for:

Øer i:	Ifølge de officielle Opgaver.	Ifølge Strelbitsky.	Ifølge Dr. Broch.
Nordlands Amt	5 586 km²	6 137 km²	5 940 km²
Tromsø Amt	5 760 —	5 566 —	6 100 —
Finmarkens Amt	2 896 —	3 313 —	3 050 —

Med Hensyn til Tromsø Amt er de to først anførte Opgaver byggede paa et nyt Kart, som ikke forelaa dengang, da Dr. Broch foretog sine Beregninger. For Nordlands og Finmarkens Amter foreligger der fremdeles alene usikre Karter undtagen for en Del af Nordlands Amt; for dette Amts Vedkommende vil efter nogle Aars Forløb sandsynligvis et fuldstændigt Kart være udarbeidet.

De i Forhold til sit hele Areal ørigeste Amter er:

Tromsø, af hvis Areal 21.9 Pct. bestod af Øer, Nordland 14.8 Pct., Søndre Bergenhus 10.8 Pct. Romsdal 10.5, Finmarken 6.1 Pct.

Af det samlede Areal af Øer falder 14 242 km² eller 71 Pct. paa de tre nordligste Amter og 3 857 km² eller 19 Pct. paa de to bergenhusiske Amter samt Romsdal.

De største Øer og deres Folkemængde er:

	Areal i km².	Folkemængde 1891.
Hinnøen (beliggende for omtrent Halvparten i Tromsø og forøvrigt i Nordlands Amt)	2 238	11 539
Senjen (Tromsø Amt)	1 596	5 247
Sørøen (Finmarken)	972	1 197
Langøen (Lofoten)	887	9 274

Herefter følger endel andre Øer i Tromsø Stift. Af større Øer i de sydligere Amter kan mærkes: Hitteren (Fosen) 565 km² og 2 779 Indbyggere; Osterøen (Nordhordland) 328 km² og 5 530 Indbyggere; Stord (Søndhordland) 235 km² og 3 342 Indbyggere.

Den folkerigeste Ø ved Rigets Kyst er Karmøen med 11 620 Indbyggere paa 175.5 km². Dernæst de ovenfor nævnte Øer: Hinnøen med 11 539 og Langøen med 9 274 Indbyggere. Af andre mærkeligere Øer kan nævnes Nøtterø med 5 417 Indbyggere paa 43 km² og Tjømø med 2 542 Indbyggere paa 24 km².

I foranstaaende Opgaver er kun taget Hensyn til de ved Kysten beliggende Øer, altsaa ikke til dem, der ligger i Ferskvand, blandt hvilke navnlig fremhæver sig de af Glommens Arme omflydte Øer: Rolsøen 58.6 km² og 19 082 Indbyggere samt Tunøen 81.9 km² og 7 615 Indbyggere.

Forøvrigt henvises i heromhandlede Henseende til de i vedkommende Folketællingshefte offentliggjorte detaillerede Opgaver samt til Dr. Brochs og Hr. Strelbitskys foran nævnte Værker. Dr. Broch meddeler bl. a. en Fortegnelse over samtlige Øer i Norge ordnede efter deres Størrelse, medens man i Strelbitskys Værk finder anført ikke alene alle vigtigere Øer i Norge, men ogsaa i hvert af de øvrige europæiske Lande.

Sammenligningen med de officielle svenske Opgaver [1]) over Arealet af Øer viser følgende Resultater. Øerne ved den svenske Kyst udgjorde et samlet Areal af 7 892.7 km², altsaa lidt over Trediedelen af de norske Øers Areal.

[1]) A) Befolkningsstatistik. Ny följd. XXXII: 2, S. XI o. fg.

De af disse Øer, der var større end 20 km², udgjorde i Sverige tilsammen 6 751 km² og havde en Folkemængde af 161 378 Indbyggere.

De i Venern, Vettern, Mälaren og Hjelmaren beliggende Øer havde et samlet Areal af 790 km², hvilket ikke er medregnet i foranstaaende Opgaver.

Sveriges største Ø, Gotland, udgjør 3 011 km² og er saaledes næsten en halv Gang til saa stor som den største norske Ø, Hinnøen (2 238 km²); men dens Befolkning var 50 162 Indbyggere mod Hinnøens 11 539. Den næststørste Ø i Sverige, nemlig Öland (1 346 km² og 33 819 Indbyggere), var derimod noget mindre end Norges anden Ø, Senjen.

Danmarks største Ø, Sjælland, har ifølge Strelbitsky et Areal af 6 828.5 km² og Fyen 2 943 km².

Island udgjør 102 417 km² og er, efter Storbritannien (217 720 km²), Europas næststørste Ø.

Angaaende den Del af Arealet, der optages af Ager og Eng, findes Oplysninger meddelt i Jordbrugsstatistiken [1]), ifølge hvilke det samlede Areal af Ager og Eng var omtrent 9 200 km².

Angaaende Skogarealet findes de første hele Norge omfattende Beregninger i Dr. Brochs 1867—1871 udgivne statistiske Årbog, hvor det opføres med ialt 66 500 km² Sammesteds angives dette Areals Fordeling stiftsvis samt meddeles detaillerede Oplysninger angaaende Arealet af offentlige Skoge efter en Afhandling af Forstmester Barth i «Aftenbladet», Januar 1871. Angaaende de offentlige Skoge henvises sammesteds derhos ogsaa til Sth. Forh. 1848, 2den Del, No. 21.

De næste Beregninger udførtes af d'Hrr. Forstmestre Th. Mejdell og J. Scheen i 1877 og findes trykt som Bilag No. 4a og 4b til Oth. Prp. No. 15 for 1878 [2]). I disse Bilage findes angivet det sandsynlige Areal i norske Kvadratmil for hvert Fogderi og tillige sammes antagelige Værdi. I denne Opgave saavelsom i den i Almanakken for 1884 af Forstmester Scheen meddelte er Skogarealet for Stavanger og de to bergenhusiske Amter paa Grund af den tynde Bestand «reduceret til fuld Besætning», hvilket ogsaa synes at være Tilfældet med Dr. Brochs Opgaver for Bergens Stift. Det samlede Areal af

---

[1]) Norges off. Stat. III, No. 217, Indledningen (S. XXI).

[2]) Se ogsaa Forstmester Mejdells Afhandling: «Skov og Skovforhold» i Almanakken for 1877, hvor Norges Skogareal anføres til 500 à 600 Kvadratmile eller 22 à 25 Pct. af det samlede Areal.

Norges Skoge skulde efter Forstmester Scheens Beregning i Almanakken for 1884 udgjøre 74 786 km².

Hermed væsentlig overensstemmende, undtagen for de nævnte vestlandske Amter, er endel i «Meddelelser fra Det statistiske Centralbureau» 1884, No. 7 indtagne «Statistiske Oplysninger om Norges Skovareal» af samme Forfatter, der i nævnte Afhandling bl. a. giver Oplysninger om, hvormeget af Skogarealet i hvert Fogderi der er Løvskog, samt om de forskjellige Slags offentlige Skoge, hvorhos Opgaverne ledsages af oplysende Bemærkninger. Ifølge denne Kilde skulde Norges hele Skogareal udgjøre 77 621 km², hvoraf 10 076 km² offentlig og kommunal Skog. Sidstnævnte Tal er af Skogdirektøren senere angivet til 10 238 km². (Sth. Forh. 1891, Dok. No. 41, S. 3.)

I de seneste Aar har Professor A. Helland i sit Værk «Jordbunden i Norge», Kristiania 1893, ved særskilte Forespørgsler og særskilte Skjøn tilveiebragt Oplysninger angaaende Skogarealerne i de enkelte Herreder, og disse Oplysninger har senere i det i 1894 udgivne Værk: «De norske Flødningsvasdrag» modtaget en videregaaende Bearbeidelse, hvorved bl. a. Skogarealet er bleven fordelt paa Elvenes Nedslagsdistrikter og sammenholdt med det i samme Elve i Aarene 1886—1890 nedflødede Kvantum Tømmer samt med det beregnede aarlige Forbrug inden vedkommende Distrikter.

Uagtet Helland har høiere Tal end Scheen for Stavanger og de to bergenhusiske Amter, kommer han dog til et overhovedet adskilligt mindre Areal, nemlig 68 210 km², et Tal, der forøvrigt staar det af Broch omkring 1870 beregnede temmelig nær.

Efter disse forskjellige Beregninger kan man altsaa antage, at Norges Skogareal for Tiden udgjør noget over en Femtedel af det samlede Areal.

Med Hensyn til det af Udmark, Myr, Snaufjeld m. m. optagne Areal henvises til Professor Hellands ovenciterede Værk: «Jordbunden i Norge», hvor der underet for dette Areal, incl. Ferskvand, meddeles udførlige Opgaver saavel udvisende de absolute Tal som Procentforholdet i de enkelte Herreder, Fogderier og Amter. For det hele Rige skulde denne væsentlig uproduktive Del af Arealet udgjøre 76 Pct. af det hele, varierende amtsvis mellem ca. 18 à 20 Pct. i de omkring Kristianiafjorden beliggende Amter til over 90 Pct. i de to nordligste Amter. I samme Værk findes tilsvarende Opgaver over Bergarternes Fordeling. En Opgave over Udstrækningen af Myrer vilde være af megen Interesse, men herom existerer, saavidt vides, alene spredte Oplysninger.

Angaaende Arealet af Ferskvand er derimod i det før citerede Folketællingshefte No. 202 meddelt Oplysning for hvert Amt, Fogderi og Herred.

Det samlede Areal af Ferskvand i det hele Rige er 12 830 km^2 = ca. 4 Pct. af det hele Areal. Til Sammenligning kan anføres, at Sveriges Ferskvandsareal udgjør omtrent 8 Pct. (med Fradrag af de fire største Indsøer: 6 Pct.) og Finlands 11 Pct. Men bortseet fra disse Lande er Norge det indsørigeste i Europa, hvor Procentforholdet ifølge Strelbitsky er gjennemsnitlig $^1/_2$ Pct. I Schweiz er 3 Pct. af Arealet dækket af Indsøer. De indsørigeste Amter i Norge er Smaalenene, Akershus og Bratsberg, hvor Ferskvandsarealet gaar op til henved 7 Pct. af Arealet. Forøvrigt bemærkes, at man i ovenciterede Folketællingshefte ikke vil finde Oplysning om Arealet af de enkelte Indsøer, idet Opgaven alene angiver, hvor stor Del af Arealet i Riget og dets forskjellige Dele (lige ned til Herrederne) der optages af Ferskvand. Opgaver over de større og mindre Indsøers Areal findes derimod i Brochs Statistisk Årbog.

§ 3. Folkemængdens Fordeling efter Længde- og Breddegrader.

I Lighed med de for 1876 meddelte Opgaver har man ogsaa for 1891 udarbeidet en Tabel, der viser Folkemængdens Fordeling efter Længdegrader (regnet efter Ferros Meridian) samt Breddegrader (se omstaaende Sider). Man har herved henført ethvert Sogn til den Længde- og Breddegrad, hvorunder dets Kirke er beliggende, en Beregning, der er noget nøiagtigere end den ved forrige Folketælling anvendte, da de enkelte Herreder indordnedes i vedkommende af Længde- og Breddegrader begrænsede Rubriker efter Hovedkirkernes Beliggenhed.

Resultatet af Beregningen for 1891 er fremstillet paa omstaaende Sider.

Den tilstedeværende Folkemængde 1891 fordelt

	Ialt.	22°	23°	24°	25°	26°	27°	28°	29°	30°	31°	32°	33°	34°
72°	3 113													
71°	25 914													
70°	47 939												[5] 900	2 048
69°	66 703									[10] 1 498	9 969	17 082	11 933	
68°	28 383								[14] 364	1 642	3 637	[15] 15 966	[16] 6 774	
67°	26 305								[17] 437	12 341	11 849	[18] 1 678		
66°	29 519								[19] 13 988	14 469	[20] 1 062			
65°	43 048						[21] 3 221	15 765	[22] 18 676	3 896	[23] 1 490			
64°	175 512				[24] 23 962	22 477	[25] 44 301	[26] 71 808	[27] 12 964					
63°	130 088		[28] 38 855	32 251	20 301	10 286	10 842	13 198	[29] 4 355					
62°	146 435	[30] 16 235	[31] 28 518	[32] 27 286	7 824	19 860	20 566	17 831	[33] 8 315					
61°	382 747	[34] 91 702	[35] 46 508	19 724	[36] 1 907	16 095	37 329	[37] 111345	57 168	[38] 969				
60°	649 597	[39] 27 000	48 027	[40] 3 206	10 383	32 809	[41] 153031	[42] 336164	[43] 38 977					
59°	233 371		[44] 62 008	38 517	51 550	[45] 66 157	13 735		[46] 1 404					
58°														
57°														
Tils.	1 988 674	134 937	223 916	120 984	115 927	167 684	283 025	566 111	156 648	34 815	28 007	35 626	20 755	

efter Bredde og Længde (Ferros Meridian).

35°	36°	37°	38°	39°	40°	41°	42°	43°	44°	45°	46°	47°	48°	49°
							[1] 1 342	[1] 1 166			[1] 605			
			[2] 2 704	2 433	1 321	2 856	[3] 3 995	1 728		737	792	2 991	3 047	[4] 3 310
3 555	[6] 10 321	[7] 15 195	[8] 8 223	1 357	1 762		2 087		559				[9] 1 932	
[11] 19 263	4 713	[12] 1 372				[13] 873								

[1]) Maasø, Kjelvik og Gamvik. [2]) Karlsø. [3]) Hammerfest. [4]) Vardø. [5]) Langenes. [6]) Tranø og Lenviken. [7]) Tromsø—Maalselvdalen. [8]) Balsfjorden og Lyngen. [9]) Sydvaranger. [10]) Flakstad. [11]) Tysfjorden, Hol, Evenes, Trondenes og Ibbestad. [12]) Bardo. [13]) Kautokeino. [14]) Røst. [15]) Bodø, Skjerstad, Nordfolden, Kjerringø og Steigen. [16]) Saltdalen, Fauske og Sørfolden. [17]) Trænen. [18]) Beieren. [19]) Solstad, Brønnø, Vega, Herø samt Leka. [20]) Hatfjelddalen. [21]) Roan og Stoksund. [22]) Namsos og Stenkjær med Omgivelser. [23]) Lierne. [24]) Kristiansund med Omegn samt Kvenvær. [25]) Sydvestlige Del af S. Trondhjems Amt. [26]) Trondhjem med Omegn til Levanger med Omegn. [27]) Sydøstlige Del af N. Trondhjems Amt samt Tydalen Sogn. [28]) Aalesund med Omegn samt Hove Sogn af N. Bergenhus Amt. [29]) Røros Prgld. [30]) Vestlige Del af N. Bergenhus Amt. [31]) Mellemste Del af N. Bergenhus Amt. [32]) Østlige Del af N. Bergenhus Amt. [33]) Aamot og Tryssil) [31]) Bergen og Omegn. [35]) Hardanger og Søndhordland. [36]) Hol i Hallingdal (Hardangervidden). [37]) Hamar og Omegn samt det sydlige af Kristians Amt. [38]) Finskogen. [39]) Haugesund med Omegn. [40]) Røldal og Suldal. [41]) Drammen og Kongsberg med Omegn. [42]) Kristiania med Omegn. [43]) Fredrikshald med Omegn. [44]) Stavanger med Omegn. [45]) Arendal med Omegn. [46]) Enningdalen.

22 818	15 034	16 567	10 927	3 790	3 083	3 729	6 082	3 070	1 725	737	792	3 596	4 979	3 310

De fleste Mennesker fandtes saaledes mellem den 59de og 60de Breddegrad, hvor Antallet af Indbyggere udgjorde 649 597 efter den tilstedeværende og 656 025 efter den hjemmehørende Folkemængde. Mellem disse Grader ligger bl. a. Kristiania, Drammen, Fredrikstad o. fl. andre mindre Byer. Mellem 60° og 61° boede 381 422, mellem 58° og 59°, 241 880; Arealet er her betydeligt mindre. Nordenfor den 61de Breddegrad synker Folkemængden under 200 000 og nordenfor den 64de under 100 000 og paa enkelt Undtagelse nær, nemlig Strøget mellem den 68de og 69de, under 50 000.

De Længdegrader, mellem hvilke den største Folkemængde er bosat, er den 28de og 29de Meridian øst for Ferro, hvor Indbyggerantallet var 569 542, hvoraf Kristianias og Trondhjems Folkemængde udgjorde omtrent en Trediedel. De vestenfor beliggende Meridianer udviser for hver Afstand af en Grad en Folkemængde af mellem 200 000 og 300 000, forsaavidt angaar Længdegraderne 27—28 og 23—24, for de øvrige mellem 100 000 og 200 000; samme Folkemængde har ogsaa Mellemrummet mellem den 29de og 30te Grad. Østenfor den 30te Grad aftager Folkemængden særdeles betydeligt, idet den straks falder til 34 815 og efter den 35te Grad under 20 000 samt efter den 38te Grad under 10 000 for hvert saadant Mellemrum.

Halvparten af Befolkningen boede i 1891 søndenfor og Halvparten nordenfor 60° 16′; i 1876 gik Delelinien mellem den sydlige og nordlige Halvpart ved 60° 20′. Delelinien mellem den østlige og den vestlige Halvpart af Befolkningen gik i 1891 ved 27° 12′ og i 1876 ved 27° 40′. Disse Linier er altsaa rykkede 4 Minutter mod Syd og 28 Minutter mod Vest.

Den midlere Bredde og Længde, regnet efter Folkemængde kombineret med den forskjellige Beliggenhed, udgjorde:

	1876.	1891.
Bredde	61° 16′	61° 24′
Længde	27° 29′	27° 36′

Disse Punkter er altsaa rykket 8 Minutter mod Nord og 7 Minutter mod Øst. Den tilsyneladende Modsigelse mellem dette Resultat og det foregaaende forklares derved, at Folkemængden er steget stærkt i Landets nordligste Del samt i Kristiania. Den i Henseende til førstnævnte Landsdel stedfundne Tilvækst virker nemlig stærkere paa den midlere Længde og Bredde end paa de Linier, der deler Landet i to Halvdele med lige Folkemængde, fordi Beliggenheden er saa langt mod Nord og mod Øst. Tilvæksten i Kristiania Folkemængde virker derimod anderledes.

Norges Befolkningscentrum laa i 1876 i et Punkt, lidt i Nordvest for Mjøsens nordlige Ende. I 1891 laa det en norsk Mil i NV. for Gausdal Sanatorium ved Tjernlisætrene, nær det Punkt, hvor Østre Gausdal, Ringebu og Søndre Fron støder sammen, og lidt indenfor sidstnævnte Herreds Grænse.

De folkerigeste af de Firkanter, der begrænses af to paa hinanden følgende Bredde- og Længdegrader, er:

		Nordlig Bredde.		Længde Ø. for Ferro.	Tilstedeværende Folkemængde.	Befolkningscentrer.
1)	Strøget mellem	59°—60°	og	28°—29°	336 164	Kristiania, (Fredrikstad).
2)	—«—	59°—60°	-	27°—28°	153 031	Drammen, (Kongsberg).
3)	—«—	60°—61°	-	28°—29°	111 345	Hamar, (Eidsvold).
4)	—«—	60°— 61°	-	22°—23°	91 702	Bergen.
5)	—«—	63°—64°	-	28°—29°	71 808	Trondhjem.
6)	—«—	58°—59°	-	26°—27°	66 157	Arendal.
7)	—«—	58°—59°	-	23°—24°	62 008	Stavanger.
8)	—«—	58°—59°	-	25°—26°	51 550	Kristiansand.

§ 4. Den relative Folkemængde pr. Kvadratkilometer. De mere og mindre befolkede Strøg.

Den relative Folkemængde er for det hele Rige beregnet til gjennemsnitlig 6.47, altsaa mellem 6 og 7 hjemmehørende Indbyggere for hver Kvadratkilometer Land, bortseet fra de inden Landomraadet beliggende Ferskvand. Medregnes disse, synker den relative Folkemængde til 6.21 og, dersom man alene tager Hensyn til den her i Landet tilstedeværende Folkemængde, til 6.17.

Efter førstanførte Beregningsmaade er Folkemængden pr. km² angivet i Norges off. Stat. III, No. 202 for alle Rigets Amter, Fogderier, Herreder og Byer.

De stærkest befolkede Amter er, bortseet fra Kristiania og Bergen: 1) Jarlsberg og Larvik med 45 Indbyggere pr. km², 2) Smaalenene med 31, 3) Akershus med 20, 4) Stavanger med 13.5, samt 5) Lister og Mandal med 11.4. Naar imidlertid Kristiania regnes med til Akershus og Bergen til Søndre Bergenhus, vokser disse Amters relative Folkemængde henholdsvis fra 20 til 47 og fra 8.5 til 12, saa at Akershus Amt (med Kristiania) kommer lidt foran Jarlsberg og Larvik og Søndre Bergenhus (med Bergen) foran Lister og Mandal.

Der er altsaa tre forholdsvis godt befolkede Amter paa Østlandet, samtlige beliggende omkring Kristianiafjorden; i disse boede paa et Areal af 11 111 km² tilsammen 471 667 Mennesker, altsaa gjennemsnitlig 42.4 pr. km².

I Sammenligning hermed staar de tre bedst befolkede vestlandske Amter adskilligt tilbage, idet der i disse paa det næsten tredobbelte Areal, nemlig 30 670 km², alene boede 377 643 Mennesker eller 12 pr. km².

Den stærkeste Modsætning til de bedre bebyggede Strøg danner Finmarkens Amt, der staar i en Klasse for sig selv med alene 29 170 Indbyggere paa

et Areal af 46 406 km², altsaa 0.6 pr. km². Tromsø Amt har fire Gange og Nordlands Amt seks Gange saa mange Indbyggere pr. km².

Angaaende de i de enkelte større og mindre Landsdele forøvrigt stedfindende Forskjelligheder henvises i det hele til det ovenfor omtalte Tabelværk samt til den i «Bidrag til en norsk Befolkningsstatistik» givne Fremstilling, der i alt væsentligt fremdeles passer paa Forholdene. Vi skal her alene tilføie nye Oplysninger angaaende de i nævnte Fremstilling fremhævede større Befolkningscentrer.

Kristiania med de samme omgivende Østre og Vestre Akers Præstegjeld samt Østre Bærum Sogn havde i 1876 110 742 Indbyggere, hvilket Tal i 1891 var steget til 170 277 og i 1895 til henved 200 000 paa et Areal (incl. Fjeldterrænet i vedkommende Herreder, men excl. Ferskvand) af tilsammen 490 km².

Det ca. 45 km. i Sydvest beliggende Drammen havde med Tillæg af de nærmeste Omgivelser [1]) 34 747 Indbyggere i 1891 (mod 33 000 i 1876) paa et Areal af ca. 540 km².

Længere i Syd, i Jarlsberg og Larvik Amt, boede der i 1891 paa et Areal af 563 km² 63 402 Mennesker, hvoraf 29 925 i Distriktets Byer [2]). I 1876 var Folkemængden i dette Strøg 53 676.

Det ligeoverfor paa Østsiden af Kristianiafjorden beliggende tæt befolkede Strøg paa begge Sider af Glommen mellem Fredrikstad og Sarpsborg [3]) havde i 1876 35 777 og i 1891 43 876 Indbyggere paa et Areal af 406 km².

Skiensfjordens Strøg indbefatter fem tæt ved hinanden beliggende Byer samt fire Herreder [4]) og havde 36 620 Indbyggere i 1891 mod 29 304 i 1876. Arealet (incl. Fjeld) var 1 071 km².

Omkring Arendal, Tvedestrand og Grimstad boede der i 1876: 33 351 og i 1891: 34 130 Mennesker paa et Areal af 292 km². Aarsagen til den ringe Tilvækst er Seilskibsfartens og Skibsbyggeriets Tilbagegang.

Af de øvrige større Befolkningscentrer kan mærkes:

Stavanger med de omgivende Herreder Hetland, Haaland og Høiland samt Ladestedet Sandnes med et samlet Indbyggerantal af 35 505 paa et Areal (incl. de ubeboede Strøg) af 349 km².

Bergen med Aarstad, Askøen, Fane og Haus havde 74 347 Indbyggere paa et Areal af tilsammen 523 km².

Endelig havde Trondhjem med de omgivende Herreder Strinden, Malvik, Leinstranden, Byneset, Buviken og Melhus paa et Areal af 599 km² 41 949 Indbyggere.

---

[1]) Nemlig: Haug Sogn af Eker, Nedre Eker, Frogner Sogn af Lier, Bragernes Landsogn, samt Strømsgodset Sogn af Skoger.

[2]) Af Landdistrikter er medregnet Borre, Stokke, Sem, Tjømø, Nøtterø, Sandeherred og Tjølling.

[3]) Nemlig, foruden de nævnte Byer, Herrederne Borge, Glemminge, Tune og Onsø.

[4]) Eidanger, Gjerpen, Bamle og Solum.

§ 5. Byernes Folkemængde.

Byernes Folkemængde udgjorde i 1891 efter den ved Aarets Begyndelse gjældende Jurisdiktionsinddeling 474 129 regnet efter den hjemmehørende, men alene 463 631 regnet efter den tilstedeværende Befolkning. Antallet af Byer var 61, nemlig 39 Kjøbstæder og 22 Ladesteder. Med Tillæg af Trondhjems fra 1 Januar 1893 indlemmede Forstæder bliver den hjemmehørende Folkemængde i 1891 478 226, hvilket Tal i 1895 var steget til noget over 500 000 (maaske 510 à 520 000).

I 1891 udgjorde Bybefolkningen 23.7 Pct. af den samlede Folkemængde.

Byernes Fordeling efter Størrelse vil sees af nedenstaaende Tabel, hvor Tallene for Danmark gjælder 1 Februar 1890 og for de øvrige i Tabellen opførte Lande 31 December 1890 eller 1 Januar 1891:

Størrelsesklasse efter Folkemængden:	Norge.		Sverige.		Danmark.		Finland [1]).	
	Antal Byer.	Folke mængde.	Antal Byer.	Folke-mængde.	Antal Byer.	Folke-mængde.	Antal Byer.	Folke-mængde.
200 000 eller derover.....	-	-	1	246 454	1	375 719	-	-
100—200 000.....	1	151 239	1	104 657	-	-	-	-
50—100 000.....	1	53 684	-	-	-	-	1	61 530
20— 50 000.....	3	69 651	6	167 348	2	63 574	3	70 991
10— 20 000.....	5	58 123	11	142 638	5	74 528	3	32 972
5— 10 000.....	9	62 197	18	122 033	13	93 687	1	8 882
Under 5 000.....	42	79 235	55	116 568	48	130 642	28	61 181
Tilsammen	61	474 129	92	899 698	69	738 150	36	235 556
Samlet Land- og By-befolkning.....	-	2 000 917	-	4 784 981	-	2 172 380	-	2 380 140

I Forhold til den samlede Folkemængde udgjorde Byernes angivet i Procenter:

Byernes Folkemængde.	Norge.		Sverige.		Danmark.		Finland.	
	1876.	1891.	1875.	1890.	1875.	1890.	1875.	1890.
Ialt.....	18.3	23.7	14.0	18.8	24.9	34.0	7.8	9.9
Heraf i Byer:								
over 50 000.....	4.2	10.2	5.0	7.3	11.1	17.3	-	2.6
50—10 000.....	6.0	6.4	3.2	6.5	4.0	6.4	3.6	4.4
Under 10 000.....	8.1	7.2	5.8	5.0	9.8	10.3	4.2	3.0

[1]) Ifølge Stat. Årsbok 1894, S. 14.

Man vil heraf se, at den relative Betydning af de store Byer overalt har steget, hvorimod de mindre Byers Betydning er aftaget.

Nedenstaaende Tabel viser Rækkefølgen af Byer i Norge, Sverige, Danmark og Finland med over 10 000 Indbyggere i 1890 (eller 1891) sammenlignet med Rækkefølgen i 1875 (eller 1876):

No. i 1890.	(No. i 1875.)	De største Byer.	Norge.	Sverige.	Danmark.	Finland.
1	(1)	Kjøbenhavn med Forstæder..	-	-	375 719	-
2	(2)	Stockholm	-	246 454	-	-
3	(3)	Kristiania	151 239	-	-	-
4	(4)	Göteborg	-	104 657	-	-
5	(6)	Helsingfors	-	-	-	61 530
6	(5)	Bergen	53 684	-	-	-
7	(7)	Malmö	-	48 504	-	-
8	(12)	Aarhus	-	-	33 306	-
9	(8)	Norrköping	-	32 826	-	-
10	(13)	Odense	-	-	30 268	-
11	(10)	Åbo	-	-	-	30 096
12	(9)	Trondhjem	25 065	-	-	-
13	(11)	Stavanger	23 899	-	-	-
14	(15)	Gefle	-	23 484	-	-
15	(19)	Uppsala	-	21 511	-	-
16	(20)	Wiborg	-	-	-	20 763
17	(14)	Drammen	20 687	-	-	-
18	(16)	Karlskrona	-	20 613	-	-
19	(29)	Helsingborg	-	20 410	-	-
20	(34)	Tammerfors	-	-	-	20 132

Sammenlignes hermed den tilsvarende Tabel for 1875, viser det sig, at de fire første Byer havde samme Plads i 1875 og 1891; derimod er Helsingfors gaaet forbi Bergen, ligesom flere Byer er gaaet forbi Trondhjem, Stavanger og Drammen, hvilke i 1875 var henholdsvis No. 9, 11 og 14, men i 1891 No. 12, 13 og 17.

Andet Afsnit: Befolkningens Fordeling i Huse og Husholdninger.

§ 6. De beboede Huse og disses Art samt Antallet af Værelser m. m.

Antallet af de beboede Huse er ved de tre almindelige Folketællinger, der meddeler Oplysninger angaaende dette Punkt, opgivet, som følger:

Tællingstid.	Samlet Antal beboede Huse.	Heraf almindelige Vaanings-huse.	Gjennemsnitligt Antal af Indvaanere:		
			pr. beboet Hus.	pr. Vaanings-hus.	Samme med Tillæg af dem, der bor i Side- og Udhus-bygninger.
31 December 1865	266 892	?	6.38	?	?
1 Januar 1876	284 871	259 779	6.36	6.58	6.88
1 Januar 1891	306 775	289 792	6.52	6.50	6.73
Heraf:					
Landdistrikterne.					
1865	243 832	?	5.89	?	?
1876	255 367	232 716	5.79	6.04	6.31
1891	266 785	255 591	5.72	5.78	5.88
Byerne.					
1865	23 060	?	11.55	?	?
1876	29 504	27 063	11.27	11.26	11.83
1891	39 990	34 201	11.83	11.85	13.03

Beregnet efter den tilstedeværende Folkemængde var i 1891 Antallet af Indbyggere pr. Hus 6.45 i Riget, 5.77 i Landdistrikterne og 11.52 i Byerne.

Af de mere fremtrædende Byer havde følgende det paa næste Side anførte Antal Indbyggere pr. Vaaningshus i 1876 og 1891:

Byer.	Antal Indbyggere pr. Vaaningshus. Efter den hjemmehørende Folkemængde. 1876.	1891.	Efter den tilstedeværende Folkemængde. 1891.
Kristiania	[1]) 21.9	22.9	22.3
Bergen	11.7	13.1	12.8
Trondhjem	12.2	11.9	11.6
Stavanger	11.3	10.2	9.6
Drammen	10.1	10.1	9.9
Kristiansand	10.4	9.5	9.3
Larvik	9.0	9.5	9.3
Fredrikstad	11.8	10.3	10.1
Fredrikshald	12.6	12.4	12.3
Kristiansund	11.6	12.5	12.1

Af de mindre Byer havde Hamar i 1876: 15.5 og i 1891 16 7 Indbyggere pr. Hus.

I Landdistrikterne er der liden Forskjel mellem de forskjellige Amter i Henseende til det gjennemsnitlige Antal Indbyggere pr. Hus. Det største Antal (6.62 og 6.47) falder paa Tromsø og Nordlands Amter; det mindste (5.16) paa Lister og Mandals Amt [2]).

Antallet af de til Vaaningshusene hørende beboede Side- og Udhusbygninger er ved de to sidste Folketællinger opgivet, som følger:

Beboede Side- og Udhusbygninger.	Riget.		Rigets Bygder.		Rigets Byer.	
	1876.	1891.	1876.	1891.	1876.	1891.
Føderaadshuse, Kaarstuer	2 976	420	2 976	420	-	-
Tjenerboliger, Portnerboliger	3 917	3 190	3 808	3 175	109	15
Bryggerhuse, Strygestuer	630	472	630	472	-	-
Fjøse og Stalde	6 060	4 120	6 060	4 120	-	-
Andre Sidebygninger	3 581	3 312	2 802	1 481	779	1 831
Mellem- og Bagbygninger	921	2 879	-	-	921	2 879
Side- og Udhusbygninger uden nærmere Betegnelse	6 132	799	5 885	768	247	31
Tilsammen	24 217	15 192	22 161	10 436	2 056	4 756

[1]) Iberegnet de i 1878 indlemmede Forstæder.

[2]) Jfr. S. 27.

Med Hensyn til den paafaldende Formindskelse, der viser sig for Føderaadshusenes Vedkommende, bemærkes, at saadanne Huse, forsaavidt de var indredede som særskilte Familiebekvemmeligheder, i 1891 er blevne regnede som almindelige Vaaningshuse, medens de i 1876 i mange Tilfælde er blevne regnede som Sidebygninger.

Antallet af særskilte Tjenerboliger viser for endel østlandske Amter et noget høiere Tal end for 1876, medens det i andre Amter, fornemmelig Nordlands Amt, de trondhjemske Amter o. fl., viser en betydelig Formindskelse.

Antallet af Fjøse og Stalde, der benyttedes som Nattelogis, viser overalt en betydelig Aftagen. Til Sammenligning med 1876 hidsættes for de mest fremtrædende Fogderier nedenstaaende Sammenstilling:

Fogderier.	Samlet tilstedeværende Folkemængde.	Antal beboede Fjøse og Stalde.		Antal Beboere i samme.			
				Mandkjøn.		Kvindekjøn.	
	1891.	1876.	1891.	1876.	1891.	1876.	1891.
Sønd- og Nordfjord.....	49 977	1 089	983	1 319	967	1 613	1 405
Hardanger og Voss.....	25 792	873	485	1 036	419	1 450	689
Sogn.....	37 188	794	452	793	479	1 277	661
Hedemarken.....	38 625	788	367	657	254	1 074	474
Søndre Gudbrandsdalen..	20 780	408	199	403	140	794	288
Søndmør.....	43 219	416	725	284	514	517	907
Nordmør.....	37 454	324	130	228	56	331	155
Nordre Gudbrandsdalen..	20 674	241	191	89	50	420	337
Hadeland og Land.....	24 186	177	23	70	10	255	17
Strinden og Selbu.....	25 071	160	54	65	22	229	69

Der viser sig saaledes gjennemgaaende en betydelig Aftagen i Henseende til den Skik, at Fjøse eller Stalde benyttes som Beboelsesrum for Mennesker. En Undtagelse danner Søndmør, hvor Antallet af beboede Fjøse og Stalde viser en særdeles betydelig Stigning, der vanskelig kan forklares paa anden Maade end ved at antage, at Opgaverne for 1876 har været ufuldstændige for dette Fogderis Vedkommende.

Til nærmere Underretning om, hvor den heromhandlede Skik er mest udbredt, har man i vedkommende Folketællingstabel (No. 3) anført Tallene for alle de Herreder, hvor Antallet af Personer, der havde Nattelogis i Fjøse eller Stalde, udgjorde mindst 2 Pct. af Herredets samlede Folkemængde. Da det især er den kvindelige Del af Befolkningen, som er bleven henvist til denne Slags Nattekvarterer, kan det være af Interesse at oplyse, at der i de vestenfjeldske Amter var adskillige Herreder, hvor dette var Tilfældet med over 10 Pct. af den

kvindelige Befolkning, ja enkeltvis endog optil 20 Pct., medens det høieste Tal paa Østlandet var mellem 6 og 7 Pct. i en enkelt Fjeldbygd

Af beboede Huse med særskilt Bestemmelse fandtes ifølge de to sidste Folketællinger følgende Antal:

Huse med særskilt Bestemmelse (Antal Hovedbygninger).	Riget. 1876.	Riget. 1891.	Rigets Bygder. 1876.	Rigets Bygder. 1891.	Rigets Byer. 1876.	Rigets Byer. 1891.
Milde Stiftelser (Hospitaler)	34	49	2	-	32	49
Fattighuse	53	97	13	53	40	44
Sygehuse	45	75	9	17	36	58
Sindssygeasyler	11	13	4	5	7	8
Fængsler og Arrester	49	51	13	11	36	40
Strafarbeidsanstalter	8	4	-	-	8	4
Tvangsarbeidsanstalter	8	6	3	1	5	5
Opdragelses- og Undervisningsanstalter	34	197	12	42	22	155
Kaserner	6[1])	18	-	1	6[1])	17
Større Arbeiderboliger	461	591	410	490	51	101
Andre	135	465	77	80	58	385
Tilsammen	844	1 566	543	700	301	866

Der er saaledes paa dette Punkt indtraadt en meget betydelig Stigning, idet Antallet viser sig næsten fordoblet. Ogsaa Folkemængden i heromhandlede Slags Huse er betydelig tiltaget, nemlig, regnet efter den hjemmehørende Folkemængde, fra 22 716[2]) til 51 031 Personer og, efter den tilstedeværende Befolkning, fra ca. 24 584 til 51 289.

Angaaende Detaillerne henvises til vedkommende Tabeller, idet vi dog skal fremhæve, at, medens de fleste af ovennævnte Slags Huse vise en betydelig Stigning, saa danner Fængsler og Strafarbeidsanstalter en bemærkningsværdig Undtagelse fra denne Regel. Den tilstedeværende Befolkning var nemlig for disses Vedkommende i 1876 2 111 og i 1891, uagtet Rigets Folkemængde var tiltaget med 10 Pct., alene 1 408. Ogsaa Tvangsarbeidsanstalternes Befolkning viser Tilbagegang.

For Byernes Vedkommende er der i Forbindelse med Folketællingen af 1891 tilveiebragt Oplysninger om Antallet af de til Vaaningshusene hørende Bekvemmeligheder samt om Antallet af de til samme hørende Værelser. Resultatet heraf viser, at der i Byernes 34 201 Vaaningshuse var tilsammen 100 933 Bekvemmeligheder med 239 559 Værelser, altsaa gjennemsnitlig henved 3 Bekvemmeligheder pr. Hus og noget over 2 (2.37) Værelser for hver Bekvemmelighed.

[1]) Med Tillæg af 6 Barakker i Karljohansværn, der i 1876 regnedes som Arbeiderboliger, men i 1891 blandt Kaserner, bliver Tallet af sidstnævnte i 1876: 12.

[2]) De i Tvangsarbeidsanstalterne værende Tvangsarbeidere regnedes i 1891, men ikke i 1876 med til sammes hjemmehørende Befolkning.

Foranstaaende Tal fordeler sig paa følgende Maade:

Antal Huse fordelt efter Antallet af Bekvemmeligheder i hvert Hus.		Antal Bekvemmeligheder.	Antal Værelser [1]).	Antal Værelser pr. Bekvemmelighed.
Huse med 1 Bekvemmelighed	11 227	11 227	43 236	3.85
— - 2 Bekvemmeligheder	8 651	17 302	47 242	2.73
— - 3 —	5 296	15 888	37 300	2.35
— - 4 —	3 262	13 048	26 449	2.03
— - 5 eller flere	5 765	43 468	85 332	1.96
Tilsammen	34 201	100 933	239 559	2.37

Som det vil sees, er der gjennemsnitlig taget desto flere Værelser for hver Bekvemmelighed, jo færre Bekvemmeligheder der er i Huset. I Huse med kun 1 Bekvemmelighed var der overhovedet næsten 4 Værelser for hver Bekvemmelighed, i Huse med 5 Bekvemmeligheder eller mere derimod knapt 2. Bekvemmeligheder paa 6 Værelser og derover forekommer overhovedet mest i Huse med kun 1 eller 2 Bekvemmeligheder. En Undtagelse herfra gjør imidlertid Kristiania, som det vil sees af nedenstaaende Tabel:

Antal Bekvemmeligheder paa 6 Værelser og derover:

	Byerne overhovedet.	Kristiania.	Andre Byer.
Huse med 1 Bekvemmelighed	2 696	244	2 452
— - 2 Bekvemmeligheder	1 662	250	1 412
— - 3 —	1 119	379	740
— - 4 —	605	247	358
— - 5 eller flere	1 392	1 087	305
Tilsammen Bekvemmeligheder	7 474	2 207	5 267
— Værelser	57 233	16 169	41 064

[1]) Disse Tal er for en Del beregnet, idet vedkommende Folketællingstabel vistnok, for Huse med 1 Bekv., 2 Bekv. o. s. v., angiver, hvormange Bekvemmeligheder der var paa 1 Værelse og hvormange henholdsvis paa 2, 3, 4 og 5 Værelser, men derimod slaar alle Bekvemmeligheder paa 6 Værelser eller derover sammen. Da man imidlertid har Opgave over det samlede Antal Værelser i disse Bekvemmeligheder og dette Tal viser gjennemsnitlig 7.66 Værelse for saadanne Bekvemmeligheder, kan man, uden at risikere nogen væsentlig Feil, regne sig til det samlede Antal Værelser i de til hver Klasse hørende Huse.

Ved at sammenholde Antallet af Værelser med Indbyggerantallet erholder man det gjennemsnitlige Antal Indbyggere pr. Værelse. Overhovedet stillede dette Forhold sig saa, at der paa hvert Værelse faldt i Gjennemsnit 1.94, altsaa ikke fuldt 2 Indbyggere. I Kristiania var Forholdet 2.1, i Hammerfest over 3, i Fredrikshald 2.4. Det mindste Antal Indbyggere pr. Værelse falder overhovedet i de middelsstore og smaa Søfartsbyer, samt i enkelte andre mindre Byer, hvis Folkemængde er gaaet lidet frem.

Antallet af Værelser pr. Bekvemmelighed viser sig gjennemgaaende at staa i et omvendt Forhold til Antallet af Indbyggere pr. Værelse idet Værelserne viser sig at være stærkest befolkede i de Byer, hvor der er mindst Værelser pr. Leilighed, og mindst befolkede i de Byer, hvor der er flest Værelser pr. Leilighed. Som udprægede Exempler i hver Retning kan nævnes Mandal med 1.2 Indbyggere pr. Værelse og 3 Værelser pr. Bekvemmelighed og Hammerfest med 3.3 Indbyggere pr. Værelse og 1.7 Værelse pr. Bekvemmelighed. Den samme Regel gjentager sig endog i de enkelte Sogne i Kristiania, se «Statistiske Meddelelser» for denne By, og da de rummeligere eller trangere Beboelsesforhold giver indirekte, om end ikke ufeilbare, Antydninger i Henseende til Indbyggernes Velstand eller Fattigdom, er disse Opgaver ikke uden Interesse.

Det vilde selvfølgelig i denne Henseende have afgivet et sikrere Kriterium, om man i Forbindelse med Opgaverne over Antallet af Indbyggere pr. Værelse samt Værelser pr. Bekvemmelighed kunde have meddelt Oplysning om Værelsernes Kubikindhold samt om Indbyggernes sociale Stilling [1]). Dette har imidlertid ikke kunnet kombineres med den almindelige Folketælling, og der vil neppe kunne tilveiebringes Oplysninger herom uden ved Specialundersøgelser i Lighed med dem, der af Prof. Axel Holst er bleven anstillet angaaende Arbeiderboliger i Kristiania, og hvis Resultater er offentliggjorte i Aktstykker vedkommende Kristiania Kommune, Dokument No. 29.

En Opgave, der i denne Forbindelse er af Interesse, meddeles imidlertid i Folketællingstabellerne for Byerne, nemlig Oplysninger om Antallet af Bekvemmeligheder med og uden Kjøkken [2]). Af samtlige 100 933 Bekvemmeligheder var der 7 708, der manglede Kjøkken, og 26 561 Bekvemmeligheder, hvis Indehavere delte Kjøkken med andre (deraf 23 198, hvor der var 2 Familier om hvert Kjøkken, 2 811 med 3, 512 med 4 og 40 endog med 5 Familier om et Kjøkken). Det samlede Antal Kjøkkener i Byerne var 80 661, altsaa omtrent 80 pr. 100 Bekvemmeligheder. I Kristiania var Forholdet 87 Pct., i Bergen og Trondhjem alene 73 Pct., i Stavanger 72 Pct., i Drammen derimod 83 Pct. og i Arendal 89 Pct.

---

[1]) Hermed kan sammenholdes en Skriftveksel mellem Cheferne for de municipale statistiske Bureauer i Budapest og Paris, D'Hrr. Körösi og Bertillon, i L'Économiste français for 25 Mai 1895.

[2]) Kjøkken er ikke medregnet i Antallet af Værelser undtagen i enkelte Tilfælde, hvor Bekvemmeligheden kun bestod af et Kjøkken, der benyttedes som Værelse.

I Hammerfest var alene lidt mere end Halvparten saamange Kjøkkener som Bekvemmeligheder, idet nemlig af 398 saadanne 126 var uden Kjøkken og 131 havde $^1/_2$ eller $^1/_3$ Kjøkken.

Antallet af Kjælderbekvemmeligheder og disses Beboere er ved sidste og næstsidste Folketælling for Byernes Vedkommende opgivet, som følger:

	1876.	1891.
Antal Huse med Kjælderbekvemmelighed	781	-
Antal Huse med beboede Kjælderværelser	-	1 975
Antal Kjælderbekvemmeligheder	-	2 310
Antal Kjælderværelser	-	3 633
Beboernes Antal	4 158	9 418

Som det vil sees, er ikke Opgaverne indrettede paa samme Maade i begge Folketællingsaar. I 1891 boede af den samlede (tilstedeværende) Bybefolkning lidt over 2 Pct. i Kjældere (i 1876: $1^1/_4$ i Kjælderbekvemmeligheder). I Kristiania var Forholdet i 1891 2.2 Pct. (1876 iberegnet Forstæderne 2.7 Pct.); i Bergen 3.8 Pct. (1876: 1.5 Pct.), i Trondhjem 0.6 Pct., i Stavanger 5.0 Pct. (1876: 2.5 Pct.); i Drammen 1.2 Pct., i Kristiansund 2.6 Pct., i Aalesund 4.6 Pct.

Dette Forhold synes efter de foreliggende Opgaver at have udviklet sig paa en mindre heldig Maade i forskjellige vestlandske Byer. Imidlertid kan Sammenligningen mellem 1876 og 1891 ikke betragtes som sikker [1]).

§ 7. Husholdningernes samlede Antal, Familiehusholdninger, enslige Personer, Fælleshusholdninger.

Antallet af Husholdninger og de til samme hørende Personer var i 1891 og 1876, som følger:

---

[1]) I Tilknytning til foranstaaende summariske Oversigt over Beboelsesforholdene kan det være af Interesse at bemærke, at de af Kristiania Magistrat aarligen udgivne «Statistiske Meddelelser» indeholder adskillige detaillerede Oplysninger om Vaaningshusene m. m., saaledes angaaende deres Etageantal, Antallet af Huse med større og mindre Antal Beboere, med flere og færre Leiligheder, Antallet af Værelser og Kjøkkener, Antallet af Beboere i Leiligheder paa 1 og 2 Værelser, samt Fortegnelse over Bygningsarbeider udførte paa Byterritoriet. I de første Aargange af heromhandlede Meddelelser er Oplysningerne sparsommere, men er efterhaanden blevne mere indholdsrige. Ved at sammenholde de for 31 December 1890 meddelte Opgaver over Antallet af Leiligheder og Værelser i de forskjellige Huse finder man noget høiere Tal end i Folketællingstabellerne, hvilket skriver sig derfra, at disse sidste angaar Vaaningshusene, førstnævnte Opgaver derimod ogsaa Huse med særskilt Bestemmelse.

Husholdningernes Art.	Antal Husholdninger 1891.		Antal Personer 1891.		Antal hjemmehørende 1876.	
	Tilstedeværende.	Hjemmehørende.	Tilstedeværende.	Hjemmehørende.	Husholdninger.	Personer.
Familiehusholdninger	383 113	385 220	1 923 305	1 932 332	341 806	1 761 330
Extrahusholdninger	623	623	12 111	11 111	163	4 452
Logerende og andre enslige Personer	53 258	57 474	53 258	57 474	47 642	47 642
Tilsammen	436 994	443 317	1 988 674	2 000 917	389 611	1 813 424

Antallet af Personer pr. Familiehusholdning udgjorde i 1891: 5.02 beregnet efter den tilstedeværende og 5.01 efter den hjemmehørende Folkemængde; i 1876: 5.15.

Antallet af Personer pr. Husholdning overhovedet var i 1891: 4.55 regnet efter den tilstedeværende og 4.50 regnet efter den hjemmehørende Folkemængde; i 1876 androg sidstnævnte Forhold til 4.66.

Hvorledes dette Forhold stillede sig i Riget, Landdistrikterne og Byerne samt af disse særskilt i Kristiania ved de tre sidste Folketællinger, vil sees af nedenstaaende Oversigt:

	Riget.	Landdistrikterne.	Byerne.	Kristiania.
31 December 1865	4.92	4.92	4.92	5.57
1 Januar 1876	4.66	4.75	4.29	4.03
—«— 1891	4.50	4.68	4.05	3.79

I «Bidrag til en norsk Befolkningsstatistik» er det forklaret, at den Formindskelse, som viste sig for 1876 i Henseende til det gjennemsnitlige Antal Personer for hver Husholdning, antagelig for en Del hidrørte fra en forskjellig Opfatning af, hvad der skulde forstaaes ved en Husholdning. Tidligere regnede man nemlig i Regelen Logerende med til den Families Husholdning, med hvilken de boede sammen, idet de kun betragtedes som enslige Personer, naar de ene og alene havde leiet selve Værelset. I 1876 regnedes de derimod kun da med til Familiehusholdningen, naar de spiste Middag ved Familiens Bord. I 1891 er der i denne Henseende befulgt samme Regel som i 1876.

Det gjennemsnitlige Antal Personer for hver Familiehusholdning var:

	Riget.	Landdistrikterne.	Byerne.	Kristiania.
1876	5.15	5.19	4.98	5.14
1891	5.01	5.13	4.67	4.66

Mellem de enkelte Amter er der liden Forskjel, jfr. Norges off Stat. No. 229, Tabel 22. Dog var der i Tromsø Amt 5.72 og i Nordlands Amt 5 45 Personer pr. Familiehusholdning, medens der i Lister og Mandal Amt alene var

4.80 [1]). Sammenlignet med 1876 viser der sig for de fleste Amter en liden Tilbagegang i Forholdstallene, undtagen for Buskerud, Søndre Bergenhus, Nordlands og Tromsø Amter, hvor det har holdt sig paa omtrent samme Punkt.

Antallet af Logerende og andre enslige Personer udgjorde:

Absolute Tal.	Riget.		Landdistrikterne.		Byerne.		Kristiania.	
	Mænd.	Kvinder.	Mænd.	Kvinder.	Mænd.	Kvinder.	Mænd.	Kvinder.
1876	24 452	23 190	16 548	17 019	7 904	6 171	3 519	1 862
1891 a	27 275	30 199	16 540	19 543	10 735	10 656	6 091	4 279
1891 b	25 052	28 206	15 335	18 267	9 717	9 939	5 354	3 989
Procenttal i Forhold til henholdsvis 100 Mænd og 100 Kvinder.								
1876	2.76	2.50	2.28	2.26	4.99	3.55	9.66	4.60
1891 a	2.82	2.92	2.22	2.50	4.89	4.19	8.79	5.22
1891 b	2.63	2.72	2.07	2.33	4.62	3.92	7.96	4.92

De for 1876 og 1891 a opførte Tal angaar den hjemmehørende Folkemængde, de for 1891 b den tilstedeværende. Studerende, der var hjemme paa Julebesøg, er regnet som Familielemmer blandt den tilstedeværende Befolkning, men som enslige Logerende blandt den hjemmehørende Befolkning.

Som det vil sees, er Antallet af logerende og andre enslig boende Mænd ikke tiltaget synderligt, og naar de for dem beregnede Forholdstal betragtes særskilt for Landdistrikterne og for Byerne, viser de sig endog at være aftaget i Forhold til Folkemængden, idet den ringe Stigning, som viser sig for Riget, hidrører fra Bybefolkningens stærkere Vækst end Landbefolkningens.

Hvad derimod Kvinderne angaar, viser det relative Antal af enslige en mærkbar Tilvækst saavel i Landdistrikterne som i Byerne.

Af de enkelte Amter fremhæver Bratsberg og Finmarken sig ved et forholdsvis betydeligt Antal enslige Mænd i Landdistrikterne, nemlig henholdsvis 4.91 og 4.58 for hvert 100 Indbyggere af Mandkjøn. Dernæst Buskerud og Nedenes. Mindst var Antallet i Smaalenenes (1.13) samt i Nordre Trondhjems og Akershus Amter (1.53 og 1.57). Blandt Byerne har Kristiania Forholdstallet 8.79, Trondhjem 6.10, medens det i Bergen alene var 3.24 og i Stavanger alene 1.45.

Af Amter med et fremtrædende Antal enslige Kvinder i Landdistrikterne kan mærkes Søndre Bergenhus (3.94), Romsdal (3.16), Kristians (3.14) samt Lister og Mandal (3.01). Det laveste Forholdstal (1.02) forekommer i Tromsø Amt.

Af Byerne havde Kristiania 5.22 Pct., Bergen 3.63 Pct. og Trondhjem 4.98 Pct. I Stavanger, der, hvad Mandkjønnet angaar, staar i et Undtagelsesforhold, var Antallet af enslige Kvinder middels, nemlig 4.14.

[1]) Jfr. S. 20.

Tredie Afsnit: Befolkningens Fordeling efter Kjøn, Alder og ægteskabelig Stilling.

§ 8. Befolkningens Fordeling efter Kjøn.

Efter Kjøn var Folkemængden 1 Januar 1891, sammenholdt med 1876, fordelt paa følgende Maade:

Folkemængdens enkelte Bestanddele.	Mænd.	Kvinder.	Overskydende Antal Kvinder.		Antal Kvinder pr. 1 000 Mænd.	
	1891.	1891.	1891.	1876.	1891.	1876.
I. Tilstedeværende Folkemængde:						
a) paa Rigets Landomraade samt paa Fartøier i norsk Havn eller i norsk Kystfart	951 290	1 037 384	86 094	53 376	1 091	1 061
b) paa Rigets Landomraade samt paa norske Fartøier, iberegnet de, der var udenfor Rigets Grænser	968 255	1 037 625	69 370	39 253	1 072	1 044
II. Hjemmehørende Folkemængde:						
a) beregnet paa Grundlag af den i Riget tilstedeværende norske [1]) Befolkning med Tillæg for Norske[1]), der midlertidig opholdt sig i Udlandet	966 566	1 037 536	70 970	41 711	1 073	1 047
b) beregnet efter de paa hvert enkelt Hjemsted modtagne Opgaver	965 911	1 035 006	69 095	42 688	1 072	1 048

[1]) Norske betyder her: Personer bosatte i Norge. Naar man ved II a tager Hensyn til den S. 2 paapegede Omstændighed, at Antallet af de paa norske Skibe i Udlandet ombordværende Personer er ufuldstændig opgivet, og tillægger det der anførte Tal, 2 233, bliver det overskydende Antal af Kvinder reduceret til 68 737 og Forholdstallet til 1 071.

Det vil af foranstaaende Opgaver sees, at der i Norges Befolkning er et forholdsvis betydeligt og stigende Overskud af Kvinder, hvis Antal i 1891 oversteg Antallet af Mænd med henved 69 000, regnet efter den i Norge bosatte Folkemængde, og endog med over 86 000, regnet efter den i Norge tilstedeværende Folkemængde. Ved Folketællingen af 1876 var Overskudet af Kvinder henholdsvis 42 000 og 53 000.

For hvert 1 000 i Norge bosatte Mænd var der i 1891: 1 071 og i 1876: 1 047 Kvinder, medens disse Forholdstal for den i Norge tilstedeværende Befolkning stillede sig som 1 000: henholdsvis 1 091 og 1 061.

Ved Antallet af de levendefødte Børn har Mandkjønnet i dette Aarhundrede overhovedet havt en Overvægt af omtrent 5 Pct. (i Aarene 1876—1890: 5.6 Pct.); men denne Overvægt reduceres temmelig snart efter Fødselen ved den stærkere Dødelighed, der gjør sig gjældende for Mandkjønnets Vedkommende, og i de senere Leveaar tillige ved Udvandring.

Overskudet af Kvinder var ifølge Folketællingen af 1801: 8.9 Pct., men sank paa Grund af en formindsket Dødelighed til gjennemsnitlig 4 Pct. i Aarene 1835—1870; senere har Udvandringen atter bragt Forholdet op til omtrent samme Høide som ved Aarhundredets Begyndelse.

Norge hører til de Lande, hvor Overskudet af Kvinder er allerstørst. Ifølge en i Mayr's «Allgemeines statistisches Archiv» for 1891—1892 indtagen Afhandling af K. Bücher, og som fordetmeste gjengiver Resultaterne i heromhandlede Henseende af de i 1890 eller deromkring afholdte Folketællinger, havde af europæiske Lande alene Portugal et endnu større Overskud end Norge, nemlig 1 091 : 1 000, medens Norge opføres med Forholdet 1 090 : 1 000. Og selv om man, hvad der vistnok er rigtigere, lægger den hjemmehørende Folkemængde til Grund og saaledes opfører Norges Forholdstal med 1 071, kommer alene Færøerne og Polen foran. I Sverige var Forholdet 1 067, i Danmark 1 051, medens Gjennemsnittet for Europa var 1 024, for Amerika 973, for Asien og Afrika, forsaavidt Tælling foreligger, henholdsvis 958 og 968, for Australien 852 og for samtlige Verdensdele overhovedet 988.

Blandt den norskfødte Befolkning i Norge og Udlandet er Forholdet ved Udgangen af nedenstaaende Aar beregnet, som følger [1]):

1865	1 000 : 1 016
1875	1 000 : 1 025
1885	1 000 : 1 017
1890	1 000 : 1 022 [2])

Forholdet mellem de to Kjøn i de forskjellige Landsdele og særskilt for hver Aldersklasse vil for 1891 findes angivet i Folketællingstabellerne (Norges off. Stat. III, No. 229, S. 236—237).

[1]) Jfr. Norges off. Stat. III, No. 106, S. 224.

[2]) Foreløbig Beregning.

Det fremgaar heraf, at medens der i Landdistrikterne var 1 058 Kvinder for hvert 1 000 Mænd, var der i Byerne 1 206 Kvinder for hvert 1 000 Mænd. I 1876 var det relative Antal af Kvinder henholdsvis 1 037 og 1 098. Det er altsaa siden nævnte Aar, navnlig i Byerne, tiltaget meget stærkt.

Undersøger man nærmere Fordelingen paa de enkelte Aldersklasser, vil man finde, at Mandkjønnet var overtalligt indtil og med følgende Aldersaar:

i Riget: a) efter den hjemmehørende Folkemængde indtil og med det 18de Aldersaar,
b) efter den i Norge tilstedeværende Folkemængde . . . . . —«— « 16de —
- Rigets Bygder . . . . . —«— « 18de —
- Rigets Byer . . . . . —«— « 14de —

I Aldersklassen 15—20 Aar viser der sig for Byernes Vedkommende, men ikke for Landdistrikterne, et stærkt Sprang i det relative Antal af Kvinder, idet nemlig dette Antal i nævnte Aldersklasse for hvert 1 000 Mænd var 1 217 mod 989 i den næst foregaaende 5-aarige Klasse. Denne stærke Tilvækst, der fortsætter sig i den følgende Klasse, i hvilken det relative Antal stiger til 1 489, maa antages hovedsagelig at skrive sig fra Indflytning af Tjenestepiger fra Landdistrikterne til Byerne, i Forbindelse med den Omstændighed, at mange unge Gutter i nævnte Aldersklasser tager tilsøs. Ved den hjemmehørende Folkemængde er denne Stigning i Byernes kvindelige Befolkning nemlig ikke saa udpræget, idet det relative Antal her vokser fra 978 i Aldersklassen 10—15 Aar til 1 100 og 1 332 i de to følgende. Den større Dødelighed for Mandkjønnets Vedkommende bidrager forøvrigt ogsaa noget i samme Retning, navnlig i de første Leveaar samt fra det femtende til det tredivte Aar og efter det femogfirtiende Aar.

Til Belysning af Spørgsmaalet om, hvorledes det heromhandlede Forhold har udviklet sig i Henseende til de forskjellige Aldersklasser i Aarene 1801—1891, hidsættes nedenstaaende Oversigtstabel over Antallet af Kvinder for hvert 1 000 Mænd i det hele Rige [1]).

Aldersgrupper.	1801.	1845.	1855.	1865.	1876.	1891 [2]).
0— 10	994	985	968	967	972	960
10— 20	995	973	978	980	977	984
20— 30	1 142	1 057	1 108	1 087	1 110	1 206
30— 40	1 116	1 018	1 014	1 049	1 103	1 180
40— 50	1 151	1 051	1 043	1 041	1 069	1 139
50— 60	1 127	1 102	1 124	1 101	1 071	1 112
60— 70	1 281	1 217	1 176	1 170	1 134	1 117
70— 80	1 426	1 300	1 357	1 253	1 255	1 186
80— 90	1 558	1 450	1 486	1 542	1 387	1 399
90—100	2 375	1 604	1 969	1 768	1 966	1 679
over 100	-	1 800	2 750	2 429	2 667	2 833
Overhovedet	1 089	1 037	1 041	1 036	1 048	1 073

[1]) Jfr. Bidrag til en norsk Befolkningsstatistik, S. 40.
[2]) Regnet efter den hjemmehørende Folkemængde.

§ 9. Befolkningens Fordeling efter Alder.

Siden Begyndelsen af dette Aarhundrede har Norges Befolkning paa følgende Maade været fordelt mellem den yngre, den middelaldrende og den ældre Slægt.

Tællingstid.	Under 30 Aar.		30—60 Aar.		Over 60 Aar.		Tilsammen.	
	Antal.	Pct.	Antal.	Pct.	Antal.	Pct.	Antal.	Pct.
1 Februar 1801....	516 318	58.4	288 504	32.7	78 531	8.9	883 353	100
27 November 1825..	620 086	59.0	328 782	31.3	102 450	9.7	1 051 318	100
29 November 1835..	715 208	59.9	370 402	31.0	109 217	9.1	1 194 827	100
31 December 1845..	818 255	61.6	396 429	29.8	113 694	8.6	1 328 378	100
—«— 1855..	907 462	60.9	448 794	30.1	133 791	9.0	1 490 047	100
—«— 1865..	1 031 011	60.6	518 317	30.5	152 428	8.9	1 701 756	100
1 Januar 1876.....	1 098 448	60.4	557 414	30.6	162 991	9.0	1 818 853	100
—«— 1891 [1]) ...	1 190 230	59.4	590 061	29.4	223 811	11.2	2 004 102	100
Tilvækst:								
1801—1825.....	+ 103 768	+ 20.1	+ 40 278	+ 14.0	+ 23 919	+ 30.5	+ 167 965	+ 19.0
1825—1835.....	+ 95 122	+ 15.3	+ 41 620	+ 12.7	+ 6 767	+ 6.6	+ 143 509	+ 13.7
1835—1845.....	+ 103 047	+ 14.4	+ 26 027	+ 7.0	+ 4 477	+ 4.1	+ 133 551	+ 11.2
1845—1855.....	+ 89 207	+ 10.9	+ 52 365	+ 13.2	+ 20 097	+ 17.7	+ 161 669	+ 12.2
1855—1865.....	+ 123 549	+ 13.6	+ 69 523	+ 15.5	+ 18 637	+ 14.0	+ 211 709	+ 14.2
1865—1876.....	+ 67 437	+ 6.6	+ 39 097	+ 7.6	+ 10 563	+ 7.0	+ 117 097	+ 6.9
1876—1891.....	+ 91 782	+ 8.4	+ 32 647	+ 5.9	+ 60 820	+ 37.3	+ 185 249	+ 10.2

Som det vil sees, viser den ældre Slægt en særdeles betydelig Tilvækst i den senere Tid, idet den nemlig i Aarene 1876—1891 tiltog med ikke mindre end 60 820 eller 37.3 Pct., medens den middelaldrende Slægt alene tiltog med 5.9 Pct. og den yngre Slægt med 8.4 Pct. At der for de to sidstnævnte Hovedbestanddele af Befolkningen viser sig en saa liden Fremgang, har sin naturlige Forklaring i den stærke Udvandring, som navnlig hjemsøger de yngre Aldersklasser fra det 17de Aar af og derved indirekte ogsaa bidrager til at formindske Hjemlandets middelaldrende Befolkning. Men man vil spørge: Hvoraf kommer den forbausende store Tilvækst i Antallet af de ældre? Thi en Tilvækst af 37.3 Pct. i et Tidsrum af kun 15 Aar forudsætter en aarlig Tilvækst af $2^1/_7$ Pct, og dette er aabenbart et bemærkelsesværdigt Forhold, naar Befolkningen i sin Helhed

[1]) I denne Tabel er Tallene for 1891 saavelsom for de foregaaende Aar opført efter den hjemmehørende Folkemængde med beregnet Fordeling af de Personer, for hvis Vedkommende deres Fødselsaar eller Alder ikke har været opgivet.

ikke stiger med mere end $^2/_3$ Pct. aarlig, og den yngre Befolkning endog alene med omkring $^1/_2$ Pct. [1]).

Aarsagen til denne Foreteelse træder imidlertid klart frem, naar man for de vedkommende Aldersklasser sammenligner Resultaterne af den sidste Folketælling med tidligere Folketællinger samt med Antallet af Levendefødte i de til de samme Aldersklasser svarende Aar.

De Personer, der 1 Januar 1891 var 60 Aar eller derover, var samtlige fødte før 1831. De Aldersklasser, hvorpaa det her særlig kommer an, er de mellem det 60de og 75de Aar; thi efter det 75de Aar er Antallet af de Gjenlevende saa ringe, at det ikke i synderlig Grad influerer paa den hele Aldersgruppes Styrke. Tager man som Følge heraf alene Hensyn til Personer mellem 60 og 75 Aar, vil det sees, at de, der 1 Januar 1891 befandt sig mellem disse Alderstrin, samtlige var fødte i Aarene 1816—1830. De, der 1 Januar 1875 befandt sig i samme Alder, var født i Aarene 1801—1815.

Heri stikker for den allervæsentligste Del Forklaringsgrunden til, at Antallet af de gamle er steget saa betydelig fra 1876 til 1891. Thi denne Generation, der fødtes i de for en stor Del ugunstige Aar, af hvilke flere var prægede af Misvækst, Dyrtid og Krigsuroligheder, var allerede, da den kom til Verden, betydeligt ringere i Antal end den Generation, der fødtes i de lykkelige Aar, som oprandt over vort Land efter 1814. I Aarene 1801—1815 indregistreredes der nemlig alene 369 759 levendefødte Børn, medens der i Aarene 1816—1830 indregistreredes ikke mindre end 505 059, en Tilvækst af 36.6 Pct. Denne ganske betydelige Tilvækst kan i sine Virkninger i Henseende til Befolkningens Aldersfordeling sammenlignes med en Flodbølge, der pludselig reiser sig og hvis høie Kam efterhaanden naar længere og længere bort fra Udgangspunktet. Denne Flodbølge var altsaa i Aaret 1891 naaet op til Aldersklasserne 60—75 Aar og har bragt disse til at svulme op til en før ukjendt Høide. Nedenstaaende Sammenligning mellem Folketællingen af 1891 og 1876 viser klart Forholdet mellem Aarsag og Virkning i heromhandlede Henseende.

Tællingstid.	Aldersklasser	Tilsvarende Fødselsaar.	Antal Levende-fødte.	Gjenlevende i Norge i Alderen 60—75 Aar.	Samme i Procenter af det oprindelige Antal.
1 Januar 1876	60—75 Aar	1801—1815	368 759	121 442	32.9
— 1891	60—75 —	1816—1830	505 059	177 642	35.2

Det oprindelige Antal af Levendefødte viser en Tilvækst af 136 300 eller 37.0 Pct., medens Antallet af de til de samme Kuld hørende Gjenlevende i

[1]) Det kan fortjene at anmærkes, at den ældre Befolkning i Sverige i samme Tidsrum er tiltaget i et endnu stærkere Forhold. Pr. 100 Indbyggere var nemlig Antallet af Personer over 60 Aar i 1875: 8.6 og i 1890: 11.5 (jfr. Befolkningsstatistik, Ny följd XXXII: 3, S. XIII), medens det i Norge var henholdsvis 9.0 og 11.2 Pct.

1876 og 1891 viser en Tilvækst af 56 200 eller 46.3 Pct. Heraf fremgaar — hvad der forøvrigt ogsaa viser sig ved Sammenligningen mellem de to Procentantal af de Gjenlevende, 32.9 Pct. af de i 1801—1815 og 35.2 Pct. af de i 1816—1830 Fødte — at der blandt sidstnævnte har været en forholdsvis ringere Afgang end blandt førstnævnte. Dette har sin Hovedgrund i den formindskede Dødelighed, idet navnlig den i Aarene 1801—1814 fødte Generation allerede i sine første Leveaar undergik en forholdsvis stærk Formindskelse ved den i dette Tidsrum herskende store Dødelighed.

Til nærmere Belysning heraf hidsættes omstaaende Opgaver, der ikke kan føres længere tilbage end til Aaret 1825, da den i 1814 foretagne Tælling baade var mindre godt udført og derhos ufuldstændigt bearbeidet.

(Se Tabel S. 34 og 35.)

Betragter man i omstaaende Tabel de tiaarige Aldersklasser, der skriver sig fra Generationerne 1806—1815 og 1816—1825, vil man finde, at samtlige Folketællinger (eller — forsaavidt angaar Aarene 1880 og 1885 — de paa Grundlag af disse beregnede Folketal) gjennemgaaende viser meget høiere Tal for den sidstnævnte Generation, der skriver sig fra de frugtbare Fødselsaar 1816—1825. For Mandkjønnets Vedkommende er Antallet i de fleste Aar omkring 40 Pct. og for Kvindekjønnet henved 40 Pct. større. En Undtagelse danner Forholdet mellem de af Folketællingerne i 1855 og 1845 resulterende Tal; men dette kan forklares som en Virkning af den betydelige Udvandring, der fandt Sted i Aarene 1846—1855.

Et lignende Forhold viser sig med Hensyn til de femtenaarige Klasser, der omhandles i Tabellens nederste Afdeling.

En Beregning over Antallet af Gjenlevende for hvert 100 af det oprindelige Antal Levendefødte tjener til yderligere at belyse Aarsagsforholdene i den heromhandlede Udviklingsgang, se Tabellen S. 34 og 35.

Man vil bemærke den Uregelmæssighed, der for Kvindekjønnets Vedkommende fremtræder i Overgangen til Aldersklassen 20—30 Aar og fra denne til den næste tiaarige, og som maa antages at skrive sig derfra, at Opgaverne over Antallet af Kvinder, der befinder sig i Alderen 20—30 Aar, er blevne for høie, væsentlig paa den følgende Aldersklasses Bekostning. Bortseet fra denne Uregelmæssighed, viser der sig saavidt overensstemmende Procenttal, som man efter Dødsfaldenes og navnlig Udvandringens Stigen og Falden kan vente i heromhandlede Forhold. Navnlig er der for de høiere Aldersklassers Vedkommende en ganske paafaldende Overensstemmelse i Henseende til Formindskelsen i Procentantallet af de Gjenlevende, se navnlig de nederste Rubriker tilhøire i Tabellen S. 35.

Paa Grund af denne Regelmæssighed kan man allerede nu forudsige, at der er overveiende Sandsynlighed for, at Antallet af Personer i Alderen 60—75 Aar i Aaret 1906 neppe vil blive saa høit, som det var i 1891, men heller mindre. Derimod vil sandsynligvis Antallet af Personer over 75 Aar vise en lignende stærk Vækst som den, der i Aarene 1876—1891 viste sig for Personer mellem 60—75 Aar. Herved vil det hele Antal af Personer over 60 Aar

(Forts. S. 36.)

Oprindeligt Antal Levendefødte samt de ved de forskjellige Folketællinger befundne Antal gjenlevende Personer.	Antal Personer fødte i Aarene: a) 1806—1815.			b) 1816—1825.			Procentforhold: Naar de Generationen 1806—1815 vedkommende Tal sættes lig 100, bliver Tallene for Generationen 1816—1825, som følger:		
	Mandkjøn.	Kvindekj.	Tilsammen.	Mandkjøn.	Kvindekj.	Tilsammen.	Mandkjøn.	Kvindekj.	Tilsammen.
Oprindeligt Antal Levendefødte	124 154	119 374	243 528	166 304	158 857	325 161	134.0	133.1	133.5
Gjenlevende i Alderen:									
10—20 Aar: a) 1825 b) 1835.....	87 648	87 105	174 753	123 823	120 299	244 122	141.3	138.1	139.7
20—30 — a) 1835 b) 1845.....	82 809	89 539	172 348	116 303	122 979	239 282	140.4	137.3	138.8
30—40 — a) 1845 b) 1855.....	76 163	77 497	153 660	100 288	101 722	202 010	131.7	131.3	131.5
40—50 — a) 1855 b) 1865.....	63 864	66 628	130 492	89 370	93 021	182 391	139.9	139.6	139.8
50—60 — a) 1865 b) 1875.....	54 002	59 431	113 433	76 142	81 533	157 675	141.0	137.2	139.0
60—70 — a) 1875 b) 1885.....	42 199	47 862	90 061	59 761	65 968	125 729	141.6	137.8	139.6
65—75 — a) 1880 b) 1890.....	34 730	40 398	75 128	49 435	56 124	105 559	142.3	138.9	140.5
	a) 1801—1815.			b) 1816—1830.			Procentforhold: 1801—1815 : 1816—1830.		
	Mandkjøn.	Kvindekj.	Tilsammen.	Mandkjøn.	Kvindekj.	Tilsammen.	Mandkjøn.	Kvindekj.	Tilsammen.
Oprindeligt Antal Levendefødte	187 714	181 045	368 759	258 480	246 579	505 059	137.7	136.2	137.0
Gjenlevende i Alderen:									
30—45 Aar: a) 1845 b) 1860.....	109 524	112 198	221 722	152 376	159 065	311 441	139.1	141.8	140.5
45—60 — a) 1860 b) 1875.....	84 262	91 928	176 190	121 778	130 598	252 376	144.5	142.1	143.2
60—75 — a) 1875 b) 1890.....	56 271	65 171	121 442	83 474	94 168	177 642	148.3	144.5	146.3

Alder ved de forskjellige Folketællinger.	Procentforhold af Gjenlevende i Forhold til det oprindelige Antal Fødte i Aarene:						Procentforholdets Formindskelse for Generationerne:					
	a) 1806—1815.			b) 1816—1825.			a) 1806—1815.			b) 1816—1825.		
	Mandkjøn.	Kvindekjøn.	Tilsammen.	Mandkjøn.	Kvindekjøn.	Tilsammen.	Mandkjøn.	Kvindekjøn.	Tilsammen.	Mandkjøn.	Kvindekjøn.	Tilsammen.
10—20 Aar: a) 1825 b) 1835	70.6	73.0	71.8	74.4	75.7	75.1	÷ 29.4	÷ 27.0	÷ 28.2	÷ 25.6	÷ 24.3	÷ 24.9
20—30 — a) 1835 b) 1845	66.7	75.0	70.8	69.9	77.3	73.6	÷ 3.9	+ 2.0	÷ 1.0	÷ 4.5	+ 1.6	÷ 1.5
30—40 — a) 1845 b) 1855	61.4	64.9	63.1	60.3	64.0	62.2	÷ 5.3	÷ 10.1	÷ 7.7	÷ 9.6	÷ 13.3	÷ 11.4
40—50 — a) 1855 b) 1865	51.4	55.8	53.6	53.7	58.5	56.1	÷ 10.0	÷ 9.1	÷ 9.5	÷ 6.6	÷ 5.5	÷ 6.1
50—60 — a) 1865 b) 1875	43.5	49.8	46.6	45.8	51.3	48.5	÷ 7.9	÷ 6.0	÷ 7.0	÷ 7.9	÷ 7.2	÷ 7.6
60—70 — a) 1875 b) 1885	34.0	39.8	37.0	35.9	41.5	38.7	÷ 9.5	÷ 10.0	÷ 9.6	÷ 9.9	÷ 9.8	÷ 9.8
65—75 — a) 1880 b) 1890	28.0	33.8	30.9	29.7	35.3	32.5	÷ 6.0	÷ 6.0	÷ 6.1	÷ 6.2	÷ 6.2	÷ 6.2
	a) 1801—1815.			b) 1816—1830.			a) 1801—1815.			b) 1816—1830.		
	Mandkjøn.	Kvindekjøn.	Tilsammen.	Mandkjøn.	Kvindekjøn.	Tilsammen.	Mandkjøn.	Kvindekjøn.	Tilsammen.	Mandkjøn.	Kvindekjøn.	Tilsammen.
30—45 Aar: a) 1845 b) 1860	58.3	61.9	60.1	58.9	64.5	61.6	÷ 41.7	÷ 38.1	÷ 39.9	÷ 41.1	÷ 35.5	÷ 38.4
45—60 — a) 1860 b) 1875	44.9	50.8	47.8	47.1	53.0	50.0	÷ 13.4	÷ 11.1	÷ 12.3	÷ 11.8	÷ 11.5	÷ 11.6
60—75 — a) 1875 b) 1890	30.0	36.0	32.9	32.3	38.2	35.2	÷ 14.9	÷ 14.8	÷ 14.9	÷ 14.8	÷ 14.8	÷ 14.8

(Fortsat fra S. 33.)

komme til at vise en Tilvækst, der foreløbig kan regnes til omkring 0.5 Pct. aarlig, men da det er sandsynligt, at den øvrige Folkemængde vil være steget i et noget stærkere Forhold, vil den Folketælling, der overensstemmende med sædvanlig Praksis skal afholdes ved Begyndelsen af næste Aarhundrede, neppe vise et fuldt saa høit Procentforhold af Gamle som Folketællingen af 1891, medens det paa den anden Side neppe heller vil fjerne sig synderligt derfra.

Til videre Oplysning angaaende Tidernes vekslende Indflydelse paa Aldersfordelingen hidsættes fra «Bidrag til en norsk Befolkningsstatistik», S. 45 en Tabel, udvisende Procentforholdet for hver tiaarig Aldersklasse fra 1801—1875 suppleret med tilsvarende Opgaver for 1885 og 1890.

Aar [1]).	0—10	10—20	20—30	30—40	40—50	50—60	60—70	70—80	80—90	over 90
1800	24.7	18.2	15.5	12.9	11.5	8.3	5.4	2.8	0.7	0.06
1825	25.7	16.6	16.7	13.7	9.9	7.7	5.9	3.0	0.8	0.08
1835	25.0	20.4	14.4	12.9	10.6	7.5	5.2	2.9	0.9	0.09
1845	23.3	20.3	18.0	11.6	10.0	8.2	5.2	2.5	0.8	0.10
1855	24.9	18.6	17.4	13.6	8.8	7.8	5.7	2.5	0.7	0.09
1865	25.5	20.0	15.1	13.1	10.7	6.7	5.2	2.9	0.7	0.07
1875	23.5	20.9	15.9	11.5	10.5	8.7	4.9	3.0	1.0	0.09
1885	24.8	19.4	15.4	12.2	9.4	8.4	6.4	2.9	1.0	0.10
1890	24.76	20.13	14.52	12.08	9.62	7.72	6.66	3.49	0.92	0.10
Heraf i 1890:										
Mandkjøn	12.64	10.15	6.58	5.54	4.50	3.65	3.15	1.60	0.38	0.04
Kvindekjøn	12.12	9.98	7.94	6.54	5.12	4.07	3.51	1.89	0.54	0.06

Antallet af Børn under 15 Aar udgjorde efter de tre sidstafholdte Folketællinger, som følger:

Tællingstid.	Mandkjøn.	Kvindekjøn.	Tilsammen.	Udgjørende i Procenter:	
				af den hjemmehørende Befolkning.	af den tilstedeværende Befolkning.
31 December 1865.....	311 924	301 486	613 410	36.05	-
1 Januar 1876	317 247	307 947	625 194	34.37	34.60
— 1891	363 164	349 271	712 435	35.55	35.82

Medens dette Antal i 1865 stod noget over og i 1876 noget under det normale Forhold, svarede Procentforholdet i 1891 nogenlunde til det normale.

[1]) o: Udgangen af det opførte eller Begyndelsen af det følgende Aar.

Til Oplysning om Forholdet mellem Aldersfordelingen i Norges Landdistrikter og Byer meddeles nedenstaaende Sammendrag af Tabel 24 (N. off. Stat. III, No. 229) for 1891 efter den tilstedeværende Folkemængde.

Aldersgrupper.	Riget.			Rigets Bygder.			Rigets Byer.		
	Mandkjøn.	Kvindekjøn.	Tilsammen.	Mandkjøn.	Kvindekjøn.	Tilsammen.	Mandkjøn.	Kvindekjøn.	Tilsammen.
0—15	18.28	17.58	35.86	18.50	17.70	36.20	17.53	17.16	34.69
15—30	10.85	12.69	23.54	10.84	11.99	22.83	10.86	14.99	25.85
30—45	7.73	9.31	17.04	7.59	8.82	16.41	8.19	10.93	19.12
45—60	5.78	6.54	12.32	5.95	6.52	12.47	5.25	6.61	11.86
60—90	5.16	5.99	11.15	5.67	6.29	11.96	3.47	4.99	8.46
90 og derover	0.036	0.061	0.097	0.044	0.072	0.116	0.010	0.024	0.034
Tilsammen	47.83	52.17	100.00	48.60	51.40	100.00	45.31	54.69	100.00

En Sammenligning med Resultaterne af den for 1876 foretagne Beregning viser, at begge Beregninger i Hovedsagen stemmer overens. Procentforholdet stillede sig nemlig, som følger:

Aldersgrupper.	Rigets Bygder.		Rigets Byer.		Forskjel mellem Byer og Bygder.	
	1876.	1891.	1876.	1891.	1876.	1891.
0—15	34.97	36.20	32.89	34.69	÷ 2.08	÷ 1.51
15—30	24.91	22.83	29.32	25.85	+ 4.41	+ 3.02
30—45	16.31	16.41	18.71	19.12	+ 2.40	+ 2.71
45—60	14.18	12.47	12.86	11.86	÷ 1.32	÷ 0.61
60—90	9.53	11.96	6.19	8.46	÷ 3.34	÷ 3.50
90 og derover	0.10	0.116	0.03	0.024	÷ 0.07	÷ 0.09

Ved begge de heromhandlede Folketællinger har det altsaa vist sig, at der i Landdistrikterne er forholdsvis flere Børn samt ældre Folk, medens Antallet af yngre Mænd og Kvinder (Aldersklasserne 15—45 Aar) er forholdsvis størst i Byerne. Af Børn er der i den yngste Aldersklasse, 0—5 Aar, forholdsvis omtrent lige mange i By og Bygd; men i den næste femaarige Klasse er der allerede et mærkbart høiere Forholdstal for Landdistrikterne og i Aldersklassen 10—15 Aar bliver denne Forskjel endnu mere udpræget. Aarsagen er den stærkere Dødelighed, som i Byerne mere end i Bygderne formindsker Børnenes Rækker. I

de følgende Aldersklasser er Forholdet omvendt, og i de to derpaa følgende Femaarsklasser, altsaa mellem det tyvende og det tredivte Aar, naar Bybefolkningens relative Overvægt sit Maximum, grundet paa den stærke Indflytning af unge arbeidssøgende Mænd og Kvinder.

Med Hensyn til Forholdet i de forskjellige Amter henvises i det hele til de i Tabelværket desangaaende meddelte Procenttal. Den allerede for 1876 paapegede Forskjel mellem Kristiania og de øvrige Byer, idet Aldersklasserne 15—45 Aar er endnu mere stærkt repræsenterede i Kristiania end i Byerne overhovedet, fremgaar ogsaa for 1891 klart af vedkommende Tabel.

§ 10. Befolkningens Fordeling i ægteskabelig Henseende.

I ægteskabelig Henseende var den voksne Del af Norges hjemmehørende Befolkning — Aldersgrænsen sat ved det femtende Aar — fordelt paa følgende Maade ved Udgangen af 1890:

Ægteskabelig Stilling.	Mænd.	Kvinder.	Tilsammen.
Ugifte	242 505	280 323	522 828
Gifte	321 174	326 114	647 288
Fraskilte	318	438	756
Enkemænd, Enker	37 908	80 506	118 414
Ægteskabelig Stilling uopgivet	1 497	884	2 381
Tilsammen	603 402	688 265	1 291 667

Procentvis beregnet stiller denne Fordeling sig paa følgende Maade i Aarene 1865, 1875 og 1890:

Ægteskabelig Stilling.	Af 100 Mænd over 15 Aar.			Af 100 Kvinder over 15 Aar.		
	1865.	1875.	1890.	1865.	1875.	1890.
Ugifte	41.78	43.30	40.29	39.89	41.70	40.80
Gifte	52.63	50.98	53.36	48.82	46.96	47.45
Fraskilte	0.14	0.15	0.05	0.17	0.18	0.06
Enkemænd, Enker	5.45	5.57	6.30	11.12	11.16	11.71
Tilsammen	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00

Bortseet fra de Fraskilte, hvorom senere, viser saaledes Beregningernè for de tre senest afholdte Folketællinger i det hele meget jævne Resultater. At Antallet af Enkemænd og Enker er steget, kan nemlig forklares af den i foregaaende Paragraf paapegede stærke Tilvækst i Antallet af Gamle.

Det relative Antal af Gifte udgjorde for begge Kjøn underet i 1890: 50.25 mod 48.89 i 1875 og 50.65 i 1865. Forholdstallet for 1890 staar over de tilsvarende Forholdstal for Aarene 1855, 1845 og 1835, men tilbage for 1825, da det var 52.41 og for 1801, da det var 52.88 Pct.

For at forstaa Betydningen af den Forskjel, der viser sig i Procentforholdet, er det imidlertid nødvendigt at undersøge, hvorledes det stiller sig i de for Ægteskabsstiftelsen vigtigste Aldersklasser, og vi meddeler derfor nedenstaaende to Tabeller, af hvilke den første viser Resultatet for de tiaarige Aldersklasser 20—30, 30—40 og 40—50 for en længere Række af Aar, og den anden Resultatet for de indenfor samme Aldersgrænse liggende femaarige Aldersklasser fra 1865 af, da man nemlig før nævnte Aar ikke har saa detaillerede Opgaver.

I.

Tællingstid.	Antal gifte Mænd pr. 100 Mænd i Alderen:			Antal gifte Kvinder pr. 100 Kvinder i Alderen:		
	20—30.	30—40.	40—50.	20—30.	30—40.	40—50.
1801	26.1	75.6	88.3	34.8	69.5	75.8
1835	24.1	71.1	83.6	33.1	70.5	75.1
1845	21.8	70.9	83.1	29.4	71.0	75.4
1855	22.8	72.2	84.1	31.2	71.1	76.9
1865	23.0	73.7	85.0	33.4	71.4	76.8
1875	23.9	71.2	82.9	32.6	68.1	73.7
1890	25.9	73.8	83.4	33.6	68.0	72.4

II.

Tællingstid.	Antal Gifte pr. 100 Mænd og Kvinder i Alderen:						
	15—20.	20—25.	25—30.	30—35.	35—40.	40—45.	45—50.
Mænd:							
1865	0.20	8.70	40.00	67.60	79.70	84.60	85.50
1875	0.40	9.70	41.50	66.60	76.50	82.10	83.80
1890	0.24	10.91	43.27	68.52	79.33	82.73	84.10
Kvinder:							
1865	1.10	19.60	49.10	68.50	74.30	77.80	75.70
1875	1.70	19.50	48.30	65.60	71.20	74.30	73.20
1890	1.26	19.86	48.48	64.64	71.71	72.85	71.91

Sammenligner man de i disse Tabeller opførte Procenttal, vil man for Mændenes Vedkommende finde, at der i Begyndelsen af indeværende Aarhundrede var forholdsvis noget flere Gifte i hver af de anførte Aldersklasser, dog især i de ældre. I Tidsrummet 1835—1890 maa derimod Forholdet nærmest siges at have holdt sig nogenlunde uforandret, idet der dog i de senere Aar synes at have gjort sig gjældende en Tendens til at indgaa Ægteskab noget tidligere end før. Hvad Kvinderne angaar, viser der sig for Aldersklasserne fra 30 Aar og derover et synkende Antal gifte, medens derimod Procentforholdet af gifte Kvinder under 30 Aar synes at holde sig nogenlunde uforandret.

Hvad den yngste Aldersklasse angaar, er det for 1875 paavist, at Folketællingsopgaverne er for høie [1]). En lignende Undersøgelse for 1890 har bragt det Resultat, at Folketællingsopgaverne for nævnte Aar vistnok ogsaa for nogen Del kan antages at være for høie, men at dette langtfra er Tilfældet i en saadan Grad som for 1875. Forskjellen mellem Procenttallene for 1875 og 1890 skriver sig sandsynligvis i det væsentlige fra denne Omstændighed.

Med Hensyn til Forholdet i Byerne sammenlignet med Landdistrikterne henvises til de i Tabelværkets Tabel 25 meddelte Procenttal, der i det hele taget stemmer med de af de tidligere Beregninger for 1876 udledede Resultater.

Antallet af gifte Mænd er i alle Aldersklasser indtil og med det 45de Aar forholdsvis større i Byerne end paa Landet, om end Forskjellen ikke er betydelig. I Aldersklassen 20—25 Aar er Procenttallet af gifte Mænd i Byerne 12.8 og paa Landet 10.7; i næste femaarige Aldersklasse er Procenttallene henholdsvis 46.9 og 42.5, i den derpaa følgende (30—35) 70.4 og 67.8.

Større er Forskjellen mellem det relative Antal af Enkemænd, hvilket maa antages hovedsagelig at hidrøre fra den større Dødelighed, der gjør sig gjældende i Byerne.

For Kvindernes Vedkommende stiller Forholdet mellem ugifte og gifte sig væsentlig anderledes end for Mændenes, idet nemlig Antallet af ugifte Kvinder i alle Aldersklasser er forholdsvis større og følgelig Antallet af gifte Kvinder mindre i Byerne end paa Landet. Dette antages hovedsagelig at hidrøre fra den store Indflytning af tjenestesøgende Kvinder. Antallet af Enker er forholdsvis meget større i Byerne end paa Landet og Forskjellen er navnlig meget udpræget i Aldersklasserne 30—70 Aar. Hovedaarsagen til denne Overvægt ligger antagelig i den større Dødelighed blandt Byernes gifte Mænd, hvilke derhos ogsaa, som allerede paapeget, indtil det 45de Aar er talrigere repræsenteret i Byerne end i Landdistrikterne.

Forholdet i de forskjellige Amter samt i Bydistrikterne amtsvis vil sees af de i Tabelværket meddelte Procenttal.

---

[1]) Norges off. Stat. III, No. 106, S. 66.

Som det af S. 38 vil sees, viser den sidste Folketælling for de Fraskiltes Vedkommende en Formindskelse, der synes saameget mere paafaldende, som man heller kunde have ventet, at Antallet vilde vise sig at være forøget. Formindskelsen forklares imidlertid derved, at det ved Folketællingen i 1891 benyttede Schema udtrykkelig skjelner mellem de «efter Bevilling Separerede» og de «lovlig Fraskilte», hvilke sidste alene er regnede som fraskilte, medens Schemaet for Folketællingen af 1876 bruger følgende Udtryk: «fraskilt (derunder indbefattede de, der er fraskilte med Hensyn til Bord og Seng)», og Schemaet for 1865 benytter lignende Udtryk. Heraf vil sees, at det for 1865 og 1876 anførte Antal af Fraskilte ogsaa indbefatter de Separerede, medens dette ikke er Tilfældet for 1891.

Fjerde Afsnit: Befolkningens Fordeling efter Livsstilling og Næringsvei.

Paa Grund af Stoffets Righoldighed kan der, forsaavidt nærværende Indledning angaar, alene blive Spørgsmaal om at henlede Opmærksomheden paa nogle Hovedpunkter af de hidhørende omfangsrige Tabeller, der er fordelte i to særskilte Hefter, af hvilke det første: «Folkemængde fordelt efter Livsstilling»[1]) er et Tabelværk paa 341 Oktavsider og det andet: «Folkemængde fordelt efter Livsstilling med Angivelse af Alder og ægteskabelig Stilling»[2]), omfatter 241 Oktavsider.

§ 11. Den arbeidende og den ikke arbeidende Del af Befolkningen.

Som allerede bemærket i «Bidrag til en norsk Befolkningsstatistik»[3]) er det Svar, som Statistiken giver paa Spørgsmaalet om, hvor stor Del af Befolkningen der kan regnes som arbeidende, desværre meget ufuldkomment. Man kan vistnok udsondre visse Livsstillingsklasser, om hvilke det med Sikkerhed kan siges, at de i det hele eller i det væsentlige maa betragtes som arbeidende, og andre, der henhører til de ikke arbeidende; men blandt den øvrige Del af Befolkningen er der mange Livsstillinger, der indbefatter baade arbeidende og ikke arbeidende Personer, uden at man ved Folketællingen erholder nogen paalidelig Veiledning om, hvorvidt eller i hvilket Forhold det ene eller det andet er Tilfældet.

Følgende tabellariske Oversigt, der i det væsentlige er udarbeidet paa samme Maade som den for 1876 meddelte, vil imidlertid tilnærmelsesvis give Oplysning om den hjemmehørende Befolknings Fordeling efter det her fremholdte Synspunkt.

---

[1]) Norges off. Stat. III, No. 236.
[2]) Norges off. Stat. III, No. 259.
[3]) S. 65.

	Mandkjøn.		Kvindekjøn.		Begge Kjøn.	
	1876.	1891.	1876.	1891.	1876.	1891.
I. Antal.						
Arbeidende Personer.....	537 700	560 221	573 300	627 238	1 111 000	1 187 459
Andre m. selvstændig Indtægt	22 900	26 611	25 700	31 075	48 600	57 686
Skolebørn og Studerende....	138 000	167 870	132 000	158 548	270 000	326 418
Andre Børn	173 100	195 244	168 100	187 977	341 200	383 221
Helt eller væsentlig Fattig-understøttede	6 700	8 918	12 800	14 350	19 500	23 268
Andre Uproduktive.....	10 200	7 702	18 400	18 348	28 600	26 050
Tilsammen	888 600	966 566	930 300	1 037 536	1 818 900	2 004 102
II. Procentforhold.						
Arbeidende Personer.....	60.5	57.9	61.6	60.4	61.1	59.2
Andre m. selvstændig Indtægt	2.6	2.8	2.8	3.0	2.7	2.9
Skolebørn og Studerende....	15.5	17.4	14.2	15.3	14.8	16.3
Andre Børn.....	19.5	20.2	18.1	18.1	18.8	19.1
Helt eller væsentlig Fattig-understøttede	0.8	0.9	1.4	1.4	1.1	1.2
Andre Uproduktive.....	1.1	0.8	1.9	1.8	1.5	1.3
Tilsammen	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

Som det vil sees, falder Resultaterne af begge Folketællinger, forsaavidt angaar Befolkningens Fordeling mellem de erhvervende Klasser og de af disse forsørgede, i det store taget sammen. Dog var der efter Folketællingen af 1876 et lidt større Procentforhold af Erhvervende, nemlig 63.8 Pct. mod 62.1 Pct. i 1891, medens der omvendt viser sig en Stigning i Procentforholdet for Skolebørn og Studerende. Aarsagen til denne Stigning ligger hovedsagelig deri, at de Aldersklasser, i hvilke der findes forholdsvis mange ikke erhvervende, nemlig fra 60 Aar og derover, er forøget stærkere end de produktive Aldersklasser, men beror ogsaa for nogen Del derpaa, at Arbeidsalderen overhovedet begynder noget senere end før.

Med Hensyn til det førstnævnte Punkt henvises til de under § 9 meddelte Oplysninger, se navnlig S. 31 o. flg. I sidstnævnte Henseende kan bemærkes, at Antallet af Skolediscipler og Studerende over 15 Aar i Folketællingstabellerne for 1876 opførtes med 2 616, hvoraf 2 311 af Mandkjøn og 305 af Kvindekjøn; medens Antallet i 1891 var steget til 14 649, deraf 9 371 af Mandkjøn og 5 278 af Kvindekjøn. Den heraf fremgaaende Forskjel mellem Tallene for 1876 og for 1891 kan vistnok ikke i sin Helhed ansees som en virkelig Forøgelse i Antallet

af Elever m. m., idet nemlig Folketællingsopgaverne for 1891 i dette Stykke (saavelsom i flere andre Henseender) er fuldstændigere end Folketællingsopgaverne for 1876. Imidlertid er det dog utvivlsomt, at der mellem disse Aar ogsaa i Virkeligheden har foregaaet en betydelig Tilvækst i Henseende til Antallet af Elever og andre Studerende.

Blandt de ovenfor som arbeidende opførte Personer var der i 1876: 14 142 og i 1891: 17 050 Børn under 15 Aar med lønnet Erhverv, deraf i 1891: 9 206 Gutter og 7 844 Piger[1]). Som Børn, der forsørgedes ved egne Midler, er for 1891 opført 215 af Mandkjøn og 179 af Kvindekjøn foruden henholdsvis 88 og 71, der delvis forsørgedes ved egne Midler. De Oplysninger, som Originalopgaverne indeholder om dette Punkt, er imidlertid meget ufuldstændige.

§ 12. Hovedgrupper af Livserhverv og Livsstillinger.

Efter væsentlig det samme Synspunkt, som er bleven gjort gjældende ved den Inddeling, der er bleven opstillet i «Bidrag til en norsk Befolkningsstatistik»[2]), meddeles i omstaaende Tabeller en Oversigt over de arbeidende Personer inddelte i Hovedgrupper af Livserhverv og Livsstillinger saavel for 1876 som for 1891. I den første Tabel (I) findes opført Antallet af de i Norge hjemmehørende Personer fordelt paa nævnte Maade, i næste Tabel (II) er anført de heraf udledede Forholdstal beregnet for en Folkemængde af 1 Million Indbyggere, medens den derpaa følgende Tabel (III) angiver, hvormange selvstændige Erhvervsdrivende m. m., hvormange Privatbetjente og hvormange Arbeidere og Tjenere der findes i hver Nærings- eller Erhvervsgruppe beregnet pr. 10 000 i samme Gruppe arbeidende Personer. Forat man let skal kunne se Forholdet mellem Aarene 1876 og 1891, er Tallene for førstnævnte trykt med mindre Typer.

En Sammenligning mellem Folketællingens Resultater for begge disse Aar, i Henseende til Livsstillingernes Fordeling, viser noksom, at man paa flere væsentlige Punkter af dette Omraade har med meget usikre Størrelser at gjøre. Sondringen mellem det huslige Arbeide og Jordbrugsarbeidet har ifølge de i «Bidrag til en norsk Befolkningsstatistik» S. 70 for 1876 meddelte Oplysninger, paa Grund af Opgavernes Mangelagtighed, alene kunnet ske paa en meget ufuldkommen og vilkaarlig Maade. Og, om end Opgaverne for 1891 har vundet i Bestemthed, forsaavidt der ved Tjenere samt hjemmeværende Børn m. m. i Landdistrikterne fordetmeste er bleven opgivet, hvorvidt de var beskjæftigede i Landbrugets Tjeneste eller ved husligt Arbeide, saa er dog denne Sondring fremdeles temmelig usikker. Noget lignende gjælder med Hensyn til Sondringen mellem Jordbrug og Fiskeri, der ofte er meget vanskelig. Imidlertid har man ved Hjælp

[1]) Den fra 1876 til 1891 indtraadte Stigning maa hovedsagelig antages at bero derpaa, at Opgaverne for sidstnævnte Aar er fuldstændigere end for 1876, navnlig forsaavidt Oplysning i 1891 hyppigere er bleven udtrykkelig meddelt angaaende Børns Anvendelse til husligt Arbeide, jfr. Tabellen S. 46 og 47.

[2]) S. 68 o. flg.

af de nye Opgaver for 1891 søgt at opstille en saavidt muligt korrekt Sammenligning mellem de for 1876 og de for 1891 i Tabellerne S. 46—53 anførte Tal, hvor bl. a. Tjenere og de hjemmeværende Børn for 1876 er blevne fordelte efter de for 1891 fundne Forhold.

Som Personer, hvis Næringsvei var utilstrækkelig betegnet, opførtes i Folketællingstabellerne for 1876 33 569 [1]), for 1891 derimod alene 8 659, et talende Bevis for sidstnævnte Folketællings betydeligt større Nøiagtighed.

Efter en approximativ Forholdsberegning blev for 1876 af de Personer, hvis Næringsvei var utilstrækkelig betegnet, 46.4 Pct. henført til Jordbrugsnæringen, 43.5 Pct. til Industrien og 10.1 Pct. til Handelen [2]). For 1891 kan det, under Hensyntagen til disse Næringsveies forskjellige Udvikling efter nævnte Udgangspunkt antages, at Antallet af heromhandlede Personer fordeler sig med omtrent 40 Pct. paa Jordbruget, 50 Pct. paa Industrien og 10 Pct. paa Handelen. Herved kommer man til følgende Resultat med Hensyn til det samlede Antal af de ved vore Hovednæringsveie sysselsatte Personer:

Hovedgrupper af Næringsveie.	Antal Personer.		Procentforhold.	
	1876.	1891.	1876.	1891.
1. Jordbrug, Skovdrift, Fiskeri	406 971	396 223	36.6	33.4
2. Industri og Bergværksdrift	153 088	184 485	13.8	15.5
3. Handel, Omsætning og Transport	91 023	107 742	8.2	9.1
4. Offentligt Arbeide og privat immaterielt Erhverv	18 143	26 996	1.6	2.3
5. Husligt og dermed beslægtet Arbeide	441 742	472 013	39.8	39.7
Tilsammen	1 110 967	1 187 459	100.0	100.0

Bestemmelsen af, hvilke Personer der efter sin hovedsagelige Beskjæftigelse er at henføre til det huslige Arbeide, er, som allerede berørt, overmaade vanskelig, da Grænserne er flydende og de erholdte Oplysninger mangelfulde, navnlig i Henseende til Sondringen mellem de ved Jordbrugsarbeider og de ved huslige Arbeider sysselsatte Kvinder. Ved den i «Bidrag til en norsk Befolkningsstatistik» S. 70 anvendte Grupperingsmaade kom man derfor for 1876, med Hensyn til Forholdet mellem Jordbrugsnæringen og det huslige Arbeide, til et væsentlig forskjelligt Resultat i Sammenligning med det her opførte, hvor man

(Forts. S. 54.)

[1]) Naar Antallet heraf i Bidrag til en norsk Befolkningsstatistik er anført til 34 494, skriver Forskjellen (925) sig derfra, at hjemmeværende Sønner og mandlige Tjenere (jfr. Folketællingstabellerne S. 127 og 128, IV og V c. sidste Linie) er fordelt paa en afvigende Maade, se ovenfor.

[2]) Jfr. Bidrag etc., S. 83.

Oversigt over den arbeidende hjemmehørende Befolkning

Aperçu des individus domiciliés en Norvége et exerçant eux-mêmes

Erhvervsgrupper.		I. Selvstændige Erhvervsdrivende og dermed i Klasse stillede Personer (patrons).			II. Privatbetjente og dermed i Klasse stillede offentlige Betjente (employés).			III. Ar- (ou-
		Mænd (sexe masc.).	Kvinder (sexe fém.).	Tilsammen (total).	Mænd (sexe masc.).	Kvinder (sexe fém.).	Tilsammen (total).	Mænd (sexe masc.).
		1	2	3	4	5	6	7
		I. Antal arbeidende Personer.						
Offentligt Arbeide og privat immaterielt Erhverv	1876	3 812	850	4 662	8 820	1 621	10 441	2 326
	1891	4 364	1 684	6 048	12 140	3 962	16 102	3 009
Jordbrug, Fædrift, Skovdrift m. m.	1876	106 428	8 831	115 259	2 172	185	2 357	155 361
	1891	112 171	11 211	123 382	3 231	512	3 743	131 147
Fiskeri	1876	29 340	348	29 688	50	-	50	4 178
	1891	41 097	297	41 394	188	1	189	15 308
Bergværks- og Hyttedrift, samt Stenbrud, Torvdrift og Isdrift	1876	18	1	19	200	-	200	3 542
	1891	40	4	44	336	1	337	3 970
Fabrikindustri, Skibsbyggeri, Kommunikationsanlæg m. m.	1876	779	38	817	2 290	8	2 298	28 135
	1891	1 103	63	1 166	4 301	154	4 455	41 341
Haandværksindustri	1876	34 325	284	34 609	108	3	111	31 158
	1891	31 157	1 565	32 722	577	98	675	39 728
Smaaindustri	1876	3 586	25 915	29 501	9	14	23	1 320
	1891	2 679	28 084	30 763	57	50	107	4 203
Handel og Pengeomsætning	1876	10 420	2 461	12 881	7 750	1 314	9 064	6 816
	1891	13 175	3 784	16 959	10 534	4 536	15 070	9 824
Herbergering og Beværtning	1876	458	958	1 416	37	38	75	106
	1891	768	2 426	3 194	102	257	359	485
Almindelig Landtransport, Jernbanedrift, Post- og Telegrafvæsen m. m.	1876	1 694	40	1 734	1 124	150	1 274	4 199
	1891	1 996	72	2 068	2 321	466	2 787	7 510
Søfart, Lodsning, Havne- og Fyrvæsen, Flødning m. m.	1876	1 621	199	1 820	13 786	3	13 789	33 929
	1891	1 588	231	1 819	13 732	10	13 742	29 547
Husligt Arbeide	1876	-	277 347	277 347	20	9 904	9 924	15 945
	1891	-	305 324	305 324	42	13 100	13 142	11 515
Utilstrækkeligt betegnet Dagarbeide m. m.	1876	-	-	-	253	-	253	21 554
	1891	1	-	1	77	38	115	4 857
Tilsammen	1876	192 481	317 272	509 753	36 619	13 240	49 859	308 569
	1891	210 139	354 745	564 884	47 638	23 185	70 823	302 444

[1]) Fra dette Tal skulde egentlig drages 207 ved Fotografi beskjæftigede Personer, der i 1876

fordelt efter Livserhverv og Livsstilling i 1876 og 1891.

une profession, répartis par profession et par état social.

beidere m. m. vriers etc.).		IV. Ialt. (Total.)			I foranstaaende Rubriker er indbefattet nedenstaaende Antal Personer under 15 Aar (dont individus au-dessous de 15 ans).			Groupes de profession.	
Kvinder (sexe fém.).	Tilsammen (total).	Mænd (sexe masc.).	Kvinder (sexe fém.).	Tilsammen (total).	II.	III.	IV.		
8	9	10	11	12	13	14	15		
I. Nombre des individus actifs.									
714	3 040	14 958	3 185	[1]) 18 143	-	7	7	1876	Administration publique et professions libérales.
1 837	4 846	19 513	7 483	26 996	-	66	66	1891	
84 301	239 662	263 961	93 317	357 278	-	10 867	10 867	1876	Agriculture, élevage de bétail, sylviculture etc.
76 821	207 968	246 549	88 544	335 093	-	7 461	7 461	1891	
201	4 379	33 568	549	34 117	-	175	175	1876	Pêches.
776	16 084	56 593	1 074	57 667	-	882	882	1891	
49	3 591	3 760	50	3 810	-	79	79	1876	Mines et usines; carrières, tourbières, glacières.
163	4 133	4 346	168	4 514	-	110	110	1891	
3 296	31 431	31 204	3 342	34 546	-	-	1 180	1876	Fabriques et manufactures, construction de navires, travaux publics etc.
7 914	49 255	46 745	8 131	54 876	-	1 068	1 068	1891	
344	31 502	65 591	631	66 222	-	366	366	1876	Métiers.
2 667	42 395	71 462	4 330	75 792	-	600	600	1891	
3 063	4 383	4 915	28 992	33 907	-	234	234	1876	Petite industrie.
9 900	14 103	6 939	38 034	44 973	-	230	230	1891	
158	6 974	24 986	3 933	28 919	-	154	154	1876	Commerce, mouvement monétaire.
796	10 620	33 533	9 116	42 649	-	398	398	1891	
134	240	601	1 130	1 731	-	7	7	1876	Auberges, restaurants.
2 231	2 716	1 355	4 914	6 269	-	31	31	1891	
127	4 326	7 017	317	7 334	-	406	406	1876	Voitures, chemins de fer, postes, télégraphes etc.
225	7 735	11 827	763	12 590	1	626	627	1891	
111	34 040	49 336	313	49 649	-	115	115	1876	Navigation, pilotage, ports, phares, flottage etc.
260	29 807	44 867	501	45 368	-	104	104	1891	
138 526	154 471	15 965	425 777	441 742	-	356	356	1876	Travail domestique.
142 032	153 547	11 557	460 456	472 013	30	5 361	5 391	1891	
11 762	33 316	21 807	11 762	33 569	-	196	196	1876	Travail mal désigné.
3 686	8 543	4 935	3 724	8 659	-	82	82	1891	
242 786	551 355	537 669	573 298	1 110 967	-	14 142	14 142	1876	Total.
249 308	551 752	560 221	627 238	1 187 459	31	17 019	17 050	1891	

blev henregnet under kunstnerisk og teknisk Virksomhed, men i 1891 under Haandværksindustri.

Oversigt over den arbeidende hjemmehørende Befolkning

Erhvervsgrupper.		I. Selvstændige Erhvervsdrivende og dermed i Klasse stillede Personer.			II. Privatbetjente og dermed i Klasse stillede offentlige Betjente.			III. Ar-
		Mænd.	Kvinder.	Tilsammen.	Mænd.	Kvinder.	Tilsammen.	Mænd.
		1	2	3	4	5	6	7
		II. Forholdstal beregnet for en Folkemængde af 1 Million Indbyggere.						
Offentligt Arbeide og privat immaterielt Erhverv	1876	2 096	467	2 563	4 849	891	5 740	1 279
	1891	2 178	840	3 018	6 058	1 977	8 035	1 501
Jordbrug, Fædrift, Skovdrift m. m.	1876	58 514	4 855	63 369	1 194	102	1 296	85 417
	1891	55 971	5 594	61 565	1 613	255	1 868	65 439
Fiskeri	1876	16 131	191	16 322	27	-	27	2 297
	1891	20 506	148	20 654	94	-	94	7 638
Bergværks- og Hyttedrift samt Stenbrud, Torvdrift og Isdrift	1876	10	1	11	110	-	110	1 947
	1891	22	2	24	168	-	168	1 981
Fabrikindustri, Skibsbyggeri, Kommunikationsanlæg m. m.	1876	428	21	449	1 259	4	1 263	15 469
	1891	550	31	581	2 146	77	2 223	20 628
Haandværksindustri	1876	18 872	156	19 028	59	2	61	17 131
	1891	15 547	781	16 328	288	49	337	19 823
Smaaindustri	1876	1 972	14 248	16 220	5	8	13	726
	1891	1 337	14 013	15 350	28	25	53	2 097
Handel og Pengeomsætning	1876	5 729	1 353	7 082	4 261	722	4 983	3 747
	1891	6 574	1 888	8 462	5 256	2 263	7 519	4 902
Herbergering og Beværtning	1876	252	527	779	20	21	41	58
	1891	383	1 211	1 594	51	128	179	242
Almindelig Landtransport, Jernbanedrift, Post- og Telegrafvæsen m. m.	1876	931	22	953	618	82	700	2 309
	1891	996	36	1 032	1 158	233	1 391	3 747
Søfart, Lodsning, Havne- og Fyrvæsen, Flødning m. m.	1876	891	109	1 000	7 579	2	7 581	18 654
	1891	792	115	907	6 852	5	6 857	14 743
Husligt Arbeide	1876	-	152 485	152 485	11	5 445	5 456	8 767
	1891	-	152 350	152 350	21	6 537	6 558	5 745
Utilstrækkeligt betegnet Dagarbeide m. m.	1876	-	-	-	139	-	139	11 850
	1891	-	-	-	38	19	57	2 424
Tilsammen	1876	105 825	174 435	280 260	20 133	7 279	27 412	169 650
	1891	104 854	177 009	281 863	23 770	11 569	35 339	150 912

fordelt efter Livserhverv og Livsstilling i 1876 og 1891 (Forts.).

beidere m. m.		IV. Ialt.			I foranstaaende Rubriker er indbefattet nedenstaaende Antal Personer under 15 Aar.			Groupes de profession.	
Kvinder.	Tilsammen.	Mænd.	Kvinder.	Tilsammen.	II.	III.	IV.		
8	9	10	11	12	13	14	15		
II. Rapports calculés pour une population d'une million d'habitants.									
393	1 672	8 224	1 751	9 975	-	4	4	1876	Administration publique et professions libérales.
917	2 418	9 737	3 734	13 471	-	33	33	1891	
46 348	131 765	145 125	51 305	196 430	-	5 975	5 975	1876	Agriculture, élevage de bétail, sylviculture etc.
38 332	103 771	123 022	44 181	167 203	-	3 723	3 723	1891	
111	2 408	18 456	302	18 758	-	96	96	1876	Pêches.
387	8 025	28 239	536	28 775	-	440	440	1891	
27	1 974	2 067	27	2 094	-	43	43	1876	Mines et usines; carrières, tourbières, glacières.
81	2 062	2 169	84	2 253	-	55	55	1891	
1 812	17 281	17 156	1 837	18 993	-	649	649	1876	Fabriques et manufactures, construction de navires, travaux publics etc.
3 949	24 577	23 325	4 057	27 382	-	533	533	1891	
189	17 320	36 062	347	36 409	-	201	201	1876	Métiers.
1 331	21 154	35 658	2 161	37 819	-	299	299	1891	
1 684	2 410	2 702	15 940	18 642	-	129	129	1876	Petite industrie.
4 940	7 037	3 462	18 978	22 440	-	115	115	1891	
87	3 834	13 737	2 162	15 899	-	85	85	1876	Commerce, mouvement monétaire.
397	5 299	16 732	4 549	21 281	-	199	199	1891	
74	132	330	621	951	-	4	4	1876	Auberges, restaurants.
1 113	1 355	676	2 452	3 128	-	15	15	1891	
69	2 378	3 858	174	4 032	-	223	223	1876	Voitures, chemins de fer, postes, télégraphes etc.
112	3 859	5 901	381	6 282	-	312	313	1891	
61	18 715	27 125	172	27 297	-	63	63	1876	Navigation, pilotage, ports, phares, flottage etc.
130	14 873	22 388	250	22 638	-	52	52	1891	
76 161	84 928	8 778	234 091	242 869	-	196	196	1876	Travail domestique.
70 871	76 616	5 767	229 757	235 524	15	2 675	2 690	1891	
6 467	18 317	11 989	6 467	18 456	-	108	108	1876	Travail mal désigné.
1 839	4 263	2 462	1 858	4 320	-	41	41	1891	
133 483	303 133	295 609	315 198	610 807	-	7 775	7 775	1876	Total.
124 399	275 311	279 537	312 977	592 514	15	8 492	8 508	1891	

Oversigt over den arbeidende hjemmehørende Befolkning

Erhvervsgrupper.		I. Selvstændige Erhvervsdrivende og dermed i Klasse stillede Personer.			II. Privatbetjente og dermed i Klasse stillede offentlige Betjente.			III. Ar-
		Mænd.	Kvinder.	Tilsammen.	Mænd.	Kvinder.	Tilsammen.	Mænd.
		1	2	3	4	5	6	7
		III. Antal selvstændige Erhvervsdrivende, Betjente og Arbeidere beregnet pr. 10 000 af de i hver Erhvervsgruppe arbeidende Personer.						
Offentligt Arbeide og privat immaterielt Erhverv	1876	2 101	469	2 570	4 861	893	5 754	1 282
	1891	1 617	624	2 241	4 497	1 468	5 965	1 115
Jordbrug, Fædrift, Skovdrift m. m.	1876	2 979	247	3 226	61	5	66	4 348
	1891	3 347	335	3 682	96	15	111	3 914
Fiskeri	1876	8 600	102	8 702	15	-	15	1 224
	1891	7 127	52	7 179	33	-	33	2 655
Bergværks- og Hyttedrift, samt Stenbrud, Torvdrift og Isdrift	1876	47	3	50	525	-	525	9 297
	1891	89	9	98	744	2	746	8 795
Fabrikindustri, Skibsbyggeri, Kommunikationsanlæg m. m.	1876	224	11	235	664	2	666	8 144
	1891	201	11	212	784	28	812	7 534
Haandværksindustri	1876	5 183	43	5 226	16	-	16	4 705
	1891	4 111	206	4 317	76	13	89	5 242
Smaaindustri	1876	1 057	7 643	8 700	3	4	7	389
	1891	596	6 245	6 841	13	11	24	935
Handel og Pengeomsætning	1876	3 603	851	4 454	2 680	454	3 134	2 357
	1891	3 089	887	3 976	2 470	1 064	3 534	2 303
Herbergering og Beværtning	1876	2 646	5 534	8 180	214	220	434	612
	1891	1 224	3 870	5 094	163	410	573	774
Almindelig Landtransport, Jernbanedrift, Post- og Telegrafvæsen m. m.	1876	2 310	54	2 364	1 533	205	1 738	5 725
	1891	1 585	57	1 642	1 844	370	2 214	5 965
Søfart, Lodsning, Havne- og Fyrvæsen, Fløduing m. m.	1876	326	40	366	2 777	1	2 778	6 834
	1891	350	51	401	3 027	2	3 029	6 513
Husligt Arbeide	1876	-	6 278	6 278	1	224	225	361
	1891	-	6 469	6 469	1	278	279	244
Utilstrækkeligt betegnet Dagarbeide m. m.	1876	-	-	-	75	-	75	6 421
	1891	1	-	1	89	44	133	5 609
Tilsammen	1876	1 733	2 856	4 589	330	119	449	2 777
	1891	1 770	2 987	4 757	401	195	596	2 547

fordelt efter Livserhverv og Livsstilling i 1876 og 1891 (Forts.).

beidere m. m.		IV. Ialt.			I foranstaaende Rubriker er indbefattet nedenstaaende Antal Personer under 15 Aar.			Groupes de profession.
Kvinder.	Tilsammen.	Mænd.	Kvinder.	Tilsammen.	II.	III.	IV.	
8	9	10	11	12	13	14	15	
III. Rapport des patrons, des employés et des ouvriers etc. calculés par 10 000 individus actifs de chaque groupe de profession.								
394	1 676	8 245	1 755	10 000	-	4	4	1876 Administration publique et
680	1 795	7 228	2 772	10 000	-	24	24	1891 professions libérales.
2 360	6 708	7 388	2 612	10 000	-	304	304	1876 Agriculture, élevage de bé-
2 293	6 207	7 358	2 642	10 000	-	223	223	1891 tail, sylviculture etc.
59	1 283	9 839	161	10 000	-	51	51	1876 Pêches.
134	2 789	9 814	186	10 000	-	153	153	1891
129	9 426	9 869	131	10 000	-	207	207	1876 Mines et usines; carrières,
361	9 156	9 628	372	10 000	-	244	244	1891 tourbières, glacières.
954	9 098	9 033	967	10 000	-	342	342	1876 Fabriques et manufactures,
1 442	8 976	8 518	1 482	10 000	-	195	195	1891 construction de navires, travaux publics etc.
52	4 757	9 905	95	10 000	-	55	55	1876 Métiers.
352	5 594	9 429	571	10 000	-	79	79	1891
903	1 292	1 450	8 550	10 000	-	69	69	1876 Petite industrie.
2 201	3 136	1 543	8 457	10 000	-	51	51	1891
55	2 412	8 640	1 360	10 000	-	53	53	1876 Commerce, mouvement
187	2 490	7 863	2 137	10 000	-	93	93	1891 monétaire.
774	1 386	3 472	6 528	10 000	-	40	40	1876 Auberges, restaurants.
3 559	4 333	2 161	7 839	10 000	-	49	49	1891
173	5 898	9 568	432	10 000	-	554	554	1876 Voitures, chemins de fer,
179	6 144	9 394	606	10 000	1	497	498	1891 postes, télégraphes etc.
22	6 856	9 937	63	10 000	-	23	23	1876 Navigation, pilotage, ports,
57	6 570	9 890	110	10 000	-	23	23	1891 phares, flottage etc.
3 136	3 497	361	9 639	10 000	-	8	8	1876 Travail domestique.
3 009	3 253	245	9 755	10 000	-	114	114	1891
3 504	9 925	6 496	3 504	10 000	-	4	4	1876 Travail mal désigné.
4 257	9 866	5 699	4 301	10 000	-	95	95	1891
2 185	4 962	4 840	5 160	10 000	-	127	127	1876 Total.
2 100	4 647	4 718	5 282	10 000	-	143	143	1891

Oversigt over den arbeidende hjemmehørende Befolkning

Erhvervsgrupper.		I. Selvstændige Erhvervsdrivende og dermed i Klasse stillede Personer.			II. Privatbetjente og dermed i Klasse stillede offentlige Betjente.			III. Arbeidere.
		Mænd.	Kvinder.	Tilsammen.	Mænd.	Kvinder.	Tilsammen.	Mænd.
		1	2	3	4	5	6	7
		IV. Antal Personer, der arbeider i de forskjellige Erhvervsgrupper, beregnet pr. 10 000 af de til samme Livsstillingsklasse hørende Personer.						
Offentligt Arbeide og privat immaterielt Erhverv	1876	198	27	91	2 409	1 224	2 094	75
	1891	208	47	107	2 548	1 709	2 274	100
Jordbrug, Fædrift, Skovdrift m. m.	1876	5 529	278	2 261	593	140	473	5 035
	1891	5 338	316	2 184	678	221	529	4 336
Fiskeri	1876	1 525	11	583	14	-	10	135
	1891	1 956	8	733	40	-	27	506
Bergværks- og Hyttedrift, samt Stenbrud, Torvdrift og Isdrift	1876	1	-	-	55	-	40	115
	1891	2	-	1	71	-	48	131
Fabrikindustri, Skibsbyggeri, Kommunikationsanlæg m. m.	1876	41	1	16	625	6	461	912
	1891	52	2	21	903	66	629	1 367
Haandværksindustri	1876	1 783	9	679	29	2	22	1 010
	1891	1 483	44	579	121	42	95	1 313
Smaaindustri	1876	186	817	579	2	11	5	43
	1891	127	792	545	12	22	15	139
Handel og Pengeomsætning	1876	541	78	252	2 116	993	1 818	221
	1891	627	107	300	2 211	1 957	2 128	325
Herbergering og Beværtning	1876	24	30	28	10	29	15	3
	1891	36	68	56	21	111	51	16
Almindelig Landtransport, Jernbanedrift, Post- og Telegrafvæsen m. m.	1876	88	1	34	307	113	256	136
	1891	95	2	37	487	201	393	248
Søfart, Lodsning, Havne- og Fyrvæsen, Flødning m. m.	1876	84	6	36	3 765	2	2 766	1 100
	1891	76	7	32	2 883	4	1 940	977
Husligt Arbeide	1876	-	8 742	5 441	6	7 480	1 990	517
	1891	-	8 607	5 405	9	5 650	1 856	381
Utilstrækkeligt betegnet Dagarbeide m. m.	1876	-	-	-	69	-	51	699
	1891	-	-	-	16	17	16	161
Tilsammen	1876	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000
	1891	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000

fordelt efter Livserhverv og Livsstilling i 1876 og 1891 (Forts.).

beidere m. m.		IV. Ialt.			I foranstaaende Rubriker er indbefattet nedenstaaende Antal Personer under 15 Aar.			Groupes de profession.	
Kvinder.	Tilsammen.	Mænd.	Kvinder.	Tilsammen.	II.	III.	IV.		
8	9	10	11	12	13	14	15		
IV. Nombre des individus actifs des divers groupes de profession calculé par 10 000 individus appartenant à la même classe sociale.									
29	55	278	56	163	-	5	5	1876	Administration publique et professions libérales.
74	88	348	119	227	-	39	39	1891	
3 472	4 347	4 909	1 628	3 216	-	7 684	7 684	1876	Agriculture, élevage de bétail, sylviculture etc.
3 081	3 769	4 401	1 412	2 822	-	4 384	4 376	1891	
8	79	624	10	307	-	124	124	1876	Pêches.
31	292	1 010	17	486	-	518	517	1891	
2	65	70	1	34	-	56	56	1876	Mines et usines; carrières, tourbières, glacières.
7	75	78	3	38	-	65	65	1891	
136	570	580	58	311	-	834	834	1876	Fabriques et manufactures, construction de navires, travaux publics etc.
317	893	835	130	462	-	628	626	1891	
14	571	1 220	11	596	-	259	259	1876	Métiers.
107	768	1 276	69	638	-	353	352	1891	
126	79	91	506	305	-	165	165	1876	Petite industrie.
397	256	122	607	379	-	135	135	1891	
7	126	465	68	260	-	109	109	1876	Commerce, mouvement monétaire.
32	192	599	145	359	-	234	233	1891	
6	4	11	20	16	-	5	5	1876	Auberges, restaurants.
90	49	24	78	53	-	18	18	1891	
5	78	131	5	66	-	287	287	1876	Voitures, chemins de fer, postes, télégraphes etc.
9	140	211	12	106	323	368	368	1891	
5	618	918	5	447	-	81	81	1876	Navigation, pilotage, ports, phares, flottage etc.
10	540	801	8	382	-	61	61	1891	
5 706	2 802	297	7 427	3 976	-	252	252	1876	Travail domestique.
5 697	2 783	206	7 341	3 975	9 677	3 150	3 161	1891	
484	604	406	205	302	-	138	138	1876	Travail mal désigné.
148	155	89	59	73	-	48	48	1891	
10 000	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000	1876	Total.
10 000	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000	1891	

(Fortsat fra S. 45.)

har havt fuldstændigere, skjønt i og for sig fremdeles ufuldkomne Opgaver til sin Raadighed. Hvilken overordentlig stor Forskjel der fremkommer, eftersom man benytter den ene eller den anden Grupperingsmaade, og hvor usikkert det Felt er, som man her bevæger sig paa, vil sees deraf, at den i nævnte Skrift for 1876 anvendte Grupperingsmaade viste et Antal af 515 800 Personer beskjæftigede ved Jordbrug, Skovdrift og Fiskeri, altsaa 108 800 flere end efter nærværende Beregning for samme Aar, idet Forskjellen hovedsagelig stikker i Grupperingen af de hjemmeværende Døtre og Tjenere samt Husmandskoner i Landdistrikterne. Den samme Reservation, som blev gjort i nævnte Skrift, maa imidlertid ogsaa gjøres ved nærværende Beregning, hvis væsentlige Betydning, forsaavidt angaar Forholdet mellem Jordbrugsnæringen m. m. paa den ene Side og det huslige Arbeide paa den anden, bestaar deri, at den viser Udviklingens Gang.

Den her paapegede Usikkerhed bortfalder, naar man beregner det samlede Antal Personer, der paa en direkte eller indirekte Maade er knyttet til de forskjellige Næringsveie og Erhvervsgrupper; altsaa iberegnet Hustruer, hjemmeværende Døtre og Tjenere saavelsom Børn og andre Familielemmer.

Resultatet af denne Beregning, hvorved det huslige Arbeide forsvinder, stiller sig paa følgende Maade for 1876 og 1891, naar for begge disse Aar de samme Klassifikationsprinciper bringes til Anvendelse.

Hovedgrupper af Livserhverv.	Ifølge de direkte Opgaver.				Efter Fordeling af Gruppe 5. [1]			
	Samlet Antal Personer.		Procentforhold.		Samlet Antal Personer.		Procentforhold.	
	1876.	1891.	1876.	1891.	1876.	1891.	1876.	1891.
1. Jordbrug, Skovdrift, Fiskeri	997 059	1 024 137	54.82	51.10	1 155 323	1 146 932	63.52	57.23
2. Industri	323 524	436 414	17.79	21.77	352 716	461 756	19.39	23.04
3. Handel, Søfart o. a. Samfærsel [2]	227 413	291 135	12.50	14.53	247 958	308 121	13.63	15.37
4. Immaterielt Arbeide	57 487	82 494	3.16	4.12	62 856	87 293	3.46	4.36
5. Uden bestemt opgivet Erhverv [3]	213 370	169 922	11.73	8.48	-	-	-	-
Tilsammen	1 818 853	[4] 2 004 102	100.00	100.00	1 818 853	2 004 102	100.00	100.00

[1]) Ved denne Beregning er Føderaadsmænd med deres Familie og Tjenere henført til Jordbrugsnæringen. Derefter er Antallet af Personer med uopgivet Erhverv eller uden Erhverv fordelt proportionalt mellem de 4 Grupper.

[2]) Endel i 1876 under Herbergering m. v. opførte Husholdersker og Husbestyrerinder m. v., hvor Husfaderens Næringsvei ikke har været oplyst, er her henført under Gruppe 5.

[3]) Herunder bl. a. Dagarbeidere, Føderaadsfolk o. a.

[4]) Af Forskjellen mellem den hjemmehørende og den tilstedeværende Folkemængde (15 428) er 200 regnet til Gruppe 1, 700 til Gruppe 2 og Resten (14 528) til Gruppe 3, jfr. Tabel 10.

Af de i første Gruppe indbefattede Personer vedkommer efter de direkte Opgaver Fiskerinæringen 94 310 Personer i 1876 og 158 741 i 1891. Ligeledes faldt der af Gruppe 3 paa Søfarten ca. 109 000 Personer i 1876 og 109 650 Personer i 1891, idet for begge Aar de i Udlandet fraværende Sømænd er medregnede [1]).

Hertil skulde komme et Tillæg for Personer uden bestemt opgivet Erhverv. Det vilde imidlertid for disse Næringers Vedkommende neppe give noget rigtigt Resultat, om man til samme henførte nogen Del af de under Gruppe 5 opførte Dagarbeidere, der nemlig ikke kan antages i nogen synderlig Grad at vedkomme de nævnte Næringer. Bortseet fra Dagarbeiderne og disses Familielemmer udgjorde det øvrige Antal Personer under Gruppe 5 i 1876 og 1891 henholdsvis 142 611 og 151 824 Personer eller 8.88 og 8.28 Pct. af samtlige til Gruppe 1—4 hørende Personer.

Med Tillæg af disse Procenter skulde den samlede til Fiskeri- og Søfartsnæringen knyttede Befolkning udgjøre, som følger:

	Samlet Antal Personer.		Procentforhold.	
	1876.	1891.	1876.	1891.
Fiskerinæringen	102 685	171 885	5.46	8.58
Søfartsnæringen [1])	118 679	118 729	6.53	5.92

Fradrages nu disse Tal fra de for Gruppe 1 (Jordbrug, Skovdrift og Fiskeri) og Gruppe 3 (Handel, Søfart og anden Samfærsel) beregnede, vil man for den øvrige Del af disse Grupper komme til følgende Resultat:

	Samlet Antal Personer.		Procentforhold.	
	1876.	1891.	1876.	1891.
Jordbrug og Skovdrift	1 052 638	975 047	58.06	48.65
Handel, Landtransport m. m.	129 279	189 392	7.10	9.45

Den økonomiske Udvikling i Tidsrummet 1876—1891 karakteriserer sig saaledes ved en betydelig Tilbagegang i Antallet af de til Landbonæringen knyttede Personer, hvorhos der for Søfartens Vedkommende viser sig Stilstand i Henseende til Antallet af Personer, og Tilbagegang i det relative Antal. For de øvrige Erhvervskilders Vedkommende viser der sig en betydelig Progres i Henseende til Antallet af Personer, som deraf har sit Underhold. Navnlig er dette Tilfældet med Industri, Handel og Fiskerinæringen.

---

[1]) Af de i det følgende (S. 70) meddelte Oplysninger vil det sees, at Antallet af de ved Søfart beskjæftigede erhvervende Personer er aftaget med omtrent 4 700. Hermed kunde det synes at staa i Strid, at det samlede Antal af de til Søfarten knyttede Personer, altsaa incl. Familielemmer og Tjenere, trods dette har holdt sig paa samme Høide; men hermed forholder det sig saa, at der i 1876 blandt de Søfarende var forholdsvis mange flere unge ugifte Mænd, altsaa færre Familieforsørgere end i 1891.

Forinden vi gaar over til en mere detailleret Udredning af disse Forhold for de enkelte Livsstillingers Vedkommende, hidsættes følgende summariske Sammenligning med Sverige og Danmark, ved hvilken Opgaverne er opgjorte paa en i det væsentlige tilsvarende Maade.

Hovedgrupper af Livserhverv.	Ifølge de direkte Opgaver.				Efter Fordeling af Gruppe 5.[1])			
	Samlet Antal Personer. 1890.	Procentforhold.			Samlet Antal Personer. 1890.	Procentforhold.		
		1870.	1880.	1890.		1870.	1880.	1890.
Sverige:								
1. Jordbrug, Skovdrift, Fiskeri	2 442 032	54.85	51.32	51.04	2 914 984	71.87	67.42	60.92
2. Industri	849 020	10.41	12.62	17.74	1 087 072	14.71	17.75	22.72
3. Handel, Søfart o. a. Samfærsel	309 957	3.36	4.87	6.48	426 911	5.06	7.14	8.92
4. Immaterielt Arbeide	269 486	6.10	5.58	5.63	356 014	8.36	7.69	7.44
5. Uden bestemt opgivet Erhverv	914 486	25.28	25.61	19.11	-	-	-	-
Tilsammen	4 784 981	100.00	100.00	100.00	4 784 981	100.00	100.00	100.00
Danmark:								
1. Jordbrug, Skovdrift, Fiskeri	915 248	42.91	46.69	42.14	1 111 520	57.68	56.31	51.16
2. Industri	534 428	20.90	22.92	24.60	621 676	26.41	26.60	28.62
3. Handel, Søfart o. a. Samfærsel	215 097	6.64	8.03	9.90	250 213	8.39	9.32	11.52
4. Immaterielt Arbeide	162 450	5.95	6.69	7.48	188 971	7.52	7.77	8.70
5. Uden bestemt opgivet Erhverv	345 157	23.60	15.67	15.88	-	-	-	-
Tilsammen	2 172 380	100.00	100.00	100.00	2 172 380	100.00	100.00	100.00

[1]) Ligesom for Norges Vedkommende er ogsaa for Sverige og Danmark Fordelingen af Gruppe 5 foregaaet paa den Maade, at Føderaadsfolk (paa Dansk: Aftægtsfolk) er tillagt Jordbrugsklassen og derefter Resten af Gruppen fordelt proportionalt. I Tabellens første Afdeling er Aftægtsfolk medregnet under Gruppe 5, ogsaa forsaavidt angaar Aarene 1870 og 1880, da de i den danske Statistik opførtes under Jordbrugsklassen. Fiskere og Søfarende, der i den danske Statistik indtil 1890 har været opførte under en Gruppe, er i nærværende Tabel for 1880 og 1870 fordelt overensstemmende med Forholdet for 1890.

Af de i første Gruppe indbefattede Personer vedkom ifølge de direkte Opgaver Fiskerinæringen og Søfarten følgende Antal og Procentforhold:

	Sverige.				Danmark.			
	Samlet Antal	Procentforhold.			Samlet Antal.	Procentforhold.		
1. Ifølge de direkte Opgaver:	1890.	1870.	1880.	1890.	1890.	1870.	1880.	1890.
Fiskeri	34 246	0.61	0.63	0.72	32 912	1.47	1.53	1.52
Søfart	65 483	[1]) 1.10	1.22	1.37	26 082	1.16	1.21	1.20
2. Med Tillæg beregnet paa samme Maade som for Norge[2]).								
Fiskeri	37 989	0.71	0.72	0.79	36 193	1.62	1.65	1.67
Søfart	72 640	1.27	1.40	1.52	28 682	1.28	1.31	1.32
3. Med Fradrag af ovenstaaende Tal udgjorde Tallene for:								
Jordbrug og Skovdrift	2 876 995	71.16	66.70	60.13	1 075 327	56.06	54.66	49.49
Handel og Landtransport	354 271	3.79	5.74	7.40	221 531	7.11	8.01	10.20

Naar man paa Grundlag af foranstaaende befolkningsstatistiske Opgaver over de skandinaviske Landes Næringsforholde vil danne sig en Oversigt over disses Udviklingsgang i Aarene 1875—1890, er man, for at kunne sammenligne de norske Opgaver med de tilsvarende svenske og danske, henvist til for disse sidstes Vedkommende at forudsætte, at Middeltallet af Folkemængden i Aarene 1870 og 1880 svarer til Folkemængden i 1875, en Forudsætning, der ikke ganske slaar til, hvad den samlede Folkemængde angaar, og selvfølgelig er mindre sikker i Henseende til Folkemængdens Fordeling paa de enkelte Næringsveie. Imidlertid vil denne Fremgangsmaade dog i det hele taget give en nogenlunde brugbar Oversigt over Udviklingen, og man hidsætter derfor Resultatet af Beregningen:

[1]) For 1870 iberegnet Lodspersonale.

[2]) Ligesom for Norge er nemlig her for Sverige Arbeidere («Inhyseshjon» o. a.) uden opgiven Sysselsættelse (1870: Gruppe VII, 6 og 7; 1880: Gruppe VII, 8 og 9; 1890: Gruppe V, l. c, d og e) samt for Danmark: Arbejdsmænd og Dagleiere, ikke fordelte paa Fiskeri eller Søfart. Den øvrige Del af Gruppe V giver følgende Tillæg for Aarene 1870, 1880 og 1890: for Sverige: henholdsvis 16, 15 og 10.93 Pct, og for Danmark: henholdsvis 10.26, 8.08 og 9.97 Pct.

1. Samlet Antal Personer, der direkte eller indirekte var knyttet til de nedenanførte Næringsveie.	Norge.		Sverige.		Danmark.	
	1 Januar 1876.	1 Januar 1891.	31 Decbr. 1875.	31 Decbr. 1890.	1 Februar 1875.	1 Februar 1890.
Jordbrug og Skovdrift...	1 052 600	975 000	3 006 100	2 877 000	1 039 000	1 075 300
Fiskeri	102 700	171 900	31 000	38 000	30 600	36 200
Industri	352 700	461 800	711 900	1 087 100	497 400	621 700
Handel og Landtransport	129 300	189 400	209 700	354 300	141 900	221 500
Søfart	118 700	118 700	58 800	72 600	24 400	28 700
Immaterielt Arbeide.....	62 900	87 300	349 600	356 000	143 600	189 000
Den samlede Befolkning	1 818 900	2 004 100	4 367 100	4 785 000	1 876 900	2 172 400
2. Forøgelse eller Formindskelse i Tidsrummet 1876—1891 eller 1875—1890.						
Jordbrug og Skovdrift...	÷ 77 600	=÷ 7.4%	÷ 129 100	=÷ 4.3%	+ 36 300	=+ 3.5%
Fiskeri	+ 69 200	=+ 67.4 -	+ 7 000	=+ 22.6 -	+ 5 600	=+ 18.3 -
Industri	+ 109 100	=+ 30.9 -	+ 375 200	=+ 52.7 -	+ 124 300	=+ 25.0 -
Handel og Landtransport	+ 60 100	=+ 46.5 -	+ 144 600	=+ 69.0 -	+ 79 600	=+ 56.1 -
Søfart	+ -	=+ -	+ 13 800	=+ 23.5 -	+ 4 300	=+ 17.6 -
Immaterielt Arbeide	+ 24 400	=+ 38.8 -	+ 6 400	=+ 1.9 -	+ 45 400	=+ 31.6 -
Den samlede Befolkning	+ 185 200	=+ 10.2%	+ 417 900	=+ 9.6%	+ 295 500	=+ 15.7%

Middeltallet af Sveriges Folkemængde i Aarene 1870 og 1880 er noget mindre end dets virkelige Folkemængde i Aaret 1875, som nemlig officielt angives til 4 383 291, hvorefter Tilvæksten 1875—1890 skulde have udgjort 401 700 eller 9.2 Pct., medens den ovenfor er beregnet til 9.6 Pct. Omvendt kan Danmarks Folkemængde 1 Februar 1875 regnes at have udgjort 1 863 000, hvorefter Tilvæksten skulde have beløbet sig til 309 400 eller 16.6 Pct. istedetfor 15.7 Pct., som ovenfor er beregnet.

Bortsees fra disse Differencer, som jo ikke spiller nogen væsentlig Rolle, vil det sees, at Landbrugsnæringen i alle tre skandinaviske Lande er gaaet dels absolut, dels relativt tilbage, medens den største Tilvækst falder paa Handels- og Industrigruppen. At disse Næringsveie, som det af Opgaverne fremgaar, har gjort betydeligt stærkere Fremskridt i Sverige end i Norge og Danmark, tør maaske — ialfald for en væsentlig Del — tilskrives den betydelige Udvikling, som det svenske Jernbanenet allerede havde naaet i 1875, og som i de følgende

Aar er bleven alt mere og mere fremmet, hvilket i et Land som Sverige maa have udøvet en gjennemgribende Indvirkning paa dets hele Næringsliv.

Som det vil sees, er Jordbrugsgruppen gaaet stærkest tilbage i Norge. Sandsynligvis antyder de ovenanførte Tal en noget stærkere Tilbagegang end den virkelige. Den betydelige Tilvækst, som Fiskerigruppen viser, er nemlig for en Del maaske at henføre til Forskjel i den Maade, hvorpaa den altid vanskelige Sondring mellem Jordbrug og Fiskeri er bleven udført, hvortil kommer, at Fiskerinæringen mere og mere har udsondret sig som en særskilt Næringsvei, medens den tidligere for en større Del blev drevet som Binæring af dem, hvis hovedsagelige Sysselsættelse var Jordbrug. Slaar man Jordbrugs- og Fiskerigrupperne sammen til en Fællesgruppe, finder man, at denne for Norges Vedkommende alene er aftaget med 0.7 Pct., medens den for Sverige viser en Tilbagegang af 4 Pct. og for Danmark en Fremgang af henimod 4 Pct.

At Søfartsgruppen har været stationær i Norge, medens den i Sverige og Danmark viser en betydelig Tilvækst, hidrører fra Tilbagegangen i det norske Seilskibsrederi. Forøgelsen i denne Gruppe har imidlertid for Sveriges Vedkommende ikke i Virkeligheden været saa stor, som Beregningen udviser; thi her svarer ikke Middeltallet af Antallet af Næringsdrivende i 1880 og 1870 til det virkelige Antal i 1875, fordi Søfartsnæringen i Sverige gik særdeles betydeligt frem i Aarene 1870—1875, men siden har havt liden Fremgang.

§ 13. Hovedgruppernes enkelte Bestanddele.

I de efterfølgende Sammenligninger mellem 1876 og 1891 bortser vi fra den Indflydelse, som den betydelige Formindskelse i Henseende til Antallet af Personer med uopgiven eller utilstrækkelig betegnet Næringsvei udøver paa Sammenligningen. Beregningen heraf vilde nemlig baade falde besværlig og i det enkelte give et usikkert Resultat. Det bør altsaa haves i Erindring, at Tallene for 1891, forsaavidt angaar de bestemt opgivne Livsstillinger, overhovedet viser et i Forhold til 1876 noget for høit Resultat. For samtlige arbeidende Personer med bestemt opgiven Sysselsættelse viser der sig nemlig, ifølge den S. 46 flg. indtagne Tabel en tilsyneladende Tilvækst af 101 402 eller 9.4 Pct., men naar Hensyn tages til heromhandlede Omstændighed, reduceres Tilvæksten til 76 492 eller 6.9 Pct.

Den største absolute Tilvækst viser sig, for de arbeidende Personers Vedkommende, ved følgende Grupper af Næringsveie:

Husligt Arbeide	+	30 271	arbeidende	Personer	eller	+	6.9 Pct.
Fiskeri	+	23 550	—	—	-	+	69.0 -
Fabrikindustri m. v.	+	20 330	—	—	-	+	58.8 -
Handel og Pengeomsætning	+	13 730	—	—	-	+	47.5 -
Smaaindustri	+	11 066	—	—	-	+	32.6 -
Haandværksdrift	+	9 570	—	—	-	+	14.5 -
Offentligt Arbeide m. v.	+	8 853	—	—	-	+	48.8 -
Landtransport	+	5 256	—	—	-	+	71.7 -
Hotelvirksomhed m. v.	+	4 538	—	—	-	+	262 2 -
Grubedrift	+	704	—	—	-	+	18.5 -

Tilsammen + 127 868 arbeidende Personer.

Derimod viser der sig Formindskelse ved efternævnte Grupper:

Jordbrug, Fædrift og Skovdrift	÷	22 185	arbeidende	Personer	eller	÷	6.2 Pct.
Søfart	÷	4 281	—	—	-	÷	8.6 -
Utilstrækkeligt bet. Næringsveie	÷	24 910	—	—	-	÷	74.2 -

Tilsammen 51 376 arbeidende Personer.

Som det vil sees, viser Gruppen Jordbrug, Fædrift og Skovdrift en samlet Tilbagegang af 22 185 eller 6.2 Pct. af de derved i 1876 sysselsatte Personer. Hvorledes dette Forhold stiller sig for de vigtigste til denne Gruppe hørende enkelte Livsstillinger, vil erfares af nedenstaaende Oversigt:

I. Selvstændige Næringsdrivende:

	1876.	1891.
Gaardbrugere, Selveiere	100 936	109 132
Leilændinge, Bygselmænd	9 650	6 441
Forpagtere	3 176	5 367
Flytlapper, Renlapper	343	470
Gartnere	296	232
Andre	858	1 717
Tilsammen	115 259	123 359

	1876.	Folketælling 1891. 1891.
II. Privatbetjente	2 357	3 743
III. Arbeidere:		
Husmænd med Jord	52 826	29 653
Husmænd uden Jord	1 094	3 491
Hjemmeværende Sønner m. m.	[1]) 60 856	44 052
Hjemmeværende Døtre m. m.	[1]) 27 926	27 158
Tjenestegutter	[1]) 26 993	20 770
Tjenestepiger	[1]) 43 761	38 011
Dagarbeidere m. m.	9 496	26 833
Havearbeidere	135	670
Skovarbeidere	5 708	9 925
Børn under 15 Aar	10 867	7 461
Tilsammen	239 662	208 024 [2])
Ialt Klasse I, II og III	357 278	335 126 [2])

Medens der, forsaavidt angaar de selvstændige Erhvervsdrivende ved Jordbrug, viser sig at være indtraadt en liden Forøgelse i Antallet, er det modsatte Tilfældet med Arbeiderne, der baade i Henseende til deres Antal og deres Bestanddele er undergaaet ganske væsentlige Forandringer i heromhandlede Tidsrum. Husmændene er gaaet ned fra 53 920 til 33 144, en Formindskelse, der er saa stor, at man kan komme i Tvivl, om Tilbagegangen virkelig har været saa betydelig, eller om den maaske for endel skulde skyldes en forandret Klassifikationsmaade. Forsaavidt Antallet af de jordløse Husmænd angaar, har dette vistnok tildels været Tilfældet, idet endel, der alene havde et ubetydeligt Jordstykke, og som ved Folketællingen af 1876 maaske vilde være blevne regnede som Husmænd med Jord, ved den sidste Folketælling er regnede som Husmænd uden Jord [3]). Men dette er af underordnet Betydning og andre statistiske Oplysninger bekræfter, at Antallet af Husmænd i Virkeligheden er bleven ganske væsentlig formindsket. Saaledes udgjorde det aarlige Antal af Brudgomme blandt

[1]) Antallet af disse er for 1876 her beregnet efter det Forhold, hvori de i 1891 var fordelt paa Jordbrug, Skovdrift, Fiskeri, Landtransport og husligt Arbeide, jfr. S. 54.

[2]) Den ubetydelige Difference, der for 1891 viser sig mellem de her anførte Tal og Tabellen S. 46—49, skriver sig fra Forskjellen mellem den hjemmehørende og den tilstedeværende Folkemængde.

[3]) Man har nemlig for 1891 fulgt den Regel, at de i Originalopgaverne som Husmænd benævnte Personer ikke er blevne regnede som jordbrugende Husmænd, medmindre deres Udsæd og Kreaturhold naaede et vist Minimum (nemlig som Regel 1 Ko + Udsæd af 2 hl. Havre og 2 hl. Poteter eller Ækvivalent i andre Kreaturer eller i anden Udsæd).

Husmænd i Aarene 1874—1877: 574 og i 1889—1892 alene 306, medens det tilsvarende Antal for Gaardbrugernes Vedkommende var henholdsvis 2 289 og 2 195 og altsaa nogenlunde har holdt sig paa samme Høide, naar Hensyn tages til, at Antallet af Ægtevielser i førstnævnte Aar var gjennemgaaende høiere end sædvanlig [1]). I denne Forbindelse kan forøvrigt nævnes, at det aarlige Antal af Brudgomme i de samme Aar blandt Gaardmandssønner faldt fra ca. 755 til 556 og blandt Husmandssønner fra ca. 311 til 55 [1]). Ogsaa denne Omstændighed peger i Retning af en stærk Formindskelse i Husmandsklassen.

Medens der for denne Klasses Vedkommende viser sig en Formindskelse af 39.5 Pct. fra 1876 til 1891, er Antallet af hjemmeværende Sønner, der hjælper til med Gaardsdriften, gaaet ned med 28 Pct. og Antallet af Tjenestegutter med 23 Pct.

Omvendt er Antallet af Dagarbeidere steget til henimod det tredobbelte, saa at i det hele det indbyrdes Forhold mellem de forskjellige Klasser af Jordbrugsarbeidere er bleven ganske væsentlig forrykket.

Den kvindelige Arbeidsstok viser derimod overhovedet liden Forandring, om end Antallet af Tjenestepiger er gaaet ned.

At den samlede Arbeidsstok er gaaet ned fra 239 662 til 208 024, altsaa med omtrent 15 Pct., vil findes forklarligt, naar man betænker den forholdsvis ringe Udvikling af Produktionen inden den heromhandlede Næringsvei, i Forbindelse med den betydeligt større Anvendelse af Landbrugsmaskiner.

Antallet af de ved Jordbruget sysselsatte Privatbetjente viser en betragtelig Forøgelse.

At Antallet af Skovarbeidere viser en Forøgelse fra 5 708 til 9 925, skriver sig vistnok hovedsagelig fra den i Udviklingens Medfør større Specialisering af Arbeidet og ikke fra selve Skovdriftens større Omfang.

Derimod hidrører Forøgelsen i Antallet af Havearbeidere maaske for største Delen fra Havegartneriets Udvikling.

Fiskerinæringen er omtalt ovenfor S. 59. De derved sysselsatte Personer opføres saaledes i de respektive Folketællingstabeller:

I. Selvstændige Næringsdrivende:

	1876.	1891.
Noteiere, Notbrugere, Søbrugsdrivende	125	275
Fiskere, Strandsiddere	29 545	41 047
Andre	18	47
Tilsammen	29 688	41 369

[1]) I Forhold til Folkemængden var Antallet af Ægtevielser i Landdistrikterne omtrent 25 Pct. høiere i Aarene 1874—1877 end i Aarene 1889—1892. Denne Forskjel har dog neppe været lige stor inden alle Livsstillinger, idet det navnlig maa antages, at Antallet af Ægtevielser i førstnævnte Aar var forholdsvis betydeligt, forsaavidt angaar Gaardmandssønner, Husmandssønner og Tjenere.

	1876.	1891.
II. Privatbetjente:		
Notbestyrere, div. Opsynsmænd	43	61
Ishavsskippere og -Styrmænd	7	128
Tilsammen	50	189
III. Arbeidere:		
Fiskergutter, Selvfostringer, Fiskevirkere m. m.	918	12 162
Tjenere ved Fiskeri	3 195	2 497
Ishavsfarere, Sælskyttere, Harpunerere	91	544
Børn under 15 Aar	175	882
Tilsammen	4 379	16 085
Ialt Klasse I, II og III	34 117	57 643

Den betydelige Forskjel, som der viser sig i Henseende til Antallet af Fiskergutter m. m., hidrører derfra, at en Mængde unge Fiskere i 1876 opførtes som selvstændige Fiskere, medens saadanne unge Personer i 1891 regnedes som Fiskergutter.

Ved Bergværksdrift sysselsattes i 1876: 3 420 og i 1891: 3 009 Personer, hvoraf henholdsvis 79 og 104 Børn under 15 Aar.

Ved Stenbrud: henholdsvis 249 og 676 voksne Personer.

Ved Istrafik: 109 og 217.

Fabrikindustrien beskjæftigede ifølge Folketællingsopgaverne for 1876 og 1891 nedenstaaende Antal Personer:

	1876.	1891.
I. Selvstændige Næringsdrivende:		
Værkseiere og Fabrikanter	811	1 143
II. Privatbetjente:		
Fabrikbestyrere m. m.	277	600
Ingeniører, Teknikere, Maskinister	376	651
Fabrikmestere, Værftsmestere	368	909
Kontorister	358	735
Arbeidsformænd	341	764
Andre Privatbetjente	90	276
Ialt Privatbetjente	1 810	3 935

III. Arbeidere:

	1876.	1891.
Fabrikarbeidere	22 943 [1])	43 145
Børn under 15 Aar	1 161	1 055
Tilsammen	24 104	44 200
Ialt Klasse I, II og III	26 725	49 278

Denne Oversigt viser en betydeligt større Tilvækst end Fabrikstatistiken, ifølge hvilken nemlig det samlede Antal ved Fabrikanlæggene sysselsatte Personer vokste fra 45 657 i 1875 til 60 956 i 1890. Aarsagen til denne Uoverensstemmelse er hovedsagelig den, at Folketællingsopgaverne for 1891 har været meget nøiagtigere end de tilsvarende for 1876, saa at de allerfleste Arbeidere har kunnet fordeles mellem de forskjellige Næringsveie, medens i 1876 en stor Del maatte henføres under Gruppen Dagarbeidere uden bestemt opgiven Sysselsættelse. Denne Gruppe indbefattede nemlig i 1876 i det hele 33 569 Personer, men i 1891 alene 8 659. Sandsynligvis findes der ogsaa blandt de sidstnævnte adskillige Fabrikarbeidere, og heri har man altsaa for en Del Forklaringsgrunden til, at selv Folketællingsopgaverne for 1891 viser et mindre Antal Fabrikarbeidere end Fabrikstatistiken. Imidlertid gjør ogsaa andre Aarsager sig gjældende. I Fabrikstatistiken opføres nemlig mange Anlæg, som alene drives en kortere Tid af Aaret og som til sin Drift benytter Arbeidere, der hovedsagelig er beskjæftigede paa anden Maade. Heraf vil man forstaa, at der for Teglværker, Tranbrænderier og andre Anlæg opføres mange flere Arbeidere i Fabrikstatistiken end i Folketællingstabellerne. Hertil kommer, at ved endel Anlæg, navnlig Rebslagerier, Garverier og Møbelsnedkerier, er de ved samme beskjæftigede Arbeidere i Folketællingstabellerne helt eller delvis regnede som Haandværkere.

I «Bidrag til en norsk Befolkningsstatistik» er S. 87 meddelt en Tabel, der for de 13 forskjellige Grupper, hvori Industrien er inddelt, giver en Oversigt over Antallet af de ved samme beskjæftigede Personer med særskilt Oplysning om, hvorvidt de var sysselsatte ved Fabrikdrift, ved Haandværksindustri eller ved Smaaindustri. En lignende Oversigtstabel meddeles her paa omstaaende Side.

[1]) Incl. 556 Arbeidere beskjæftigede ved de militære Værksteder, hvilke i Tabellerne for 1876 var henregnet under offentligt Arbeide, men i Tabellerne for 1891 under Fabrikindustri.

Industrigrupper.	Selvstændige Næringsdrivende ved:			Voksne Arbeidere samt Privatbetjente[1]) ved:			Samlet Antal voksne Personer sysselsatte ved:			
	Fabrikindustri.	Haandværksindustri.	Smaaindustri.	Fabrikindustri.	Haandværksindustri.	Smaaindustri.	Fabrikindustri.	Haandværksindustri.	Smaaindustri.	Tilsammen.
I. Jord- og Stenindustri	56	19	29	2 511	24	2 682	2 567	43	2 711	5 321
II. Metalindustri	24	3 474	171	3 238	3 885	49	3 262	7 359	220	10 841
III. Tilvirkning af Maskiner, Værktøi og Transportmidler m. m.	279	980	573	9 364	1 130	155	9 643	2 110	728	12 481
IV. Kemisk Industri	60	-	7	1 670	-	5	1 730	-	12	1 742
V. Tilvirkning afBelysningsstoffe	-	8	88	415	16	26	415	24	114	553
VI. Textilindustri	91	510	9 800	5 729	1 144	935	5 820	1 654	10 735	18 209
VII. Papir-,Læder- og Gummiindustri	51	937	399	4 915	1 843	52	4 966	2 780	451	8 197
VIII. Træindustri	176	6 608	1 023	10 179	5 688	903	10 355	12 296	1 926	24 577
IX. Tilvirkning af Nærings- og Nydelsesmidler	374	1 989	800	4 512	2 981	447	4 886	4 970	1 247	11 103
X. Beklædnings- og Toiletindustri	25	13 526	17 503	570	10 427	8 362	595	23 953	25 865	50 413
XI. Bygningsindustri	-	4 312	38	-	12 671	249	-	16 983	287	17 270
XII. Polygrafisk Industri	-	365	-	-	1 656	-	-	2 021	-	2 021
XIII. Industri af uopgiven Art	7	5	354	[1]) 3 977	[1]) 695	[1]) 128	3 984	700	482	5 166
Tilsammen	1 143	32 733	30 785	47 080	42 160	13 993	48 223	74 893	44 778	167 894

Sammenholdt med Opgaverne for 1876 viser der sig størst Tilvækst for følgende Industrigrupper:

Beklædnings- og Toiletindustri	+ 14 899	= 41.95	Pct:
Textilindustri	+ 4 739	= 35.18	-
Papir-, Læder- og Gummiindustri	+ 4 674	= 132.67	-
Maskinindustri m. m.	+ 4 651	= 59.40	-
Nærings- og Nydelsesmiddelindustri	+ 3 829	= 52.64	-
Træindustri	+ 3 449	= 16.32	-
Jord- og Stenindustri	+ 3 370	= 172.73	-

[1]) Heri indbefattet 4 717 Privatbetjente, nemlig 3 935 ved Fabrikindustri, 674 ved Haandværksindustri og 108 ved Smaaindustri af uopgiven Art.

Den største relative Tilvækst viser sig for sidstnævnte Industri. For en Del maa dog dette antages at skrive sig derfra, at Opgaverne for 1891 er betydelig mere nøiagtige end for 1876, f. Ex. naar der af Minerere og Stenarbeidere opgives 1 579 i 1891 mod alene 193 i 1876. I denne Forbindelse kan forøvrigt mærkes, at Antallet af Stenhuggerarbeidere er forøget fra 308 til 1 086, Antallet af Potteri-, Fajance- og Porcellænsarbeidere fra 111 til 377, Teglværksarbeidere fra 701 til 1 204, hvortil kommer som en ny Industrigren Cementfabrikationen med 150 Arbeidere.

Den følgende Gruppe, Metalindustrien, viser forholdsvis liden Fremgang, idet det samlede Antal af de derved beskjæftigede Personer alene er steget fra 9 107 til 10 841. Aarsagen hertil ligger væsentlig deri, at Antallet af Smede og Smedarbeidere er aftaget fra 5 529 til 5 029, ligesom en Formindskelse ogsaa er indtraadt i et Par andre Brancher af denne Industri, navnlig Kobberslager- og Gjørtlerprofessionen. Paa den anden Side var der i 1891 adskilligt flere Personer beskjæftigede ved Spiger- og Hesteskosømfabrikerne (1 109 mod 308), ved Jernstøberierne (1 627 mod 814) samt ved Guld- og Sølvsmedværkstederne (710 mod 478).

End mere opveies Tilbagegangen i enkelte Brancher af Metalindustrien ved den Fremgang, der er indtraadt i Henseende til Maskinindustrien. Saaledes opføres i Folketællingen for 1891 ikke mindre end 4 591 som mekaniske Arbeidere og Maskinarbeidere mod alene 1898 i 1876. Naar inden samme Gruppe Værftsarbeidere og Skibstømmermænd ved Værfter er opført med 3 937 i 1891 mod 3 322 i 1876, da staar den heraf fremgaaende Forøgelse i Antallet snarere i Forbindelse med Opgavernes Beskaffenhed og Klassifikationen end med det virkelige Forhold; thi medens Fabrikstatistiken for 1890 opgiver 78 Skibsværfter (og Tørdokker) med tilsammen 2 494 Arbeidere, anføres i den tilsvarende Statistik for 1875 ikke mindre end 200 Skibsværfter og ved 194 af disse et samlet Arbeiderantal af 5 741, hvoraf 4 365 faste Arbeidere. Af disse har ved Folketællingen for 1876, antagelig paa Grund af ufuldstændige Oplysninger, mange Skibstømmermænd været regnede som Sømænd, delvis ogsaa som Hustømmermænd eller som Dagarbeidere.

Antallet af dem, der beskjæftiges ved kemisk Industri, er steget næsten til det dobbelte, nemlig fra 897 til 1 742, men er fremdeles forholdsvis ringe. Den vigtigste Klasse inden denne Gruppe, Fyrstikarbeiderne, tiltog fra 679 til 1 154 [1]), hvilket Antal siden antagelig er gaaet ned.

Textilindustrien viser betydelige Fremskridt, idet Antallet af Spinderi-, Væveri- og Tricotagearbeidere er vokset fra 1 973 til 5 712, altsaa næsten til det tredobbelte. Efter Fabrikstatistiken var imidlertid Tilvæksten ikke fuldt saa stor, skjønt fremdeles betydelig, nemlig fra 3 594 faste Arbeidere i 1875 til 6 538 i 1890. Af Rebslagere og Rebslagerarbeidere opgaves ved Folketællingen for 1876:

[1]) Efter Fabrikstatistiken fra 1 293 til 1 699.

950 og for 1891: 790; af Spindersker henholdsvis 7 797 og 8 025; af Strikkersker: 1 047 og 2 257.

Den betydelige Tilvækst, der viser sig ved Papir- og Læderindustrien m. m., falder hovedsagelig paa Træmasse- og Cellulosearbeiderne, hvis Antal i 1876 opgaves til 279 og i 1891 til 3 544. Hertil kommer Papirfabrikarbeiderne med henholdsvis 310 og 998. For disse Industrigrenes Vedkommende viser Fabrikstatistiken for 1890 omtrent samme Tal som Folketællingen for 1891, nemlig 4 895, medens Fabrikstatistiken for 1875, der har 1 000 Arbeidere i disse Brancher, atter viser Ufuldstændigheden af Folketællingsopgaverne for 1876, der, som allerede nævnt, maa forklares paa den Maade, at et stort Antal af Træsliberi- og Papirfabrikarbeidere i Originalopgaverne har været benævnt «Fabrikarbeidere» eller slet og ret «Arbeidere».

I den følgende Gruppe: Træindustrien, viser der sig forholdsvis liden Fremgang, nemlig fra 21 128 til 24 577, hvilket navnlig er ringe, naar Hensyn tages til den nysanførte Omstændighed, der antagelig i væsentlig Grad har bidraget til den Forøgelse, som kommer tilsyne med Hensyn til Antallet af Sagbrugs- og Høvleriarbeidere, nemlig fra 5 973 til 9 215. Af de til samme Gruppe hørende Haandværkere har Antallet af Snedkere aftaget lidt, nemlig fra 9 970 til 9 720, og Antallet af Bødkere mere, nemlig fra 2 179 til 1 827.

Inden Næringsmiddelindustrien har der især været en betydelig Fremgang, forsaavidt angaar de hermetiske Fabriker m. v. Antallet af de ved samme beskjæftigede Arbeidere viser sig forøget fra 88 til 884 (Fabrikstatistiken har henholdsvis 119 og 903). Forøvrigt kan mærkes, at Antallet af Bagere og Konditorer er vokset fra 2 832 til 3 593 og af Slagtere fra 739 til 1 202, iberegnet Arbeidere. Antallet af Kornmøllearbeidere har derimod holdt sig temmelig stationært paa omkring 1 350, og naar Bryggeri- og Brænderiarbeiderne viser en Forøgelse fra 842 til 1 432, stemmer dette ikke med Fabrikstatistiken, men maa antages væsentlig at skrive sig fra mangelfulde Opgaver for 1876.

Den følgende Gruppe, Beklædnings- og Toiletindustri, er den talrigst repræsenterede blandt samtlige industrielle Grupper, idet den i 1891 omfattede ikke mindre end 50 413 derved beskjæftigede Personer over 15 Aar. Efter Folketællingen for 1876 var Antallet 35 514. Blandt de enkelte herunder indbefattede Livsstillinger fremhæver sig især Syerskerne, der i 1891 talte 18 922 Personer (mod 12 769 i 1876); dernæst Skomagernes Korps 14 580 i 1891 (mod 13 063 i 1876), og Skræddernes med 8 405 i 1891 (mod 6 118 i 1876). Bundtmagerne og Hattemagerne staar langt tilbage i Antal, idet de i 1891 alene mønstrede henholdsvis 377 og 125 Mand. Ved Vask og Strygning sysselsattes i 1876: 2 702 og i 1891: 6 193 Kvinder.

Bygningsindustrien beskjæftigede i 1876 paa Grund af de gunstige Konjunkturer i de nærmest foregaaende Aar et forholdsvis betydeligt Antal Haandværkere, og dette er antagelig en medvirkende Aarsag til, at der for denne Gruppe ikke viser sig nogen større Tilvækst i Aarene 1876—1891. Af de enkelte Livs-

stillinger kan mærkes Tømmermænd, der i 1876 talte 7 249 og i 1891: 7 531, Murere, der talte henholdsvis 4 600 og 5 018, samt Malere, 2 589 og 3 635.

Antallet af de ved polygrafisk Industri beskjæftigede Personer er steget fra 907 til 2 021, heraf Fotografer fra 207 [1]) til 478 og Bogtrykkere fra 700 til 1 531.

Under samme Hovedgruppe som Bergværksdrift og Industri har man ogsaa henført den Virksomhed, der bestaar i Anlæg og Vedligeholdelse af Kommunikationer m. v. Denne Virksomhed, der jo ogsaa væsentlig er af teknisk Art, sysselsatte i 1891 tilsammen 5 217 Personer, et betydeligt ringere Tal end i 1876, da Jernbanebygningen blev dreven i en forholdsvis meget betydelig Maalestok. Ifølge Folketællingstabellerne beskjæftigedes nemlig:

	1876.	1891.
Ved Vei- og Brolægningsvæsenet	2 144	2 823
- Jernbaneanlæg	5 180	1 265
- Kanalvæsenet	53	[2]) 483

Gruppen Handel og Pengeomsætning viser ifølge Tabellen S. 46—47 den særdeles betydelige Stigning fra 28 919 i 1876 til 42 649 i 1891. Forsaavidt angaar de ved Folketællingerne tilstedeværende Personer over 15 Aar, stillede Forholdet sig i nævnte Aar, som følger:

I. Selvstændige Næringsdrivende:

	1876.	1891.
Kjøbmænd, Handlende, Mænd	5 831	5 381
—«— Kvinder	1 107	1 076
Landhandlere og Frihandlere	1 228	2 875
Skovhandlere, Lastehandlere	395	400
Handelskarle, Skræppekarle, Kræmmere	1 254	873
Fæhandlere	341	767
Brændevins-, Øl- og Vinhandlere og -udskjænkere	396	174
Melkehandlere	136	498
Smør-, Ost-, Kjød- og Vildthandlere	92	307
Fiskeopkjøbere, Fiskesælgere	155	454
Brødsælgere, Kurvekoner	377	286
Frugthandlere, Grønthandlere, Blomsterhandlere	68	323
Diverse andre Smaahandlere	718	1 720
Tilsammen Handlende	12 098	15 134
Apothekere	77	105
Agenter	320	1 055
Mæglere	155	195
Expeditører, Dampskibsexpeditører	73	180
Diverse	158	350
Ialt selvst. Næringsdrivende ved Handel og Pengeomsætning	12 881	17 019

[1]) I 1876 regnet under kunstnerisk Virksomhed.

[2]) Heraf Størstedelen ved Kanalanlægget i Nedre Telemarken.

II. Bestyrere og Betjente:	1876.	1891.
Bestyrere og Kontorchefer ved Handel	165	438
Bestyrere ved Handels- og Forbrugsforeninger	26	76
Bestyrere ved Brændevin- og Ølsamlag	33	167
Handelsreisende	183	525
Handelsfuldmægtige, Handelsbetjente:		
Mænd	6 231	7 062
Kvinder	1 247	4 207
Formænd, Lagerformænd m. m.	571	830
Farmaceuter, Apothekbetjente m. m.	162	267
Bankchefer, Bankbetjente m. m. [1]	278	691
Assurancedirektører og -betjente	83	306
Betjente hos Agenter, Mæglere m. m.	85	516
Tilsammen Betjente ved Handel og Pengeomsætning	9 064	15 085

III. Arbeidere:		
Tomtearbeidere, Plankesorterere o. l.	3 120	2 421
Sjouere, Bryggearbeidere, Dampskibsarbeidere	2 949	3 796
Andre Arbeidere ved Handel og Pengeomsætning	751	4 002
Børn under 15 Aar	154	398
Tilsammen	6 974	10 617
Tilsammen Klasse I, II og III	28 919	[2] 42 721

Foranstaaende Tal viser for adskillige Handelsbranchers Vedkommende, saavelsom for den hele Gruppe overhovedet, en betydelig Udvikling i forskjellig Retning, paa samme Tid som det vil sees, at enkelte Brancher er gaaet mærkbart tilbage.

Ved Hotelvirksomhed samt Herbergering og Beværtning sysselsattes ifølge Folketællingerne af 1876 og 1891 henholdsvis 1 731 og 6 269 Personer. Blandt de enkelte hidhenhørende Livsstillinger kan mærkes Hotelværter og Logisværter (404 og 1 007), Restauratører m. m. (550 og 922), de, der ernærer sig af at have Logerende (275 og 890, mest Kvinder), «Kokkekoner» for egen Regning (96 og 196, deriblandt i begge Aar 1 Mand), Bestyrere, Overtjenere og andre Privatbetjente (75 og 361), Hoteltjenere, Restaurations- og Kaféopvartere m. m. (233 og 2 646). Disse Tal bærer ligeledes Vidnesbyrd om en stærk Udvikling indenfor dette Omraade.

Ved almindelig Landtransport sysselsattes i de samme Aar henholdsvis 4 001 og 7 380 voksne Personer samt 290 og 277 Børn under 15 Aar (mest Viserbørn). Af Vognmænd var der 1 102 og 1 215; af Stationsholdere, Skydsskaffere 100 og 93; af andre Kjørere for egen Regning 532 og 758; af Privatbetjente 22 i begge Aar; af Vognmandsgutter, Skydsgutter og andre Kjørekarle 654 og 959; af Tømmerkjørere og Plankekjørere 482 og 1 023; af andre

[1]) Iberegnet de ved Norges Bank og Hypothekbanken ansatte.

[2]) Tilstedeværende Befolkning; den hjemmehørende var lidt mindre.

voksne Arbeidere sysselsatte ved Kjøring og anden Landtransport 1 109 og 3 310, deraf 702 Tjenere, som i 1876 vilde være regnet som Hustjenere.

Ved Jernbanedrift sysselsattes i 1876: 797 og i 1891: 2826 Personer.

Søfart (Skibsfart og Baadfart) beskjæftigede i 1876: 46 718 og i 1891: 42 029 i Norge hjemmehørende voksne Personer[1]), medens det modsvarende Antal af de i Norge tilstedeværende Personer alene udgjorde henholdsvis 35 417 og 27 562. Af de enkelte Livsstillinger fremhæves følgende[2]):

	1876.	1891.
Klasse I.		
Skibsredere	693	755
Jægteeiere, Fragtemænd	716	698
Baadmænd, Færgemænd m. m.	409	353
Tilsammen selvstændige Erhvervsdrivende	1 818	1 806 (1 815)
Klasse II.		
Skibsførere	4 777 (6 128)	3 045 (4 571)
Jægteførere	472 (475)	1 423 (1 436)
Styrmænd	3 505 (5 417)	2 657 (5 074)
Dampskibsmaskinister	398 (424)	818 (1 233)
Andre Privatbetjente	51	237
Tilsammen Privatbetjente	9 203 (12 495)	8 180 (12 551)
Klasse III.		
Sømænd, Matroser, Fyrbødere m. m.	24 396 (32 405)	17 576 (27 663)
Tilsammen Kl. I, II og III	35 417 (46 718)	27 562 (42 029)

Den ikke ubetydelige Tilbagegang, som viser sig inden denne vigtige Næringsgren, hidrører fra Formindskelsen i Antallet af Fartøier, idet vor Handelsflaades Tonnage vistnok er gaaet noget frem i det heromhandlede Tidsrum, men

[1]) Jfr. S. 55, Note 1.

[2]) De med sædvanlige Typer satte Tal angiver den tilstedeværende, de med Nonpareille i Parenthes satte Tal den i Norge hjemmehørende Befolkning.

fordeler sig paa færre, men større Fartøier, og saaledes i det hele kræver mindre Bemanding end før. I Forbindelse med denne Udvikling staar en anden Omstændighed, der ogsaa i følelig Grad berører Norges Befolkningsforhold, idet nemlig Skibsfarten er bleven mere og mere forlagt til fjernere Farvande, hvilket har øvet en mærkbar Indflydelse paa Forholdet mellem den hjemmehørende og den tilstedeværende Befolkning. Forskjellen mellem Antallet af de hjemmehørende og de tilstedeværende Sømænd var nemlig:

	1876.	1891.
ved Skibsførerne	1 351 = 22.0 Pct.[1])	1 526 = 33.4 Pct.[1])
- Styrmændene	1 912 = 35.3 -	2 417 = 47.6 -
- Dampskibsmaskinisterne	26 = 6.1 -	415 = 33.6 -
- Matroserne, Fyrbøderne m. m.	8 009 = 24.7 -	10 087 = 36.5 -
Tilsammen	11 298 = 24.2 Pct.	14 445 = 34.4 Pct.

Som det vil sees, er Forskjellen mellem 1876 og 1891 i heromhandlede Henseende stærkest fremtrædende for Maskinisternes Vedkommende, hvilket har sin Grund deri, at norske Dampskibe endnu i 1876 kun i liden Udstrækning anvendtes paa fjernere Farvande, medens denne Fart i senere Aar har udviklet sig raskt.

Antallet af Skibsførere viser en Tilbagegang fra 6 128 til 4 571; Formindskelsen har dog i Virkeligheden neppe været saa stor, idet den for en Del skriver sig fra den ved sidste Folketælling paa Grund af Originalopgavernes Fuldstændighed mere nøiagtigt gjennemførte Sondring mellem Skibsførere og Jægteførere. Den Forøgelse af henved 1 000, der nemlig viser sig for sidstnævntes Vedkommende, kan antagelig, ialfald for Størstedelen, henføres til den nævnte Omstændighed, en Opfatning, der navnlig bestyrkes ved Opgaverne over Skibsførere sammenholdt med Jægteførere i Søndre Bergenhus, Romsdals samt Søndre og Nordre Trondhjems Amter i 1876 og 1891. Man kan maaske antage, at Antallet af Skibsførere i 1876 var mellem 5 100 og 5 200, medens det i 1891 var aftaget til 4 571. Det samlede Antal af Skibsførere og Jægteførere var i 1876: 6 603 og i 1891: 6 007. Antallet af Jægteførere har rimeligvis holdt sig nogenlunde stationært, jfr. Antallet af Jægteeiere og Fragtemænd.

Lodsvæsenet sysselsatte i 1876: 1 075 og i 1891: 771 voksne Personer, deraf 608 Lodse og 129 Kjendtmænd. Havnevæsenet og Fyrvæsenet sysselsatte i 1876 henholdsvis 55[2]) og 136, i 1891: 94 og 192 voksne Personer.

---

[1]) d: af de hjemmehørende.

[2]) Med Fradrag af 178 ved Havneanlæg beskjæftigede Arbeidere. Antallet af samme med Tillæg af de ved Fyranlæg beskjæftigede var i 1891: 267, hvilke ikke er indbefattede i ovenstaaende Tal.

Ved Flødning, Sokning m. m. beskjæftigedes i 1876: 1 547 og i 1891: 1 977 Personer.

Ved Postvæsenet henholdsvis 477 og 900.

Ved Telegrafvæsenet (uberegnet Anlægsvirksomheden) 539 og 631.

Ved Telefoner i 1891: 214.

Det huslige Arbeide skulde ifølge Tabellernes Udvisende have sysselsat i 1876: 605 232 og i 1891: 466 342 voksne Personer. I førstnævnte Tal er imidlertid indbefattet samtlige hjemmeværende Sønner og Døtre m. m. samt Tjenere, der hjælper Husfaderen eller Husmoderen i deres Virksomhed, medens man for 1891 ved Hjælp af de fuldstændigere Opgaver har kunnet udsondre de, der var beskjæftigede ved Landbonæring, Fiskeri, Landtransport m. m. Fordeles de hjemmeværende Sønner og Døtre samt Tjenere for 1876 paa det huslige Arbeide og de øvrige Virksomheder efter samme Forhold som for 1891, kan der for den hele heromhandlede Gruppe opstilles nedenstaaende, delvis altsaa, approximative Sammenligning med de nævnte Aar:

	1876.	1891.
Husmødre	277 347	305 267
Private Husbetjente:		
Husbestyrerinder, Husholdersker m. m.	6 035	6 878
Døtre og Slægtninge, der forestaar Huset [1]	3 889	6 241
Hjemmeværende Sønner m. m.	8 687	5 394
Hjemmeværende Døtre m. m.	70 780	69 436
Tjenestegutter	7 052	5 152
Tjenestepiger	66 934	63 190
Andre Husarbeidere	[1] 660	4 784
Børn under 15 Aar	[1] 356	5 391
Tilsammen	441 740	[2] 471 733

Statens og den kommunale Husholdning samt Varetagelsen af de forskjellige andre immaterielle Formaal beskjæftigede ifølge den S. 46—47 meddelte Tabel 18 143 Personer i 1876 eller, naar Tallet berigtiges overensstemmende med Anm. 1 sammesteds: 17 936 og 26 996 Personer i 1891, hvoraf henholdsvis 17 910 og 26 951 i Riget tilstedeværende Personer over 15 Aar. Af de enkelte derunder hørende Erhvervsgrene og Livsstillinger fremhæves:

[1] Disse Opgaver er antageligvis ufuldstændige for 1876.

[2] Den hjemmehørende Befolkning er ca. 300 større, jfr. Tabellen S. 46—47.

Livsstillingsgrupper.		Embedsmænd.	Bestillingsmænd.	Private selvstændige Erhvervsdrivende.	Privatbetjente.	Kontorbud, Arbeidere o. l.	Tilsammen.
1. Den civile Administration, Domstolene, Sagførervirksomhed m. m.	1876	627	2 960	359	[3]) 69	296	4 311
	1891	653	4 061	495	273	447	5 929
2. Forsvarsvæsenet	1876	[1]) 709	1 385	-	-	1 521	3 615
	1891	786	1 844	-	-	1 339	3 969
3. Sundhedsvæsenet	1876	[1]) 150	738	392	19	775	2 074
	1891	162	1 211	644	68	1 935	4 020
4. Undervisningen	1876	175	[3]) 3 520	1 109	670	89	5 563
	1891	210	5 936	1 808	820	241	9 015
5. Literær og kunstnerisk Virksomhed	1876	[2]) -	-	354	327	130	811
	1891	-	10	640	608	416	1 674
6. Kirkelige, religiøse og moralske Anliggender	1876	613	603	-	140	180	1 536
	1891	650	544	4	745	401	2 344
Tilsammen	1876	[4]) 2 274	9 206	2 214	1 225	2 991	17 910
	1891	2 461	13 606	3 591	2 514	4 779	26 951

Som det vil sees, er Antallet af Embedsmænd i det heromhandlede Tidsrum alene forøget med 187 eller 8.2 Pct., medens samtlige øvrige Klasser inden denne Gruppe viser en meget stærk Udvikling. Iberegnet de ved Jernbanerne, Havnevæsenet, Post- og Telegrafvæsenet etc. ansatte er det samlede Antal af Bestillingsmænd steget fra 10 888 i 1876 til 18 051 i 1891, jfr. Tabel 5 S. 175.

Af Personer, hvis hovedsagelige Indtægt var Formuesindtægt, Føderaad, Pension m. m., var der i 1876: 48 606 og i 1891: 57 327. Heraf udgjorde Føderaadsfolkene henholdsvis 41 688 og 42 411. Blandt disse viser Aldersklassen 65—75 — født i Aarene 1816—1825 — en Forøgelse af 2 168, nemlig fra 15 370 til 17 538, de øvrige Aldersklasser derimod en Formindskelse af 1 445. Hermed kan sammenholdes, hvad der S. 31 og 43 er bemærket angaaende den i Aarene 1876 til 1891 stedfundne Tilvækst i de ældre Aldersklasser.

Med Hensyn til ikke erhvervende Personer, Studerende, Skolebørn, Fattigunderstøttede m. m. henvises til de S. 43 o. flg. meddelte Oplysninger.

[1]) 67 militære Læger og 6 Auditører, der i 1876 regnedes henholdsvis under Sundhedsvæsenet og Domstolene, er af Hensyn til Sammenligningen med 1891 her overflyttede til Forsvarsvæsenet.

[2]) Med Fradrag af Fotografer, jfr. S. 68.

[3]) Foruden de i «Bidrag til en norsk Befolkningsstatistik» S. 78—81 opførte er her tillagt 331 i Folketællingstabellerne for 1876 S. 176 under F 1 opførte Personer, af hvilke 302 Lærere er regnede som Bestillingsmænd og de øvrige 29 som Privatbetjente under No. 1 og 2 ovenfor.

[4]) Heri ikke iberegnet 23 Postmestere, der i 1876 regnedes blandt Embedsmænd vedkommende den civile Administration, men i 1891 under Hovedgruppe IV (Handel, Omsætning og Samfærsel).

§ 14. Livsstillinger, der indehavdes af Kvinder i 1891 sammenlignet med 1876.

Det samlede Antal af arbeidende i Riget hjemmehørende Kvinder var, ifølge den S. 46—47 meddelte Tabel, 573 298 i 1876 og 627 238 i 1891, udgjørende henholdsvis 29.56 og 27.95 Pct. af det samlede Antal Indbyggere samt 51.62 Pct. i 1876 og 52.82 Pct. i 1891 af de arbeidende Mænd og Kvinder.

Den overveiende Del af Kvinderne var i 1876 saavelsom i 1891 sysselsat: 1) ved husligt Arbeide, 2) ved Landbrugsarbeide og 3) ved Smaaindustri (især Søm, Spinden, Væven, Vask og Strygning). Paa disse tre Hovedgrupper af det kvindelige Arbeide og paa alle øvrige Virksomheder tilsammen faldt der i 1876 og 1891 følgende Antal og Procentforhold af Kvinder:

Livsstillingsgrupper.	Antal Kvinder.		Procentforhold.	
	1876.	1891.	1876.	1891.
Husligt Arbeide	425 777	460 456	74.27	73.41
Landbrug	93 317	88 544	16.28	14.12
Smaaindustri	28 992	38 034	5.06	6.07
Andre Virksomheder	25 212	40 204	4.39	6.40
Tilsammen	573 298	627 238	100.00	100.00

Det springer her straks i Øinene, hvorledes de to første Grupper har tabt i relativ Betydning, medens saavel Smaaindustrien som især de øvrige Virksomheder i langt høiere Grad end tidligere beskjæftiger kvindeligt Arbeide.

Blandt de sidstnævnte Virksomheder fremhæver sig især følgende Grupper:

Livsstillingsgrupper.	Antal Kvinder.		Procentforhold.	
	1876.	1891.	1876.	1891.
Handel og Pengeomsætning	3 933	9 116	0.68	1.45
Fabrikindustri	3 342	8 131	0.58	1.30
Offentligt Arbeide og privat immaterielt Erhverv	3 185	7 483	0.56	1.19
Haandværk	631	4 330	0.11	0.69
Herbergering og Beværtning	1 130	4 914	0.20	0.78
Andre (deriblandt utilstrækkeligt betegnet Dagarbeide)	12 991	6 230	2.26	0.99
Tilsammen	25 212	40 204	4.39	6.40

Her viser sig paa samtlige Punkter en betydelig Fremgang, hvorved imidlertid bør bemærkes, at de utilstrækkeligt betegnedes Klasse paa Grund af de nøiagtigere Opgaver for 1891 viser en stor Formindskelse, der egentlig skulde reparteres paa de specielt opførte Klasser; denne Formindskelse udgjør imidlertid overhovedet alene 1½ Pct. af Tallene for 1891 og spiller saaledes ingen væsentlig Rolle.

Blandt de enkelte Livsstillinger fremhæves følgende:

Af de ved husligt Arbeide beskjæftigede udgjør Husmødrene den overveiende Del, idet Antallet var 277 347 i 1876 og 305 267 i 1891. Da det samlede Antal gifte Kvinder i nævnte Aar var henholdsvis 292 231 og 326 083, er altsaa i 1876: 14 884 og i 1891: 20 816 gifte Kvinder bleven henført til særskilte Livsstillinger; deraf var der henholdsvis 3 025 og 2 997 gifte Kvinder, der levede af Formuesindtægt, Føderaad og Pension, samt 2 266 og 1 232 uden opgivet Erhverv. De øvrige, altsaa 9 593 i 1876 og 16 587 i 1891, var sysselsat med forskjelligt Arbeide og anden Virksomhed udenfor Husvæsenet. Som tidligere bemærket, er imidlertid Sondringen mellem de ved husligt Arbeide og ved andet Arbeide, navnlig Landbonæring, beskjæftigede Kvinder samt mellem førstnævnte og Kvinder uden Erhverv i mange Tilfælde vanskelig og usikker, og dette gjælder ikke mindst de gifte Kvinder.

Af hjemmeværende voksne Døtre (og andre kvindelige Slægtninge), der hjælper Husfar eller Husmor i deres Gjerning, er for 1876 opført 98 706 og for 1891: 96 512. Af de sidst anførte var hovedsaglig beskjæftiget ved Arbeider vedkommende Landbruget, d. v. s. fornemmelig Kreaturstel, 27 158 og ved husligt Arbeide 69 354; efter samme Forhold, som for 1891 viste sig særskilt for Landdistrikter og Byer, er det ovenanførte Antal for 1876, 98 706, fordelt saaledes, at 27 926 er antaget at vedkomme Jordbruget og 70 780 det huslige Arbeide.

Paa samme Maade er Antallet af Tjenestepiger, der i 1876 udgjorde 110 728 og i 1891: 101 226, for 1876 beregnet at fordele sig med 43 761 paa Landbrug og 66 934 paa husligt Arbeide, hvortil kommer 33, der beskjæftigedes ved Fiskeri samt ved Kjørsel m m., medens de tilsvarende Tal for 1891 udgjorde 38 011 ved Landbruget og 63 190 ved det huslige Arbeide beskjæftigede [1]).

Antallet af de af Forældre eller Paarørende forsørgede Døtre og kvindelige Slægtninge m. m. opføres i 1876 med 13 332 og i 1891 med 21 658, blandt hvilke henholdsvis 305 og 5 278 Elever.

Den betydelige Tilvækst, der viser sig i Henseende til Antallet af de ved Smaaindustri sysselsatte Kvinder, falder især paa Søm, Vask og Strygning, jfr. S. 67.

Angaaende de øvrige Virksomheder henvises til den paa foregaaende Side meddelte Oversigt samt til de i vedkommende Tabelværk indeholdte specielle Oplysninger, hvilke i flere Henseender er af megen Interesse til Belysningen af den heromhandlede Udvikling.

[1]) Angaaende det huslige Arbeide henvises forøvrigt til de S. 72 meddelte Oplysninger.

§ 15. Befolkningens sociale Sammensætning.

Til Belysning heraf meddeles omstaaende Tabel, der viser saavel Antallet af de erhvervende Personer eller Hovedpersoner som det samlede Antal Personer, der direkte eller indirekte er knyttet til vedkommende Erhverv. Hertil er føiet de af sidstnævnte Antal udledede Procentforhold. Opgaverne angaar den hjemmehørende Befolkning, beregnet efter Tabel 1, S. 2 o. flg., jfr. Tabel 10.

Naar man til Gaardbrugernes samt Leilændingernes og Forpagternes Klasse medregner deres ved Jordbrug beskjæftigede hjemmeværende Børn og Slægtninge samt Føderaadsfolk, faar man for Klassen i dens Helhed et samlet Antal af 631 407 Personer, altsaa henved en Trediepart af Norges hele Folkemængde. I 1876 var Antallet 588 983.

Den næst talrigste Samfundsklasse var i 1876 Husmandsklassen, men to andre Samfundsklasser er nu komne foran, nemlig Fiskernes og Fabrikarbeidernes, der i 1891 talte henholdsvis 141 892 og 119 038 Personer, medens Husmændene med Familier alene udgjorde 117 421. iberegnet deres hjemmeværende ved Jordbrug sysselsatte Børn. Næst efter disse kommer de selvstændige Haandværkere med 108 175 Personer, men hvis man dertil lægger Haandværksarbeiderne, vokser Tallet til 200 680.

Arbeiderbefolkningen, iberegnet de hos Gaardbrugere arbeidende Børn samt Hustjenerne, udgjorde ca. 860 500 og, fraregnet de nævnte Klasser, omtrent 710 000; deraf falder paa Fabrikarbeiderne (med Familie og Tjenere): 119 038, paa Husmændene 110 646, paa Haandværksarbeiderne 92 505, paa Tjenere sysselsatte ved Jordbrug 60 474, paa diverse Jordbrugsarbeidere 65 230, ialt paa Jordbrugsarbeidere, inkl. hjemmeværende Sønner m. m. hos Gaardbrugere og Husmænd: 186 248, paa Sømændene 58 264.

Sammenligningen med de tilsvarende Opgaver for 1876 vanskeliggjøres paa flere Punkter derved, at de ved Jordbrug beskjæftigede hjemmeværende Børn for nævnte Aar er bleven regnede som vedkommende Hovedpersoners Familielemmer. Man skal derfor forsaavidt indskrænke sig til at fremhæve, at der i Aarene 1876—1891 navnlig har fundet en betydelig Tilvækst Sted med Hensyn til Fabrikarbeidernes og Haandværksarbeidernes Klasse, samt i Henseende til Fiskeribefolkningen og Bestillingsmændene. Derimod viser Husmandsklassen og Sømændenes Klasse en betydelig Tilbagegang.

Samlet Antal i Norge i 1891 hjemmehørende Personer fordelt efter Beskaffenheden af de Livsstillinger, som de indtager, eller hvoraf de var beroende.

Livsstillinger.	Erhvervende Personer (Hovedpersoner).			Samlet Antal Personer inkl. Familielemmer og Tjenere.	Procentforhold.
	Mandkjøn.	Kvindekjøn.	Tilsammen.		
Embedsmænd	2 468	-	2 468	14 236	0.71
Bestillingsmænd ved immateriel Virksomhed	10 654	2 972	13 626	45 762	2.28
Selvstændige Erhvervsdrivende	207 671	354 745	562 416	913 850	45.60
Personer, der leve af Formue, Føderaad, Pension	26 396	30 896	57 292	[1]) 86 505	4.32
Betjente ved privat Erhverv samt Bestillingsmænd og Betjente ved de offentlige Arbeider	36 984	20 182	57 166	126 187	6.30
Arbeidere og andre i lignende underordnet Stilling	293 238	241 495	534 733	763 314	38.09
Personer uden Erhverv	25 747	37 734	63 481	49 130	2.45
Ufuldstændigt betegnede	244	242	486	[2]) 5 118	0.25
Tilsammen	603 402	688 266	1 291 668	2 004 102	100.00
Af de selvstændige Erhvervsdrivende fremhæves:					
Lærere, Læger, Sagførere o. a. ved privat immateriel Virksomhed	1 896	1 684	3 580	8 538	0.43
Selveiere, Gaardbrugere	99 895	9 250	109 145	471 542	23.53
Leilændinge, Forpagtere	10 510	1 294	11 804	46 336	2.31
Fiskere m. m.	41 097	297	41 394	141 892	7.08
Haandværkere	31 157	1 565	32 722	108 175	5.40
Smaa Industridrivende	2 679	28 084	30 763	40 941	2.04
Handlende	11 371	3 706	15 077	54 085	2.70
Af de private Betjente fremhæves:					
Brugsbestyrere, Fabrikmestere m. m.	5 271	303	5 574	20 848	1.04
Handelsbetjente m. m.	8 719	4 344	13 063	23 315	1.16
Skibsførere, Jægteførere	6 007	-	6 007	27 908	1.39
Styrmænd	5 074	-	5 074	14 372	0.72
Af Arbeiderne fremhæves:					
Husmænd med Jord	26 579	3 083	29 662	110 646	5.52
Hos Gaardbrugere hjemmeværende Børn sysselsatte ved Jordbrug og Fædrift	34 318	18 805	53 123	53 769	2.68
Hos Husmænd do. do.	4 038	2 643	6 681	6 775	0.34
Tjenere syssels. ved Jordbrug og Fædrift	20 800	38 015	58 815	60 474	3.02
Andre Jordbrugsarbeidere	24 815	6 087	30 902	65 230	3.25
Fabrikarbeidere	35 888	7 621	43 509	119 038	5.94
Haandværksarbeidere	39 149	2 646	41 795	92 505	4.62
Sømænd	26 134	-	26 134	58 264	2.91
Dagarbeidere uden nærmere Betegnelse	4 778	3 607	8 385	18 123	0.90
Af Personer, der leve af Formue etc., fremhæves:					
Føderaadsfolk	21 502	20 908	42 410	59 760	2.98

[1]) Herunder medtaget 394 Børn under 15 Aar forsørget af egne Midler.
[2]) Herunder medtaget 57 Husmødre uden særskilt Erhverv, 237 hjemmeværende Familielemmer og Tjenere, 61 privat Forsørgede og 20 Børn under 15 Aar af den hjemmehørende Folkemængde, for hvem Husfaderens eller Forsørgerens Livsstilling ikke var opgivet.

§ 16. Sammenligning mellem Rigets Bygder og Byer.

Til Oplysning om, hvorledes særskilt Landbefolkningen og Bybefolkningen (efter den tilstedeværende Folkemængde) er sammensat i Henseende til Livserhverv og Livsstilling, hidsættes S. 79 og 80 en Oversigtstabel (jfr. Tabel 1 og 12 for 1891). Af de der meddelte Opgaver vil det sees, at den aldeles overveiende Del af Landdistrikternes Befolkning, nemlig 54½ Pct., er knyttet til Jordbruget og de dermed sammenhængende Næringer, medens 15⅔ Pct. falder paa Industrien (i videre Forstand), henved 10 Pct. paa Fiskerierne og henved 7½ Pct. paa Handel, Søfart og Samfærsel, hvoraf 3.4 Pct. falder paa Søfarten.

I Byerne spiller 1) Industrien samt 2) Handel, Søfart og Samfærsel Hovedrollen, idet henholdsvis 42½ og 35¼ Pct. af deres hele Befolkning er knyttet dertil. I Byernes Industri er Haandværket mest fremtrædende, forsaavidt angaar Talrigheden af den dertil knyttede Befolkning, der nemlig i 1891 udgjorde 21.8 Pct. af den hele, medens Fabrikdriften ernærede 14 Pct. og Smaaindustrien 6.6 Pct. Af den anden Hovedgruppe faldt der 18⅓ Pct. paa Handel, 10.8 Pct. paa Søfarten og 6 Pct. paa anden Omsætning og Samfærsel. Paa det immaterielle Arbeide faldt i Byerne 9.6 Pct., i Landdistrikterne alene 2½ Pct.

Af den paa omstaaende Sider meddelte Tabel vil man kunne udlede, hvilke Næringsgrene der fortrinsvis har vist Tendens til at knytte sig til Byerne, et Spørgsmaal, der i «Bidrag til en norsk Befolkningsstatistik» S. 118 o. flg. er gjort til Gjenstand for en udførligere Behandling, end man ved nærværende Anledning finder sig opfordret til. Da Procentforholdet af de ved Handel beskjæftigede Personer (med deres Familielemmer og Tjenere) for Landdistrikterne var 2.23 og for Byerne 18.32, sees heraf, at denne Næringsvei var forholdsvis 8.2 Gange saa stærkt repræsenteret i Byerne som i Landdistrikterne. Beregnet paa samme Maade viser der sig for Sjøfartsnæringen et Forhold af 3.2, for Industrien 2.7, for det immaterielle Arbeide 3.8.

Fra en anden Side belyses samme Forhold ved at undersøge, hvor stor Del af de i hele Riget ved de forskjellige Virksomheder beskjæftigede Personer der ved Folketællingen opholdt sig i Landdistrikterne og hvor stor Del i Byerne, ved hvilken Sammenligning man iøvrigt maa have i Erindring, at Landdistrikternes samlede Folkemængde i 1891 var henved 3.3 Gange saa stor som Byernes. Nedenfor hidsættes efter Tabel 5 en Fortegnelse over endel Grupper og Klasser af Livserhverv, hvor mere end Halvparten af Rigets hele ved vedkommende Erhverv sysselsatte Personer var bosat i Byerne:

	Landdistrikterne.	Byerne.
Immaterielt Erhverv	11 761	15 190
Havedyrkning og Gartneri	457	542
Handel og Pengeomsætning	11 801	30 522
Herbergering og Beværtning	1 239	4 939
Pension	1 074	1 744

(Fortsættes S. 81.)

Livserhverv og Livsstillinger.	Erhvervende Personer over 15 Aar (Hovedpersoner).				Samlet Antal Personer inkl. Familielemmer og Tjenere.			
	Antal Personer.		Procentforhold.		Antal Personer.		Procentforhold.	
	Bygder.	Byer.	Bygder.	Byer.	Bygder.	Byer.	Bygder.	Byer.
1. Hovedgrupper af Livserhverv.								
I. Immaterielt Arbeide	11 761	15 190	1.26	5.45	37 986	44 508	2.49	9.60
II. Jordbrug, Skovdrift, Fiskeri	378 523	5 903	40.51	2.12	1 007 873	16 064	66.09	3.47
III. Industri	101 077	76 434	10.82	27.41	238 874	196 840	15.66	42.45
IV. Handel, Søfart, Samfærsel	36 535	54 722	3.91	19.62	113 037	163 570	7.42	35.28
V. Husligt Arbeide m. v.	356 145	118 751	38.12	42.58	18 280	11 243	1.20	2.42
VI. Formuesindtægt, Føderaad, Pension	50 092	7 629	5.36	2.74	71 354	15 186	4.68	3.28
VII. Uden Erhverv	-	-	-	-	35 652	13 522	2.34	2.91
VIII. Uopgivet Erhverv	181	247	0.02	0.09	1 987	2 698	0.13	0.58
Ialt	934 314	278 876	100.00	100.00	1 525 043	463 631	100.00	100.00
2. Hovedgrupper af Livsstillinger.								
A. Embedsmænd	944	1 517	0.10	0.54	6 351	7 878	0.42	1.70
B. Bestillingsænd (ved Gr. I)	7 410	6 196	0.79	2.22	25 347	20 395	1.66	4.40
C. Private selvst. Erhv.driv.	451 568	110 815	48.33	39.74	783 301	130 573	51.36	28.16
D. Personer, der leve af Formuesindtægt, Føderaad, Pension	50 092	7 629	5 36	2.74	71 354	15 186	4.68	3.28
E. Private Betjente m. m.	26 265	26 578	2.81	9.53	53 160	68 704	3.49	14.82
F. Arbeidere	397 854	125 894	42.58	45.14	547 891	204 675	35.93	44.15
G og H = VII og VIII	181	247	0.02	0.09	37 639	16 220	2.47	3.50
3. Særskilt fremhævede Livserhverv.								
Jordbrug, Fædrift, Gartneri og anden Landbonæring	314 273	2 736	33.64	0.98	831 428	6 823	54.52	1.47
Skovdrift og Jagt	10 596	60	1.13	0.02	26 062	168	1.71	0.04
Fiskeri	53 654	3 107	5.74	1.11	150 383	9 073	9.86	1.96
Fabrikdrift, Bergværksdrift, Stenbrud	29 461	23 162	3.15	8.31	[1]) 86 967	65 173	5.68	14.06
Haandværksindustri	39 855	35 038	4.27	12.56	[1]) 101 762	100 988	6.67	21.78
Smaaindustri, Kommunikationsanlæg m. v.	31 761	18 234	3.40	6.54	[1]) 50 145	30 679	3.29	6.62
Handel	11 801	30 522	1.26	10.94	[1]) 34 022	84 923	2.23	18.32
Søfart [2])	14 943	12 619	1.60	4.52	[1]) 52 288	50 257	3.43	10.84
Anden Omsætning og Samfærsel	9 791	11 581	1.05	4.15	[1]) 26 727	28 390	1.75	6.12

[1]) I denne Tabel er ved approximativ Beregning de i Folketællingstabel No. 4, S. 169 Anm. 1—4 omtalte Betjente med deres Familier og Tjenere fordelte paa de respektive Grupper af Livserhverv inden hver Hovedgruppe.

[2]) Se Noten paa følgende Side.

Livserhverv og Livsstillinger. (Forts.).	Erhvervende Personer over 15 Aar (Hovedpersoner).				Samlet Antal Personer inkl. Familielemmer og Tjenere.			
	Antal Personer.		Procentforhold.		Antal Personer.		Procentforhold.	
	Bygder.	Byer.	Bygder.	Byer.	Bygder.	Byer.	Bygder.	Byer.
4. Særskilt fremhævede Livsstillinger.								
Af Gruppe II.								
Gaardbrugere, Selveiere	108 510	622	11.61	0.22	469 175	2 354	30.76	0.51
Leilændinge, Forpagtere	11 696	112	1.25	0.04	45 956	384	3.01	0.08
Fiskere	38 857	2 512	4.16	0.90	133 869	7 998	8.78	1.73
Husmænd med Jord	29 623	30	3.17	0.01	110 553	84	7.25	0.02
Hos Gaardbr. hjemmev. Børn	53 063	57	5.68	0.02	53 708	58	3.52	0.01
Tjenere, sysselsatte ved Jordbrug og Fædrift	58 364	417	6.25	0.15	59 970	470	3.93	0.10
Andre Jordbrugsarbeidere	30 023	971	3.21	0.35	63 310	2 012	4.15	0.43
Skovarbeidere og Tjenere sysselsatte ved Skovdrift	9 887	38	1.06	0.01	24 021	89	1.58	0.02
Arbeidere og Tjenere sysselsatte ved Fiskeri	14 689	514	1.57	0.18	16 079	795	1.05	0.17
Af Gruppe III.								
Selvstændige Haandværkere	22 749	9 984	2.43	3.58	66 544	41 642	4.36	8.98
Smaaindustridrivende	21 240	8 569	2.27	3.43	27 387	13 576	1.80	2.93
Fabrikarbeidere	23 095	20 050	2.47	7.18	65 872	52 802	4.32	11.39
Haandværksarbeidere	16 888	24 598	1.81	8.82	34 370	57 826	2.25	12.47
Af Gruppe IV.								
Kjøbmænd og Landhandlere	3 799	5 753	0.41	2.06	16 398	25 901	1.08	5.59
Handelsbetjente	2 997	9 478	0 32	3.40	4 762	16 067	0.31	3.47
Skibsførere, Jægteførere [1]	2 272	2 196	0.24	0.79	12 718	13 651	0.83	2.94
Styrmænd [1]	1 381	1 276	0.15	0.46	5 884	6 071	0.39	1.31
Arbeidere ved Handel	1 989	7 789	0.21	2.79	5 929	21 771	0.39	4.70
Sømænd, Matroser [1]	9 446	7 049	1.01	2.53	27 204	21 421	1.78	4.62
Andre Arbeidere ved Omsætning og Samfærsel	7 013	6 316	0.75	2.26	17 209	12 401	1.13	2.67
Af Gruppe V.								
Husmødre uden særskilt Erhverv	235 624	69 625	25.22	24.97	-	-	-	-
Husbestyrerinder, Husholdersker	9 897	3 222	1.06	1.16	378	257	0.02	0.06
Hjemmev. Børn sysselsatte ved husligt Arbeide	59 811	14 937	6.40	5.36	246	2	0.02	0.00
Hustjenere	41 862	26 480	4.48	9.50	2 785	949	0.18	0.20
Af Gruppe VI.								
Føderaadsfolk	42 203	208	4.62	0.07	59 504	257	3 90	0.06
Andre	7 889	7 421	0.84	2.66	11 850	14 929	0.78	3.22

[1]) Da de her opførte Tal angaar den i Norge tilstedeværende Folkemængde, maa der for de Søfarendes Vedkommende gjøres et betydeligt Tillæg for at faa Tallet for den i Norge hjemmeværende Befolkning. For det hele Rige underet bliver Tillægget for Skibsførere og Jægteførere 1 539 (= 34.4 Pct. af de tilstedeværende), for Styrmænd 2 417 (= 91 Pct.), for Matroser 10 087 (= 57.4 Pct.); for andre 424, tilsammen 14 467 (= 52.5 Pct.), jfr. S. 70.

(Fortsat fra S. 78.)

Ved efternævnte Livsstillinger udenfor de Side 78 anførte Grupper og Klasser udgjorde (ifølge Tabel 6) Antallet af de i Byerne boende Personer ligeledes over 50 Pct.

	Landdistrikterne.	Byerne.
Bestyrere og Betjente ved Fabrikdrift	1 871	2 064
Fabrikarbeidere ved Metalindustri	1 413	1 825
— - Tilvirkning af Maskiner, Transportmidler m. m.	3 565	5 799
— - Tilvirkning af Nærings- og Nydelsesmidler (navnlig Bryggerier og Tobaksfabriker)	1 451	3 061
— - Beklædnings- og Toiletindustri	83	487
Bagere, Slagtere o. a. Haandværkere sysselsatte ved Tilvirkning af Nærings- og Nydelsesmidler	771	1 218
Haandværksarbeidere sysselsatte ved:		
Metalindustri	1 460	2 425
Rebslageri o. a. Textilindustri	240	904
Papir-, Gummi- og Læderindustri	410	1 433
Forarbeidelse af Trævarer	2 364	3 324
Tilvirkning af Næringsmidler m. m.	689	2 292
Beklædnings- og Toiletindustri	4 754	5 673
Polygrafisk Industri (hoveds. Bogtrykkerier)	126	1 530
Smaaindustridrivende sysselsatte ved Vask og Strygning	896	2 869

Ovenstaaende Fortegnelse er ikke udtømmende, men man henviser forøvrigt til Tabel 6.

§ 17. Sammenligning mellem de forskjellige Landsdele amtsvis.

Angaaende Folkemængdens Fordeling efter Livserhverv indeholder Tabellerne No. 11, 12 og 13 endel Procentberegninger for de enkelte Amter. Af førstnævnte Tabel, der medtager Familielemmer og Tjenere under vedkommende Hovedpersoners Livsstilling, kan det let sees, hvilke Amter der fremhæver sig enten ved et forholdsvis betydeligt eller et forholdsvis ringe Antal Personer, der er knyttet til de forskjellige Livserhverv.

Det vil saaledes sees, at Jordbrugsnæringen er forholdsvis stærkest repræsenteret i følgende Amter:

Nordre Bergenhus,	hvor den ernærer	69.25	Pct.	af	Amtets Landbefolkning,
Kristians	—«—	67.52	-	-	—«—
Romsdal	—«—	66.62	-	-	—«—
Stavanger	—«—	65.81	-	-	—«—
Nordre Trondhjem	—«—	63.40	-	-	—«—
Hedemarken	—«—	62.87	-	-	—«—

Næst disse kommer Søndre Bergenhus, Lister og Mandal, Buskerud, Søndre Trondhjem, Bratsberg og Akershus, hvilke alle har et Procentforhold af mellem

60 og 50. Omvendt var Procentforholdet i Finmarkens Amt alene 18.26 og i Tromsø og Nordland henholdsvis 35 og 36.

Skovdriften var især fremtrædende i Hedemarkens Amt (5.77) samt Bratsberg og Nedenes Amter (5.70 og 4.49). De her i Parenthes anførte Tal angiver imidlertid ikke fuldt ud denne Næringsveis Betydning for vedkommende Amter, idet mange af de som Gaardbrugere opførte Personer har væsentlige Indtægter af Skovdrift.

I Fiskerinæringen fremhæver de tre nordligste Amter sig stærkt med henholdsvis 68.5—50.4 og 44 Pct. Derefter kommer Søndre Trondhjems Amt med 12.3 og Romsdals med 8.5 Pct.

Fabrikdriften optræder med 16¼ Pct. i Smaalenene, 14.6 Pct. i Akershus og mellem 11 og 12 Pct. i Buskerud, Bratsberg og Nedenes. Derefter kommer Søndre Bergenhus samt Jarlsberg og Larvik Amter med 7—8 Pct. I alle øvrige Amter er Procentforholdet under 5 og i fire Amter, nemlig de tre nordligste samt Nordre Bergenhus, endog under 1 Pct.

Haandværksindustrien viser i det hele en nogenlunde jevn Fordeling, dog saaledes, at de østenfjeldske Amter viser høiere Procentforhold end de vestlige, nemlig 7—10 Pct. mod 4½—7. I de nordligste Amter synker Procentforholdet fra 4 Pct. i Nordland til 1.7 Pct. i Finmarken.

Søfarten er især fremtrædende i Jarlsberg og Larvik Amt (18.1 Pct.) og Nedenes Amt (16.5 Pct.). Lister og Mandal har over 9 Pct., alle øvrige Amter under 5 Pct.

De foranstaaende Tal gjælder, som anført, Landdistrikterne. Hvad Byerne angaar, er Fordelingen af de forskjellige Næringsveie i det hele taget temmelig jevn, naar undtages Fiskeri, Fabrikdrift og Søfart.

Som udprægede Fiskerbyer fremhæver sig især Byerne i de tre nordligste Amter, hvor Procentforholdet var 35 i Finmarkens, samt henholdsvis 22 og 21 i Nordlands og Tromsø Bydistrikter. Derefter kommer Byerne i Romsdals Amt med 9.2 Pct., Nordre Trondhjems samt Akershus Amt med noget over 5 Pct.; Stavanger Amt med 2.2 Pct. o. s. v.

Fabrikdriften er især fremtrædende i Byerne i Smaalenenes og Buskerud Amter (23.9 og 23.3 Pct.); dernæst i Kristiania og Kristians Amts Bydistrikt (18.7 og 18.0 Pct.).

Søfarten ernærer fornemmelig en talrig Bybefolkning i Nedenes og Akershus Amt samt i Bergen, hvor Procentforholdene var henholdsvis 25.4, 25.4 og 21.3; dernæst i Bratsberg og Nedenes (18.6), Stavanger, Romsdal og Trondhjem (14.1, 14.0 og 13.9). I Kristiania var Procentforholdet alene 2.7.

Forøvrigt henvises med Hensyn til Livsstillingernes Fordeling amtsvis til de ovennævnte Tabeller 11—13, forsaavidt Procentberegninger angaar, samt for de absolute Tals Vedkommende til Tabellerne 3, 4, 7, 8 og 9. For Kristiania er derhos mere specielle Opgaver meddelt i Tabellerne 1, 2, 5 og 6. Tabellerne 7 og 8 indeholder Opgaver ogsaa for de enkelte Fogderier, Herreder og Byer.

§ 18. Aldersforhold ved de forskjellige Livsstillinger.

Folkemængden fordelt efter Livsstilling med Angivelse af Alder og ægteskabelig Stilling udgjør et særskilt Hefte (No. 259) af Norges officielle Statistik. En indgaaende Behandling af de i samme indeholdte Oplysninger kan der i nærværende Forbindelse ikke være Tale om; men man skal i det følgende fremhæve enkelte Resultater af disse Opgaver.

Til Oplysning om, hvorledes Forholdet stillede sig i 1891 sammenlignet med 1876, hidsættes nedenstaaende Sammendrag for enkelte Grupper og Klasser af Livsstillinger.

a) Mænd.	15–25.	25–35.	35–45.	45–55.	55–65.	65–75.	Over 75.	Uopgivet.	Tilsammen.
Embedsmænd:									
1876	43	435	504	459	241	555	43	11	2 291
1891	57	330	627	645	281	458	63	-	2 461
Bestillingsmænd:									
1876	1 241	2 944	1 842	1 270	340	798	66	21	8 522
1891 [1]	1 013	3 480	2 623	1 942	502	964	110	6	10 640
Private selvstændige Erhvervsdrivende:									
1876	14 554	40 598	46 433	46 021	10 989	29 215	2 833	609	191 252
1891	11 330	42 806	49 694	43 739	19 199	36 862	3 817	240	207 687
Private Betjente m. m.:									
1876	7 054	7 794	4 636	2 562	281	1 115	44	91	23 577
1891	7 720	9 285	7 397	4 576	914	2 542	119	79	32 632
Arbeidere:									
1876	133 308	56 475	36 284	34 258	9 163	20 751	2 839	564	293 642
1891	124 001	56 205	35 983	25 693	14 536	22 733	3 092	287	282 530
Rentenister, Føderaadsmænd, Pensionister m. m.:									
1876	88	140	337	1 192	8 527	4 382	8 105	23	22 794
1891	227	258	410	1 110	10 946	4 760	8 666	20	26 397
Personer uden Erhverv samt uden opgiven Livsstilling:									
1876	5 199	1 839	1 277	1 278	2 226	1 435	3 685	548	17 487
1891	12 098	2 155	1 446	1 222	2 979	1 632	4 071	235	25 838
Tilsammen tilstedeværende Befolkning:									
1876	161 487	110 225	91 313	87 040	31 767	58 251	17 615	1 867	559 565
1891	156 446	114 519	98 180	78 927	49 357	69 951	19 938	867	588 185
Den hjemmehørende Befolkning udgjorde:									
1876	167 629	113 688	92 631	87 476	31 769	58 308	17 617	2 206	571 324
1891	163 328	118 625	100 931	79 965	49 355	70 213	19 936	1 111	603 464

[1]) Bestillingsmænd ved Jernbaner, Post-, Telegrafvæsen m. m. er indbefattede i Opgaverne for 1876, men ikke for 1891, jfr. S. 73.

b) Kvinder.	15—25.	25—35.	35—45.	45—55.	55—65.	65—75.	Over 75.	Uopgivet.	Tilsammen.
Gifte Husmødre:									
1876	16 082	68 343	70 916	65 549	37 769	14 310	4 040	338	277 347
1891	15 786	76 385	80 353	60 210	44 327	22 777	5 092	319	305 249
Bestillingsmænd:									
1876	173	394	229	132	88	57	10	7	1 090
1891 [1]	487	1 168	696	364	164	69	13	5	2 966
Private selvstændige Erhvervsdrivende:									
1876	6 313	6 831	6 584	8 557	6 860	3 461	1 197	55	39 858
1891	5 370	9 075	8 726	9 533	9 132	6 026	1 554	31	49 447
Private Betjente m. m.:									
1876	3 408	3 292	2 039	1 763	1 027	380	97	13	12 019
1891	6 154	5 519	3 362	2 397	1 775	864	124	16	20 211
Arbeidere:									
1876	143 203	46 271	17 954	13 036	9 121	4 529	1 211	205	235 530
1891	136 951	49 162	20 484	13 298	11 279	7 685	2 188	171	241 218
Rentenister, Føderaadskvinder, Pensionister m. m.:									
1876 [2]	104	243	530	1 832	5 190	8 246	8 488	31	24 664
1891	326	549	927	2 303	6 323	11 115	9 361	26	30 930
Personer uden Erhverv samt uden opgiven Livsstilling m. m.:									
1876 [2]	4 391	2 420	2 099	2 846	3 996	6 754	8 817	370	31 693
1891	10 671	2 860	2 163	2 463	4 351	7 547	7 820	179	38 054
Tilsammen tilstedeværende Befolkning [3]:									
1876	173 674	127 794	100 351	93 715	64 051	37 737	23 860	1 019	622 201
1891	175 745	144 718	116 711	90 568	77 351	56 083	26 152	747	688 075

[1]) Se S. 83 Note.

[2]) For 1876 er pensionerede Kvinder (1010) samt enkelte Andre (Fledføringer m. m.) i denne Forbindelse henførte under Personer uden Erhverv m. m.

[3]) For Kvindernes Vedkommende er Forskjellen mellem den tilstedeværende og den hjemmehørende Befolkning saa ringe, at den er uden Interesse.

Ved Betragtningen af de flere ikke uvæsentlige Forandringer, som Aldersfordelingen inden de forskjellige Livsstillinger sees at have undergaaet mellem Aarene 1876 og 1891, vil der være Grund til at skjelne mellem de Forandringer, der hovedsagelig maa tilskrives en Tilvækst eller Aftagen i det samlede Antal Personer, der hører til vedkommende Aldersklasse, og de Forandringer, der hidrører fra andre Aarsager og da nærmest den økonomiske Udvikling.

I Henseende til førstnævnte Punkt kan i Almindelighed henvises til den foran i § 9 givne Fremstilling af Befolkningens Fordeling efter Alder, hvoraf det fremgaar, at de Variationer, som forsaavidt gjør sig gjældende, for det meste kan føres tilbage til tilsvarende Variationer i Antallet af Fødsler i de Aar, fra hvilke de respektive Aldersklasser skriver sig, idet dog saavel Dødsfaldene som Udvandringen ogsaa udøver nogen Indflydelse paa Forholdet.

Betragter man nu først de Aldersklasser, som viser Forøgelse i Aarene 1876—1891, nemlig 25—35, 35—45, 55—75 og over 75 Aar, viser det sig for Mændenes Vedkommende, at Tilvæksten i førstnævnte Klasse, der efter den tilstedeværende Folkemængde udgjorde + 4 294, hovedsagelig har bidraget til at forøge Antallet af de selvstændige Næringsdrivende (nemlig med + 2 208) samt af Privatbetjente (+ 1 491) og af Bestillingsmænd (+ 536). Personer uden Erhverv viser ligeledes en Forøgelse (+ 316). Derimod er i nævnte Aldersklasse Antallet af Arbeidere samt af Embedsmænd aftaget med henholdsvis 270 og 105, en Formindskelse, der imidlertid for Arbeiderklassens Vedkommende vilde være uden Betydning, dersom man ikke efter den i vedkommende Aldersklasse stedfundne Bevægelse skulde have ventet en Forøgelse.

I næste Aldersklasse, der omfatter Aarene 35—45, og som er tiltaget med 6 867 Mænd, viser der sig i det hele taget et lignende Forhold. De selvstændige Næringsdrivende er nemlig tiltaget med 3 261, de private Betjente med 2 761, Bestillingsmændene med 781 samt her ogsaa Embedsmændene med 123. Arbeiderne derimod er aftagne med 301.

Aldersklassen 55—75, der er vokset med det betragtelige Antal af 29 290 Mandspersoner, viser derimod Forøgelse for samtlige heromhandlede Hovedgrupper af Livsstillinger undtagen for Embedsmænd, der er aftaget med 57. Den største Forøgelse falder paa de selvstændige Erhvervsdrivende (+ 15 857) og paa Arbeiderne (+ 7 355). De private Betjente inden denne Aldersklasse steg med 2 060 eller med henved 150 Pct., Føderaadsmændene og Rentenisterne m. fl. med 2 797.

Hvad Kvinderne angaar, viser der sig for de heromhandlede Aldersklassers Vedkommende (altsaa 25—35, 35—45 og 55—75) Tilvækst for samtlige Hovedgrupper af Livsstillinger, dog forholdsvis mest for den forøvrigt faatallige Gruppe Bestillingsmænd samt dernæst for Privatbetjente.

Vi skal nu betragte de Aldersklasser, hvor Antallet af Personer i Aarene 1876—1891 væsentlig formindskedes, nemlig Klassen 15—25 Aar, der aftog med 5 041 og Klassen 45—55, der aftog med 8 113. For førstnævntes Ved-

kommende viser Arbeiderne en Formindskelse af 9 307 og de selvstændige Erhvervsdrivende en Formindskelse af 3 224 Mænd. Derimod tiltog Antallet af Privatbetjente med 666 og Antallet af Personer uden Erhverv med 6 899, hvilken sidstnævnte Foreteelse har sin Grund i den før paapegede Omstændighed, at Uddannelsestiden er blevet længere. I Aldersklassen 45—55 Aar har Antallet af Arbeidere undergaaet den betydelige Reduktion af 8 565, medens de private selvstændige Erhvervsdrivende aftog med 2 282. Omvendt tiltog inden samme Aldersklasse de private Betjente med 2 014, Bestillingsmændene med 672 og Embedsmændene med 186.

Hvad Kvinderne angaar, viser Aldersklassen 15—25 Aar en Tilvækst af 2 071, idet Antallet af Personer uden Erhverv af samme Grund som for Mændenes Vedkommende er tiltaget med 6 280 og Antallet af Privatbetjente med 2 746, medens Arbeiderskerne aftog med 6 252, de selvstændige Erhvervsdrivende med 943 og de gifte Husmødre med 296. Den Formindskelse, der ogsaa for Kvindernes Vedkommende — om end ikke i samme Grad som for Mændenes — gjør sig gjældende i Aldersklassen 45—55 Aar, falder udelukkende paa de gifte Husmødre samt paa Kvinder uden Erhverv. De selvstændige Erhvervsdrivende og de private Betjente viser i Modsætning hertil en betragtelig Forøgelse.

Det forhaandenværende statistiske Materiale giver Anledning til at undersøge det heromhandlede Forhold i Detail med Hensyn til de specielle Livsstillinger, af hvilke de ovenfor nævnte Grupper bestaar. Ligeledes vil der være Anledning til for Aldersaarene indtil det femogfirtiende at basere Undersøgelsen paa femaarige istedetfor de ovenfor anvendte tiaarige Aldersklasser. Uagtet en saadan Detailundersøgelse for enkelte Livsstillinger sandsynligvis vilde frembyde adskilligt af Interesse [1]), maa vi i denne Forbindelse afholde os derfra.

§ 19. Befolkningens Fordeling efter Livsstilling i forskjellige Aldersklasser. — Overgang fra en Livsstilling til en anden.

I «Bidrag til en norsk Befolkningsstatistik» S. 131 o. flg. har man paa Grundlag af Folketællingsopgaverne for 1876 temmelig udførlig omhandlet de Forandringer, som indtræder i Henseende til det numeriske Forhold mellem de forskjellige Livsstillinger, eftersom man stiger op fra de yngre til de ældre Aldersklasser. Fremstillingen baseredes dengang paa Procentberegninger, der for hver Aldersklasse viste, hvorledes de til samme hørende Personer var fordelt paa de forskjellige Livsstillinger. Tilsvarende Procentberegninger for 1891 vil findes meddelt i vedkommende Tabelværk (No. 259), Tabel 4.

[1]) Jfr. en i «Aftenposten» for 27 og 29 Mai 1897 indtagen Afhandling betitlet: «Norges søfarende Befolkning» af Direktør A. N. Kiær.

Da man imidlertid nu foruden Opgaverne for nævnte Folketælling tillige har tilsvarende Opgaver for det femten Aar længere tilbage liggende Tidspunkt 1 Januar 1876, frembyder der sig herved en Anledning til at belyse det samme Spørgsmaal fra en ny Side, idet man nemlig for flere forskjellige Aarskuld kan sammenligne de Livsstillinger, som indehavdes i 1876, med de Livsstillinger, som væsentlig de selvsamme Personer indehavde i 1891. De, der nemlig 1 Januar 1891 f. Eks. befandt sig i Alderen 30—35 Aar, er de samme som de, der 1 Januar 1876 var i Alderen 15—20 Aar med Fradrag af de Døde og Udvandrede og med Tillæg af de Indvandrede. En fra dette Synspunkt foretagen Sammenligning maa derfor antages at frembyde adskillig Interesse, og vi skal i det følgende meddele en Oversigt over, hvorledes dette Forhold stiller sig begyndende med dem, der i 1876 var 15—20 Aar og som altsaa var fødte i Aarene 1856—1860.

(Se Tabellen paa omstaaende Sider.)

Som det vil sees af denne Tabel, er i Løbet af de femten Aar 1876—1890 Antallet af Mænd fødte i Aarene 1856—1860 bleven formindsket fra 89 184 til 55 440, altsaa med 33 744 eller med ikke mindre end 37.8 Pct., paa samme Tid som deres Alder er steget fra 15—20 til 30—35. Aarsagen er dels de i Mellemtiden indtrufne Dødsfald, dels og fornemmelig Udvandring, der navnlig berører de Aldersklasser, hvorigjennem den heromhandlede Generation er passeret [1]). Den Formindskelse, der viser sig for enkelte Livsstillinger, har altsaa for en ikke uvæsentlig Del sin Grund i nævnte Aarsager, der selvfølgelig ogsaa har indvirket paa de øvrige Livsstillinger, selv de, der viser Forøgelse. Hvorledes Dødeligheden og Udvandringen har indvirket paa de forskjellige Livsstillinger, kan ikke angives, om end de forhaandenværende Materialier vedkommende disse Forhold maaske kunde give nogen Veiledning til en approximativ Anslagsberegning. Man er altsaa foreløbig henvist til den Antagelse, at de nævnte to Faktorer i Folkemængdens Bevægelse har indvirket i nogenlunde ligeligt Forhold paa de forskjellige Livsstillinger, om det end er sandsynligt, at Afgangen har været forholdsvis størst inden Arbeiderklassen.

Den øvrige Afgang inden vedkommende Livsstillinger skyldes altsaa den Omstændighed, at et større eller mindre Antal Personer er gaaet over fra en Livsstilling til en anden.

Efter disse Bemærkninger skal vi først meddele en samlet Oversigt over den ved Dødsfald og ved Udvandring bevirkede Afgang i Tidsrummet 1876—1890 for hver af de i Tabellen omfattede Aldersklasser.

(Se Tabel S. 90.)

---

[1]) Ifølge de ved Beregningen af de ved Livs- og Dødstabellerne for $18^{81}/_{82}$—$^{90}/_{91}$ udførte Forarbeider skulde der i Tidsrummet 1876—1890 være indtraadt en Afgang af 9 121 ved Dødsfald og 23 297 ved Udvandringsoverskud, tilsammen 32 418 Mænd.

Livsstillinger.	1. Personer fødte 1856—1860.		2. Personer fødte 1851—1855.		3. Personer fødte 1846—1850.		4. Personer fødte 1841—1845.		5. Personer fødte 1836—1840.	
	15—20 Aar. 1876.	30—35 Aar. 1891.	20—25 Aar. 1876.	35—40 Aar. 1891.	25—30 Aar. 1876.	40—45 Aar. 1891.	30—35 Aar. 1876.	45—50 Aar. 1891.	35—40 Aar. 1876.	50—55 Aar. 1891.
a) Mænd.										
Embedsmænd	2	153	41	260	179	367	256	365	240	280
Bestillingsmænd	179	1 741	1 062	1 369	1 489	1 254	1 455	1 140	1 015	802
Selvstændige Erhvervsdrivende	3 112	23 891	11 442	25 679	18 452	24 015	22 146	23 235	22 446	20 504
Rentenister, Føderaadsmænd	28	125	60	178	60	232	80	379	128	731
Private Betjente	2 913	4 530	4 141	4 038	4 288	3 359	3 506	2 662	2 645	1 914
Arbeidere	79 621	24 107	53 687	19 895	33 154	16 088	23 321	13 873	18 377	11 820
Personer uden Erhverv	3 329	893	1 870	734	1 090	712	749	635	658	587
Tilsammen	89 184	55 440	72 303	52 153	58 712	46 027	51 513	42 289	45 509	36 638
b) Kvinder.										
Gifte Husmødre	1 348	41 788	14 734	42 782	31 487	37 571	36 856	33 159	35 229	27 051
Bestillingsmænd	28	547	145	369	203	327	191	215	147	149
Selvstændige Erhvervsdrivende	2 336	4 306	3 977	4 282	3 665	4 444	3 166	4 786	3 135	4 747
Rentenister, Føderaadskvinder	45	318	59	400	96	527	147	860	234	1 443
Private Betjente	1 245	2 355	2 163	1 863	1 873	1 499	1 419	1 306	1 084	1 091
Arbeidere	83 022	17 710	60 181	11 876	30 609	8 608	15 662	7 080	10 132	6 218
Personer uden Erhverv	2 637	1 264	1 754	1 083	1 349	1 080	1 071	1 108	1 015	1 355
Tilsammen	90 661	68 288	83 013	62 655	69 282	54 056	58 512	48 514	50 976	42 054

[1]) Da Opgaverne for 1891 for de heromhandlede Aldersklassers Vedkommende er blevne alene approximativt angive Inddelingen efter de Klasser, som man ved nærværende formelen ($b. 1 = \frac{b}{2} + \frac{a-c}{16}$). For Personer over 90 Aar er Antallet nøiagtigt anført nøiagtige Tal for Totalsummernes Vedkommende.

6. Personer fødte 1831—1835.		7. Personer fødte 1821—1830.		8. Personer fødte 1811—1820.		9. Personer fødte 1801—1810.		10. Personer fødte 1790 eller tidligere.		Professions.
40—45 Aar. 1876.	55—60 [1] Aar. 1891.	45—55 Aar. 1876.	61—70 [1] Aar. 1891.	55—65 Aar. 1876.	70—80 [1] Aar. 1891.	65—75 Aar. 1876.	80—90 [1] Aar. 1891.	over 75 Aar. 1876.	over 90 Aar. 1891.	
264	252	459	371	555	164	241	15	43	-	Fonctionnaires de l'État, nommés par le Roi.
827	572	1 270	696	798	283	340	25	66	-	Fonctionnaires et employés publics inférieurs.
23 987	19 965	46 021	28 577	29 215	10 484	10 989	818	2 833	39	Chefs, patrons et autres individus indépendants.
209	1 765	1 192	8 326	4 382	9 720	8 527	4 145	8 105	413	Rentiers, retraités, pensionnés.
1 991	1 500	2 562	1 651	1 115	413	281	10	44	1	Employés dans les profess. industrielles, les professions libérales privées et les travaux publics.
17 907	12 064	34 258	19 177	20 751	8 369	9 163	686	2 839	65	Ouvriers, garçons, domestiques.
619	707	1 278	2 322	1 435	3 270	2 226	2 181	3 685	200	Sans profession.
45 804	36 825 (36 017)	87 040	61 120 (62 864)	58 251	32 703 (31 930)	31 767	7 880 (7 721)	17 615	718 (754)	Total.
35 687	24 503	65 549	33 687	37 769	12 675	14 310	1 318	4 040	13	Femmes mariées administrant le ménage.
82	100	132	108	88	36	57	2	10	-	Fonctionnaires et employées publiques.
3 449	4 785	8 557	7 840	6 860	3 635	3 461	441	1 197	4	Patronnes et autres personnes indépendantes.
296	2 611	1 832	9 208	5 190	9 845	8 246	4 587	8 488	559	Rentières, retraitées, pensionnées.
955	983	1 763	1 328	1 027	440	380	12	97	-	Employées dans les professions industrielles etc.
7 822	5 990	13 036	9 713	9 121	4 719	4 529	710	1 211	17	Ouvrières, domestiques.
1 084	1 858	2 846	6 170	3 996	7 175	6 754	3 914	8 817	607	Sans profession.
49 375	40 830 (39 371)	93 715	68 054 (70 332)	64 051	38 525 (37 870)	37 737	10 984 (10 807)	23 860	1 200 (1 206)	Total.

bearbeidede efter Aldersinddelingen 55—65, 65—75, 75—85 o. s. v. Aar, kan man forsaavidt Sammenligning har Brug for. Den approximative Beregning er udført ved Hjælp af Sekstendedels-efter specielle Opgaver. De nedenfor Summerne i Parenthes anførte Tal betegner de

Alder i 1876.	Alder i 1891.	Samlet Afgang 1876—1891.			
		I Antal.		Procentvis.	
		Mandkjøn.	Kvindekjøn.	Mandkjøn.	Kvindekjøn.
15—20	30—35	33 744	22 373	37.8	24.7
20—25	35—40	20 150	20 358	27.9	24.5
25—30	40—45	12 685	15 226	21.6	22.0
30—35	45—50	9 224	9 998	17.9	17.1
35—40	50—55	8 871	8 922	19.5	17.5
40—45	55—60 [1])	8 979	8 545	19.6	17.3
45—55	61—70 [1])	25 920	25 661	29.8	27.3
55—65	70—80 [1])	25 548	25 526	43.9	39.9
65—75	80—90 [1])	23 887	26 753	75.2	70.9
over 75	over 90 [1])	16 897	22 660	95.9	95.0

Naar man nu med Ledning af ovenstaaende Tal betragter de i Tabellen S. 88—89 meddelte Opgaver, vil man finde, at de 79 621 Arbeidere, der i 1876 befandt sig i Alderen 15—20 Aar, ved Udvandring og Dødsfald i Løbet af de følgende femten Aar formindskedes med omtrent 30 000, medens omtrent 25 500 gik over til andre Livsstillinger, saa at 24 100 fremdeles forefandtes som Arbeidere ved Folketællingen af 1891. Af Tallene for de selvstændige Erhvervsdrivende, der samtidig øgedes fra 3 112 til 23 891, ser man, at de fleste af de Arbeidere, der gik over til andre Livsstillinger, blev selvstændige Erhvervsdrivende, og undersøger man Specialopgaverne, vil man finde, at dette hovedsagelig var som Gaardbrugere, Fiskere og Haandværkere. Endel, men neppe mange, gik over til at blive private Betjente; denne Klasse rekruteres nemlig især fra dem, der i Alderen 15—20 var uden Erhverv, nemlig Skolediscipler og andre hjemmeværende Børn.

I den næste Aldersklasse finder vi for 1876 53 687 Arbeidere, der i 1891 var svundne ind til 19 895. Afgangen udgjorde saaledes i det hele 33 792, hvoraf ved Udvandring og ved Dødsfald ca. 15 000 [2]) og altsaa ca. 18 800 ved Overgang til andre Livsstillinger. I det samme Tidsrum er Antallet af de selvstændige Erhversdrivende i samme Aldersklasse tiltaget fra

[1]) Beregnet efter foranstaaende Tabel, der paa Grund af den der anvendte Formel alene angiver Afgangen approximativt, se Note S. 88.

[2]) Beregnet efter Gjennemsnitsforholdet for den hele Aldersklasse 20—25 Aar, nemlig 27.9 Pct. Endnu i denne Alder udgjør nemlig Arbeiderne en saa stor Del af den hele Aldersklasse, at Antallet af Udvandrede og Døde blandt dem ikke kan antages at fjerne sig væsentligt fra Gjennemsnitsforholdet.

11 442 til 25 679, og da Udvandring og Dødsfald har bevirket en Formindskelse af maaske omkring 3 000, skulde ialt ca. 17 000 være gaaet over til denne Livsstillingsgruppe fra andre Livsstillinger. Disse Personer maa for en væsentlig Del have været Arbeidere, af hvilke 18 800, som vi har seet, er gaaet over til andre Stillinger, dels selvstændige Erhvervsdrivende, dels Privatbetjente, af hvilke sidste forøvrigt ogsaa endel maa antages at være gaaede over til de selvstændige Erhversdrivendes Gruppe.

Overgangen til sidstnævnte Gruppe fra de øvrige sees at vedvare et Stykke ud i Femtiaarene og maaske til henimod det sekstiende Aar. Thi vistnok viste i 1891 de selvstændige Erhversdrivende i Aldersklasserne 50—55 og 55—60 Aar nogen Formindskelse i Sammenligning med de femten Aar yngre Aldersklasser i 1876, men Formindskelsen er mindre, end man skulde vente efter den almindelige Afgang ved Dødsfald og Udvandring, og Differencen maa derfor være bleven udfyldt fra andre Livsstillingsklasser. For den følgende Aldersklasse 61—70 Aar viser Afgangen for de selvstændige Erhvervsdrivendes Vedkommende sig adskillig større end den gjennemsnitlige, hvilket har sin Grund deri, at den heromhandlede Gruppe nu har begyndt at aftage, i hvilken Henseende Tabellen viser, at dette hovedsagelig sker ved Overgangen til Rentenisternes og Føderaadsmændenes Gruppe.

Hvad Kvinderne angaar, vil det sees, at Afgangen af Arbeidersker for de første Aldersklassers Vedkommende her er overordentlig stor. 83 022 Arbeidersker i Alderen 15—20 Aar svandt i Løbet af femten Aar ind til 17 710, 60 181 i Alderen 20—25 Aar til 11 876 og 30 609 i den følgende Aldersklasse til 8 608. Procentvis udgjorde Afgangen henholdsvis 79, 80 og 72 Pct., medens Afgangen ved Udvandring og ved Dødsfald inden de samme Aldersklasser i deres Helhed var henholdsvis 25, 24.5 og 22 Pct. Heraf fremgaar, at 50 Pct. og derover af de i heromhandlede Alder værende Arbeidersker i Løbet af femten Aar er gaaet over til andre Livsstillinger, blandt hvilke Stillingen som Husmoder sees at være den ganske overveiende.

Med Hensyn til Overgangen fra en Livsstilling til en anden vil der antagelig inden kort Tid foreligge meget detaillerede Oplysninger ved de af den parlamentariske Arbeiderkommission indsamlede repræsentative Opgaver. Af disse vil bl. a. fremgaa direkte Oplysninger om de forskjellige Livsstillinger, hvortil de til visse Livsstillingsklasser hørende Personer har gaaet over ved visse Alderstrin af deres Liv, og naar disse Opgaver kombineres med de, for hvilke man ovenfor summarisk har gjort Rede, vil disse Forhold kunne belyses fyldigere og mere indgaaende, end det nu er muligt. Saavel af Hensyn hertil, som fordi det her er nødvendigt stærkt at begrænse Stoffet, maa vi her slutte med Afsnittet om Livsstilling kombineret med Alder.

§ 20. Befolkningens Fordeling efter Livsstilling og ægteskabelig Stilling kombineret med Alder.

Det relative Antal af Gifte samt af Enkemænd, Enker og Fraskilte er for forskjellige Klasser af Livsstilling og af Alder oplyst i vedkommende Folketællingshefte Tabel 4, hvor de Fraskilte er slaaet sammen med Enkemænd og Enker under Fællesbenævnelsen: «Før Gifte»; for de Fraskiltes Vedkommende særskilt er der imidlertid, hvad de absolute Tal angaar, meddelt Opgaver i Tabel 2. Procentberegningerne i Tabel 4 er udført dels for Aldersklasserne 20—25, 25—30 og 30—35, hvoraf man vil kunne se, hvilke Livsstillinger der udmærker sig ved tidlige Ægteskaber, dels for Aldersklasserne 55—65 og 65—75, hvoraf det bl. a. vil fremgaa, hvilke Livsstillinger der tæller det forholdsvis største Antal Ugifte.

Angaaende førstnævnte Punkt vil det sees, at Industrien er den Næringsvei, hvor de tidligste Ægteskaber forekommer. I Aldersklassen 20—25 Aar var blandt de ved Industri sysselsatte Mænd 15.85 Pct. gifte, medens de tilsvarende Forholdstal for Gruppen: Jordbrug, Skovdrift og Fiskeri var 10.73 og for Gruppen: Handel, Søfart og anden Samfærsel 9.99. Ved det offentlige Arbeide og det private immaterielle Erhverv synker Forholdstallet helt ned til 5.80. I de to følgende Aldersklasser er Forskjellen ikke saa stærkt udpræget, men Industrigruppen fremhæver sig fremdeles som den, i hvilken de fleste Ægteskaber er stiftede. Procenttallene af de gifte Mænd var nemlig:

	i Aldersklassen 25—30 Aar.	i Aldersklassen 30—35 Aar.
Industrigruppen	50.31 Pct.	72.15 Pct.
Jordbrugsgruppen	44.16 —	70.26 —
Handels- og Søfartsgruppen	41.02 —	66.49 —
Den immaterielle Gruppe	33.81 —	64.39 —

Indenfor Industrigruppen forekommer tidlige Ægteskaber meget hyppigere blandt Fabrikarbeidere og Bergværksarbeidere end blandt Haandværksarbeiderne. Forholdstallene for de gifte Mænd stiller sig nemlig saaledes:

	i Aldersklassen 20—25 Aar.	i Aldersklassen 25—30 Aar.	i Aldersklassen 30—35 Aar.
Fabrikarbeidere	22.96 Pct.	62.36 Pct.	81.98 Pct.
Bergværksarbeidere	22.64 —	53.35 —	70.80 —
Haandværksarbeidere	10.33 —	41.30 —	66.58 —

Om man slaar Haandværksarbeiderne og de selvstændige Haandværkere sammen til en Gruppe, bliver Procentforholdet af de Gifte lidt høiere (nemlig henholdsvis 12.4 Pct., 45.4 Pct. og 68.3 Pct.), men staar, som det vil sees, fremdeles betydeligt under Procentforholdet for Fabrikarbeiderne og Bergværksarbeiderne.

Ved de vigtigste af de under Jordbrugsgruppen henhørende Livsstillinger stillede det heromhandlede Forhold sig, som følger:

	i Aldersklassen 20—25 Aar.	i Aldersklassen 25—30 Aar.	i Aldersklassen 30—35 Aar.
Gaardbrugere, inkl. Leilændinge og Forpagtere	50.98	77.13	85.21
Husmænd	83.76	94.40	96.13
Hjemmeværende Sønner . . .	3.26	14.06	23.72
Tjenere	2.37	7.37	11.04
Fiskere	22.52	51.59	73.59
Fiskergutter	1.82	9.31	29.09

For Gaardmandsklassen i dens Helhed, d. v. s. med Indbegreb af Gaardmandssønner, var Procentforholdet i Aldersklassen 20—25 Aar alene 10.8 Pct. og i de to følgende Aldersklasser henholdsvis 49.4 og 75 Pct. Hvis man paa samme Maade regner Husmandsklassen, faar man for denne høiere Procentforhold, nemlig 23.9 Pct., 71.5 Pct. og 88.6 Pct.; men foruden de hjemmeværende Husmandssønner bør til denne Klasse ogsaa henregnes en stor Del af Tjenerne. Medregnes samtlige disse, bliver Procentforholdet af de Gifte endel lavere for Husmandsklassen end for Gaardbrugerklassen, men da endel af Tjenerne ogsaa vedkommer sidstnævnte, er det antageligt, at Forholdet stiller sig nogenlunde ens for begge Klasser overhovedet.

Indenfor Handels- og Søfartsgruppen var der et noget høiere Procentforhold af Gifte blandt de Søfarende end blandt de ved Handelen sysselsatte Kjøbmænd, Landhandlere og Handelsbetjente. Forholdet for hver af disse Undergrupper stillede sig, som følger:

	i Aldersklassen 20—25 Aar.	i Aldersklassen 25—30 Aar.	i Aldersklassen 30—35 Aar.
De Søfarende	7.8 Pct.	39.0 Pct.	66.8 Pct.
De Handlende	6.1 —	33.5 —	59.5 —
Heraf:			
Skibsførere	19.4 —	49.2 —	72.1 —
Styrmænd	6.9 —	33.8 —	60.5 —
Sømænd, Matroser, Dampskibsfyrbødere	9.25 —	41.5 —	68.1 —
Kjøbmænd, Landhandlere . . .	23.2 —	51.0 —	70.0 —
Handelsbetjente (Handelskontorister)	3.1 —	21.4 —	42.4 —
Handelsarbeidere	18.9 —	54.2 —	75.8 —

Det vil heraf sees, at i heromhandlede Henseende følges Kjøbmænd og Skibsførere nogenlunde ad, dog saaledes, at der i Aldersklassen 20—25 Aar var et noget større Procentforhold af Gifte blandt de førstnævnte. Styrmænd gifter sig tidligere end Handelsbetjente, Handelsarbeiderne derimod tidligere end Matroserne; Handelsarbeiderne staar i heromhandlede Henseende meget nær Fabrikarbeiderne og Matroserne ved Siden af Haandværksarbeiderne [1]). Af 57 Embedsmænd i Alderen 20—25 Aar var alene 1 gift; af 884 Bestillingsmænd derimod 72 eller 8.1 Pct. I den følgende Aldersklasse var Procentforholdet for Embedsmænd 27.7, for Bestillingsmænd 37.5 og for private selvstændige Erhvervsdrivende ved immateriel Virksomhed 26.4.

Hvad Kvinderne angaar, faar de tilsvarende Procentberegninger en ganske forskjellig Betydning, fordi den specielt kvindelige Livsstilling, de gifte Husmødres, i den Grad behersker det hele Forhold, at Procentantallet af Gifte ved de øvrige kvindelige Livsstillinger i Regelen er ganske ringe.

De Livsstillinger, i hvilke der imidlertid findes et forholdsvis betragteligt Antal af gifte Kvinder, er i Aldersklassen 30—35 Aar fornemmelig følgende:

Selvstændige Haandværksdrivende (33.88 Pct. af samtlige i denne Stilling erhvervende Kvinder), selvstændige Erhvervsdrivende ved Herbergering og Beværtning (25 Pct.), Kvinder i offentlige Bestillinger (19.6 Pct.), deraf ved Sundhedsvæsenet (Jordemødre m. m.) 55.4 Pct., Jordbrugsarbeidersker «andre» (18 Pct.), selvstændige Erhvervsdrivende ved Smaaindustri samt ved Handel (16 à 17 Pct.), Arbeidersker ved Haandværksindustri (15.6 Pct.), do. ved Smaaindustri (13.95 Pct.).

Disse Procenttal er, som allerede anført, beregnet i Forhold til det samlede Antal Kvinder i vedkommende Alders- og Livsstillingsklasse. For fuldt at oplyse dette Forhold bør det imidlertid ogsaa sees fra en anden Side, idet der nemlig kan spørges, hvilke de Livsstillinger er, ved hvilke gifte Kvinder især finder Erhverv udenfor Stillingen som Husmoder, og i hvilket Forhold finder dette Sted. Herom giver vedkommende Tabel 2 en Række af Detailoplysninger, af hvilke man her alene skal hidsætte følgende Hovedresultat for den ovenfor nævnte Aldersklasse 30—35 Aar.

Af de til denne Aldersklasse hørende gifte Kvinder, der ialt udgjorde et Antal af 44 105 — altsaa en hel Armé — var 41 788 eller 94.7 Pct. væsentlig sysselsatte ved det huslige Arbeide og opførte som gifte Husmødre. Blandt de øvrige 2 317 finder vi 87 i Bestillinger ved Sundhedsvæsenet og 20 i andre offentlige Bestillinger (fornemmelig vedkommende Undervisningen), 17 i

[1]) For Matrosernes Vedkommende er foranstaaende Tal hentet fra den før citerede Tabel 4, hvor den ved Folketællingen tilstedeværende Folkemængde er lagt til Grund for Beregningen. Gaar man ud fra den hjemmehørende Folkemængde, bliver Forholdstallene for Matroserne gjennemgaaende noget lavere, nemlig henholdsvis 7.27 Pct., 37.6 Pct. og 66.4 Pct.

privat selvstændig immateriel Virksomhed, 44 Gaardbrugersker, 83 Haandværksdrivende, 483 Smaaindustridrivende (fornemmelig Syning, Spinden og Vævning, Vask og Strygning), 63 Handlende, 43 Logis- og Spiseværtinder, 127 Privatbetjente (heraf 70 Husbestyrerinder, 27 ved Handel m. m.), 100 Kvægrøgtersker og Budeier, 134 hjemmeværende Døtre beskjæftigede ved Jordbrug, 77 Dagarbeidersker ved do., 81 Fabrikarbeidersker (deraf 44 ved Textilindustri), 38 Haandværksarbeidersker, 142 der arbeider i Smaaindustriens Tjeneste, 531 hjemmeværende Døtre sysselsatte ved husligt Arbeide, 53 Tjenere, 35 ved forskjelligt Husarbeide og 40 ved Dagarbeide samt nogle faa i andre Stillinger.

Den samme Tabel giver ogsaa Oplysninger om, hvorledes Enker i de forskjellige Aldersklasser finder sit Erhverv. Til eksempelvis at belyse dette Forhold vælger vi Aldersklassen 55—65, der i 1891 talte 18 622 Enker og Fraskilte, deraf 89 Fraskilte.

Disse 18 622 Kvinder fordelte sig paa følgende Hovedgrupper af Livsstillinger:

I offentlige Bestillinger.....	46,	heraf ved Sundhedsvæsenet 22.
Private selvstændige Erhvervsdrivende	5 799,	heraf ved immateriel Virksomhed 42, Gaardbrugersker 2 671, ved Smaaindustri 1 970, ved Haandværk 90, ved Handel 409, Logis- og Spiseværtinder 326.
Kvinder, der lever af Føderaad, Formuesindtægt, Pension..	4 535,	heraf Føderaadskvinder 3 050, Rentenister 552, Huseiersker 462, Pensionister 350.
Private Betjente	734,	heraf Husbestyrerinder 690.
Arbeidersker	5 125,	heraf Husmænd 964, Kvægrøgtersker, Budeier 236, Dagarbeidersker ved Jordbrug 306, Jætersker, Meiersker m. m. 246, Fabrikarbeidersker 130, ved Smaaindustri 358, ved husligt Arbeide hos Forældre og Slægtninge 1 297, Hustjenere 310, andre Husarbeidere 421, Dagarbeidersker 357.
Uden Erhverv	2 371,	heraf privat Forsørgede 1 409, off. Understøttede 946.
Uopgiven Livsstilling	12	
Tilsammen	18 622	

Til Slutning skal vi nedenfor meddele, hvilke Livsstillinger der tæller et forholdsvis stort Antal ugifte Kvinder i Aldersklassen 30—35 Aar.

Lærerinder ved offentlige Skoler 341 af 358, private selvstændige Lærerinder 134 af 148 og underordnede do. 91 af 93; ved Smaaindustri beskjæftigede selvstændige 2 043 af 2 848 og underordnede 773 af 1 017, mest Sypiger; ved Handel beskjæftigede selvstændige 223 af 382 og Betjente 341 af 365; Husbestyrerinder og Husholdersker 842 af 913; hjemmeværende Døtre og Slægtninge sysselsatte ved Jordbrug m. m. 1 629 af 1 797, Tjenere sysselsatte ved do. 728 af 752, Kvægrøgtersker og Budeier 2 245 af 2 398, hjemmeværende Døtre og Slægtninge sysselsatte ved husligt Arbeide 3 565 af 4 221, Tjenere ved do. 4 653 af 4 780; Fabrikpiger 506 af 662.

I Henseende til det øvrige Indhold af de hidhenhørende Tabeller henvises til den i disse givne tabellariske Fremstilling, der meddeler tilsvarende Oplysninger for et stort Antal forskjellige Livsstillinger saavel for det hele Rige som for Rigets Bygder, Rigets Byer og særskilt for Kristiania, Bergen og Trondhjem. Man tilføier, at Bureauet er i Besiddelse af lignende utrykte Opgaver for hvert enkelt Amts Landdistrikt og Bydistrikt.

Sluttelig gjøres opmærksom paa, at Tabelværket foruden de Oplysninger, for hvilke der er summarisk redegjort ovenfor, ogsaa indeholder en Tabel over Hustruerne fordelt efter Mændenes Livsstilling samt efter deres egen Alder.

Femte Afsnit: Befolkningens Fordeling efter Nationalitet og Fødesteder.

§ 21. Den finske og den lappiske Befolkning.

Ifølge Folketællingens 5te Hefte (Norges officielle Statistik No. 278), Tabel 1, udgjorde i 1891 Antallet af Finner (Kvæner) 9 378, Antallet af Lapper 20 786 og den øvrige væsentlig norske Befolkning 1 958 510 Personer, regnet efter den tilstedeværende Folkemængde. Ved denne Fordeling er Personer af blandet Herkomst blevne henførte til den Nationalitet, til hvilken de antoges at høre efter det Sprog, der taltes i Familien, samt under Hensyn til Herkomstens Beskaffenhed (jfr. de i Forbindelse med Tabel 2 meddelte nærmere Oplysninger). Hvis man derimod fordeler Personer af blandet Herkomst udelukkende i Overensstemmelse med Herkomstens Art, saaledes at f. Ex. Halvparten af Norsk-Finske regnes til de Norske og Halvparten til de Finske og ligeledes efter et beregnet Forhold visse Procent af de blandede i anden Grad til Norske, Finner og Lapper (jfr. Forklaringerne i Tillægget til Tabel 2), vil man faa noget høiere Tal for det finske og lappiske Element, især for det førstnævnte. Efter denne Beregning skulde nemlig det finske Element være repræsenteret ved et Antal af 12 176 og det lappiske ved et Antal af 21 569 [1]).

Den tilsvarende Beregning for 1876 viste et Antal af henholdsvis 11 609 og 19 269, saa at Tilvæksten i Aarene 1876—1891 skulde have udgjort alene 567 = 5 Pct. for den finske Nationalitet, medens Forøgelsen for den lappiske udgjorde 2 300 = 12 Pct. og den samlede Folkemængde i Tromsø og Finmarkens Amter, altsaa de Dele af Riget, hvor den finske og den lappiske Nationalitet især er repræsenteret, i samme Tidsrum steg med 16 179 = 20.7 Pct. At den kvænske Nationalitet ikke viser stærkere Tilvækst, antages for en Del at hidrøre

[1]) Jfr. Tillægget til Tabel 2, Side 129.

fra en formindsket Indvandring. Af Personer fødte i Finland fandtes der nemlig ved Folketællingen af 1876 2 709, men ved sidste Folketælling alene 2 661. Det er derhos sandsynligt, at der blandt det forholdsvis betydelige Antal, der i Tidsrummet 1876—1890 udvandrede til Amerika fra Vadsø og fra Alten, har været adskillige Kvæner, hvorhos endel kan være vendt tilbage til Finland eller være blevne fornorskede.

Det er allerede i Indledningen til Folketællingen for 1876 paavist, at Finnerne hyppigere end Nordmænd og Lapper indgaar blandede Ægteskaber. Det samme Resultat fremgaar nu ogsaa af Folketællingstabellerne for 1891 og hidrører rimeligvis hovedsagelig derfra, at Finnerne i etnografisk Henseende danner et Mellemled mellem de Norske og Lapperne. Den ligeledes for 1876 paapegede Eiendommelighed, at norske Brudgomme hyppigere end norske Brude har indgaaet Forbindelser med Personer af fremmed Nationalitet, fremtræder ogsaa ved Opgaverne for 1891. Derimod kan et tilsvarende Forhold ikke denne Gang paavises med Hensyn til Ægteskaber mellem Finner (Kvæner) og Lapper, hvorved iøvrigt maa bemærkes, at Antallet af Personer med blandet Herkomst af uopgiven Nationalitet er forholdsvis ubetydeligt for 1891.

I geografisk Henseende var de her i Landet værende Finner (Kvæner) fordelt paa følgende Maade: 5 929 opholdt sig i Finmarkens Amt, 2 391 i Tromsø Amt, 191 i Nordlands Amt, 855 i Hedemarkens Amt, 11 i Søndre Trondhjems Amt og 1 i Søndre Bergenhus Amt, tilsammen 9 378.

Af de enkelte Herreder var efternævnte de mest fremtrædende:

Finmarkens Amt: Sydvaranger 862, Alten 731, Vadsø Landdistrikt 630, Kistrand 623, Tanen 331.

Tromsø Amt: Lyngen 887, Nordreisen 385.

Hedemarkens Amt: Grue 781.

Af Byerne kan mærkes: Vadsø 954, Vardø 308.

Vadsø udgjør det kvænske Element ligesom i 1876 noget over Halvparten af den hele Befolkning; i Vadsø Landdistrikt og i Sydvaranger næsten Halvparten, i Alten og i Kistrand noget over en Trediedel.

Lapperne trives ikke i Byerne. Af 20 786 opholdt kun 38 sig der. Forøvrigt var de saaledes fordelte, at 9 478 faldt paa Finmarkens Amt, 8 752 paa Tromsø, 2 072 paa Nordlands, 256 paa Nordre Trondhjems, 80 og 74 paa Søndre Trondhjems og Hedemarkens Amter samt 36 paa forskjellige andre Steder.

Følgende Herreder var de mest fremtrædende:

Finmarkens Amt: Næsseby 1 230, Tanen 962, Kistrand 907, Talvik 866, Kautokeino 835, Sydvaranger 733, Maasø 628, Karasjok 527, Hammerfest 521, Lebesby 517.

Tromsø Amt: Lyngen 2 806, Kvænangen 1 016, Ibbestad 751, Skjervø 672, Trondenes 540.

Nordlands Amt: Evenes 466, Tysfjorden 339, Ankenes 222.
Nordre Trondhjems Amt: Snaasen 80, Grong 58.
Søndre Trondhjems Amt: Røros 21.
Hedemarkens Amt: Tolgen 54.

Næsten alle finmarkske Herreder udgjør den norske Befolkning mindre end Halvparten af Herredets samlede Folkemængde. Undtagelse herfra gjør alene Vadsø Landdistrikt samt Kjelvik, hvor Nordmændene i 1891 udgjorde henholdsvis 70 og 68 Pct., samt Alten, Talvik, Hasvik og Tanen, hvor de udgjorde lidt over Halvparten. I Kautokeino og Karasjok var de i en forsvindende Minoritet, 14 af 873 og 14 af 559. I Kistrand, Næsseby og Sydvaranger var det norske Element ogsaa meget ringe, nemlig henholdsvis 11, 10 og 17 Pct.

Blandt Herrederne i Tromsø Amt var det norske Element forholdsvis svagest repræsenteret i Kvænangen (26 Pct.), samt i Lyngen (31 Pct.). I alle øvrige Herreder er den overveiende Befolkning norsk, der dog i Nordreisen ikke meget overstiger Halvparten, og i Skjervø er under $^2/_3$.

Til Belysning af den Maade, hvorpaa Forholdet mellem Nordmænd, Finner og Lapper har udviklet sig i Finmarkens og Tromsø Amter siden 1845, hidsættes nedenstaaende Opgave, hvor Personer af blandet Herkomst er blevne fordelte efter deres Afstamning, og for 1891 — ved de nederst anførte Tal (b) — tillige efter deres hovedsagelig efter Sproget bestemte Nationalitet:

Tællingstid.	Antal Personer.				Procentforhold.		
	Nordmænd.	Finner.	Lapper.	Tilsammen.	Nordmænd.	Finner.	Lapper.
Tromsø Amt:							
1845	24 489	995	5 867	31 351	78.1	3.2	18.7
1855	29 396	2 077	6 793	38 266	76.8	5.4	17.8
1865	34 483	3 157	7 698	45 338	76.0	7.0	17.0
1875	41 501	4 135	8 383	54 019	76.8	7.7	15.5
1891 a)	51 950	3 798	9 261	65 009	80.0	5.8	14.2
1891 b)	53 847	2 391	8 771	65 009	82.8	3.7	13.5
Finmarkens Amt:							
1845	4 500	1 692	6 545	12 737	35.3	13.3	51.4
1855	6 581	2 568	7 240	16 389	40.2	15.6	44.2
1865	8 202	4 051	8 076	20 329	40.4	19.9	39.7
1875	10 173	5 828	8 074	24 075	42.3	24.2	33.5
1891 a)	13 270	6 790	9 281	29 341	45.2	23.2	31.6
1891 b)	13 921	5 929	9 491	29 341	47.5	20.2	32.3

Af denne Oversigt vil det sees, at det norske Element i disse Amter har været i Fremgang. Ogsaa det finske og det lappiske Element har imidlertid i det hele tiltaget, hvad det absolute Antal angaar, dog med den Undtagelse, at Finnerne i Tromsø Amt har undergaaet en Formindskelse i Tidsrummet 1876—1891. Aarsagen hertil er maaske den, at de i høiere Grad end Lapperne har assimileret sig med de Norske. Dog kan Beregningens Resultat ikke betragtes som ganske sikkert, da Antallet af Personer med blandet Nationalitet er opgivet som meget større i 1891 end i 1876, og det ofte er vanskeligt med Sikkerhed at afgjøre, til hvilken særskilt Nationalitet saadanne Personer henhører.

Antallet af nomadiserende Lapper udgjorde i 1891: 1 657. Denne Del af den lappiske Befolkning tiltog i Aarene 1845—1855 fra 1 531 til 1 945, men aftog i de to følgende Tiaar til 1 577 og 1 073. Der er altsaa senere indtraadt en betydelig Tilvækst, der navnlig har fundet Sted i Distrikterne søndenfor Finmarken.

Oplysning om den finske og den lappiske Befolkning fordelt efter Kjøn, Alder, ægteskabelig Stilling samt Livserhverv er meddelt i Tabellerne 4, 5 og 6.

§ 22. Den udenrigsfødte Befolkning i Norge og den norskfødte Befolkning i Udlandet.

Det samlede Antal af de i Udlandet fødte Personer, som paa Folketællingsdagen opholdt sig i Norge, var i 1891: 47 545. Desuden var der blandt Personer, hvis Fødested var ufuldstændig betegnet, 27, der antagelig var født i Udlandet. Det tilsvarende Tal af udenrigsfødte Personer var i 1876: 37 350. I Forhold til Folkemængden udgjorde Antallet i 1891: 2.39 Pct., i 1876: 2.07 Pct. og i 1865: 1.25 Pct.

I Henseende til deres Fordeling paa de enkelte mere fremtrædende Lande hidsættes nedenstaaende Oversigt for 1876 og 1891:

Personer fødte:	1876.	1891.
Sverige	29 340	38 017
Danmark	2 205	2 475
Finland	2 709	2 661
Tyskland	1 471	1 738
Storbritannien og Irland	518	655
Andre europæiske Lande	686	689
Amerikas Forenede Stater	236	1 094
Andre oversøiske Lande	95	216
Ubekjendt, men sandsynligvis Udlandet	90	27
Tilsammen	37 350	47 572

Af de Indflyttede var i 1865: 74 Pct., i 1876: 78 Pct. og i 1891: 80 Pct. fødte i Sverige. Denne Del af Indvandringen er altsaa ikke alene den langt overveiende, men er derhos tiltaget i stærkere Grad end den øvrige, om end Stigningen i Aarene 1865—1875 var betydeligt større end i Aarene 1876—1890, idet Antallet af de i Sverige fødte Personer fra 1866—1876 er steget med 13 042, altsaa aarlig med 1 304, og fra 1876—1891 med 8 677 eller aarlig med 578.

Fra andre Lande end Sverige var indflyttet i 1876: 8 010 og i 1891: 9 545, hvilket viser en Stigning af 1 535, altsaa 102 aarlig mod 106 aarlig 1866—1876. Den største Tilvækst viser sig ved de, der er født i Amerikas Forenede Stater, hvoraf Antallet i 1865 alene udgjorde 68 (incl. maaske enkelte i Nordamerika forøvrigt), i 1876: 236 og i 1891: 1 094. Selvfølgelig staar denne Stigning i Forbindelse med den stærke Tilvækst i den norske Befolkning i Amerika. Af de øvrige Lande viser alene Tyskland Forøgelse mellem de sidstanførte Aar. Som fødte paa Havet anførtes for 1865: 7, for 1876: 28 og for 1891: 36.

De udenrigs fødte Personers Fordeling i Rigets forskjellige Dele lige ned til de enkelte Herreder og Byer vil findes anført i Tabellerne 7, 9 og 10, deres Alder og ægteskabelige Stilling i Tabellerne 11 og 12, hvortil henvises. Man skal alene fremhæve, at den udenrigs fødte Del af Befolkningen er stærkest repræsenteret i Finmarkens og Smaalenenes Amter samt i Kristiania, hvor den udgjorde henholdsvis 9.1, 8.6 og 7.0 Pct. I Byerne overhovedet var det fremmede Element henved 5 Pct., i Landdistrikterne overhovedet alene $1^2/_3$ Pct.

Med Hensyn til Antallet af norskfødte Personer, der ved Folketællingstiden opholdt sig i Udlandet, har det vistnok ikke lykkedes at erholde fuldstændige Opgaver; men der forefindes alligevel fra de vigtigste Lande Oplysninger om dette Forhold fra et vor Folketælling saavidt nærliggende Tidspunkt, at det samlede Antal tilnærmelsesvis kan beregnes.

I Amerikas Forenede Stater var 1 Juni 1890 tilstede 322 665 i Norge fødte Personer mod 181 729 den 1 Juni 1880. I Sverige var 31 December 1890 og 1880 bosat henholdsvis 6 287 og 4 433, i Danmark opholdt sig 1 Februar i de samme Aar 3 385 og 2 823, i Finland 170 og 196 finske Undersaatter fødte i Norge; angaaende de øvrige i Finland sig opholdende Norske mangler Oplysning. For Tysklands Vedkommende blev der ved Folketællingen af 1 December 1890 ikke sondret mellem de i Norge og de i Sverige fødte, men

efter samme Forhold som for 1880 kan Antallet af de norskfødte maaske beregnes til ca. 1 936 i 1890 mod 1 830 i 1880. I England opholdt sig ved Tællingen af 5 April 1891: 6 267, i Skotland 487 og i Irland 374 norskfødte; blandt disse var imidlertid en stor Del Sømænd ombord paa norske Skibe. I Belgien udgjorde Antallet 166 i 1890, i Frankrige 915 i 1891, i Schweiz 36 i 1888, i New Zealand 1 288 i 1891, i Victoria og Ny-Syd-Wales af norsk- og svenskfødte underet 3 214 og 3 517, hvoraf i begge Kolonier tilsammen antagelig 2 000 à 2 500 norskfødte [1]). Desuden findes sandsynligvis endel i de øvrige australske Kolonier, og maaske 500 paa Sandwichøerne, saa at den samlede norskfødte Befolkning i Australien tør anslaaes til omkring 4 000.

I runde Tal kan de i Udlandet i Begyndelsen af 1891 sig opholdende norskfødte Personer anslaaes til omkring 350 000, hvoraf 327 300 i de forenede Stater, 4 000 i Australien og 700 i andre oversøiske Lande, samt 18 000 i Europa, deraf i Sverige, Danmark og Finland 10 000, i Tyskland, Østerrige, Ungarn og Rusland 2 000, samt i Storbritannien og Irland, Frankrige, Holland, Belgien og Sydeuropa 6 000, heri iberegnet Sømænd paa fremmede Skibe, men ikke Sømænd paa norske Skibe. For Udgangen af 1880 er Antallet beregnet til 197 876, for 1870 til 124 064, for 1860 til 50 504 og for 1850 til 16 672.

Gaar man ud fra den tilstedeværende Folkemængde, maa til de anførte Tal lægges de Personer, der var ombord paa norske Fartøier i Udlandet. Det samlede Antal af disse var ifølge den foran S. 5 meddelte Opgave 17 573, hvoraf 14 945 bosatte i Norge og 2 628 bosatte i Udlandet; af disse kan efter derom anstillede Undersøgelser 14 454 antages at have været født i Norge, heraf 14 241 Mænd og 213 Kvinder [2]).

---

[1]) Antallet af Udvandrere til de britiske Kolonier i Australien skulde vistnok efter de statistiske Tabeller vedkommende Folkemængdens Bevægelse have været betydeligt større fra Sverige end fra Norge, nemlig i Aarene 1876—1890 henholdsvis 1 598 og 329; men foruden den egentlige Udvandring foregaar der fra Norge navnlig af Søfolk adskillig Udflytning og Bosættelse i fremmede Lande. Til Støtte for den Opfatning, at Antallet af Norskfødte i heromhandlede Kolonier er adskilligt mere end 1/5 af de Svenskfødte, taler ogsaa den Omstændighed, at Antallet i New Zealand var henholdsvis 1 288 og 1 414.

[2]) For Kvindernes Vedkommende var af de i Norge bosatte 26 født i Udlandet (deriblandt flere Skibsførerhustruer) og af de i Udlandet bosatte ingen født i Norge. For Mændenes Vedkommende var blandt 1 500 i Norge bosatte 51 fødte i Udlandet og af 600 i Udlandet bosatte 8 fødte i Norge (repræsentativ, spredt Optælling efter Originalsedlerne). Herefter er Antallet af norskfødte beregnet for samtlige Mænd.

Den samlede norskfødte Befolkning skulde efter dette kunne beregnes, som følger:

Befolkningens Opholdssted.	Mandkjøn.	Kvindekjøn.	Tilsammen.
Tilstedeværende i Norge	925 805	1 015 297	1 941 102
Tilstedeværende i Udlandet:			
a) efter udenlandske Folketællinger med anslagsvis beregnet Supplement for de Lande, for hvilke Opgave savnes	198 927	151 073	350 000
b) efter den norske Skibsfolketælling	14 241	213	14 454
Tilsammen	1 138 973	1 167 583	2 305 556
Til Sammenligning anføres nedenfor:			
Norges hjemmehørende Folkemængde	966 566	1 037 536	2 004 102
Norges tilstedeværende Folkemængde	951 290	1 037 384	1 988 674

§ 23. De indenrigske Omflytninger.

Til Belysning af dette Forhold hidsættes nedenstaaende Opgaver for 1876 og 1891:

Tællingsaar.	Personer fødte i samme Herred eller By, hvor de opholdt sig paa Tællingstiden.		Personer fødte i andre Herreder eller Byer i samme Amt.		Personer fødte i andre norske Herreder eller Byer.		Personer fødte uvist hvor, men antagelig i Norge.		Personer fødte i Udlandet[1]).	
	Antal.	Pct.	Antal.	Pct.	Antal.	Pct.	Antal.	Pct.	Antal.	Pct.
1876	1 319 912	73.0	256 004	14.2	192 000	10.6	1 634	0.1	37 350	2.1
1891	1 408 535	70.8	285 557	14.4	243 510	12.2	3 500	0.2	47 572	2.4

Det fremgaar heraf, at de indenrigske Omflytninger er i Stigende, hvilket har sin Grund dels i de forbedrede Kommunikationer, dels i Forholdenes Ud-

[1]) Iberegnet «antagelig i Udlandet».

vikling i det hele. Til Sammenligning kan anføres, at Antallet af Personer fødte udenfor Amtets, men indenfor Rigets, Grænser i 1865 alene udgjorde 8.6 Pct.

Mellem Byerne og Landdistrikterne var der i heromhandlede Henseende en saa stor Forskjel, at førstnævntes Befolkning for 50 Pct. bestod af Indflyttede, deraf henved 5 Pct. fra udenrigske Steder, medens Antallet af de Indflyttede i Landdistrikterne overhovedet alene udgjorde 22.7 Pct., deraf $1^2/_3$ Pct. fra Udlandet.

De Amter, hvor der var foregaaet mindst Indflytning, var, for Landdistrikternes Vedkommende: Nordre Bergenhus, hvor alene 13.5 Pct. var født udenfor det Herred, hvor de opholdt sig, og Kristians Amt, hvor dette var Tilfældet med 15.7 Pct. Derefter Romsdals Amt med 17.2 Pct., Lister og Mandal med 17.8 Pct., Hedemarkens med 18.3 Pct. og Søndre Bergenhus med 18.6 Pct.

Størst Indflytning viste Akershus, Smaalenenes, Jarlsberg og Larvik og Finmarkens Amter med henholdsvis 36.2, 35.6, 32.4 og 31.0 Pct.

Af Byerne havde Kristiania 56.0 Pct. Indflyttede, Bergen 40.1 Pct. og Trondhjem (efter de nye Grænser) 51.2 Pct. Blandt de øvrige Byer kan mærkes: Hamar 67.2 Pct., og Bodø 66.6 Pct.

§ 24. Udvandringen fra Fødestederne samt Overskudet af Udflytning eller af Indflytning.

Til Belysning af dette Forhold blev der for 1876 meddelt en Tabel, der viste, hvormange af de i de forskjellige Landsdele fødte Personer der paa Folketællingstiden opholdt sig i sin Fødebygd eller Fødeby og hvormange der opholdt sig andetsteds i sit Fødeamt, i Fædrelandet forøvrigt samt i Udlandet. Opgaven var i Henseende til sidstnævnte Punkt bygget paa en Beregning, der vistnok i det enkelte var mindre sikker, men som dog i det store og hele antoges at give et tilnærmelsesvis rigtigt Resultat. En tilsvarende Tabel meddeles nu for 1891 paa omstaaende Sider 106—109 [1]).

[1]) Fremgangsmaaden ved Beregningen af, hvorledes de, der ved Folketællingstiden opholdt sig i Udlandet, fordelte sig i Henseende til Fødestedet paa de forskjellige Amter i Norge, er i det hele foretaget efter de samme Principer som for 1876, hvorom henvises til de i «Bidrag til en norsk Befolkningsstatistik» S. 171, Anm. 2 givne nærmere Oplysninger. Særskilt for 1891 bemærkes, at de, der opholdt sig i Amerikas Forenede Stater og andre oversøiske Lande, er bleven beregnet paa følgende Maade. Man har først undersøgt, hvorledes den oversøiske Udvandring i Aarene 1866—1890 var fordelt amtsvis. Da man imidlertid ikke kunde forudsætte, at
a) Antallet af dem, der var udvandret fra de enkelte Amter, netop svarede til
b) Antallet af Udvandrere fødte i vedkommende Amter, har man beregnet For-

holdet mellem a og b efter de Procenttal, som fremgik af Folketællingen af 1891 i Henseende til Forholdet mellem den i de forskjellige Amter samlede tilstedeværende Befolkning og den i vedkommende Amter fødte og inden Rigets Grænser sig opholdende Befolkning. Et Eksempel vil klargjøre dette. Der udvandrede fra Kristiania til oversøiske Lande i Aarene 1866—1890 tilsammen 24 616 Personer. Blandt disse var der selvfølgelig adskillige, der tidligere var indflyttede til Kristiania fra Landdistrikterne og andre norske Byer, og Antallet af de i selve Kristiania fødte blandt disse Udvandrere var saaledes betydeligt mindre. Omvendt maa der have været endel i Kristiania fødte Personer blandt de fra andre norske Byer og Bygder udvandrede. Forholdet mellem de fra Kristiania udvandrede og de i Kristiania fødte fra hele Norge udvandrede kan maaske antages at have været nogenlunde det samme som mellem Kristianias hele Folkemængde og den Del af Norges hele Befolkning, som var født i Kristiania, hvilket efter Folketællingen af 1891 var som 148 213 : 79 108 = 1 000 : 534. Lignende Forholdstal er bleven beregnede for hvert Amts Landdistrikt og Bydistrikt. For Landdistrikterne overhovedet var Forholdet som 1 000 : 1 058, for Byerne overhovedet som 1 000 : 698 Efter de deraf resulterende Forholdstal kombineret med Antallet af Udvandrere fra de forskjellige Amter er altsaa den norskfødte i oversøiske Lande bosatte Befolkning, 332 000 Personer, bleven fordelt efter sine Fødeamter. Den i Europa bosatte norskfødte Befolkning, der er antaget at udgjøre ialt 18 000, er derimod bleven fordelt paa de forskjellige Amter i Forhold til disses samlede Antal af erhvervende Personer, dog saaledes, at de, der havde sit Erhverv ved Handel og Søfart, ved denne Beregning er bleven regnet dobbelt, idet man har Erfaring for, at disse i langt høiere Grad end andre Næringsdrivende bosætter sig i Udlandet. Endelig er de, der ved Folketællingstiden var paa Reiser, nemlig 14 454 (hovedsagelig Søfarende), bleven fordelt i samme Forhold, som den søfarende Befolkning var fordelt paa de forskjellige Amter. Hvad de to sidste Punkter angaar, er Resultatet af Beregningen selvfølgelig ikke sikkert, men denne Del repræsenterer tilsammen kun 1.4 Pct. af den norskfødte Befolkning og 9 Pct. af den norskfødte Befolkning, der opholdt sig i Udlandet.

No.	Landsdele.	Antal Personer fødte i hosstaaende Landsdele og den 1 Januar 1891 opholdende sig:							
		i sin Føde-kommune.	ellers i sit Fødeamts		ellers i norske [1])		Tilsammen i:		
			Bygder.	Byer.	Bygder.	Byer.	norske Bygder.	norske Byer.	Norge.
		1	2	3	4	5	6	7	8
	I. Riget	1 408 535	212 838	72 719	108 404	138 606	1 499 681	441 421	1 941 102
	II. Rigets Bygder	1 178 439	193 224	66 947	81 073	97 113	1 452 736	164 060	1 616 796
	III. Rigets Byer	230 096	19 614	5 772	27 331	41 493	46 945	277 361	324 306
	IV. Bygderne amtsvis:								
1	Smaalenene	55 695	15 507	8 076	5 495	8 616	76 697	16 692	93 389
2	Akershus	62 028	12 832	590	5 938	23 438	80 798	24 028	104 826
3	Hedemarken	94 021	13 852	2 490	8 822	10 464	116 695	12 954	129 649
4	Kristians	88 817	10 916	1 285	8 883	6 215	108 616	7 500	116 116
5	Buskerud	60 483	8 119	5 714	6 312	5 858	74 914	11 572	86 486
6	Jarlsberg og Larvik	44 316	9 132	8 139	2 702	5 814	56 150	13 953	70 103
7	Bratsberg	52 418	9 690	5 222	2 920	1 881	65 028	7 103	72 131
8	Nedenes	45 273	9 963	3 372	2 072	1 648	57 308	5 020	62 328
9	Lister og Mandal	46 875	6 612	4 423	3 518	1 768	57 005	6 191	63 196
10	Stavanger	62 216	12 008	9 596	2 538	1 324	76 762	10 920	87 682
11	Søndre Bergenhus	103 899	15 374	-	4 310	10 472	123 583	10 472	134 055
12	Nordre Bergenhus	75 392	8 871	290	5 125	7 932	89 388	8 222	97 610
13	Romsdal	89 032	13 320	6 839	4 121	2 247	106 473	9 086	115 559
14	Søndre Trondhjem	76 276	12 000	5 129	5 260	1 576	93 536	6 705	100 241
15	Nordre Trondhjem	59 437	10 973	1 891	5 641	4 251	76 051	6 142	82 193
16	Nordland	99 630	15 850	1 917	3 648	2 412	119 128	4 329	123 457
17	Tromsø	46 687	6 014	1 349	2 831	815	55 532	2 164	57 696
18	Finmarken	15 944	2 191	625	937	382	19 072	1 007	20 079

[1]) Herunder medregnet de ufuldstændigt betegnede Fødesteder (Tabel 8, Rubr. 81 og 82).

Søfarende ombord paa norske Skibe og andre fraværende paa Reiser i Udlandet [2]).	Bosatte i andre Lande: i Europa [2]).	Bosatte i andre Lande: udenfor Europa [2]).	Tilsammen opholdende sig i Udlandet [2]).	Samlet Antal Fødte i hvert Amts Landdistrikt og Bydistrikt og Gjenlevende 1/1 1891.	Procentvis Fordeling af samme: I Fødekommunen.	Procentvis Fordeling af samme: Ellers i Norge.	Procentvis Fordeling af samme: I Udlandet.	Samlet tilstedeværende Befolkning i hvert Amts Landdistrikt og Bydistrikt.	Overskud af Indflyttede (+) eller af Udflyttede og Fraværende (÷).	No.
9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	
14 454	18 000	332 000	364 454	2 305 556	61.09	23.10	15.81	1 988 674	÷316 882	
7 551	13 361	271 178	292 090	1 908 886	61.73	22.97	15.30	1 525 043	÷383 843	
6 903	4 639	60 822	72 364	396 670	58.01	23.75	18.24	463 631	+ 66 961	
649	776	6 587	8 012	101 401	54.93	37.17	7.90	86 441	÷ 14 960	1
156	842	18 864	19 862	124 688	49.75	34.32	15.93	97 182	÷ 27 506	2
6	979	33 064	34 049	163 698	57.44	21.76	20.80	115 065	÷ 48 633	3
19	900	52 476	53 395	169 511	52.40	16.10	31.50	105 327	÷ 64 184	4
176	673	22 752	23 601	110 087	54.94	23.62	21.44	77 534	÷ 32 553	5
1 815	632	3 310	5 757	75 860	58.42	33.99	7.59	65 550	÷ 10 310	6
328	610	14 286	15 224	87 355	60.00	22.57	17.43	69 550	÷ 17 805	7
1 576	615	4 243	6 434	68 762	65.84	24.80	9.36	64 017	÷ 4 745	8
820	520	6 205	7 545	70 741	66.26	23.07	10.67	56 995	÷ 13 746	9
504	698	17 480	18 682	106 364	58.49	23.94	17.57	79 514	÷ 26 850	10
581	1 116	17 294	18 991	153 046	67.89	19.70	12.41	127 678	÷ 25 368	11
81	749	20 020	20 850	118 460	63.64	18.76	17.60	87 165	÷ 31 295	12
132	922	10 172	11 226	126 785	70.22	20.92	8.86	107 519	÷ 19 266	13
202	859	16 115	17 176	117 417	64.96	20.41	14.63	99 007	÷ 18 410	14
217	664	15 186	16 067	98 260	60.49	23.16	16.35	76 946	÷ 21 314	15
217	1 100	8 622	9 939	133 396	74.69	17.86	7.45	127 496	÷ 5 900	16
66	506	3 018	3 590	61 286	76.18	17.96	5.86	58 938	÷ 2 348	17
6	200	1 484	1 690	21 769	73.24	18.99	7.77	23 119	+ 1 350	18

[2]) Delvis beregnede Tal, se S. 104 Anm.

No.	Landsdele.	Antal Personer fødte i hosstaaende Landsdele og den 1 Januar 1891 opholdende sig:							
		i sin Fødekommune.	ellers i sit Fødeamts		ellers i norske		Tilsammen i:		
			Bygder.	Byer.	Bygder.	Byer.	norske Bygder.	norske Byer.	Norge.
		1	2	3	4	5	6	7	8
	V. Byerne amtsvis:								
1	Smaalenene	16 923	3 660	1 078	1 417	5 550	5 077	23 551	28 628
2	Akershus	1 605	324	64	226	1 241	550	2 910	3 460
3	Kristiania	65 258	-	-	9 394	4 853	9 394	70 111	79 505
4	Hedemarken	1 755	261	10	380	1 484	641	3 249	3 890
5	Kristians	1 105	180	18	196	396	376	1 519	1 895
6	Buskerud	15 191	1 363	429	1 777	4 677	3 140	20 297	23 437
7	Jarlsberg og Larvik	16 180	2 302	865	1 384	5 136	3 686	22 181	25 867
8	Bratsberg	11 318	1 682	998	646	2 034	2 328	14 350	16 678
9	Nedenes	6 714	1 271	230	506	1 749	1 777	8 693	10 470
10	Lister og Mandal	11 403	1 117	361	1 106	2 784	2 223	14 548	16 771
11	Stavanger	19 741	1 910	1 039	1 090	2 092	3 000	22 872	25 872
12	Bergen	31 620	-	-	4 565	2 633	4 565	34 253	38 818
13	Nordre Bergenhus	240	43	-	54	150	97	390	487
14	Romsdal	9 575	889	424	872	1 779	1 761	11 778	13 539
15	Søndre Trondhjem	11 951	2 512	-	2 037	2 477	4 549	14 428	18 977
16	Nordre Trondhjem	1 737	509	50	475	737	984	2 524	3 508
17	Nordland	1 696	376	5	146	278	522	1 979	2 501
18	Tromsø	3 059	580	-	473	786	1 053	3 845	4 898
19	Finmarken	3 025	635	201	587	657	1 222	3 883	5 105

Søfarende ombord paa norske Skibe og andre fraværende paa Reiser i Udlandet.	Bosatte i andre Lande		Tilsammen opholdende sig i Udlandet.	Samlet Antal Fødte i hvert Amts Landdistrikt og Bydistrikt og Gjenlevende 1/1 1891.	Procentvis Fordeling af samme.			Samlet tilstedeværende Befolkning i hvert Amts Landdistrikt og Bydistrikt.	Overskud af Indflyttede (+) eller af Udflyttede og Fraværende (÷).		No.
	i Europa.	udenfor Europa.			I Fødekommunen.	Ellers i Norge.	I Udlandet.				
9	10	11	12	13	14	15	16	17	18		
553	347	4 867	5 767	34 395	49.20	34.03	16.77	34 423	+	28	1
132	34	322	488	3 948	40.65	46.99	12.36	3 245	÷	703	2
610	1 422	12 789	14 821	94 326	69.18	15.11	15.71	148 213	+	53 887	3
4	49	1 049	1 102	4 992	35.16	42.77	22.07	5 321	+	329	4
4	29	651	684	2 579	42.85	30.63	26.52	3 252	+	673	5
347	276	4 983	5 606	29 043	52.31	28.39	19.30	27 669	÷	1 374	6
900	329	3 566	4 795	30 662	52.77	31.59	15.64	32 195	+	1 533	7
616	229	3 698	4 543	21 221	53.33	25.26	21.41	21 860	+	639	8
490	144	3 921	4 555	15 025	44.68	25.00	30.32	13 335	÷	1 690	9
409	198	4 585	5 192	21 963	51.92	24.44	23.64	19 218	÷	2 745	10
1 080	366	5 946	7 392	33 264	59.35	18.43	22.22	34 709	+	1 445	11
807	540	3 519	4 866	43 684	72.38	16.48	11.14	52 803	+	9 119	12
14	7	13	34	521	46.07	47.41	6.52	674	+	153	13
431	212	1 610	2 253	15 792	60.63	25.10	14.27	20 144	+	4 352	14
243	245	4 107	4 595	23 572	50.70	29.81	19.49	24 743	+	1 171	15
59	45	1 564	1 668	5 176	33.56	34.22	32.22	4 583	÷	593	16
62	49	355	466	2 967	57.16	27.13	15.71	4 951	+	1 984	17
90	59	953	1 102	6 000	50.98	30.65	18.37	6 071	+	71	18
52	59	2 324	2 435	7 540	40.12	27.59	32.29	6 222	÷	1 318	19

Af de heromhandlede Tabeller fremgaar følgende Hovedresultater:

Landsdele.	Samlet Antal Fødte og Gjenlevende 1 Januar 1876.	Samlet Antal Indbyggere i Riget og i vedk. Distrikter 1 Januar 1876.	Overskud af Indflyttede eller Udflyttede.	Samlet Antal Fødte og Gjenlevende 1 Januar 1891.	Samlet Antal Indbyggere i Riget og i vedk. Distrikter 1 Januar 1891 [1]).	Overskud af Indflyttede eller Udflyttede.
Riget	1 948 821	1 818 853	÷ 129 968	2 305 556	2 000 917	÷ 304 639
Rigets Bygder	1 682 638	1 485 087	÷ 197 551	1 908 886	1 526 788	÷ 382 098
Rigets Byer	266 183	333 766	+ 67 583	396 670	474 129	+ 77 459
Særligt fremtrædende Amter blandt Bygderne:						
Hedemarken	139 124	116 462	÷ 22 662	163 698	113 649	÷ 50 049
Kristians	153 902	113 110	÷ 40 792	169 511	104 828	÷ 64 683
Buskerud	101 711	77 153	÷ 24 558	110 087	76 883	÷ 33 204
Bratsberg	86 516	66 149	÷ 20 367	87 355	69 628	÷ 17 727
Stavanger	98 282	82 672	÷ 15 610	106 364	80 194	÷ 26 170
Nordre Bergenhus	109 431	85 771	÷ 23 660	118 460	86 883	÷ 31 577
De tre største Byer:						
Kristiania	51 673	77 119	+ 25 446	94 326	151 239	+ 56 913
Bergen	30 613	34 519	+ 3 906	43 684	53 684	+ 10 000
Trondhjem	18 987	22 619	+ 3 632	23 572	25 065	+ 1 493

I Forhold til Antallet af Levendefødte og paa Folketællingstiden Gjenlevende havde altsaa Riget overhovedet ved Udvandring og Udflytning, med Fradrag af Indflytning, tabt 6⅔ Pct. i 1876 og 13.2 Pct. i 1891, Landdistrikterne henholdsvis 11.7 og 20 Pct. Derimod havde Byerne vundet 25.4 Pct. i 1876 og 19.6 Pct. i 1891.

Dersom alle de, der var født i Kristians Amt og som var i Live den 1 Januar 1891, havde boet i Amtet, vilde dette istedetfor 104 828 have havt 169 511 Indbyggere, ligesom Hedemarkens Amt under den tilsvarende Forudsætning vilde have havt 163 698 istedetfor 113 649. Disse to Amter har altsaa

[1]) I omstaaende Tabel er, som det vil sees, opført den tilstedeværende Folkemængde, medens der i den ovenstaaende Tabel for Sammenligningens Skyld er benyttet den hjemmehørende.

ved Udvandring og Udflytning havt et Folketab af tilsammen 114 733 Mennesker eller over en Trediedel af dem, der stammer fra disse Amter. Et lignende Tab viser sig for Landdistrikterne i Buskerud og Nordre Bergenhus Amter. Selvfølgelig vilde disse Amter ikke uden en betydelig Udvikling af Næringsveiene kunne føde et synderlig større Antal Indbyggere, end de gjør. Men det er ikke destomindre øiensynligt, at en saa overordentlig stærk Udvandring og Udflytning i forskjellige Henseender maa have efterladt sig dybe Spor.

Sjette Afsnit: Befolkningens Fordeling efter Trosbekjendelse [1]).

§ 25. Antal Personer, der hørte til Statskirken, og Antallet af Dissentere af forskjellig Slags.

Af den samlede paa Hjemstederne optalte hjemmehørende Befolkning, 2 000 917 (jfr. S. 3 foran) tilhørte 1 970 232 den norske Statskirke og 30 685 forskjellige Dissentersamfund eller stod iøvrigt udenfor Statskirken. Talrigst blandt Dissenterne var de, der hørte til de lutherske Frimenigheder, nemlig 8 194, omtrent ligesaa talrige Methodisterne, 8 187; dernæst kom Baptisterne med 4 228, hvorhos 1 374 andre tilhørte forskjellige Samfund med methodistisk-baptistisk Tilsnit.

Af Romersk Katholske var der 1 004, af Personer tilhørende apostoliske Frimenigheder 610, af Kvækere 231, af Jøder 214 og af Mormoner 348. Som ikke tilhørende noget Trossamfund anførtes 5 095.

Nedenstaaende Tabel viser Udviklingen af det heromhandlede Forhold siden 1865:

De forskjellige Trosbekjendelser.	31/12 1865.	1/1 1876.	1/1 1891.
Luthersk Frikirkelige	-	881	8 194
Reformerte Kirkesamfund:			
Engelsk Episkopale	141	141	156
Andre Reformerte		85	137
Romersk Katholske	316	460	1 004
Græsk Katholske	15	49	52
Apostoliske Frimenigheder	1 114	304	610
Methodister	987	2 775	8 187
Baptister	354	818	4 228

[1]) Jfr. Norges off. Stat. III No. 278, S. 69 o. fg.

De forskjellige Trosbekjendelser.	31/12 1865.	1/1 1876.	1/1 1891.
Kvækere	584	433	231
Forskjellige Samfund bl. a. med methodistisk-baptistisk Tilsnit	-	-	1 609
Kristelige Dissentere uden nærmere Betegnelse	482	634	620
Jøder	25	25	214
Mormoner	1 038	544	348
Personer, der ikke tilhørte noget Trossamfund	49	31	5 095
Tilsammen	5 105	7 180	30 685

Det vil heraf sees, at Dissenternes Antal er tiltaget ganske væsentlig navnlig i det sidstanførte Tidsrum, i hvilket det endog er bleven mere end firedoblet. Den største Tilvekst falder paa de luthersk frikirkelige Menigheder, samt paa Methodister og Baptister, hvorhos Personer, der ikke tilhørte noget Trossamfund, er vokset fra en Ubetydelighed til over fem Tusinde. Katholikerne er tiltaget fra 460 til 1 004. Ogsaa Antallet af Jøder er forholdsvis tiltaget, men er fremdeles ringe. Derimod viser Antallet af Kvækere samt af Mormoner en fortsat Tilbagegang.

Noget over Halvparten af Dissenterne, nemlig 16 248, var bosat i Byerne, af hvis Befolkning de overhovedet udgjorde 3.43 Pct., medens deres Antal i Landdistrikterne alene var 14 437 eller 0.95 Pct.

Af de betydeligere samt middelsstore Byer havde Moss 1 115 (13.8 Pct.) og Fredrikshald 1 205 (10.7 Pct.) Dissentere, Skien 875 (9.7 Pct.), Kongsberg 9.4 Pct., Arendal og Porsgrund mellem 9 og 8 Pct.

I Kristiania var Forholdet 2.6 og i Bergen 2.0 Pct., idet de absolute Tal udgjorde henholdsvis 3 974 og 1 091.

Blandt Landdistrikterne fremhæver sig især Nedenes samt Jarlsberg og Larvik Amter ved et forholdsvis stort Antal Dissentere, nemlig henholdsvis 2 665 og 2 080 svarende til 4 og 3 Pct. af Befolkningen. Dernæst Smaalenene, Bratsberg og Tromsø Amter. I Barbu var Antallet 847 (12 Pct.), i Søndeled 284 (7 Pct.) og i Øiestad 231 (5 Pct.).

Af de jarlsbergske Herreder fremtræder især Ramnes, Vaale og Botne med henholdsvis 493, 400 og 317 Dissentere (svarende til 15.6, 15 og 14.6 Pct.).

Forøvrigt henvises angaaende Dissenternes geografiske Udbredelse til de detaillerede Oplysninger i Tabel 13 i vedkommende Folketællings-Hefte, der forøvrigt bl. a. indeholder en alfabetisk Fortegnelse over Dissenternes forskjellige Benævnelser med Oplysning om den systematiske Gruppering for hver af disse.

Til Oplysning om Dissenterbevægelsens Udvikling før og efter 1891 hidsættes nedenstaaende Opgaver over Ægteskaber, Fødsler og Dødsfald blandt Dissentere i Aarene 1876—1895.

Trosbekjendelser.	1876—1880.	1881—1885.	1886—1890.	1891—1895 [1].
1. Luthersk Frikirkelige.				
Ægteskaber	48	137	188	337
Fødte	378	779	1 267	1 678
Døde	144	298	479	662
2. Engelsk episkopal Kirke.				
Ægteskaber	4	8	11	13
Fødte	23	14	10	17
Døde	23	18	28	10
3. Andre reformerte Samfund [2].				
Ægteskaber	10	36	83 [2])	9
Fødte	32	150	327 [2])	21
Døde	17	65	147 [2])	14
4. Romersk-Katholske.				
Ægteskaber	40	43	59	102
Fødte	78	84	96	182
Døde	51	59	97	116
5. Apostoliske Frimenigheder.				
Ægteskaber	21	12	14	8
Fødte	70	47	63	49
Døde	25	30	47	28
6. Methodister.				
Ægteskaber	100	176	278	381
Fødte	817	1 054	1 308	1 660
Døde	331	453	558	732
7. Baptister.				
Ægteskaber	42	67	132	168
Fødte	219	374	633	690
Døde	92	165	261	312
8. Kvækere.				
Ægteskaber	15	14	11	10
Fødte	35	41	22	8
Døde	23	28	46	22
9. Forskjellige Samfund [2].				
Ægteskaber	3	3	2	168
Fødte	1	1	-	646
Døde	9	3	6	253

[1]) For 1891—1895 haves for Fødslernes Vedkommende alene Opgaver over de Levendefødte, medens Tallene for de tidligere Aar ogsaa indbefatter Dødfødte, nemlig henholdsvis 22, 58 og 80.

[2]) Under «andre reformerte Samfund» er indtil 1890 indbefattet endel Trossamfund, som man senerehen har fundet det rigtigt at henføre under «forskjellige».

Trosbekjendelser.	1876—1880.	1881—1885.	1886—1890.	1891—1895.
10. Udtraadte af Statskirken og kristelige Dissentere uden nærmere Betegnelse.				
Ægteskaber	70	85	144	882
Fødte	115	38	84	139
Døde	73	25	52	76
11. Jøder.				
Ægteskaber	1	2	6	15
Fødte	-	1	7	26
Døde	-	-	2	6
12. Mormoner.				
Ægteskaber	4	17	6	5
Fødte	13	5	7	15
Døde	41	29	23	19
13. Personer, der ikke hører til noget Trossamfund.				
Ægteskaber	19	105	958	4 438
Fødte	45	117	402	582
Døde	17	46	148	270
Tilsammen.				
Ægteskaber	377	705	1 892	6 536
Fødte	1 826	2 705	4 226	5 713
Døde	846	1 219	1 894	2 520

Foranstaaende Tal giver i det hele et anskueligt Billede af Dissentervæsenets Udviklingsgang; dog maa bemærkes, at den Omstændighed, at et stigende Antal af Personer i Anledning af Indgaaelse af Ægteskab har udmeldt sig af Statskirken uden Betegnelse af noget Dissentersamfund, hvortil de har sluttet sig, virker noget forstyrrende, idet dette Forhold er af en anden Karakter end den almindelige Dissenterbevægelse. De heromhandlede Personer er i foranstaaende Tabel slaaet sammen med Dissentere af forskjellig og uopgiven Art.

Syvende Afsnit: Blinde, Døvstumme og Sindssyge. Ægteskaber mellem Nærbeslægtede.

§ 26. Blinde, Døvstumme og Sindssyge.

Antallet af Blinde, hvorved forstaaes de, der mangler Gangsyn, er ved de forskjellige Folketællinger bleven opgivet, som følger:

Tællingstid.	Mandkjøn.	Kvindekjøn.	Tilsammen.	Forholdstal pr. 1 000 Indbyggere.
Decbr. 1835	1 028	1 081	2 109	1.77
— 1845	1 364	1 389	2 753	2.07
— 1855	1 322	1 437	2 759	1.85
— 1865	1 098	1 222	2 320	1.36
Januar 1876	1 187	1 281	2 468	1.36
— 1891	1 287	1 278	2 565	1.28

Medens den i 1845 fremtrædende Forøgelse i Antallet for en væsentlig Del tør formodes at hidrøre fra en nøiagtigere Tælling og altsaa kun skulde være tilsyneladende, peger den senere indtraadte Nedgang hen paa en virkelig Forbedring i Forholdet, navnlig i Aarene 1865, 1876 og 1891 i Sammenligning med Aarene 1845 og 1855. Tager man derhos Hensyn til, hvorledes dette Forhold stiller sig i de forskjellige Aldersklasser, vil man finde, at der ogsaa efter 1865 er indtraadt adskillig Forbedring for de ældre Aldersklassers Vedkommende, hvorpaa det her hovedsagelig kommer an.

For hvert 1 000 Indbyggere af de nedenanførte Aldersklasser udgjorde nemlig Antallet af de Blinde:

Aldersklasser.	1865.	1876.	1891.	Middeltal for 1865, 1876 og 1891.
0— 5 Aar	0.18	0.10	0.14	0.14
5—10 —	0.25	0.18	0.30	0.24
10—15 —	0.36	0.35	0.35	0.35
15—20 —	0.42	0.44	0.36	0.41
20—25 —	0.36	0.34	0.40	0.37
25—30 —	0.40	0.46	0.52	0.46
30—35 —	0.67	0.43	0.69	0.60
35—40 —	0.83	0.82	0.61	0.75
40—45 —	0.79	1.01	0.79	0.86
45—55 —	1.19	1.00	1.19	1.12
55—65 —	2.53	2.12	2.03	2.23
65—75 —	7.07	6.68	4.89	6.21
75—85 —	18.48	20.66	16.00	18.38
85—95 —	55.56	43.50	40.64	46.57
95 Aar og derover	98.18	52.63	64.62	71.81
Uopgiven Alder	-	2.50	2.33	2.42
Tilsammen	1.36	1.36	1.28	1.33

Ovenstaaende Tal viser, at Antallet af Blinde er forholdsvis ubetydeligt, nemlig under 1 af Tusinde, indtil omkring det femtiende Aar. De specielle Beregninger for 1891 viser nemlig for Aldersklassen 45—50 et Forholdstal af 0.79 pr. 1 000 og for Aldersklassen 50—55 et Forholdstal af 1.12; følgelig skulde til netop 50 Aar svare Forholdstallet 0.90. Derefter stiger imidlertid det relative Antal stærkere og stærkere, saa at det ved 60 Aars Alderen kan ansættes til 2 pro mille, ved 70 Aars Alderen til omkring 5, ved 80 Aars Alderen til 16 à 18 og ved 90 Aars Alderen til over 40.

Af samtlige Blinde i 1891 falder 1 739 = 68 Pct. paa Aldersklasserne 55 Aar og derover. For alle disse Aldersklassers Vedkommende viser der sig gjennemgaaende et forholdsvis mindre Antal Blinde i 1891 end for 1876 og 1865, bortseet fra, at der ved de smaa Tal for Aldersklassen 95 Aar og derover viser sig et lidt større Forholdstal end for 1876, men ogsaa her et mindre Forholdstal end Gjennemsnittet af 1865 og 1875. Blandt Personer under 15 Aar var der i 1865: 157, i 1876: 128 og i 1891: 183 Blinde. Blandt Personer mellem 15 og 55 Aar henholdsvis 584, 601 og 639 Blinde.

Antallet af Døvstumme er ved de forskjellige Folketællinger bleven opgivet, som følger:

Tællingstid.	Mandkjøn.	Kvindekjøn.	Tilsammen.	Forholdstal pr. 1 000 Indbyggere.
Decbr. 1835	598	493	1 091	0.91
— 1845	606	500	1 106	0.83
— 1855	650	592	1 242	0.83
— 1865	820	749	1 569	0.92
Januar 1876	819	752	1 571	0.86
— 1891	1 176	963	2 139	1.07

I Professor Uchermanns Skrift: «De Døvstumme i Norge» oplyses, at Antallet af Døvstumme ved Udgangen af 1885 udgjorde 1 039 Mænd og 802 Kvinder, tilsammen 1 841 Personer = 0.94 pr. 1 000 Indbyggere. Forøgelsen siden 1876 antoges af Forfatteren «saagodtsom udelukkende at bero paa den Omstændighed, at Bearbeidelsen af Stoffet er foregaaet 4 Aar, efterat det blev indsamlet, idet der i Mellemtiden har været Anledning til at medtage nye Døvstumme i et Antal af ca. 120, som, skjønt fødte før 1886, paa Grund af sin unge Alder dengang ikke blev erkjendt eller anmeldt og som sandsynligvis ikke vilde være blevet det ved en Folketælling.» Det vil imidlertid sees, at ogsaa Folketællingen af 1891 viser en fortsat Stigning fra 1885 til 1891.

Paa det relative Antal af Døvstumme synes Alderen ikke at øve nogen mærkbar Indflydelse, bortseet fra, at Tallene for de første fem Aar er meget smaa, sandsynligvis fordi Opgaverne særlig for disses Vedkommende er meget ufuldstændige. Af samtlige Døvstumme opgives i Tabel 14 1 690 at have været det fra Fødselen eller de første Barneaar og 449 at være blevne døvstumme efter nævnte Alder.

Antallet af Sindssyge er opgivet, som følger:

Tællingstid.	Sindssvage fra Fødselen eller fra de første Barneaar.			Andre Sindssyge.			Forholdstal pr. 1 000 Indbyggere.		
	Mandkjøn.	Kvindekjøn.	Tilsammen.	Mandkjøn.	Kvindekjøn.	Tilsammen.	Sindssvage fra Fødselen etc.	Andre Sindssyge.	Tilsammen.
Decbr. 1845....	1 039	1 024	2 063	1 010	1 217	2 227	1.55	1.68	3.23
— 1855....	1 210	1 169	2 379	1 232	1 460	2 692	1.60	1.81	3.41
— 1865....	1 056	983	2 039	1 488	1 668	3 156	1.20	1.85	3.05
Januar 1876....	1 976 [1]	1 675 [1]	3 651 [1]	2 186	2 382	4 568	2.01 [1]	2.51	4.52 [1]
— 1891....	1 357	1 074	2 431	2 489	2 829	5 318	1.22	2.66	3.88

Stigningen i Antallet af Sindssvage fra Fødselen mellem Aarene 1865 og 1876 er kun tilsyneladende, idet den beror paa Forskjel i Affattelsen af vedkommende Schema (se Anm. samt «Bidrag til en norsk Befolkningsstatistik» S. 192—193). For 1891 viser der sig, som det vil sees, omtrent det samme Procenttal som for 1865, hvilket er betydelig lavere end for 1845 og for 1835. Derimod viser Antallet af andre Sindssyge en betydelig Tilvekst.

For de forskjellige Aldersklasser stillede Forholdet i 1891 beregnet pr. 1 000 Indbyggere sig paa følgende Maade:

Aldersklasser.	Sindssvage fra Fødselen etc.			Andre Sindssvage.		
	Mandkjøn.	Kvindekjøn.	Begge Kjøn.	Mandkjøn.	Kvindekjøn.	Begge Kjøn.
0— 5 Aar	0.21	0.20	0.21	-	-	-
5—10 «	0.86	0.62	0.74	0.03	0.07	0.05
10—15 «	1 31	0.85	1.08	0.07	0.09	0.08
15—20 «	1.89	1.23	1.56	0.56	0.47	0.51
20—25 «	2.46	1.26	1.80	1.92	1.46	1.67
25—30 «	2.59	1.60	2.03	3.66	2.67	3.10
30—35 «	2.69	1.79	2.19	5.25	3.49	4.30
35—40 «	1.92	1.44	1.65	5.91	4.17	4.96
40—45 «	2.00	1.52	1.74	5.71	5.44	5.57

[1]) Iberegnet endel aandssløve Personer.

Aldersklasser.	Sindssvage fra Fødselen etc.			Andre Sindssyge.		
	Mandkjøn.	Kvindekjøn.	Begge Kjøn.	Mandkjøn.	Kvindekjøn.	Begge Kjøn.
45—50 Aar	1.49	1.44	1.46	6.24	5.48	5.84
50—55 «	1.58	1.33	1.45	6.14	7.44	6.83
55—60 «	1.42	1.12	1.26	5.44	7.01	6.26
60—65 «	0.85	0.79	0.82	6.01	6.11	6.06
65—70 «	0.89	1.02	0.95	5.15	6.65	5.94
70—75 «	1.03	0.59	0.79	5.09	5.86	5.50
over 75 «	0.25	0.15	0.20	3.31	6.81	5.34
Tilsammen	1.43	1.04	1.22	2.61	2.72	2.67

De hidhenhørende Folketællingstabeller indeholder forøvrigt forskjellige andre statistiske Oplysninger angaaende de Blinde, de Døvstumme og de Sindssyge, bl. a. om deres ægteskabelige Stilling samt deres Livsstilling. Paa disse Detailoplysninger kan man imidlertid ikke her indlade sig. Man skal dog med Hensyn til disse Personers Fordeling efter Fødesteder hidsætte nedenstaaende Oversigt for de enkelte Amters Landdistrikter og Bydistrikter til Sammenligning med tilsvarende Opgaver meddelte for 1876 i «Bidrag til en norsk Befolkningsstatistik».

For hvert 1 000 Personer fødte i hosstaaende Amters Landdistrikter og Byer var der i 1891 følgende Antal:

Amter.	Blinde.		Døvstumme.		Sindssvage fra Fødselen etc.		Andre Sindssvage.	
	Bygder.	Byer.	Bygder.	Byer.	Bygder.	Byer.	Bygder.	Byer.
Smaalenene	1.20	0.73	0.61	0.79	1.15	0.29	2.31	0.58
Akershus	0.95	0.92	0.66	-	1.41	-	6.71	0.62
Kristiania	-	1.01	-	1.31	-	0.26	-	1.61
Hedemarken	1.41	0.56	1.03	9.96	1.76	0.19	2.32	0.94
Kristians	1.52	0.92	0.96	-	1.50	-	2.41	4.61
Buskerud	1.29	1.01	1.01	0.40	1.62	0.72	2.89	1.45
Jarlsberg og Larvik	1.24	0.56	0.69	0.62	1.66	0.65	2.95	0.84

Amter.	Blinde.		Døvstumme.		Sindssvage fra Fødselen etc.		Andre Sindssyge.	
	Bygder.	Byer.	Bygder.	Byer.	Bygder.	Byer.	Bygder.	Byer.
Bratsberg	1.04	1.10	0.79	0.74	1.40	0.41	3.02	0.78
Nedenes	1.47	0.97	0.53	0.30	1.09	0.23	3.03	2.25
Lister og Mandal	1.30	0.99	1.13	3.18	1.42	1.25	3.77	17.12
Stavanger	1.27	0.69	0.84	0.95	1.99	0.66	3.03	1.38
Søndre Bergenhus	1.19	-	1.20	-	1.53	-	2.53	-
Bergen	-	1.23	-	2.54	-	0.51	-	4.45
Nordre Bergenhus	1.64	1.48	1.21	1.48	1.18	-	1.59	-
Romsdal	1.53	0.90	0.72	0.60	1.40	0.35	1.68	0.30
Søndre Trondhjem	2.14	1.58	1.24	5.50	1.80	0.53	4.95	3.97
Nordre Trondhjem	1.49	1.31	1.17	0.87	1.57	0.44	2.12	1.09
Nordland	1.22	0.81	0.86	0.20	1.02	-	1.22	0.61
Tromsø	1.44	1.15	1.12	0.82	1.19	1.15	0.92	1.32
Finmarken	1.86	0.80	0.91	0.64	1.56	0.80	1.47	0.48
Tilsammen	1.38	0.98	0.93	1.54	1.46	0.45	2.74	2.44

§ 27. Ægteskaber mellem Nærbeslægtede.

Paa Foranledning af nuværende Professor Uchermann blev der paa Schemaet for Folketællingen trods de Betænkeligheder, som derimod gjordes gjældende fra Det statistiske Centralbureaus Side, optaget følgende Spørgsmaal: For gifte Kvinder: Er De og Deres Mand indbyrdes beslægtet, som Næstsøskendebørn (Tremenninger) eller nærmere? Resultatet af denne Undersøgelse er bleven benyttet af Professor Uchermann i hans Værk om de Døvstumme i Norge og er der gjort til Gjenstand for en udførlig Behandling. Under disse Omstændigheder kan Bureauet for sit Vedkommende i det væsentlige indskrænke sig til en Henvisning til nævnte Værk samt til den i nærværende Hefte indtagne Tabel 18, hvor Antallet af Ægteskaber mellem Nærbeslægtede vil findes anført amtsvis og fogderivis samt tillige for de Herreder, hvor disse Ægteskaber forekom nogenlunde hyppigt, nemlig som Regel 10 Pct. eller derover.

Gjennemsnitsforholdet for det hele Rige er, at de nærbeslægtede udgjør 6.68 Pct. af samtlige Ægtefolk. I de østlandske Bygder varierer Forholdet mellem 4 og 6; men i Bratsberg Amt stiger det med en Gang til 9.4 Pct. og holder sig i de vestligere Amter fra Nedenes til og med Nordre Bergenhus over 10 Pct., idet de høieste Tal, 12.53 og 12.37 Pct., forekommer i Lister og

Mandal og i Søndre Bergenhus Amter. I de nordligere Amter synker igjen Forholdet til 7 à 6 Pct., men hæver sig i Tromsø Amt til 10.7 Pct. og er i Finmarken ogsaa temmelig høit, nemlig 9.45 Pct.

I Byerne overhovedet var Forholdet, saavidt opgivet, alene 2.54 Pct.; men der bør maaske gjøres noget Tillæg af Hensyn til de her forholdsvis mange uopgivne Tilfælde.

Blandt de enkelte Fogderier fremhæver sig især Sætersdalen med 16.07 Pct. I Valle (Sætersdalen), i Siredalen (Lister), i Suldal (Ryfylke), i Austevold (Nordhordland), i Jostedalen og i Lavik og Brekke (Sogn) samt i Kistrand (Hammerfest) overstiger Forholdet 20 Pct.; i Røldal (Hardanger) og i Karasjok (Tanen) endog 30 Pct.

Selvfølgelig spiller den mere eller mindre afsides Beliggenhed i Forbindelse med Kommunikationsforholdene en væsentlig Rolle i heromhandlede Henseende.

Fra og med 1889 er der for hvert af de i Løbet af vedkommende Aar indgaaede Ægteskaber indhentet Oplysninger om, hvorvidt Brudgom og Brud var nærbeslægtede. Ved Hjælp af disse Opgaver vil man saaledes kunne følge Udviklingen af dette Forhold, og der forefindes derhos meddelt Oplysninger angaaende Slægtskabets Grad. Bearbeidelsen af disse Opgaver, hvis Antal Aar om andet udgjør mellem 500 og 600, er for de første Aars Vedkommende bleven udsat, fordi man fandt det rimeligst at vente, indtil Materialet havde naaet et vist Omfang, men nu, da denne Forudsætning maa siges at være fyldestgjort, vilde det visselig være af megen Interesse at bearbeide dette Materiale, saasnart man dertil ser sig istand.

Oplysninger

angaaende

Fremgangsmaaden m. v. ved den i Januar 1891 afholdte Folketælling.

I det før citerede Værk «Bidrag til en norsk Befolkningsstatistik» er der Side 205 flg. leveret en udførlig Fremstilling angaaende Fremgangsmaaden ved de 10 tidligere afholdte almindelige Folketællinger her i Riget, særlig hvad Tællingen af 1876 betræffer. Da den nu sidst afholdte almindelige Tælling, der altsaa er den 11te i Rækken, i det store og hele taget er i Overensstemmelse med den nærmest foregaaende, saavel hvad Tællingens Gjenstand som Fremgangsmaaden ved samme angaar, vil man her omhandle den saa kortfattet som muligt.

Ved høieste Resolution af 31 Oktober 1890 blev det bestemt, at en almindelig Folketælling, til hvis Udførelse Midler var bevilgede af Storthinget samme Aar, skulde foretages ved Aarsskiftet og tage sin Begyndelse Fredag 2 Januar 1891; idet forøvrigt henvises til Resolutionen, der bl. a. indeholdt de fornødne nærmere Bestemmelser angaaende Tællingens Udførelse m. v., samt det til Grund for samme liggende Foredrag, der er indtaget i Departements-Tidende 1890, S. 769—783, skal man bemærke, at den sidste Folketælling — i Lighed med Tællingen af 1876 — omfattede samtlige faktisk tilstedeværende Personer med særskilt Oplysning om dem, der kun midlertidigt opholdt sig paa Tællingsstedet, samt tillige med Anførsel af de midlertidigt fraværende. Schemaerne gav saaledes Anledning til at optælle saavel den tilstedeværende som den hjemmehørende Folkemængde. En særskilt Tælling blev derhos samtidig foretaget ombord paa norske Skibe i Udlandet.

I Henseende til selve Schemaernes Indretning modificeredes det tidligere System saaledes, at man istedetfor Huslister indeholdende Fortegnelse over vedkommende Personer, anvendte særskilte Schemaer for hver enkelt Person (Personsedler).

Som nyt Spørgsmaal i de heromhandlede Individualopgaver optoges alene Spørgsmaalet om Ægtefællers indbyrdes Slægtskabsforhold.

Samtlige ved Tællingen benyttede Schemaer 1—7 findes trykte i Anhanget som Bilage (No. 2—6, 8—12, 17 og 18).

Den i 1876 anvendte Fremgangsmaade ved Tællingens Udførelse blev i alt væsentligt ogsaa befulgt i 1891 saavel ved Tællingen i Landdistrikterne som i Byerne og ombord paa Skibe.

Foruden Sognepræsten, der førte Overtilsynet, samt Lensmanden bestod Tællingsbestyrelsen i Landdistrikterne i 1891 tillige af Herredsstyrelsens Ordfører.

Dernæst bemærkes, at Herredet og ikke som tidligere Præstegjeldet dannede Grænserne for et Tællingsdistrikt, der altsaa igjen var delt i Kredse, for hver enkelt af hvilke der antoges en Tæller, hvortil fortrinsvis Skolelærere benyttedes. Det samlede Antal Tællere i Landdistrikterne udgjorde 4 167 (ved Folketællingen i 1876 var Antallet 3 519).

Indsamlingen af de specielle Opgaver, der tog sin Begyndelse Fredag 2 Januar 1891, foregik paa den Maade, at Tælleren gik omkring fra Hus til Hus og udfyldte for hvert Bosted saavel Personsedlerne som Huslisten (Schema 1—3) efter de paa selve Stedet af Beboerne modtagne Oplysninger.

Efter tilendebragt Indsamling udarbeidedes Hovedlisten (Schema 6) for Tællingskredsen; dette Schema bestod af 2 Afdelinger, af hvilke den første var bestemt for et fortløbende Uddrag af Huslisterne og den anden til et Sammendrag for særskilte Dele af Tællingskredsen.

Samtlige udfyldte Schemaer indleveredes derefter til vedkommende Lensmand.

I Byerne bestyredes Tællingen af Magistraten og udførtes ved Hjælp af de ved Fattigvæsenet ansatte Rodemestere eller andre, som Magistraten dertil fandt skikkede. Det bemærkes i denne Forbindelse, at der i flere Byer paa Foranledning af Bureauet anvendtes frivillige (ulønnede) Tællere. Dette var saaledes helt Tilfældet i Hønefoss, Tønsberg, Porsgrund, Arendal, Mandal, Flekkefjord, Kopervik og Hammerfest. Af Byer, hvor der delvis anvendtes frivillige Tællere, kan nævnes Kristiania, hvor der af 274 Tællere var 85 frivillige, Horten, Kragerø, Skien og Haugesund. Det samlede Antal Tællere udgjorde i Byerne 992, hvoraf 368 frivillige.

Tællingen i Byerne foregik paa den Maade, at der til hvert beboet Hus nogen Tid før Aarets Udgang ved Hjælp af Tællerne omdeltes det fornødne Antal Schemaer med Anmodning til Husfædre og andre Foresatte om at udfylde samme senest Fredag 2 Januar 1891, efter hvilken Dag Schemaernes Indsamling paabegyndtes. Tællerne havde da paa selve Stedet at paase, at de var blevne behørigen udfyldte, og i manglende Fald selv at udfylde eller rette dem.

Schemaerne overleveredes derpaa til vedkommende Magistrat.

De nærmere Regler og Bemærkninger til Iagttagelse og Veiledning ved Tællingen meddeltes de respektive Tællingsbestyrelser i forskjellige Cirkulærer, der findes indtagne i Anhanget som Bilage (No. 1 og 7). Det bemærkes, at der derhos til Brug for Tællerne udfærdigedes en særskilt Instruktion, hvoraf 1 Exemplar ved Tællingsbestyrelserne tildeltes hver enkelt Tæller. (Bilag No. 13.)

Angaaende den ovenfor omtalte Tælling ombord paa norske Skibe i Udlandet var det ved forannævnte Resolution bestemt, at der ved de forenede Rigers Konsulater og Vicekonsulater skulde foretages Tælling af Søfarende ombord paa norske Fartøier, der 31 December 1890 var beliggende i eller paa Veien til fremmede Havne. Saavel det i denne Anledning af Departementet for det Indre udfærdigede Cirkulære til nævnte Konsulater som det til denne Tælling bestemte Schema vil findes trykt som Bilag (No. 15). I Resolutionen var derhos bestemt, at der ved Toldvæsenets Funktionærer skulde iværksættes en Tælling af Søfarende ombord paa norske Fartøier, der ved Aarets Udgang var beliggende i eller paa Veien til norske Havne, samt tillige af Bemandingen paa de i disse samtidig beliggende fremmede Fartøier.

Det bemærkes, at der saavidt muligt blev medgivet hvert norsk Fartøi, som henimod Aarets Udgang afseilede fra norsk Havn (gjennem Toldkammeret) eller fra udenlandsk Havn (gjennem Konsulatet), de nødvendige Schemaer, med Opfordring til Skibsføreren om at udfylde og aflevere samme til det Toldkammer eller det Konsulat, i hvis Distrikt Fartøiet var beliggende 31 December 1890, eller hvortil det først ankom i det nye Aar; de Skibsførere, der ved Anmeldelsen paa vedkommende Toldkammer eller Konsulatkontor befandtes ikke at have modtaget heromhandlede Schemaer, erholdt dem sammesteds til Udfyldning. Se Bilag No. 14 og 16.

Det først udfyldte Schema, der indløb til Bureauet, var en Skibsliste (fra Redon, Frankrige), der af vedkommende Skibsfører var tilstillet Bureauet direkte, og som modtoges 5 Januar 1891.

Fra Byer og Herreder indkom de første Schemaer 19 s. M., nemlig fra Kongsvinger Kjøbstad og Vegaarsheien Herred. Ved Udgangen af Februar Maaned, eller den i Resolutionen fastsatte Frist for Indsendelsen, var indkommet Schemaer for 288 Herreder og 37 Byer; ved Udgangen af Marts manglede Schemaer fra 34 Herreder og 4 Byer.

De sidste Schemaer indløb 26 August 1891.

Imidlertid havde man fra de manglende Distrikter ladet indhente foreløbige Opgaver angaaende Folkemængden, saaledes at man allerede 15 April 1891 kunde udgive et Hefte: Foreløbige Resultater af Folketællingen i Kongeriget Norge den 1ste Januar 1891, med en kortfattet Indledning.

Fra Toldkammerne og Konsulaterne indkom de sidste Schemaer henholdsvis i Juli og August Maaned.

Ved det i Anledning af Folketællingen oprettede midlertidige Kontor, der var i Virksomhed fra Begyndelsen af Aaret 1891 og indtil 31 December 1893, var foruden en juridisk Kandidat, der under Sekretær Bulls Ledelse havde at forestaa Kontoret, fast ansat en Journalist og Renskriver, 5 Damer samt en med Bearbeidelsen af de jordbrugsstatistiske Opgaver særskilt beskjæftiget Mand.

Derhos havde flere i kortere eller længere Tid fast Sysselsættelse ved Kontoret, ligesom der ved de forskjellige Arbeider var beskjæftiget et større Antal Mænd og Kvinder, dels mod Akkordbetaling, dels mod Godtgjørelse pr. Time.

Ialt var saaledes med selve Folketællingsarbeidet beskjæftiget 61 Personer (26 Mænd, 35 Kvinder). Hertil kommer de ved Bearbeidelsen af de jordbrugsstatistiske Opgaver særskilt beskjæftigede 13 Personer (7 Mænd, 6 Kvinder).

De Maaneder — da Folketællingsarbeidet var i fuld Gang — der opviser det største Antal Arbeidere, var i 1891 November og December med henholdsvis 58 og 56 Arbeidere, i 1892 Januar og Februar henholdsvis 55 og 54, i 1893 Mai og Juni henholdsvis 24 og 23.

Revisionen af Schemaerne — heri indbefattet Udskrivning af Bemærkninger samt Berigtigelse efter indkomne Besvarelser — tog sin Begyndelse straks efter Modtagelsen af de første Schemaer i Slutningen af Januar 1891 og fortsattes uden Ophold, indtil den tilendebragtes i Oktober Maaned det paafølgende Aar.

Angaaende Bearbeidelsen og de offentliggjorte endelige Resultater skal man i Korthed oplyse følgende:

1ste Hefte omfatter 12 Tabeller, der indeholder Opgaver over Folkemængden i Rigets forskjellige administrative Inddelinger tilligemed Oplysninger om Husansamlinger i Landdistrikter og beboede Øer. Heftet udkom i Oktober 1894.

2det Hefte omfatter 27 Tabeller, der indeholder Opgaver over beboede Huse og Husholdninger samt Oplysninger om Folkemængden fordelt efter Kjøn, Alder og ægteskabelig Stilling. Heftet udkom i December 1895.

3die Hefte omfatter 13 Tabeller, der indeholder Opgaver over Folkemængden fordelt efter Livsstilling. Heftet udkom i Mai 1896.

4de Hefte, der egentlig danner en Fortsættelse af 3die, omfatter 4 Tabeller, indeholdende Opgaver over Folkemængden fordelt efter Livsstilling med Angivelse af Alder og ægteskabelig Stilling. Heftet udkom i Marts 1897.

5te og sidste Hefte omfatter 19 Tabeller, der indeholder Opgaver over Folkemængden fordelt efter Nationalitet, Fødested og Trosbekjendelse samt over Blinde, Døvstumme og Sindssyge, hvorhos der i samme findes meddelt Opgaver

over Ægteskaber mellem Nærbeslægtede tilligemed en Navnefortegnelse over Personer, der var 95 Aar gamle eller derover. Heftet udkom i November 1897.

Foruden de her nævnte trykte Tabeller er man i Besiddelse af endel utrykte, som vil kunne have sin Interesse. Disse Tabeller indeholder væsentlig følgende Oplysninger:

2det Hefte, Tabel	13.	Tilstedeværende Folkemængde fordelt efter Kjøn og Alder; haves for samtlige Femaarsgrupper.
— —	16.	Tilstedeværende Folkemængde fordelt efter Kjøn, Alder og ægteskabelig Stilling for Riget og Amterne; haves tillige for de enkelte Herreder og Byer.
— —	17.	Tilstedeværende Folkemængde efter de enkelte Fødselsaar for Riget, dets Bygder og Byer; haves ogsaa for Bygder og Byer amtsvis.
— —	18—21	indeholdende forskjellige Opgaver over den hjemmehørende mandlige Befolkning fordelt efter Alder og ægteskabelig Stilling; disse Opgaver haves ogsaa for den kvindelige Befolkning, ligesom de ogsaa haves i større Detail, hvad Aldersgrupperne angaar.
3die Hefte, Tabel	6.	Detaillerede Opgaver over Livserhverv og Livsstillinger; denne Tabel haves amtsvis særskilt for Bygder og Byer samt for de enkelte Sogne i Kristiania.
— —	7.	Livserhverv herredsvis; haves i større Detail og særskilt for Mandkjøn og Kvindekjøn.
— —	9 I.	Personer under 15 Aar med lønnet Erhverv; haves amtsvis særskilt for Bygder og Byer.
4de Hefte, Tabel	2.	Livsstilling, Alder og ægteskabelig Stilling; haves amtsvis særskilt for Bygder og Byer samt for de enkelte Sogne i Kristiania.
— —	3.	Hustruer fordelt efter Alder samt efter Mændenes Livsstilling; haves amtsvis særskilt for Bygder og Byer.
5te Hefte, Tabel	14.	Blinde, Døvstumme og Sindssyge. Er i Tabellen fordelt efter Blinde, Døvstumme og Sindssyge fra Fødselen og «andre» Blinde osv. samt efter Alderen (over og under 15 Aar) for Riget samt Bygder og Byer amtsvis; samme Opgave haves ogsaa for de enkelte Herreder og Byer.

Det bemærkes, at 1ste Hefte tryktes i et Antal af 1 500 Exemplarer, 2det, 3die og 5te Hefte i 1 200, 4de Hefte i 1 000 Exemplarer.

Angaaende den i Anledning af Tællingens Udførelse udbetalte Godtgjørelse skal man oplyse følgende:

I Henhold til førnævnte Resolution blev Godtgjørelsen saavel til Tællere som til Tællingsbestyrelserne fastsat overensstemmende med et af Bureauet afgivet og af Departementet for det Indre approberet Forslag, indeholdende detaillerede Regler for de forskjellige Tilfælde.

I Byerne tilstodes der Tællerne — forsaavidt der herom var Spørgsmaal — en Godtgjørelse af Kr. 2.50—Kr. 4.00 pr. Dag eller Kr. 0 50 pr. Time. Magistraterne refunderedes havte Udlæg til Extrahjælp m. v.

De samlede Udgifter for Byerne udgjorde:

Erstatning til Magistrater	Kr.	7 456.93
Tællere	«	18 509.00
	Kr.	25 965.93

Nærmere Oplysning for hver enkelt By er meddelt i den som Bilag (No. 19) trykte Opgave.

I Landdistrikterne tilstodes der Tællerne som Regel en daglig Godtgjørelse af Kr. 2.00—Kr. 3 00 eller 40 à 50 Øre pr. Time, dog saaledes, at Godtgjørelsen under særegne Omstændigheder kunde forhøies noget.

Tællingsbestyrelsens Medlemmer tilstodes der for Reisedage Skyds- og Diætgodtgjørelse efter Regulativet samt Erstatning for havte Udlæg.

Lensmændenes Godtgjørelse pr. Arbeidsdag ansattes gjennemsnitlig til Kr. 4.00.

De samlede Udgifter udgjorde for Landdistrikterne:

Tællingsbestyrelserne		Kr.	31 230.35
Heraf Lensmændenes Arbeidsgodtgjørelse . .	Kr. 19 446.35		
Skyds- og Diætgodtgjørelse samt Udlæg . .	« 6 991.84		
	Kr. 26 438.19		
Tællere		«	107 201.91
		Tilsammen Kr.	138 432.26

Nærmere Specifikation af disse Beløb er meddelt amtsvis i den som Bilag (No. 20) trykte Opgave.

For Tællingen ombord paa Skibe indkom kun én Regning til Beløb Kr. 8.56.

Udgifterne ved Tællingens Udførelse udgjorde saaledes ialt Kr. 164 406.75.

Til Udførelse af Folketællingen samt til Bearbeidelse af de derved indvundne Resultater blev af Storthingene i 1890, 1891, 1892 og 1894 bevilget tilsammen Kr. 273 000.00. (Se Sth. Forh. 1890, 1ste Del, Sth. Prp. No. 1, Hovedpost VI, Kap. 5; 6te Del, Indst. S. No. 98; 7de Del, S. 865; 9de Del, S. 55; 1891, 1ste Del, Sth. Prp. No. 1, Hovedpost VI, Kap. 6; 6te Del, Indst. S. No. 12; 7de Del, S. 114; 9de Del, S. 20; 1892, 1ste Del, Sth. Prp. No. 1, Hovedpost VI, Kap. 6; 6te Del, Indst. S. No. 32; 7de Del, S. 161; 9de Del, S. 25; 1894 1ste Del, Sth. Prp. No. 1, Hovedpost VI, Kap. 6; 6te Del; Indst. S. No. 31; 7de Del, S. 551; 9de Del, S. 27.)

Den samlede Bevilgning fordeler sig saaledes paa de forskjellige Udgiftsposter:

1.	Udgifter ved Tællingens Forberedelse	Kr.	13 510.13
2.	— « — Udførelse . .	«	164 406.75
3.	— « Opgavernes Bearbeidelse	«	77 933.23
4.	Omkostninger ved Tabellernes Trykning	«	6 636.63
5.	Øvrige Udgifter	«	10 513.26
		Ialt Kr.	273 000.00

Der hidsættes sluttelig en Opgave over, hvorledes det til Opgavernes Bearbeidelse medgaaede Beløb fordeler sig paa de forskjellige Arbeider, idet dog bemærkes, at Beløbet ikke for alle Poster kan fordeles med fuldstændig Nøiagtighed:

Bestyrelsen og Kontorforretninger	Kr.	14 165.51
Revision af Schemaerne, Udfærdigelse af Bemærkninger samt Berigtigelse	«	23 042.85
Extrahering vedkommende Kreaturhold og Udsæd	«	8 983.47
Anvisning af Godtgjørelse til Tællere m. fl. .	«	1 145.80
Fri- og Sygedage	«	1 471.10
Tabeller over Folkemængden i Rigets forskjellige Inddelinger	«	1 896.81
Tabeller over beboede Huse og Husholdninger	«	1 882.58
— « Folkemængden efter Alder, Kjøn og ægteskabelig Stilling	«	6 657.51
Tabeller over Folkemængden efter Livsstillinger	«	13 071.73
— « — « Nationalitet, Fødested og Trosbekjendelse	«	3 369.65
Tabeller over Blinde, Døvstumme og Sindssyge	«	515.50
Papir og Schemaer	«	1 730.72
	Tilsammen Kr.	77 933.23

Med Hensyn til det ovenfor anførte Beløb, Kr. 6 636.63, der er medgaaet til Tabellernes Trykning, bemærkes, at det ikke omfatter samtlige Trykningsomkostninger.

Da det ved Folketællingen indsamlede Materiale viste sig at være saa righoldigt, at man fandt at burde bearbeide det yderligere end oprindelig paatænkt og at publicere flere Tabeller end forudsat, har det været nødvendigt hertil at disponere en Del af Bureauets ordinære Bevilgning til statistiske Værkers Udgivelse. For Budgetterminen 1896—1897 blev derfor af Storthniget 1897 efterskudsvis bevilget Kr. 1 000.00 til Trykning af Folketællingens Resultater.

Bilag No. 1.

Det statistiske Centralbureau.

Folketælling 1ste Januar 1891.

Cirkulære No. 3.

J.-No. $\frac{\quad}{1890.}$

Ved høieste Resolution af 31te f. M. er det naadigst bestemt:

1. At en almindelig Folketælling bliver at afholde ved forestaaende Aarsskifte, samt at den skal tage sin Begyndelse Fredag den 2den Januar 1891 og fortsættes de paafølgende Virkedage, indtil den er tilendebragt.
2. At der underet med denne Folketælling tillige skal indhentes Oplysninger om Kreaturholdets samt Korn- og Potetudsædens Størrelse m. v.
3. At Tællingen i Kjøbstæderne og Ladestederne skal bestyres af Magistraten og udføres ved Hjælp af de ved Fattigvæsenet ansatte Rodemestere eller Andre, som Magistraten dertil finder skikkede, med Opfordring til Huseiere og Husbestyrere til ved Selvtælling at bistaa med Listernes Udfyldning.
4. At Tællingen i Landdistrikterne skal bestyres af Sognepræsten, der vil have at føre Overtilsynet, i Forening med vedkommende Lensmand og Herredsstyrelsens Ordfører, samt udføres ved Hjælp af Skolelærere og Andre, som nævnte Tællingsbestyrelse dertil finder skikkede.
5. At der ved Toldvæsenets Funktionærer iværksættes en Tælling af Søfarende ombord paa norske Fartøier, der ved Aarsskiftet ere beliggende i eller paa Veien til norske Havne, samt tillige af Bemandingen paa de samtidig inden Rigets Grænser værende fremmede Fartøier.
6. At der ved de svenske og norske Konsulater og Vicekonsulater iværksættes en Tælling af Søfarende ombord paa norske Fartøier, der ved Aarsskiftet ere beliggende i eller ere paa Veien til fremmede Havne.
7. At Tællingsopgaverne skulle meddeles i Overensstemmelse med vedlagte Schemaer 1—7.
8. At de udfyldte Schemaer skulle indsendes til det statistiske Centralbureau, saasnart Tællingen er endt, og senest inden Udgangen af Februar Maaned 1891, dog saaledes, at Indsendelsen af Listerne for Finmarkens Amt samt af de i Post 5 og 6 omhandlede Schemaer kan udstaa til Midten af Marts Maaned.
9. At det statistiske Centralbureau bemyndiges til at træffe de Foranstaltninger, der videre udkræves i Sagens Anledning, derunder Bestemmelsen af den Magistrater, Lensmænd, Tællere og Andre tilkommende Godtgjørelse overensstemmende med Regler, der blive at fastsætte af Departementet for det Indre.

I Henhold til nævnte Bemyndigelse skal man meddele Følgende:

Sognepræsten bør snarest muligt efter Modtagelsen af nærværende Skrivelse beramme et Møde med vedkommende Lensmand og Ordfører dels til Gjennemgaaelse af Planen for Folketællingen, dels for at træffe Aftale angaaende Iværksættelsen af de forberedende Foranstaltninger, der i Sagens Anledning udkræves.

Planen for Tællingen i Landdistrikterne er i Korthed følgende:

1. Herredet inddeles i forskjellige bestemt afgrænsede Tællingskredse, for hver enkelt af hvilke der antages en Tæller.
2. Indsamlingen af de specielle Opgaver tager sin Begyndelse Fredag den 2den Januar 1891 eller, hvor Tællingsbestyrelsen af Hensyn til de lokale Forholde undtagelsesvis finder det hensigtsmæssigt, Mandag den 5te Januar. Den foregaar paa den Maade, at Tælleren begiver sig fra Hus til Hus og efter de paa selve Stedet af Beboerne modtagne Oplysninger udfylder for hvert Bosted de samme vedkommende Schemaer 1, 2 og 3.
3. Saasnart de nævnte Originalopgaver ere blevne tilveiebragte, udarbeider Tælleren en summarisk Hovedliste (Schema 6) over Folketallet i Tællingskredsen, hvorefter samtlige Schemaer indsendes til Revision af Tællingsbestyrelsen, der i Forbindelse med et Hovedsammendrag (Schema 7) indsender samtlige Opgaver.

Til nærmere Veiledning bemærkes:

1. Inddelingen i Tællingskredse og Antagelsen af Tællere.

Herredets Grænser blive at regne efter de 1ste Januar 1891 bestaaende Jurisdiktionsforhold.

Ved Herredets Inddeling i Tællingskredse bør der saavidt muligt tages Hensyn til, at Tællingen kan foregaa paa en saa hurtig og arbeidsbesparende Maade som med dens Nøiagtighed foreneligt. Man antager, at Skolekredsene i Regelen ville danne en hensigtsmæssig Inddelingsgrund. Dog vil det efter Omstændighederne kunne være at anbefale, at en Skolekreds deles i 2 eller flere Dele, f. Ex. dersom man for saadanne mindre Tællingskredse kan sikre sig Tællere, der bo nærmere til.

Til Oplysning om Tællingskredsenes indbyrdes Beliggenhed samt om deres omtrentlige Grænser vil det være ønskeligt, at Tællingsbestyrelsen i Forbindelse med de øvrige Opgaver indsender et løst Rids, der paa en summarisk Maade antyder, hvorledes Herredet er inddelt i Tællingskredse, med Angivelse af disses Numere.

Som Tællere blive at benytte Skolelærere eller andre for Tællingen skikkede Personer. Som Egenskaber, der fortrinsvis bør komme i Betragtning ved Valget af Tællere, skal man fremhæve praktisk Skjøn i Henseende til de i Schemaerne fremsatte Spørgsmaal, Nøiagtighed, Kjendskab til de lokale Forhold i Tællingskredsen og til dens Indbyggere, fremdeles at Vedkommende skriver tydeligt og nogenlunde raskt samt at han forstaar at udføre Folketællingsarbeidet paa en tidsbesparende Maade. I den Udstrækning, som Hensynet til sikker og nøiagtig Udførelse af Arbeidet tillader, bør der, forat unødvendige Skydsudgifter kunne undgaaes, som Tællere i Regelen søges engageret Mænd, der bo inden Tællingskredsen.

Tællingsbestyrelsen maa meddele de antagne Tællere nøiagtig Veiledning saavel i Henseende til Tællingens Udførelse paa hensigtsmæssigste Maade som angaaende Schemaernes Indretning.

Idet man angaaende Tællernes Godtgjørelse for Arbeidet henviser til, hvad derom i Slutningen af nærværende Cirkulære vil findes anført, undlader man ikke at tilføie, at man stoler paa, at Tællingsbestyrelsen vil vide paa bedste Maade at forene Hensynet til Tællingens Paalidelighed og Nøiagtighed med Hensynet til, at der ikke ved samme maa paaføres større Udgifter end nødvendigt.

2. Tællingens Forberedelse iøvrigt.

Tælleren bør før Tællingens Begyndelse opgjøre sig en Plan for den Orden, i hvilken han agter at besøge de forskjellige Bosteder, og, saavidt det uden særskilt Udgift kan ske, i Forveien give Underretning om den Tid, paa hvilken han antager at ville komme i de forskjellige Dele af Kredsen.

Til Veiledning ved Opgjørelsen af denne Plan saavelsom til Benyttelse under selve Tællingen erholder hver enkelt Tæller en saavidt muligt fuldstændig Fortegnelse over de matrikulerede Eiendomme inden Tællingskredsen. Man skal i denne Henseende bemærke Følgende:

1. For de Herreder, for hvilke den nye Matrikul er trykt, eller samtlige Herreder i Amterne fra og med Smaalenene til og med Stavanger, følger hermed 5 Exemplarer af den trykte Matrikul. Ved saavidt fornødent at opløse disse Exemplarer i enkelte Blade vil Tællingsbestyrelsen kunne tildele Tællerne den hver Kreds vedrørende Del af Matrikulen. Forsaavidt nogen af de i Matrikulen opførte Eiendomme er henlagt til et andet Herred, bedes et Par Exemplarer af vedkommende Blad oversendt til Tællingsbestyrelsen i dette Herred.

   Da der efter Trykningen er foregaaet forskjellige Forandringer ved Skylddelingsforretninger m. v., har man efter de til Finants-Departementet for Tiden indtil 1ste Juli d. A. (delvis indtil 1ste f. M.) indkomne Indberetninger fra Sorenskriverne suppleret et indbundet Exemplar, som ligeledes følger, og overensstemmende hvormed de løse Blade før Udleveringen til Tællerne bedes korrigerede. Man forudsætter, at Tællingsbestyrelsen (eller Tællerne) vil kunne kontrollere, at samtlige Brug i hver Tællingskreds ere anførte, og tilføie de efter nævnte Tidspunkt foregaaede Delinger, saa at Fortegnelsen bliver ført saa langt frem som muligt. I det indbundne Exemplar, der i sin Tid bliver at tilbagesende hertil, bedes det anmærket, hvilke Brug ere ubeboede, samt hvilke Eiendomme der efter Matrikulens Datering ere henlagte til et andet Herred.
2. For Herrederne i Amterne fra og med Søndre Bergenhus til og med Tromsø oversendes hermed i særskilt Omslag Afskrift af de i Finants-Departementet beroende skrevne Fortegnelser over de matrikulerede Eiendomme, ligeledes supplerede til 1ste Juli d. A. (delvis indtil 1ste f. M.). Det bedes nøie paaseet, at Fortegnelsen omfatter samtlige matrikulerede Brug, som fra 1ste Januar 1891 henhøre under Herredet; findes

der i Fortegnelsen medtaget Gaarde, der ere henlagte til noget andet Herred, bedes den disse vedkommende Del af Fortegnelsen oversendt til Tællingsbestyrelsen i dette Herred. Man beder Afskriften saavidt muligt ført à jour samt i Anmærkningsrubriken tilføiet, hvilke Brug ere ubeboede.

De enkelte Blade afgives til Afbenyttelse for vedkommende Tællere, der efter tilendebragt Tælling ville have at tilbagelevere dem til Tællingsbestyrelsen. Den samlede Fortegnelse bedes i sin Tid tilbagesendt til Bureauet.

3. For Finmarkens Amts Vedkommende har man ladet tage Afskrift af de i 1875 affattede Fortegnelser over de særskilt skyldsatte Eiendomme i Landdistriktet. Denne Afskrift har man med Cirkulære No. 1, dateret 27de f. M., tilstillet Lensmændene med Anmodning om, at der maa blive tilføiet senere foregaaede Delinger eller andre Forandringer. Fortegnelsens enkelte Blade blive at fordele mellem Tællerne. Efter Tællingens Afslutning bedes Fortegnelsen tilbagesendt hertil.

Da det til Opnaaelsen af saavidt muligt fuldstændige og nøiagtige Resultater særlig ved en Folketælling er af stor Betydning, at den støttes ved Befolkningens egen Medvirken, bør Tællingsbestyrelsen virke hen til at gjøre Tællingen almindelig bekjendt blandt Herredets Befolkning samt søge at vække dennes Interesse for samme. Man forudsætter dog, at der ikke herved paaføres nogen særlig Udgift.

Idet den nærmere Bestemmelse af, hvad der i denne Henseende bør foretages, maa være overladt til de enkelte Tællingsbestyrelsers eget Skjøn, skal man tillade sig at nævne nogle Foranstaltninger, der dels paa de fleste Steder, dels i større eller mindre Udstrækning turde findes anvendelige.

1. Bekjendtgjørelse fra Kirkebakken angaaende Folketællingen og dens Hovedtræk.
2. Korte Inserater i Lokalpressen.
3. Ombringen af Schemaerne kort før Aarets Udgang ved Skolebørn eller paa anden hensigtsmæssig Maade til de Huse, hvorhen de uden Udgift kunne blive befordrede, forat Husfædre eller andre Foresatte kunne gjennemgaa de i Schemaerne opstillede Spørgsmaal og have Svarene paa rede Haand, naar Tællerne komme for at indsamle Opgaverne.

En saadan foreløbig Omsendelse af Schemaerne har man navnlig antaget at ville kunne findes hensigtsmæssig i de tættere bebyggede Tællingskredse eller Dele af samme.

De Tællingsbestyrelsen fra Bureauet tilstillede Schemaer 1, 2 og 3 fordeles efter Skjøn mellem Tællerne i Forhold til den formodede Folkemængde i de enkelte Tællingskredse, hvorved bør iagttages, at hver Tæller erholder et noget større Antal, end der antages at ville medgaa til de udfyldte Schemaer. Tællingsbestyrelsen bør derhos tilbageholde mindst 100 Exemplarer af Schema 2 og mindst 20 Exemplarer af Schema 1 og 3 til Supplering i paakommende Tilfælde.

For de Herreder, hvor Befolkningen tildels er af lappisk, finsk (kvænsk) eller blandet Nationalitet, er trykt et særskilt Schema 2 (med 18 Rubriker), hvilket bliver at benytte i Tromsø Stift. Til Tællingsbestyrelse i sydligere Herreder, hvor Personer af saadan Nationalitet enkeltvis forekomme, sendes, foruden det almindelige Schema 2 (med 15 Rubriker), i særskilt Pakke et Antal Exemplarer af førstnævnte Schema 2.

Skulde det tilsendte Antal Schemaer vise sig at være for knapt, bedes Bureauet strax underrettet om det Antal Schemaer, som yderligere tiltrænges.

3. Schemaernes Indretning, Udfyldning og Indsamling samt Udarbeidelse af Hovedlister for Tællingskredsene.

Herom henvises til vedlagte specielle Instruktion for Tællerne, hvilken saavidt fornødiges bør gjennemgaaes med disse af Tællingsbestyrelsen.

4. Efterfølgende Arbeider.

Saasnart samtlige Schemaer i udfyldt Stand fra Tællerne ere blevne overleverede til Lensmanden, vil denne have at gjennemgaa samme for at paase, at de ere fuldstændige samt behørigen udfyldte.

Denne Revision udføres paa følgende Maade:

1. Schema 6 sammenholdes med Fortegnelsen over de matrikulerede Eiendomme, idet der paasees, at samtlige de Brug, der ere opførte i denne og ikke ere anmærkede som ubeboede, ogsaa ere medtagne i nævnte Schema.
2. I Forbindelse hermed gjennemlæses i Schema 6 de enkelte Bosteders eller Beboeres Navne, forat Lensmanden ved sit Lokalkjendskab kan blive opmærksom paa mulige Udeladelser af Rydningspladse eller andre i Matrikulfortegnelsen ikke særskilt nævnte Bosteder. Ligeledes bør paasees, at de inden hver Tællingskreds ved Aarsskiftet værende Reisende ere medtagne.

3. Dernæst undersøges, hvorvidt de i Schema 2 opførte Rubriker ere blevne behørigen udfyldte, i hvilken Henseende Opmærksomheden navnlig henledes paa, hvorvidt Opgaverne over Erhvervsgren og Livsstilling ere rigtige og tilstrækkeligt specificerede, samt i de Dele af Riget, hvor Befolkningen foruden af Norske ogsaa bestaar af Lapper eller Kvæner (Finner), hvorvidt de herom forlangte Oplysninger ere blevne meddelte. Ligeledes undersøges, hvorledes de angaaende Kreaturhold og Udsæd m. m. fremsatte Spørgsmaal ere besvarede, idet man bemærker, at der for hvert Bosted enten skal være anført Tal eller ogsaa udtrykkelig være angivet, at Kreaturhold og Udsæd m. m. ikke finder Sted.
4. Endelig paasees, at det i Schema 6 for hvert Bosted opførte Folketal er overensstemmende med Opgaverne i Schema 1, samt at det rigtige Antal af Personsedler ligger inde i hver Husliste. Det bedes tillige nøie undersøgt, hvorvidt det i anden Afdeling af Schema 6 opførte Sammendrag for særskilte Dele af Tællingskredsen er rigtigt og fuldstændigt.

Efter denne Gjennemgaaelse antages det i nogle Tilfælde at ville vise sig nødvendigt eller hensigtsmæssigt, at Lensmanden sammen med vedkommende Tæller delvis gjennemgaar Opgaverne til disses Berigtigelse eller Komplettering, medens det som Regel vistnok vil være tilstrækkeligt, at de ufuldstændige eller feilagtige Opgaver tilbagesendes til Tælleren, forat de strax kunne blive fuldstændiggjorte og berigtigede, forsaavidt ikke Lensmanden efter sit Kjendskab til Forholdene (f. Ex. i Henseende til Schema 2, Rubrik 10) kan gjøre dette.

De øvrige Medlemmer af Tællingsbestyrelsen eller den samlede Tællingsbestyrelse reviderer derpaa Listerne i den Udstrækning, som findes nødvendig, hvorefter et Hovedsammendrag for det hele Herred (Schema 7) forfattes. Forsaavidt et Herred bestaar af flere Præstegjeld eller Dele af forskjellige Præstegjeld, indsendes særskilt Hovedsammendrag for hver saadan Del af Herredet.

I Hovedsammendraget bedes nøie gjort Rede for de der opførte Inddelinger m. v. Forsaavidt der indenfor noget Sogn findes et Kapeldistrikt, der kan siges at have sine bestemte Grænser, bedes Oplysning om Distriktets Folkemængde meddelt i Hovedsammendraget med Henvisning til vedkommende Tællingskreds og, i Tilfælde, Huslister.

Forsaavidt nogen Del af Herredet først fra 1ste Januar 1891 er bleven henlagt til samme, bedes det i Schema 7 specielt paapeget, i hvilken Tællingskreds og under hvilke Huslister denne Del af Herredet findes opført.

Naar samtlige Opgaver saaledes ere tilveiebragte, blive Dokumenterne af Tællingsbestyrelsen at indsende til Det statistiske Centralbureau. Ubenyttede Schemaer blive at tilbagesende; de bør dog ikke indpakkes sammen med udfyldte Schemaer.

Det bedes bemærket, at det af Hensyn til kommende Storthings Behandling af et hvilende Grundlovsforslag om Forøgelse af forskjellige Valgdistrikters Repræsentation er af særlig Interesse saa snart som muligt at kunne opgjøre et foreløbigt Resultat af Folketællingen, hvorfor enhver Forsinkelse med Opgavernes Indsendelse maa søges undgaaet.

Som Godtgjørelse for Arbeide i Anledning af Folketællingen ville Tællerne erholde en Betaling for hver til Tællingen anvendt hel Arbeidsdag foruden Erstatning for havte nødvendige Befordringsudgifter. Angaaende Størrelsen af den nævnte Betaling skal Bureauet udbede sig Forslag fra Tællingsbestyrelsen, der vil have at tage Hensyn til de forskjellige Omstændigheder, som for de enkelte Tællere bør komme i Betragtning; Forslaget maa være ledsaget af Oplysning om det til Arbeidet anvendte Antal Virkedage. Det bemærkes, at vedkommende Storthingskomite har antaget, at Kr. 2.00 à 2.50 i Regelen maa ansees som tilstrækkelig Betaling pr. Dag. — I de undtagelsesvis forekommende Tilfælde, at Tælleren har maattet benytte Skydsbefordring, vil Lensmanden have at attestere dens Nødvendighed samt Beregningens Rigtighed efter Veilængden.

Til Lensmændene vil der for Reiser, foretagne i Anledning af Folketællingen, blive udbetalt Skyds- og Diætgodtgjørelse efter Regulativet, hvorhos der for deres Arbeide iøvrigt vil blive dem tilstaaet en Godtgjørelse i Forhold til den derpaa anvendte Tid. Regning herover bedes indsendt i Forbindelse med Opgaverne.

Forsaavidt det bliver nødvendigt for Tællingsbestyrelsens øvrige Medlemmer at foretage Reiser i Folketællingens Anliggender, ville de erholde Skyds- og Diætgodtgjørelse efter Regulativet.

Sluttelig bemærkes, at Tællingen i Byerne som tidligere bliver at bestyre af vedkommende Magistrat.

Erkjendelse for Modtagelsen af nærværende Cirkulære og de samme ledsagende Schemaer bedes meddelt med første Post.

Samtlige Breve, der angaa Folketællingen, saavelsom Pakker, hvori de samme vedrørende Dokumenter indsendes, bedes forsynede med saadan Paategning: Vedkommer Folketællingen 1891.

Kristiania den 14de November 1890.

A. N. Kiær.

N. R. Bull.

Hermed følger (foruden forannævnte Exemplarer af den trykte Matrikul eller Afskrift af Fortegnelse over de matrikulerede Eiendomme udenfor Finmarkens Amt):

Schema 1 og 3 (bundtede i Pakker paa 100).
—»— 2 (ligesaa).
—»— 6.
—»— 7.
Instruktion for Tællerne.

Forsaavidt ovenomhandlede Schemaer m. v. ikke ere fremkomne ved Cirkulærets Modtagelse, ville de indtræffe med en af de nærmest paafølgende Poster.

Til

Tællingsbestyrelsen i.....Herred.

Anm. Tællingsbestyrelserne i Næsseby, Vadsø, Sydvaranger og Vardø Herreder blev i et særskilt Cirkulære No. 2, dateret 1ste November 1890, meddelt foreløbig Instruktion angaaende Tællingen.

Bilag No. 2.
(1ste Side.)

Folketælling for Kongeriget Norge 1ste Januar 1891.

.....Herred. Schema 1. Husliste No.....
Tællingskreds No..... Antal Personsedler.....

Fortegnelse over de i Huset (Bostedet) værende Familiehusholdninger og ensligt levende Personer.
Anm. Om Extrahusholdninger henvises til Instruktionen.

Husfaderens eller Husmoderens *samt* de ensligt levende Personers Navne.	Personsedlernes Numer.	a. Personer, der baade vare bosatte og opholdt sig paa Stedet 1 Jan. 1891.		b. Personer, der kun midlertidigt (som tilreisende eller besøgende) opholdt sig paa Stedet.		c. Personer, der vare bosatte paa Stedet men 1 Jan. 1891 midlertidigt fraværende.	
		M.	K.	M.	K.	M.	K.
1.	1 -						
2.	-						
3.	-						
4.	-						
5.	-						

Ialt:

Tilstedeværende Folkemængde (a + b): _____ Mænd, _____ Kvinder.
Hjemmehørende Folkemængde (a + c): _____ Mænd, _____ Kvinder.

Dersom nogen af de ovenfor medregnede Beboere havde sin Bolig (Natteophold) i ***Fjøs, Stald eller anden Sidebygning*** eller, for Tromsø Stifts Vedkommende, i ***Fjøsgamme*** (Fællesgamme), anføres her disse Bygningers Antal og Art samt vedkommende Personers Antal:

	Mænd.	Kvinder.
a. i Fjøs.....		
b. i Stald.....		
c. i.....		
d. i.....		

I modsat Fald understreges her Ordet: Nei.

(2den Side.)

Bemærkninger vedkommende Udfyldning af Schema 3.

1. Hvis flere *særskilt matrikulerede* Eiendomme (hertil ogsaa henregnet Havnegange og Slaatteland) høre til samme Brug, opføres deres forskjellige Numere, hvert med sin Matrikulskyld.
2. Hvis Bruget *ikke er særskilt skyldsat,* anføres det Gaards-No. (Matr.-No.) og Brugs-No. (Løbe-No.), hvorunder Bruget hører, med Tilføielse af Ordet «*Under*» foran Gaards-No.
   Ved saadanne Brugs Navn tilføies deres Art, f. Ex. Husmandsplads, Rydningsplads, bortforpagtet Stykke.
   Det hele Brugs-Numers Matrikulskyld anføres *kun ved Hovedbruget* (jfr. Post 4).
3. Hvis der i samme Schema bliver at opføre Kreaturhold eller Udsæd vedkommende *flere end en Person,* angives Navn og Livsstilling for samtlige disse Personer. Isaafald anføres Kreaturhold og Udsæd for hver af disse i samme Orden i de forskjellige Rubriker.
4. Hvis der *i den for Bruget angivne Matrikulskyld er indbefattet* Stykker, der drives særskilt, som Husmandspladse m. m., meddeles Opgave over disses Antal paa Schemaets sidste Side. Kreaturhold og Udsæd paa saadanne Stykker anføres derimod selvfølgelig i det samme særskilt vedkommende Schema 3.

(3die Side.)

Schema 3. Opgave over Kreaturhold, Udsæd m. m.

_____ Herred. Tællingskreds No. _____

Husliste No. _____. Brugets Navn _____

Gaards-No. (Matr.-No.)	Brugs-No. (Løbe-No.)	Revideret Matrikulskyld. Mark. Øre.

Eierens eller Brugerens Navn og Livsstilling:

Er Landbonæringen hans Eneerhverv, Hovednæring eller Bierhverv[1])?

Kreaturhold 1ste Januar 1891.

Heste:					Faar:				
under 1 Aar					under 1 Aar				
1—3 —					over 1 —				
3—5 —									
5—16 —					Gjeder:				
over 16 Aar					under 1 Aar				
Ialt Heste					over 1 —				
Af de over 3 Aar gamle vare:					Svin:				
Hingste					under 1 Aar				
Vallakker					over 1 —				
Hopper					Rensdyr:				
Storfæ:					under 1 Aar				
under 1 Aar					over 1 —				
1—2 —									
over 2 —					Høns				
Ialt Storfæ					Ænder				
					Gjæs				
Af de over 2 Aar gamle vare:					Kalkuner				
Tyre og Oxer ..									
Kjør					Bikuber				

[1]) De for hvert Tilfælde passende Ord understreges.

Vend!

(4de Side.)

Udsæd i Aaret 1890.

Hvede .....Hl.					Vikker .....Hl.				
Rug ..... »					Poteter ..... »				
Byg ..... »					Græsfrø.....Kg.				
Blandkorn ... »					Andre Rodfrugter end Poteter[1]):				
Havre til Korn ..... »					..... Ar				
» Grønfoder.. »					..... —				
Erter ..... »					..... —				

[1]) Specificeres med Angivelse af det Antal Ar (= 1/10 Maal), der til hvert Slags er anvendt.

Kjøkkenhaveveæxter: Antal Ar (= 1/10 Maal), dertil anvendt .....
Af Arbeidsvogne og Kjærrer haves paa Bruget 1ste Januar 1891:
4hjulede .....Stk.
2hjulede ..... »
Høstemaskiner for Slaat eller Skur..... »
Radsaamaskiner..... »

I den for Bruget foran angivne Matrikulskyld er indbefattet følgende Stykker, der drives særskilt og for hvilke særskilt Schema er udfyldt:

Antal.

a. Husmandspladse (med Jord) .....
b. særskilt bortforpagtede Stykker .....
c. andre Brugsdele, der drives for sig uden at være særskilt matrikulerede .....

Hvis der er flere til Bruget hørende særskilt matrikulerede Eiendomme (jfr. foranstaaende Bemærkninger Post 1), oplyses her, om de ere særskilt bebyggede med Vaaningshuse: Ja, Nei.

I bekræftende Fald tilføies, paa hvilke Numere Vaaningshuse findes:

Anm. Schema 1 og 3 var trykt sammenhængende og tjente til Omslag for Schema 2 (Personsedlerne).

Bilag No. 3.

Folketælling for Kongeriget Norge 1ste Januar 1891.

.....Herred. Schema 2. Personseddel No.....
Tællingskreds No..... Husliste No.....

1. Fuldt Navn.....
2. Kjøn[1]): Mandkjøn, Kvindekjøn.
3. Stilling til Familiens Hovedperson[1]): Selv Hovedperson, Hustru, Søn, Datter, Tjenestetyende, Logerende hørende til Familien, enslig Logerende, Besøgende
o. s. v.
4. Ægteskabelig Stilling[1]) (for Personer over 15 Aar): Ugift, Gift, Enkemand, Enke, Separeret efter Bevilling, Lovlig fraskilt.
5. For gifte Kvinder: Er De og Deres Mand indbyrdes *beslægtet,* som Næstsøskendebørn (Tremenninger) eller nærmere? Ja, Nei[1]).
6. Fødselsaar: 18..... For Børn under 2 Aar: Fødselsmaaned.....
7. Fødested: Herred, Sogn eller By.....
For de i *Udlandet* fødte: (Landets eller Stedets Navn)
.....
8. Hvilken Stats Undersaat (for dem, der *ikke ere norske Undersaatter*).....
9. Trossamfund (for dem, der ikke tilhøre den norske Statskirke)
.....
10. For de i selvstændig eller i underordnet Stilling Erhvervende: Erhvervsgren (Hovednæring, Bierhverv) og Stilling i samme.....
.....
.....
11. For de af Andre helt[1]) eller delvis[1]) Forsørgede:
Forsørgerens Livsstilling.....
12. Sindssvag, Døvstum eller Blind[1]).
13. Er Sindssygdommen, Døvstumheden eller Blindheden medfødt (hvormed ligestilles, at den er kommen tilsyne *i de første Barneaar),*
eller er den fremtraadt senere[1])?
14. For de kun midlertidigt Tilstedeværende:
sædvanligt Bosted.....
15. For de midlertidigt Fraværende:
antageligt Opholdssted.....

[1]) De for hvert Tilfælde passende Ord understreges.

Bilag No. 4.

Folketælling for Kongeriget Norge 1ste Januar 1891.

.....Herred. Schema 2. Personseddel No.....
Tællingskreds No..... Husliste No.....

Rubrik 1—15 som Bilag No. 3.

16. Nationalitet: Norsk, Lappisk, Finsk (Kvænsk), Blandet[1]).
17. Sprog, der tales i Vedkommendes Hjem (saafremt det er forskjelligt fra den i Rubrik 16 angivne Nationalitet): Norsk, Lappisk, Finsk (Kvænsk)[1]).
18. For Lapper oplyses, om Vedkommende er *fastboende* eller *nomadiserende*[1]).

[1]) De for hvert Tilfælde passende Ord understreges.

Bilag No. 5.
(1ste Side.)

Folketælling for Kongeriget Norge 1ste Januar 1891.

Schema 6.

Hovedliste
over
Folketallet
i

..... Herred
..... Præstegjeld
Tællingskreds No. .....
.....
(Her anføres Tællingskredsens Navn.)

Til Observation.

Skulde i enkelte Tilfælde en Tællingskreds indbefatte Dele af forskjellige Sogne, Thinglag eller Lensmandsdistrikter, bliver en særskilt Hovedliste at udarbeide for hver saadan Del. Disse særskilte Lister beholde da Tællingskredsens No., men gives hver sit Litera.

(2den og 3die Side.)

Fortløbende Uddrag af Huslisterne.

Huslisternes No.	Gaards-No. og Brugs-No.	Bostedets (Gaardens, Pladsens) eller Beboerens Navn.	Tilstedeværende. Folkemængde.		Hjemmehørende Folkemængde.	
			M.	K.	M.	K.
1						
2						
3						

o. s. v. til 100.

(4de Side.)

Sammendrag for særskilte Dele af Tællingskredsen.

Herunder anføres: Landsbyer og andre tæt bebyggede Strøg, der have eget Navn, Forstæder, Strandsteder, Fiskevær o. lign.; fremdeles Bygdelag, Grender, Øer o. s. v.

De særskilte Deles Navn.	Vedkommende Huslisters No.	Tilstedeværende Folkemængde.		Hjemmehørende Folkemængde.	
		M.	K.	M.	K.

Oplysninger og Anmærkninger,
hvortil Tælleren maatte finde sig foranlediget.

Listen er udfyldt af Undertegnede og den ..... 1891 afgivet til Lensmand .....

(Underskrift.)

Bilag No. 6.
(1ste Side.)

Folketælling for Kongeriget Norge 1ste Januar 1891.

Schema 7. Hovedsammendrag.

..... Herred. ..... Præstegjeld.

Folketal i de enkelte Tællingskredse.

Tællingskredsens No.	Tællingskredsens Navn.	Tællerens Navn.	Tilstedeværende Folkemængde.			Hjemmehørende Folkemængde.		
			M.	K.	Tils.	M.	K.	Tils.
1								
2								
3								

o. s. v. til 18.

(2den Side.)

Folketal i Herredets forskjellige Sogne.

Sognets Navn.	Tællingskredsens No.	Tilstedeværende Folkemængde.			Hjemmehørende Folkemængde.		
		M.	K.	Tils.	M.	K.	Tils.
.....Hovedsogn							
.....Annekssogn							
..... —»—							
..... —»—							
..... —»—							
Herredet.....	.....						

Oplysninger vedkommende øvrige Inddelinger.

Her bliver at meddele Forklaring med Hensyn til nedennævnte Inddelinger saaledes, at det for hver enkelt af disse oplyses, om samme indbefatter det hele Herred eller kun en Del deraf.

Forsaavidt nogen Inddeling kun omfatter en Del af Herredet, maa dens Folketal i hvert Tilfælde oplyses under speciel Henvisning til den tilsvarende Tællingskreds og, saavidt fornødiges, vedkommende Huslisters Numer.

Dersom et Præstegjeld eller anden større Inddeling indbefatter mere end det Herred, for hvilket nærværende Hovedsammendrag gjælder, betegnes dette saaledes: Herredet udgjør en Del af N. N. Præstegjeld (o. s. v.), der tillige indbefatter.....

De forskjellige Inddelingers Navn maa anføres, hvis det ikke falder nøiagtigt sammen med Herredets.

Præstegjeld:

Thinglag:

Forligelseskommissionsdistrikt:

Lensmandsdistrikt:

Skolekommuner:

Fattigdistrikter:

(3die Side.)

Forskjellige offentlige Indretninger.

Her anføres Navn for samtlige i Herredet værende Indretninger af nedenfor nævnte Art. — Til Oplysning om deres Beliggenhed tilføies i Parenthes efter hvert Navn Tællingskredsens Numer eller Navn.

Postkontorer og Postaabnerier:

Jernbanestationer og -stoppesteder:

Telegrafstationer (derunder ogsaa Jernbanetelegrafstationer):

Telefonstationer (derunder ogsaa private Stationer, der ere til offentlig Afbenyttelse):

Dampskibsanløbssteder:

Toldstationer:

Lodsstationer:

Fyrstationer:

Yderligere Oplysninger og Anmærkninger,
hvortil Tællingsbestyrelsen maatte finde sig foranlediget.

..... den ..... 1891.

.....

(Underskrifter.)

Bilag No. 7.

Det statistiske Centralbureau.

Folketælling 1ste Januar 1891.

Cirkulære No. 4.

J.-No. $\frac{}{1890.}$

Ved høieste Resolution af 31te f. M. er det naadigst bestemt:

Som Post 1—9, Bilag No. 1.

I Henhold til nævnte Bemyndigelse skal man meddele Følgende:

I. Forberedende Arbeider og Tællingens Udførelse.

Byens Grænser blive at regne efter de 1ste Januar 1891 bestaaende Jurisdiktionsforhold. I Landdistrikt, der i geistlig Henseende er forenet med nogen By, vil Tællingen blive besørget udført af de for Herrederne anordnede Tællingsbestyrelser.

Tællingen foregaar paa den Maade, at der til hvert beboet Hus nogen Tid før Aarets Udgang ved Hjælp af Rodemestere eller andre Tællere omdeles det fornødne Antal Schemaer 1—3 med Anmodning til Husfædre og andre Foresatte om at udfylde samme senest Fredag den 2den Januar, efter hvilken Dag Schemaernes Indsamling begynder. Tællerne ville da paa selve Stedet have at paase, at de ere blevne behørigen udfyldte, og i manglende Fald selv udfylde eller rette dem.

Schema 1 (Husliste) er indrettet til summariske Opgaver over Antallet af de i hvert Hus boende Personer; som eet Hus regnes i denne Forbindelse hvert Matrikulnumer, idet tilhørende Bagbygninger eller Sidebygninger m. V. medtages i samme Husliste, se Schemaets 3die Side. Det med Schema 1 sammenhængende Schema 3 er bestemt til Oplysninger angaaende Kreaturholdet og Udsæd m. m. vedkommende samme Hus eller Grund. Derimod skal der af Schema 2 (Personseddel) udfyldes et særskilt Exemplar for hver

enkelt af Husets Beboere. Disse Personsedler lægges for hvert Hus ind mellem vedkommende Schema 1 og 3, der altsaa tjener til Omslag, og blive i denne Stand i sin Tid at indsende til Centralbureauet. Af Hensyn til den senere Bearbeidelse maa det saavidt muligt søges undgaaet, at Schemaernes brettes.

De ovennævnte Huslister bør af Magistraten før Uddelingen sammenfoldes (saaledes, at Titelen «Folketælling for Kongeriget Norge» etc. vender udad) og paategnes Tællingskredsens No. samt Husets Matrikulnumer (eller Rode-No. og Hus-No., hvor saadan Inddeling bruges). Inden Listernes Omdeling ved Tællerne numereres de indenfor hver Tællingskreds i fortløbende Række (Husliste No.); men det er ikke nødvendigt, at de numereres i samme Orden som Matr.-Numerne, saafremt en anden Fremgangsmaade findes mere hensigtsmæssig, kun at det nøie paasees, at intet Matr.-No. bliver forbigaaet. Hvis der for et Hus skulde behøves mere end et Schema, benyttes 2 eller flere, der betegnes med hvert sit Litera, men med samme Numer; i Litr. a anføres, hvormange andre Litr. der hører til samme Husliste.

Af Schema 2 bør et saa stort Antal Exemplarer indlægges i hvert Schema 1 og 3, som ansees tilstrækkeligt for vedkommende Hus. For at bringe det paa det rene inden Udleveringen, hvormange Exemplarer der bør indlægges for hvert Hus, tør det paa nogle Steder være hensigtsmæssigt, at der kort før Aarets Udgang rettes en almindelig Opfordring til Huseierne og andre Foresatte om at nedlægge Besked derom i Huset, saa at vedkommende Tæller strax kan faa den fornødne Underretning paa Stedet. Hvor man ikke er sikker paa, at denne Opfordring vil føre til Maalet, bør Tælleren derom ved Hjælp af forhaandenværende Mandtalslister eller paa anden Maade, saavidt fornødiges, anstille en Forundersøgelse for at kunne uddele et passende Antal af heromhandlede Schema, idet bemærkes, at der paa hvert Sted bør uddeles mindst et Par, og efter Omstændighederne flere, Sedler udover det til det antagelige Folketal (iberegnet Besøgende og Fraværende) svarende Antal, dog overhovedet ikke mere end $^1/_5$ flere. Derhos bør Magistraten til eventuel Supplering tilbageholde omtrent $^1/_{10}$ af de modtagne Schemaer.

Som det af Resolutionens Post 3 vil sees, er det forudsat, at som Tællere blive at benytte de ved Fattigvæsenet ansatte Rodemestere, dog saaledes, at Magistraten, om det findes hensigtsmæssigt, kan antage andre Tællere. Man skal i denne Henseende bringe i Erindring, at der ved Tællingen i 1875, efter Foranledning fra Bureauet, i ikke ringe Udstrækning blev anvendt frivillige Tællere, og tillader man sig at henstille til Magistraten, hvor dette maatte findes hensigtsmæssigt, at lade udgaa offentlig Opfordring til dertil skikkede Mænd om at tilbyde sin Medvirkning.

For det Tilfælde, at der anvendes andre Tællere end Rodemesterne, skal man bemærke, at der helst bør antages et saa stort Antal Tællere, at der som Regel ikke tildeles hver af disse flere end 10—20 større eller mindre Huse, hvis det er frivillige Tællere, og 40—60 Huse, hvis det er lønnede Tællere. Hvad der i saa Henseende er hensigtsmæssigt, vil dog selvfølgelig være afhængigt af de forskjellige stedlige Forhold. Det bør imidlertid overalt iagttages, at hver Del af Byen, for hvilken en Tæller fungerer, betragtes som en særskilt Tællingskreds.

Magistraten bør meddele Tællerne nøiagtig Veiledning med Hensyn til Tællingsarbeidets Udførelse. I denne Henseende henvises til selve Schemaerne og navnlig til de i Schema 1 trykte Regler og Anmærkninger. Man lader derhos følge endel Aftryk af en væsentlig paa Landdistrikterne beregnet Instruktion for Tællerne, som i flere Punkter vil være til Nytte ogsaa for Tællere i Byer.

Specielt skal man henvise til følgende Dele af samme:

S. 1, 2den Passus i Slutn., at Bestyrere af Sindssygeasyler m. v. bør erholde et Exemplar af Instruktionen.
» 3, 1ste Passus, om Personsedlernes Numerering.
» » næstsidste Passus, om Søskende eller Andre, der føre fælles Husholdning.
» » sidste Passus, om Extrahusholdninger.
» 4 om, hvorvidt Opholdet skal ansees som midlertidigt eller stadigt.
» 4—7 samtlige Bemærkninger vedkommende Schema 2.
» 7 og 8 enkelte Bemærkninger vedkommende Schema 3 og Schema 6.

Til yderligere Veiledning bør hver Tæller erholde et Exemplar af nærværende Cirkulære.

Det bemærkes, at der for hver Tællingskreds bliver at udarbeide en Hovedliste (Schema 6), der tilligemed samtlige Schemaer 1—3 snarest muligt afleveres til Magistraten. I denne Hovedliste, hvori de beboede Huse overensstemmende med Instruktionen S. 8 skulle opføres hvert med sit Matr.-No., bliver derhos at tilføie Matr.-No. for ubeboede Huse og ubebyggede Eiendomme i Tællingskredsen. Forsaavidt der forefindes trykt Fortegnelse af nyere Dato over de matrikulerede Eiendomme i Byen, vil det være Bureauet af Interesse at erholde et Exemplar af samme.

2. Efterfølgende Arbeider.

Originalopgaverne blive at revidere af Magistraten.

Denne Revision bør udføres paa følgende Maade:

1. Schema 6 sammenholdes med Fortegnelsen over de matrikulerede Eiendomme, idet der paasees, at samtlige de Eiendomme, der ere opførte i denne, ogsaa ere medtagne i nævnte Schema (enten som beboede eller som ubeboede), samt at ingen Dobbelttælling af Huse ved forskjellige Tællere har fundet Sted.
2. Dernæst undersøges, hvorvidt Schema 2 er behørigen udfyldt, i hvilken Henseende Opmærksomheden navnlig henledes paa, hvorvidt Opgaverne over Erhvervsgren og Livsstilling ere rigtige og tilstrækkeligt specificerede; jfr. den som Bilag 1 til Instruktionen for Tællerne trykte alfabetiske Fortegnelse over Livsstillinger, der tiltrænge nærmere Betegnelse. Ligeledes undersøges, hvorledes de angaaende Kreaturhold og Udsæd m. m. fremsatte Spørgsmaal ere besvarede, idet man bemærker, at der for hver Eiendom enten skal være anført Tal eller ogsaa udtrykkelig være angivet, at Kreaturhold og Udsæd m. m. ikke finder Sted.
3. Endelig paasees, at det i Schema 6 for hvert Hus opførte Folketal er overensstemmende med Opgaverne i Schema 1, samt at det rigtige Antal af Personsedler ligger inde i hver Husliste.

Af Magistraten bedes derefter udarbeidet et Hovedsammendrag for den hele By (Schema 7), i hvis første Del Folketallet i de enkelte Tællingskredse bliver at anføre overensstemmende med Hovedlisterne, medens Folketallet i de forskjellige Sogne opføres i Schemaets anden Del.

Forsaavidt det derhos maatte findes af Interesse særskilt at udsondre andre Dele af Byen (f. Ex. Bydele med eget Navn), bedes Oplysning derom meddelt paa samme Maade som for Folketallet i de forskjellige Sogne.

Hvis nogen Del af Byen først fra 1ste Januar 1891 er bleven henlagt til samme, bedes det i Schema 7 specielt paapeget, i hvilken Tællingskreds og under hvilke Huslister denne Del af Byen findes opført.

Naar samtlige Opgaver saaledes ere tilveiebragte, blive Dokumenterne at indsende til Det statistiske Centralbureau. Ubenyttede Schemaer blive at tilbagesende; de bør dog ikke indpakkes sammen med udfyldte Schemaer.

Det bedes bemærket, at det af Hensyn til kommende Storthings Behandling af et hvilende Grundlovsforslag om Forøgelse af forskjellige Valgdistrikters Repræsentation er af særlig Interesse saa snart som muligt at kunne opgjøre et foreløbigt Resultat af Folketællingen, hvorfor enhver Forsinkelse med Opgavernes Indsendelse maa søges undgaaet.

Da Tællingen delvis forudsættes udført ved Hjælp af lønnede Tællere, skulde man anmode Magistraten om for hver af disse at meddele Opgave over den til Tællingen medgaaede Tid i Forbindelse med Oplysning om Folkemængden i hans Distrikt samt Forslag om Godtgjørelsens Størrelse.

Ligeledes imødesees Regning over de extraordinære Kontorudgifter, som for Magistraten muligvis ville være forbundne med Folketællingen.

Erkjendelse for Modtagelsen af nærværende Cirkulære og de samme ledsagende Schemaer bedes meddelt med første Post.

Samtlige Breve, der angaa Folketællingen, saavelsom Pakker, hvori de samme vedrørende Dokumenter indsendes, bedes forsynede med saadan Paategning: Vedkommer Folketællingen 1891.

Kristiania den 26de November 1890.

A. N. Kiær.

N. R. Bull.

Hermed følger:

Schema 1 og 3 (bundtede i Pakker paa 100).
—»— 2 (ligesaa).
—»— 6.
—»— 7.
Instruktion for Tællerne.

Forsaavidt ovenomhandlede Schemaer m. v. ikke ere fremkomne ved Cirkulærets Modtagelse, ville de indtræffe med en af de nærmest paafølgende Poster.

Til

Magistraten i .....

Bilag No. 8*).

Folketælling for Kongeriget Norge 1ste Januar 1891.

.....By. Schema 1. Husliste No.....

Tællingskreds No. ..... . Antal Personsedler..... .

.....Gade No..... .

Regler til Iagttagelse ved Schemaernes Udfyldning.

1. I Schema 1 meddeles *for hvert Hus* en Fortegnelse over de i samme værende Familiehusholdninger og ensligt levende Personer samt Oplysning om Beboelsesforholdene i Huset.

I Schemaets 1ste Afdeling (litr. a) opføres for hver Familiehusholdning:
i 1ste Rubrik: Husfaderens eller Husmoderens Navn;
i 2den Rubrik tilhøire: de til Husholdningen hørende Personsedlers Numere, hvorved iagttages, at Logerende, der spise Middag ved Familiens Bord, medregnes til Husholdningen;
i de følgende Rubriker: Antallet af de til samme hørende Personer, fordelte efter Kjøn.
Ensligt levende Personer (derunder Logerende, der ikke spise Middag ved Familiens Bord) betragtes hver som udgjørende en Husholdning og opføres, saafremt de ikke have leiet egen Bekvemmelighed, umiddelbart efter den Familiehusholdning, i hvis Bekvemmelighed de bo.

I Schemaets 2den Afdeling (litr. b) opføres i 1ste Rubrik et Ettal for hver beboet Bekvemmelighed og i de følgende Rubriker tilhøire de i Schemaet angivne Oplysninger vedrørende samme Bekvemmelighed.

I Opgaven over det Antal Værelser, hver Bekvemmelighed indeholder, medregnes Værelser til Tyende og til Logerende samt Værelser, der, foruden at benyttes til Beboelse tillige benyttes ved Erhvervet. De udelukkende til Forretningslokale, Kontor o. l. benyttede Værelser medregnes altsaa ikke.

Se forøvrigt de i denne Afdeling af Schemaet tilføiede Anmærkninger.

Videre bemærkes:

Personer, der ere fraværende i Besøg andetsteds i samme By, medregnes som midlertidigt tilstedeværende der, hvor de havde Natteleie Nytaarsnat, og som midlertidigt fraværende der, hvor de sædvanligvis bo.

Til de midlertidigt fraværende regnes ogsaa Logerende (f. Ex. Studenter, Skoleelever), der før Afreisen opsagde sit Logis, men om hvem det vides, at de efter Ferierne ville komme tilbage til Byen.

Ved Huse, der ere ubeboede, tilføies Ordet: *Ubeboet* paa Schemaet med Angivelse af Husets *Art og Anvendelse.*

2. I Schema 2 udfyldes for *hver enkelt* af de i Schema 1 medregnede Personer de i Schemaet opførte Rubriker efter den Tilstand, som fandt Sted ved Aarsskiftet.

Næringsveiens eller Erhvervets Art maa tydeligt og specielt betegnes. Dette gjælder ogsaa for Husmødre og voxne Børn, forsaavidt de have særligt Erhverv. For Enker og andre voxne ugifte Kvinder maa anføres, om de leve af sine Midler eller drive nogetslags Næring, saasom Pensionat, Syforretning, Handel o. l., eller have nogen særlig Beskjæftigelse.

For Logerende eller Besøgende maa ligeledes Næringsveien opgives.

For Haandværkere og andre Industridrivende maa anføres, hvad Slags Industri de drive; det er f. Ex. ikke nok at sætte Fabrikeier, Fabrikbestyrer o. s. v.; der maa tilføies, om det er Maskinværksted, Papirfabrik, Teglværk o. l. Det bør udtrykkelig angives, om nogen er Mester, Svend eller Dreng.

For Fuldmægtige, Kontorister, Opsynsmænd, Maskinister, Fyrbødere etc. maa anføres, ved hvilket Slags Virksomhed de ere ansatte. Ved alle saadanne Stillinger, som baade kunne være private og offentlige, maa Forholdets Beskaffenhed angives.

For Arbeidere og Dagarbeidere tilføies den Bedrift, i hvilken de ved Optællingen have eller sidst forud for denne havde Arbeide, f. Ex. ved Trælastvirksomhed, Bryggeri o. s. v.

*) Se Anm. til Bilag No. 2, Side 138.

Vend!

(2den Side.)

Schema 1 a. Familiehusholdninger og ensligt levende Personer.

Anm. Om Extrahusholdninger henvises til Instruktionen for Tællerne.

Husfaderens eller Husmoderens *samt* de ensligt levende Personers Navne.	Person-sedlernes Numer.	a. Personer, der baade vare bosatte og opholdt sig paa Stedet 1 Jan. 1891.		b. Personer, der kun midlertidigt (som tilreisende eller besøgende) opholdt sig paa Stedet.		c. Personer, der vare bosatte paa Stedet men 1 Jan. 1891 midlertidigt fraværende.	
		M.	K.	M.	K.	M.	K.
1.	1 -						
2.	-						
3.	-						

o. s. v. til 12.

Ialt:

Tilstedeværende Folkemængde (a + b): ..... Mænd, ... Kvinder.

Hjemmehørende Folkemængde (a + c): ..... Mænd, ... Kvinder.

Har en Person flere væsentlige Erhvervskilder, bør samtlige nøiagtigt betegnes, idet dog den vigtigste sættes først.

For de af Andre Forsørgede maa i Rubrik 11 Forsørgerens Livsstilling nøiagtigt angives.

3. I Schema 3 anføres for hvert Hus samt det til samme hørende Grundstykke Kreaturhold, Udsæd, det til Kjøkkenhavevæxter anvendte Areal samt Kjøreredskaber efter Schemaets Anvisning.

Lignende Opgaver meddeles for de *ubebyggede Grunde*, hvor Udsæd eller Havedyrkning finder Sted.

(3die Side.)

Schema 1 b. Beboelsesforholdene[1]).

Antal beboede Bekvemmeligheder.	Deres Beliggenhed i Forhus, Side- eller Mellembygning, Baghus o. s. v. *samt* i hvilken *Etage*[2]).	Antal Værelser. i Kjælder[3]).	Antal Værelser. i Etagerne.	Antal Værelser. paa Kvist eller Loft.	Antal Kjøkkener[4]).	Antal tilstedeværende Personer (a + b), der havde sit Natteophold. i Kjælder. M.	i Kjælder. K.	i Etagerne. M.	i Etagerne. K.	paa Kvist eller Loft. M.	paa Kvist eller Loft. K.

o. s. v. til 12.

[1]) Ved Udfyldning af denne Del af Schemaet iagttages, at Oplysningerne meddeles *i samme Linie* som de paa modstaaende Side meddelte Oplysninger for Beboerne. Dog blive Logerende, der ikke spise Middag ved Familiens Bord, her at medregne sammen med vedkommende Familie.

[2]) Beboelseskjælder og Kvist regnes ikke som Etager.

[3]) Som Kjælderværelser regnes de, hvis Gulv ligger under den tilstødende Gade eller Grund.

[4]) Ved Kjøkken sættes ½, dersom det er fælles for 2 Familier, samt 0, hvor intet Kjøkken hører til Bekvemmeligheden.

Vend!

(4de Side.)

Schema 3. Opgave over Kreaturhold, Udsæd m. m.

.....By. Tællingskreds No.....

Husliste No..... .....Gade No.....

Eierens eller Brugerens Navn og Livsstilling:

Kreaturhold 1ste Januar 1891.				Udsæd i Aaret 1890.	
Heste:		Faar:		Hvede .....Hl.	
under 1 Aar		under 1 Aar		Rug..... »	
1—3 —		over 1 —		Byg..... »	
3—5 —		Gjeder:		Blandkorn .... »	
5—16 —		under 1 Aar		Havre	
over 16 —		over 1 —		til Korn ..... »	
Ialt Heste		Svin:		» Grønfoder.. »	
Af de over 3 Aar gamle vare:		under 1 Aar		Erter..... »	
Hingste.....		over 1 —		Vikker..... »	
Vallakker		Rensdyr:		Poteter..... »	
Hopper		under 1 Aar		Græsfrø.... ..Kg.	
Storfæ:		over 1 —		Andre Rodfrugter end Poteter[1]):	
under 1 Aar		Høns.....		.....Ar	
1—2 —		Ænder.....		.....—	
over 2 —		Gjæs.....		.....—	
Ialt Storfæ		Kalkuner			
Af de over 2 Aar gamle vare:		Bikuber.....			
Tyre og Oxer..					
Kjør					

Kjøkkenhavevæxter: Antal Ar (= 1/10 Maal) dertil anvendt .....

Af Arbeidsvogne og Kjærrer havdes 1ste Januar 1891:

4hjulede .....Stk.

2hjulede ..... »

[1]) Specificeres med Angivelse af det Antal Ar (= 1/10 Maal), der til hvert Slags er anvendt.

Huseiere, Husfædre og andre Foresatte anmodes om at udfylde de Huset vedkommende Schemaer saa betimeligt, at de ere færdige til Afhentning Lørdag 3die Januar 1891.

Bilag No. 9.

Folketælling for Kongeriget Norge 1ste Januar 1891.

.....By. Schema 2. Personseddel No.....

Tællingskreds No..... Husliste No.....

De samme 15 Rubriker som Bilag No. 3.

Bilag No. 10.

Folketælling for Kongeriget Norge 1ste Januar 1891.

.....By. Schema 2. Personseddel No.....
Tællingskreds No..... Husliste No.....

De samme 18 Rubriker som Bilag No. 4.

Bilag No. 11.

Folketælling for Kongeriget Norge 1ste Januar 1891.

Schema 6.

Hovedliste
over
Folketallet
i

..... By

Tællingskreds No. .....

Tællingskredsens Navn eller Grænser .....

Til Observation.

Skulde i enkelte Tilfælde en Tællingskreds indbefatte Dele af forskjellige Sogne, bliver en særskilt Hovedliste at udarbeide for hver saadan Del. Disse særskilte Lister beholde da Tællingskredsens Numer, men gives hver sit Litera.

(2den og 3die Side.)

Fortløbende Uddrag af Huslisterne.

Huslisternes No.	Bydelens (Gadens, Kvarterets, Torvets o. s. v.) Navn eller Rode-No.	Husets Matr.-No.	Tilstedeværende Folkemængde.		Hjemmehørende Folkemængde.	
			M.	K.	M.	K.
1						
2						
3						

o. s. v. til 100.

(4de Side.)

Listen er udfyldt af Undertegnede og den .....1891 afgivet til Magistraten .....

(Underskrift.)

Bilag No. 12.

Folketælling for Kongeriget Norge 1ste Januar 1891.

Schema 7. Hovedsammendrag.

.....By.

Folketal i de enkelte Tællingskredse.

Tællingskredsens No.	Tællingskredsens Navn eller Grænser.	Tællerens Navn.	Tilstedeværende Folkemængde.			Hjemmehørende Folkemængde.		
			M.	K.	Tils.	M.	K.	Tils.
1								
2								
3								

o. s. v. paa 2den og 3die Side.

(4de Side.)

Folketal i Byens forskjellige Sogne.

Opføres efter territoriale Grænser uden Hensyn til, om der indenfor Sognet findes Medlemmer af særskilte Menigheder, f. Ex. Hospitalsmenigheder, Garnisonsmenighed, Dissentermenigheder.

Sognets Navn.	Tællingskredsens No.	Tilstedeværende Folkemængde.			Hjemmehørende Folkemængde.		
		M.	K.	Tils.	M.	K.	Tils.

Oplysninger og Anmærkninger,

hvortil Magistraten maatte finde sig foranlediget. Herunder bliver ogsaa at oplyse, om Byen i Henseende til civil, geistlig eller judiciel Inddeling er forenet med tilgrænsende Landdistrikt.

..... den ..... 1891.

.....

(Underskrift.)

Bilag No. 13.

Folketælling for Kongeriget Norge 1ste Januar 1891.

Instruktion for Tællerne.

(Nærmest beregnet paa Landdistrikterne.)

1. Forberedende Arbeider.

Naar Tælleren har modtaget de hans Kreds vedkommende Blade af Fortegnelsen over de matrikulerede Eiendomme samt det fornødne Antal Exemplarer af Schema 1—3 og 6, bør han først ved Hjælp af nævnte Fortegnelse opgjøre sig en Plan for den Orden, hvori han agter at besøge de forskjellige Bosteder og, saavidt det uden særskilt Udgift kan ske, i Forveien give Underretning om den Tid, paa hvilken han antager at ville komme i de forskjellige Dele af Kredsen.

Forsaavidt og i den Udstrækning, som det af Tællingsbestyrelsen findes tilraadeligt, bør Schemaerne ved Skolebørn eller paa anden hensigtsmæssig Maade kort før Aarets Udgang besørges omsendte til de Bosteder, hvorhen de uden Udgift kunne bringes. Ved denne Omsendelse tilsigtes, at Husfædre og andre Foresatte kunne faa Anledning til at gjennemgaa de i Schemaerne opstillede Spørgsmaal, saa at Svarene kunne haves paa rede Haand og Schemaernes Udfyldning saaledes foregaa raskt, naar Tælleren kommer for at modtage og udfylde Schemaerne. I nogle Tilfælde vil han vel ogsaa forefinde Schemaerne for en større eller mindre Del allerede udfyldte af Beboerne selv. Saadan Omsendelse bør altid ske til Sindssygeasyler, Sygehuse, Fattighuse, Hospitaler o. l. samt i Regelen ogsaa til større Arbeiderboliger, forat Schemaerne kunne besørges udfyldte af disse Indretningers Bestyrere, der tillige bør erholde et Exemplar af nærværende Instruktion.

Tælleren bør nøie sætte sig ind i Schemaernes Indretning, hvorom Tællingsbestyrelsen forøvrigt vil meddele fornøden Veiledning.

Schema 1 (Husliste) er indrettet til summariske Opgaver over Antallet af de i hvert Hus boende Personer; det dermed sammenhængende Schema 3 er bestemt til Oplysninger angaaende Kreaturholdet og Udsæd m. m. vedkommende samme Hus eller Bosted. Derimod skal der af Schema 2 (Personseddel) udfyldes et særskilt Exemplar for hver enkelt af Husets Beboere. Disse Personsedler lægges for hvert Hus ind mellem vedkommende Schema 1 og 3, der *forinden Tællingens Begyndelse* i det fornødne Antal Exemplarer maa omhyggelig sammenfoldes saaledes, at Titelen: «Folketælling for Kongeriget Norge» etc. vender udad. Schema 1 og 3 tjener altsaa som Omslag omkring de til samme Hus hørende Personsedler (Schema 2), og Schemaerne maa i denne Stand forblive liggende og i sin Tid blive indsendte til Centralbureauet. Af Hensyn til den senere Bearbeidelse maa det saavidt muligt søges undgaaet, at Schemaerne brettes, bortseet fra Sammenfoldningen af Schema 1 og 3.

2. Tællingens Udførelse.

Tællingen tager sin Begyndelse Fredag den 2den Januar 1891 eller, hvor Tællingsbestyrelsen af Hensyn til de lokale Forholde finder det hensigtsmæssigt, Mandag den 5te Januar, og forsættes uafbrudt de paafølgende Virkedage, indtil den er tilendebragt, idet den fremmes saa hurtigt, som med dens Nøiagtighed er foreneligt. Den foregaar paa den Maade, at Tælleren begiver sig fra Hus til Hus og paa selve Stedet efter de af Beboerne modtagne Oplysninger udfylder for hvert Bosted de samme vedkommende Schemaer 1, 2 og 3. For de Huses Vedkommende, hvor Schemaer have været omdelte før Tællingens Begyndelse, og hvor de ere blevne udfyldte af Beboerne selv, maa det nøie paasees, at Besvarelsen er tydelig og rigtig affattet. Til Erstatning for bortkomne eller tilsmudsede Schemaer bør medtages et noget rundeligt beregnet Antal.

Huslisterne (Schema 1) numereres under Tællerens Nærværelse paa de forskjellige Bosteder med fortløbende Numere *i den Orden, i hvilken de indsamles*, hvorhos *den Dato*, paa hvilken Indsamlingen finder Sted, tilskrives paa *den første og den sidste* Husliste, *der paa samme Dag* er bleven indsamlet. Denne Tilføielse anbringes umiddelbart efter Huslistens No.

Det bemærkes, at Tællingen ogsaa skal omfatte de *Personer, der ved Aarsskiftet vare ombord paa Fartøier inden Rigets Grænser*. Forsaavidt saadanne Fartøier ere beliggende paa et Sted, hvor der er *Toldstation*, vil Tælling af de ombordværende Personer foregaa ved Toldvæsenets Funktionærer. Forsaavidt angaar Fartøier, der enten ved Aarsskiftet ere beliggende i noget Landdistrikt eller i de første Dage af Januar ankomne

dertil, uden at de ombordværende Personer have været optalte som tilstedeværende andetsteds, skal Tællingen derimod foretages af de almindelige Tællere, hver for sin Kreds, og skal herved for hvert Fartøi benyttes en Husliste (Schema 1), idet Ordet «Husliste» i Tilfælde rettes til «Skibsliste». Disse Skibslister numereres for sig, medens for de ombordværende Personer de sædvanlige Personsedler benyttes.

Andre Reisende og Veifarende (hvorunder Omstreifere), der ere ude at færdes Nytaarsnat, skulle saavidt muligt medtages ved det Hus, hvorhen de først komme i det nye Aar, jfr. nedenfor S. 4.

Med Hensyn til *Schemaernes Udfyldning* bemærkes: Forinden Tælleren begiver sig afsted, bør han have tilføiet *Herredets Navn* samt *Tællingskredsens No.* paa saamange af Schema 1 og 2, som han antager at ville komme til at bruge i Løbet af Dagen. Herredets Navn kan skrives forkortet, naar det kun er tilstrækkelig tydeligt betegnet.

For hvert Hus, han kommer til, begynder han med paa Schema 1 at tilføie *Huslistens No.*, hvorved iagttages, at et Hus med tilhørende Sidebygninger eller Udhuse betragtes som et samlet Hus (Bosted), saa at der altsaa ikke bruges ny Husliste eller gives nyt Numer til en beboet Sidebygning, der ikke er fuldstændig indredet som Familiebekvemmelighed.

Derefter vil det i Regelen være hensigtsmæssigt i samme Schemas første Rubrik tilvenstre at skrive Hovedpersonernes (d. e. Husfaderens eller Husmoderens eller den ensligt levende Persons) Navn.

Derefter udfyldes en Personseddel (Schema 2) først for Familiens Hovedperson, dernæst for de øvrige Medlemmer af samme Husholdning. Hvor der i noget Hus er flere Familier, maa Personsedlerne for samme Families Medlemmer, hvad enten de ere tilstede eller midlertidigt fraværende, numereres lige efter hinanden. Det iagttages, at Personsedlerne gives *fortløbende Numere for samtlige Husets Beboere*, saa at der altsaa ikke for en ny Familie eller ensligt levende Person i samme Hus begyndes med No. 1.

Dernæst udfyldes de forskjellige Rubriker i Schema 1 og Schema 3.

Uagtet man har tænkt sig den her beskrevne Fremgangsmaade hensigtsmæssigen anvendt som Regel, vil det dog selvfølgelig komme an paa de specielle Forhold paa hvert Sted, hvorledes den vil blive at tillempe i det enkelte.

I Henseende til *Schemaernes Indretning* gjælder som almindelig Regel for alle Opgaver undtagen over Udsæd og Havedyrkning, at de meddeles efter *den Tilstand*, der fandt Sted den *1ste Januar 1891*, og i Tilfælde, at nogen Forandring f. Ex. ved Fødsel eller Dødsfald skulde være foregaaet selve Nytaarsnat, meddeles Opgave over Forholdene, saaledes som de vare Kl. 12 Midnat.

Forøvrigt bemærkes:

Vedkommende Schema 1.

I første Rubrik tilvenstre skal for hver Familie eller Husholdning skrives vedkommende *Hovedpersons* Navn (som det her ikke er nødvendigt at skrive fuldt ud). *De ensligt levende Personer* betragtes hver som udgjørende en Husholdning, hvis Hovedperson han eller hun selv er. Til Adskillelse mellem de *Logerende*, der ere at anse som enslige, og de, der ere at anse som hørende til Familien (jfr. Schema 2, Rubr. 3), bemærkes, at *de, der spise Middag ved Familiens Bord*, blive at regne som hørende til vedkommende Familiehusholdning. Andre Logerende regnes derimod som enslige. Tjenere medregnes til vedkommende Familiehusholdning; ligeledes Føderaadsfolk, hvis de ikke føre egen Husholdning, samt Lægdslemmer.

Af Søskende eller Andre, der føre fælles Husholdning, bliver den ene at regne som Hovedperson.

Ved *Extrahusholdninger*, f. Ex. Sygehuse, Fattighuse, Sindssygeanstalter, Opdragelsesanstalter, Fængsler o. l. opføres først heromhandlede Indretningers eller Anstalters, i sædvanlige Familiehusholdninger eller ensligt levende, Bestyrelses- og Opsynspersonale efter de om almindelige Husholdninger givne Regler, idet altsaa vedkommende Hovedpersoners Navne blive at anføre i Schemaets første Rubrik tilvenstre. Derefter anføres, med Angivelse af Extrahusholdningens Art, Personsedlernes Numere og Antallet af Personer af hvert Kjøn for vedkommende Lemmer underet. Personer, der den 1ste Januar 1891 vare kun *midlertidigt tilstede*, skulle opføres som saadanne i Listen for det Hus, hvor de havde sit (midlertidige) Logis *Nytaarsnat* (jfr. Schema 1, Rubrik b og Schema 2, Rubrik 14). I Schemaerne for det Hus, hvorfra nogen Person midlertidigt var fraværende, opføres han derimod som midlertidigt *fraværende* (Schema 1, Rubrik c og Schema 2, Rubrik 15). Det vil saaledes indtræffe, at en og samme Person bliver opført 2 Gange, ogsaa i samme Tællingskreds, nemlig paa det ene Sted som midlertidigt nærværende og paa det andet Sted som midlertidigt fraværende. Da det, naar Optællingen strækker sig udover flere Dage, kan hænde, at den, der var i Besøg paa et Sted den 1ste Januar, er vendt tilbage til sin sædvanlige Bolig paa den Tid, da Tælleren kommer derhen, eller

omvendt den, der var hjemme Nytaarsnat (Schema 1, Rubrik a), er reist ud paa Besøg senere hen og da paatræffes af Tælleren — enten i samme Kreds eller i en anden —, *er det af Vigtighed* for at undgaa Dobbelttællinger eller Udeladelser, at hver Tæller skaffer sig Rede paa, hvilke Personer der vare midlertidigt nærværende eller fraværende *Nytaarsnat*, og at Schema 1 og 2 udfyldes i Overensstemmelse dermed, saa at senere Bortreise eller Hjemkomst ingen Indflydelse faar paa Opgaverne. Dernæst bør det paasees, at Tælleren for de midlertidigt nærværende og midlertidigt fraværende Personers Vedkommende i Schema 2, Rubrik 14, saavidt muligt betegner deres sædvanlige Bosted og i Rubrik 15 deres antagelige Opholdssted ikke alene ved Herredets, men ogsaa ved *Stedets (Gaardens) Navn, saafremt* det sædvanlige Bosted eller antagelige Opholdssted er beliggende *i samme Herred.*

Personer, der Nytaarsnat *færdes ude* paa Landeveien eller i Baad paa Søen eller andetsteds og saaledes da ikke havde Logis i noget Hus eller var ombord paa noget Fartøi, regnes — saaledes som tidligere nævnt — som tilstedeværende i det Hus, hvorhen de først komme i det nye Aar.

Som midlertidigt fraværende regnes ogsaa Logerende, der før Afreisen have opsagt sit Logis, men om hvem det vides, at de inden kort Tid ville komme tilbage og fremdeles blive boende i Herredet; disse medregnes i det Hus, hvor de sidst havde Logis.

Det maa forøvrigt nøie iagttages, at der i heromhandlede Henseende kun spørges om *midlertidigt* nærværende og fraværende. Ved Afgjørelse af Spørgsmaalet om, hvorvidt Opholdet skal ansees som midlertidigt eller stadigt, tages væsentligt Hensyn til, hvor Vedkommende maa siges at være *bosat* paa Tællingstiden.

Tjenere regnes saaledes som bosatte paa det Sted, hvor de ere i Tjeneste, Studenter, Skoleelever o. l. der, hvor de opholde sig for sin Uddannelses Skyld; ere de altsaa ved Tællingstiden hjemme i Besøg, opføres de der som midlertidigt nærværende.

Lægdslemmer, der ere paa Omgang, regnes som bosatte paa det Sted, hvor de opholdt sig ved Nytaarstid (Schema 1, Rubrik a), Sygehuspatienter som midlertidigt tilstedeværende i Sygehuset, hvis de ikke ere indlagte til stadig Forpleining. Nomadiserende Lapper regnes som bosatte der, hvor de have Tilhold ved Nytaarstid.

Sømænd, der ere i udenrigsk Fart, og som ikke have eget Hjem i Norge, regnes som midlertidigt fraværende fra sit sidste Bosted her i Landet, medmindre de maa ansees for at have taget fast Ophold i Udlandet eller stadig fare med udenlandske Skibe.

Vedkommende Schema 2.

Dette er *Folketællingens Hovedschema*, Grundlaget for den senere Bearbeidelse af Befolkningsstatistiken, og det er derfor af særlig Betydning, at netop dette bliver nøiagtigt og fuldstændigt udfyldt. Enhver Rubrik maa derfor gjennemgaaes for hver Person, ligesom det maa nøie paasees, at Personseddelens, Tællingskredsens og Huslistens No. strax paa Stedet tilføies paa hver Seddel.

Som det vil sees, ere flere af Rubrikerne indrettede paa den Maade, at de begjærte Oplysninger meddeles ved simpelthen at sætte *en Streg* under de for hvert Tilfælde passende Ord (se det S. 15 trykte Exempel). Uagtet det kan synes, som om det samme opnaaes ved at stryge ud de Ord, som ikke passe, bør Oplysningen *ikke* meddeles paa sidstnævnte Maade.

Specielt bemærkes:

Rubrik 3. Herom henvises til de ved Schema 1 gjorte Bemærkninger; Ordene «Selv Hovedperson» understreges for de samme Personer, hvis Navne ere opførte i Schema 1. Forsaavidt de i Rubriken trykte Betegnelser ikke passe for Tilfældet, tilskrives det Fornødne, f. Ex. «Husfaderens Moder».

Rubrik 4. Det maa nøie iagttages, at der som separerede kun opføres de Ægtefolk, der have erhvervet Separationsbevilling, og som fraskilte kun de, hvis Ægteskab er endelig ophævet efter Bevilling eller ved Dom.

Rubrik 5. Man har fundet det hensigtsmæssigst at rette Spørgsmaalet om Ægtefællernes indbyrdes Slægtskabsforhold til Hustruen som den af Ægtefællerne, der i de fleste Tilfælde træffes hjemme. Det er nok, at Spørgsmaalet besvares for hendes Vedkommende.

Rubrik 6. For dem, der opgives at være fødte før Aar 1800, er det nødvendigt at anstille nærmere Undersøgelse; i Schemaet bør tilføies, i hvilket Sogn de ere døbte.

Rubrik 7. I det Tilfælde, at en Persons Fødested *falder sammen med det Herred*, hvor han tælles, vil det være tilstrækkeligt og tillige hensigtsmæssigst, at Oplysningen meddeles paa den Maade, at *Ordet «Herred» understreges.* Angaaende Herreder, der tiltrænge nærmere Betegnelse, fordi der findes flere af samme Navn, henvises til den som Bilag 2 trykte Fortegnelse.

Rubrik 8. Det maa nøie iagttages, at Besvarelsen af dette Spørgsmaal ikke afgjøres efter Fødestedet men efter Vedkommendes *statsborgerlige* Forhold.

Rubrik 9. Trossamfundets Art eller Navn maa angives. Dersom nogen er udtraadt af Statskirken uden at have sluttet sig til noget bestemt Bekjendelses-Samfund, betegnes dette saaledes: «Udtraadt, intet Samfund» eller paa lignende Maade.

Rubrik 10 og 11 kunne i endel Tilfælde være vanskelige at udfylde, men det er af megen Vigtighed for Folketællingen, at disse Opgaver blive saa nøiagtige og fuldstændige som muligt. Det vil derfor, for at undgaa Tilbagesendelse fra Bureauet, være nødvendigt, at der ved Betegnelserne ikke opstaar nogen Tvivl.

Næringsveiens eller Erhvervets Art maa tydeligt og specielt betegnes.

For *hjemmeværende voxne Børn eller andre Paarørende* samt for *Tjenere* maa oplyses, hvorvidt de ere sysselsatte ved Jordbrugsarbeide, Kreaturstel, Husgjerning eller andet Slags Arbeide, og da hvilket; deres Husfaders (Husmoders) Livsstilling anføres derhos i Rubrik 11, hvor dog Ordene «helt» eller «delvis» ikke understreges.

For *Dagarbeidere, Indersker, Strandsiddere* o. l. er det ikke nok at bruge disse Benævnelser, men Arbeidets Beskaffenhed maa specielt betegnes, og hvis det er af vexlende Art, det Slags Arbeide anføres, hvorved han hovedsagelig eller sidst har været beskjæftiget.

For *Logerende* eller *Besøgende* maa ligeledes deres Næringsvei oplyses.

For *Enker* og *voxne ugifte Kvinder* maa anføres, om de have nogetslags Erhverv eller forøvrigt have Noget at leve af, som Føderaad, Pension o. l., eller om de eie Hus, have Formue o. s. v.

For *gifte Husmødre* anføres Mandens Livsstilling i Rubrik 11 (hvor Ordene «helt» eller «delvis» ikke understreges); have de eget Erhverv, anføres dette derhos i Rubrik 10.

Har en Person *flere væsentlige Erhvervskilder*, bør samtlige nøiagtigt betegnes, idet dog den vigtigste sættes først. For dem, der *dels* have noget eget Erhverv eller særskilt Beskjæftigelse, *dels* forsørges af Andre eller understøttes af Fattigvæsenet, anføres i Rubrik 10 Erhvervets eller Arbeidets Beskaffenhed, medens i Rubrik 11 Ordet «delvis» understreges og det øvrige passende tilføies. For Børn, der ere udsatte til Opfostring mod Betaling af Fattigvæsenet, opføres dette som Forsørger.

I Henseende til Personernes *Stilling i Erhvervet* maa oplyses:

a. for alle saadanne Stillinger, der baade kunne være private og offentlige, dette Forholds Beskaffenhed, idet det af Opgaven tillige maa fremgaa, hvorvidt Vedkommende er Embedsmand, Bestillingsmand i Statens eller Kommunens Tjeneste o. s. v.
b. for Haandværkere, om de drive sin Næring for egen Regning eller i Andres Tjeneste som Svend, Dreng eller Arbeider.

Overhovedet bør det ved enhver Virksomhed saavidt muligt oplyses, om den drives for egen Regning, eller, hvis den drives for Andres, i hvilket mere eller mindre overordnet eller underordnet Forhold den Arbeidende staar.

Forøvrigt henvises til den som Bilag 1 trykte, forøvrigt ikke udtømmende alfabetiske Fortegnelse over Livsstillinger, der tiltrænge nærmere Betegnelse.

Rubrik 12 og 13. Som det vil sees, skal der for Sindssvage, Døvstumme og Blinde skjelnes mellem, hvorvidt den abnorme Tilstand er *medfødt* (hvormed ligestilles, at den er kommen tilsyne i de *første Barneaar)*, eller om den er *fremtraadt senere.*

For den Sindssvages Vedkommende betegner denne Forskjel i Henseende til Tilsynekomsten to væsentlig forskjellige Klasser af Sindssyge, nemlig 1) de, der, saavidt vides, altid have været uden Forstandsevner (Idioter), og 2) de, der have havt sin Forstands Brug men senere ere blevne sindssyge. Aandssløve, Sinker o. l. medregnes ikke.

Som Døvstumme regnes ogsaa de, der have været døvstumme fra Fødselen eller de tidligere Barneaar men senere ved speciel Oplærelse have erhvervet Evne til at tale.

Som Blinde anføres de, der ikke have Gangsyn.

I de Schemaer, der udfyldes for Abnorme, som opholde sig paa Asyler, maa det ved Rubrik 7 tilføies, om de ere indkomne fra Landdistrikter eller fra Byer, forsaavidt deres sidste Bosted ikke falder sammen med Fødestedet.

I det særskilt for Tromsø Stift beregnede Schema 2 er tilføiet følgende Rubriker:

16. *Nationalitet:* Norsk, Lappisk, Finsk (Kvænsk), Blandet.
17. *Sprog, der tales i Vedkommendes Hjem* (saafremt det er forskjelligt fra den i Rubrik 16 angivne Nationalitet): Norsk, Lappisk, Finsk (Kvænsk).
18. *For Lapper* oplyses, om Vedkommende er *fastboende* eller *nomadiserende.*

Samme Rubriker blive *ogsaa* at *udfylde* i *de andre Herreder,* hvor Personer af

lappisk, finsk og blandet Nationalitet enkeltvis forekomme, men her alene for de enkelte forekommende Personer af nævnte Nationaliteter, altsaa ikke for Norske. Til Benyttelse i saadanne Tilfælde lader man for de Herreder, hvor man har tænkt sig, at dette kan forekomme, endel af de nærmest for Tromsø Stift beregnede Schemaer medfølge Cirkulæret til Tællingsbestyrelsen.

Vedkommende Schema 3.

Idet man henviser til de paa selve Schemaet trykte Bemærkninger, tilføies her Følgende:

I de Herreder, for hvilke den nye Matrikul foreligger trykt, anføres Gaards-No. og Brugs-No., i de øvrige Herreder Matr.-No. og Løbe-No.; de Ord i vedkommende Overskrift, som ikke passe, udstryges.

I Henseende til Begrebet *Brug* bemærkes, at man i Schema 3 herved forstaar den Jord, der bruges af den i vedkommende Husliste omhandlede Person (eller af en fraværende Eier), og at det følgelig ikke altid falder sammen med det, der i Matrikulfortegnelsen staar opført som Brug, da f. Ex. en Del af et saadant kan være særskilt bortforpagtet eller udgjøre en Husmandsplads. Kreaturhold og Udsæd paa saadanne Dele maa ikke regnes sammen med Hovedbrugets, men anføres i det Schema 3, der hører til vedkommende Husliste (jfr. Bemærkning 4 i Schemaet).

Det bemærkes, at der kan forekomme Udsæd eller Havedyrkning paa Grundstykker, som ikke høre til noget Brug, for hvilket Huslister skal udfærdiges; i saadant Tilfælde maa et Schema 3 særskilt udfyldes, og bør der paa det dermed sammenhængende Schema 1 tilskrives «Ubebygget», «Ubeboet» eller lignende. Nævnte Schema 3 gives samme Numer som det sidst besøgte Hus; i Schema 1 for dette tilføies Litr. a, i Schema 1 for Grundstykker Litr. b.

Skulde lignende Tilfælde indtræffe for Kreaturholdets Vedkommende, forholdes paa samme Maade.

Af Bemærkning 1 i Schemaet fremgaar, at særskilt matrikulerede Havnegange og Slaatteland, der høre til et Brug, opføres i Forbindelse med dette. Særskilt matrikulerede Skovstykker og Herligheder opføres derimod ikke.

Saafremt det i enkelte Tilfælde skulde vise sig at blive for liden Plads enten til overensstemmende med Bemærkning 1 at anføre samtlige til Bruget hørende særskilt matrikulerede Eiendomme eller til overensstemmende med Bemærkning 3 at angive Navn og Livsstilling samt Kreaturhold og Udsæd for hver enkelt af de i samme Hus (Bosted) værende Personer, bør man for dette Hus af Schema 3 istedetfor 1 Exemplar *anvende* 2, der da maa betegnes med Litr. a og b.

Ved Opgaven over *Arbeidsvogne og Kjærrer* iagttages, at, naar samme Par Hjul (løst Drag) bruges ved mere end et Kjøreredskab, skal det ikke regnes mere end en Gang.

Fremdeles bemærkes, at i Tilfælde af, at flere Gaardbrugere eie en *Maskine* sammen, anføres den kun der, hvor den forefindes, med Tilføiende af Sameieforholdet.

Rubrikerne i Schema 3 maa for hvert Bosted *enten* udfyldes *eller ogsaa* maa det *udtrykkelig* betegnes, at Kreaturhold og Udsæd m. m. ikke findes. Særlig bedes bemærket de Tilfælde, hvor ingen andre Kreaturer forefindes, men hvor der f. Ex. kan holdes en Gris, Høns o. s. v. eller Bikube, eller hvor der vistnok ikke er noget Jordbrug, men hvor der sættes Poteter eller dyrkes Kjøkkenhavevæxter.

Endelig bemærkes, at det kun er de den *1ste Januar 1891 levende* Kreaturer, der skulle tælles; jfr. Schemaets Overskrift.

Naar de oven omhandlede Schemaer 1—3 ere blevne indsamlede, udarbeides Hovedliste for Tællingskredsen (Schema 6), der bestaar af 2 Afdelinger, af hvilke den første er bestemt for et fortløbende Uddrag af Huslisterne og den anden til et Sammendrag for særskilte Dele af Tællingskredsen. I første Afdeling opskrives Folketallet *for hvert Hus* (Bosted) efter Huslisternes Udvisende i *den samme Orden,* hvori disse ere numererede. I anden Afdeling opføres for hver af de særskilt udsondrede Dele overensstemmende med Schemaet det hele Folketal, idet der i 2den Rubrik anføres, hvilke af de i Schemaets første Afdeling opførte Numere af Huslister der vedkomme hver enkelt Del. Hvis eet Schema 6 ikke strækker til, anvendes 2de, der hæftes sammen eller gives hver sit Litr.

Samtlige udfyldte Schemaer 1, 2, 3 og 6 indleveres derefter omhyggeligt indpakkede til vedkommende Lensmand, hvorved det nøie paasees, at Schemaerne ligge i fortløbende Orden.

Ubenyttede Schemaer afleveres ligeledes.

Det statistiske Centralbureau, Kristiania i November 1890.

Bilag 1.

Alfabetisk Fortegnelse

over

Livsstillinger, der tiltrænge nærmere Betegnelse

enten af Virksomhedens Art eller af Erhvervets private eller offentlige Karakter m. m.

Arbeider, Arbeidsmand, Arbeiderske, Arbeidsformand; ved hvad Slags Arbeide udelukkende eller hovedsaglig sysselsat?
Assistent; ved hvad?
Banemester; ved Jernbane? ved Reberbane?
Bankassistent, Bankbogholder, Bankbud, Bankchef o. l.; ved privat Bank? ved Norges Bank? o. s. v.
Bestyrer, Bestyrerinde; af hvad?
Betjent; ved hvad?
Billettør; hvad Slags?
Bogholder, Bogholderske; ved hvad?
Brugsarbeider, Brugsbetjent, Brugsbestyrer, Brugsformand, Brugsfuldmægtig, Brugssmed, Brugssnedker o. s. v.; ved hvilket Slags Brug?
Bud; hos Agent? hos Advokat? hos Kjøbmand? o. s. v.
Civilingeniør; ved hvilket Slags Virksomhed beskjæftiget?
Dagarbeider; se Arbeider.
Direktør; hvad Slags?
Discipel; paa Apothek? Skolediscipel? o. s. v.
Doktor; se Læge.
Enke, Enkefrue; med Pension? med eget Erhverv og i Tilfælde hvilket Slags? med Indtægt af Kapitaler eller af Eiendomme? uden Indtægt?
Fabrikant, Fabrikarbeider, Fabrikbestyrer, Fabrikeier, Fabrikmester o. l.; hvad Slags?
Formand; ved hvilket Slags Arbeide?
Forstander, Forstanderinde; ved hvad?
Forstkandidat, Forstmand; privat ansat? i Statens Tjeneste?
Forvalter; ved hvad?
Frøken; se Enke.
Fuldmægtig; hvad Slags?
Fyrbøder; tilsøs? ved Jernbane? ved Fabrik og i Tilfælde hvilket Slags?
Gaardbruger; Selveier? Leilænding? Bygselmand? Forpagter? o. s. v.
Gaardbrugerenke; Gaardbrugerske? med Selveiendom? med Bygsel? Føderaadsenke? o. s. v.
Gaardbrugersøn; hvorved sysselsat?
Gartner; Handelsgartner for egen Regning? ansat ved Handelsgartneri? hos Privatmand? o. s. v.
Haandværker; hvilket Slags Haandværk? for egen Regning? i Andres Tjeneste? ansat ved Fabrik og da hvilket Slags?
Haandværkerdreng, Haandværkersvend; hvad Slags?
Handelsmand; hvad Slags? Manufakturhandel? Boghandel? Kolonialhandel? Landhandler? Fæhandler? Skræppekarl? o. s. v.
Husmand; jordbrugende? beskjæftiget ved andet Slags Arbeide end Pladsbruget og da hvilket Slags? Husmand uden Jord? hvorved sysselsat?
Husmandsenke; Pladsbrugerske? med Føderaad? o. s. v.
Husmandssøn; hvorved sysselsat?
Inderst; do.
Indsidder; do.
Ingeniør; do.
Inspektør; hvad Slags?
Jomfru; se Enke.
Kandidat; hvad Slags og hvorved sysselsat?
Kaptein; Skibskaptein? Kapt. i Armeen? i Marinen?
Kasserer; i Kjøbmandsforretning? ved Assurancevirksomhed? o. s. v.
Kemiker; ved Fabrik? ved egen Forretning? o. s. v.
Kok; tilsøs? ved Hotel? ved Strafanstalt? o. s. v.
Kontorbetjent, Kontorchef, Kontorfuldmægtig, Kontorist; hvilket Slags Kontor?
Kontrollør; ved hvad?
Kusk; Herskabskusk? Vognmandskusk? o. s. v.
Landmand; hvad Slags? se under Gaardbruger.
Laborant, Laborantkarl; ved hvad?
Læge; privat praktiserende? Amanuensis? Distriktslæge? Militærlæge? kommunal Læge?
Lærer, Lærerinde; Almueskolelærer? Huslærer? Sproglærer? ved offentlig Middelskole? o. s. v.
Lærling; hvad Slags?
Madam; se Enke.
Maler; Kunstmaler? Haandværker? Haandværksarbeider?
Maskinist, Maskiningeniør, Maskindreng; tilsøs? ved Jernbane? ved Fabrik og i Tilfælde hvilket Slags?
Mekaniker; Haandværker for egen Regning? mekanisk Fabrikarbeider? o. s. v.
Musikant; hvad Slags?
Møller; Mølleeier? Møllemester? Mølle-arbeider? ved Kornmølle? ved Papirmølle? o. s. v.
Natvægter; ved Sagbrug? ved Lastetomt? i kommunal Tjeneste? o. s. v.

Opsynsbetjent; ved hvad?
Opslager; hvad Slags?
Opsynsmand; do.
Polytekniker; hvorved sysselsat?
Portner; ved hvad?
Portør; ved Jernbane? ved Sygehus? o. s. v.
Pudser; ved Jernbane? ved Fabrik og i Tilfælde hvilket Slags? o. s. v.
Regnskabsfører; ved hvilket Slags Forretning eller Virksomhed?
Rorskarl; Toldrorskarl? o. s. v.
Seilmager; tilsøs? Haandværker for egen Regning? Haandværksarbeider? o. s. v.
Sekretær; hvad Slags?
Seminarist; Lærer? Elev?
Skibstømmermand; ved Værft? tilsøs?
Skipper; Jægteskipper? Skibsfører?
Skolebestyrer; ved egen Skole? ved offentlig Skole?
Skolelærer; se Lærer.
Smed; ved Fabrik og i Tilfælde hvilket Slags? Haandværker for egen Regning? Haandværksarbeider?
Snedker; do.
Staldkarl; hos Vognmand? ved Landbrug? o. s. v.
Sygeoppasser, Sygevogter; ved offentligt Hospital? ved privat Anstalt? hos Private?
Tekniker; hvorved sysselsat?
Tjener, Tjenestegut, Tjenestepige; væsentlig sysselsat ved Landbrugsarbeide? ved husligt Arbeide? o. s. v.
Tømmermand; Hustømmermand? søfarende Tømmermand? Værftstømmermand?
Vagtmand, Vagtmester; ved hvad?
Vogter; ved hvad?
Volontør; hvad Slags?
Værksarbeider, Værksbestyrer, Værkseier, Værksformaud, Værkskontorist o. l.; hvilken Slags Virksomhed?
Økonom; ved hvad?

Andre lignende Tilfælde behandles paa tilsvarende Maade.

Bilag 2.

Alfabetisk Fortegnelse
over
Herreder, der tiltrænge nærmere Betegnelse.

Aardal:	Ryfylke, Sogn.
Berg:	Senjen, Smaalenene.
Borge:	Lofoten, Smaalenene.
Borgund:	Sogn, Søndmør.
Bø:	Telemarken, Vesteraalen.
Eid:	Nordfjord, Romsdal.
Herø:	Helgeland, Søndmør.
Hof:	Jarlsberg, Solør.
Lund:	Dalene.
Lunde:	Telemarken.
Mo:	Helgeland, Telemarken.
Nes:	Flekkefjord, (Nes og Hitterø), Hallingdal, Hedemarken, Romerike.
Sandø:	Romsdal, Søndmør.
Saude:	Ryfylke, Telemarken.
Sogndal:	Dalene, Sogn.
Vaaler:	Smaalenene, Solør.
Vang:	Hedemarken, Valdres.

Forsaavidt Fødestedet i Schemaet betegnes ved Sognets Navn og dette kan give Anledning til Forvexling med andre Sogne eller Herreder, bør fornøden yderligere Oplysning tilføies.

(Kristiania By.)

Schema 1a. Familiehusholdninger og ensligt levende Personer.

Anm. Om Extrahusholdninger henvises til Instruktionen for Tællerne.

Husfaderens eller Husmoderens *samt* de ensligt levende Personers Navne.	Personsedlernes Numer.	a. Personer, der baade vare bosatte og opholdt sig paa Stedet 1 Jan. 1891.		b. Personer, der kun midlertidigt (som tilreisende eller besøgende) opholdt sig paa Stedet.		c. Personer, der vare bosatte paa Stedet men 1 Jan. 1891 midlertidigt fraværende.	
		M.	K.	M.	K.	M.	K.
1. *Hanna Olsen*	*1 - 3*	*1*	*1*	-	-	-	*1*
2. *A. Vilhelmsen*	*4 - 9*	*1*	*3*	*1*	-	*1*	-
3. *H. Hansen*	*10 - 14*	*2*	*2*	-	-	*1*	-
4. *Alb. Albertsen*	*15 - 18*	*1*	*3*	-	-	-	-
5. *Gustava Gustavsen*	*19*	-	*1*	-	-	-	-
6. *R. Olsen*	*20 - 21*	*1*	*1*	-	-	-	-
7. *Marie Johannessen*	*22 - 23*	-	*2*	-	-	-	-
8. *Ole Olsen*	*24 - 26*	*2*	*1*	-	-	-	-
9. *A. Lindberg*	*27 - 30*	*1*	*2*	-	-	*1*	-
10.	-						
11.	-						
12.	-						

Ialt:
Tilstedeværende Folkemængde (a + b): *10* Mænd, *16* Kvinder.
Hjemmehørende Folkemængde (a + c): *12* Mænd, *17* Kvinder.

Har en Person flere væsentlige Erhvervskilder, bør samtlige nøiagtigt betegnes, idet dog den vigtigste sættes først.

For de af Andre Forsørgede maa i Rubrik 10 Forsørgerens Livsstilling nøiagtigt angives.

3. I Schema 3 anføres for hvert Hus samt det til samme hørende Grundstykke Kreaturhold, Udsæd, det til Kjøkkenhavevæxter anvendte Areal samt Kjøreredskaber efter Schemaets Anvisning.

Lignende Opgaver meddeles for de *ubebyggede Grunde*, hvor Udsæd eller Havedyrkning finder Sted.

Schema 1 b. Beboelsesforholdene[1]).

Antal beboede Bekvemmeligheder.	Deres Beliggenhed i Forhus, Side- eller Mellembygning, Baghus o. s. v. *samt* i hvilken *Etage*[2]).	Antal Værelser i Kjælder[3]).	Antal Værelser i Etagerne.	Antal Værelser paa Kvist eller Loft.	Antal Kjøkkener[4]).	Antal tilstedeværende Personer (a + b), der havde sit Natteophold i Kjælder. M.	i Kjælder. K.	i Etagerne. M.	i Etagerne. K.	paa Kvist eller Loft. M.	paa Kvist eller Loft. K.
1	*Forhuset: Kjælderen.*	1	-	-	1	1	1	-	-	-	-
1	*1 Etage.*	-	3	-	1	-	-	2	3	-	-
1	*1 —*	-	3	-	1	-	-	2	2	-	-
1	*2 —*	-	4	-	1	-	-	1	4	-	-
1	*2 —*	-	2	-	1	-	-	1	1	-	-
1	*Kvisten.*	-	-	1	0	-	-	-	-	-	2
1	*Sidebygningen: 1 Etage.*	-	2	-	1	-	-	2	1	-	-
1	*2 —*	-	2	-	1	-	-	1	2	-	-

[1]) Ved Udfyldning af denne Del af Schemaet iagttages, at Oplysningerne meddeles *i samme Linie* som de paa modstaaende Side meddelte Oplysninger for Beboerne. Dog blive Logerende, der ikke spise Middag ved Familiens Bord, her at medregne sammen med vedkommende Familie.

[2]) Beboelseskjælder og Kvist regnes ikke som Etager.

[3]) Som Kjælderværelser regnes de, hvis Gulv ligger under den tilstødende Gade eller Grund.

[4]) Ved Kjøkken sættes 1/2, dersom det er fælles for 2 Familier, samt 0, hvor intet Kjøkken hører til Bekvemmeligheden.

Vend!

Folketælling for Kongeriget Norge 1ste Januar 1891.

Løiten Herred. Schema I. Husliste No. 43.

Tællingskreds No. 7. Antal Personsedler 10.

Fortegnelse over de i Huset (Bostedet) værende Familiehusholdninger og ensligt levende Personer.

Anm. Om Extrahusholdninger henvises til Instruktionen.

Husfaderens eller Husmoderens *samt* de ensligt levende Personers Navne.	Personsedlernes Numer.	a. Personer, der baade vare bosatte og opholdt sig paa Stedet 1 Jan. 1891.		b. Personer, der kun midlertidigt (som tilreisende eller besøgende) opholdt sig paa Stedet.		c. Personer, der vare bosatte paa Stedet men 1 Jan. 1891 midlertidigt fraværende.	
		M.	K.	M.	K.	M.	K.
1. *H. Thorsen*	*1 - 5*	*1*	*3*	-	-	*1*	-
2. *Th. Hansen*	*6 - 9*	*1*	*1*	*1*	-	*1*	-
3. *Marie Larsdtr.*	*10*	-	*1*	-	-	-	-
4.	-						
5.	-						

Ialt:

Tilstedeværende Folkemængde (a + b): *3* Mænd, *5* Kvinder.
Hjemmehørende Folkemængde (a + c): *4* Mænd, *5* Kvinder.

Dersom nogen af de ovenfor medregnede Beboere havde sin Bolig (Natteophold) i *Fjøs, Stald eller anden Sidebygning* eller, for Tromsø Stifts Vedkommende, i *Fjøsgamme* (Fællesgamme), anføres her disse Bygningers Antal og Art samt vedkommende Personers Antal:

		Mænd.	Kvinder.
a. i	Fjøs		
b. i	Stald		
c. i	*Drengestuen*	*1*	
d. i			

I modsat Fald understreges her Ordet: Nei.

Vend!

Folketælling for Kongeriget Norge 1ste Januar 1891.

Sydvaranger Herred. Schema 2. Personseddel No. 2

Tællingskreds No. 8. Husliste No. 10.

1. Fuldt Navn ..... *Anna Eriksdatter* .....
2. Kjøn[1]): Mandkjøn, Kvindekjøn.
3. Stilling til Familiens Hovedperson[1]): Selv Hovedperson Hustru, Søn, Datter, Tjenestetyende, Logerende hørende til Familien, enslig Logerende, Besøgende o. s. v. .....
4. Ægteskabelig Stilling[1]) (for Personer over 15 Aar): Ugift, Gift, Enkemand, Enke, Separeret efter Bevilling, Lovlig fraskilt.
5. For gifte Kvinder: Er De og Deres Mand indbyrdes *beslægtet,* som Næstsødskendebørn (Tremenninger) eller nærmere? Ja, Nei[1]).
6. Fødselsaar: 1845. For Børn under 2 Aar: Fødselsmaaned .....
7. Fødested: Herred, Sogn eller By .....
   For de i *Udlandet* fødte: (Landets eller Stedets Navn)
   ..... *Finland* .....
8. Hvilken Stats Undersaat (for dem, der ikke ere norske Undersaatter) .....
9. Trossamfund (for dem, der ikke tilhøre den norske Statskirke).
   .....
10. For de i selvstændig eller i underordnet Stilling Erhvervende: Erhvervsgren (Hovednæring, Bierhverv) og Stilling i samme .....
    .....
    .....
11. For de af Andre helt[1]) eller delvis[1]) Forsørgede:
    Forsørgerens Livsstilling ..... *Gaardbruger og Fisker* .....
12. Sindssvag, Døvstum eller Blind[1]).
13. Er Sindssygdommen, Døvstumheden eller Blindheden medfødt (hvormed ligestilles, at den er kommen tilsyne *i de første Barneaar),*
    eller er den fremtraadt senere[1])?
14. For de kun midlertidigt Tilstedeværende:
    sædvanligt Bosted .....
15. For de midlertidigt Fraværende:
    antageligt Opholdssted ..... *Bugønes, Sydvaranger* .....
16. Nationalitet: Norsk, Lappisk, Finsk (Kvænsk), Blandet[1]).
17. Sprog, der tales i Vedkommendes Hjem (saafremt det er forskjelligt fra den i Rubr. 16 angivne Nationalitet): Norsk, Lappisk, Finsk (Kvænsk)[1]).
18. For Lapper oplyses, om Vedkommende er *fastboende* eller *nomadiserende*[1]).

[1]) De for hvert Tilfælde passende Ord understreges.

Schema 3. Opgave over Kreaturhold, Udsæd m. m.
Løiten Herred. Tællingskreds No. *7.*
Husliste No. *43.* Brugets Navn *Nygaard.*

Gaards-No.	Brugs-No.	Revideret Matrikulskyld. Mark.	Øre.
~~(Matr. No.)~~	~~(Løbe-No.)~~		
75	*8*	*8*	*15*

Eierens eller Brugerens Navn og Livsstilling:
1. *Hans Thorsen, Gaardbr. og Selveier.*
2. *Thor Hansen, Skolelærer og Bruger af Jord.*

Er Landbonæringen hans [1]) Eneerhverv, Hovednæring eller [2]) Bierhverv [1])?

[1]) *for No. 1.* **Kreaturhold 1ste Januar 1891.** [2]) *for No. 2.*

	No. 1.	2.							
Heste:					Faar:				
under 1 Aar	-	-			under 1 Aar	4	3		
1—3 —	-	-			over 1 —	6	4		
3—5 —	1	-							
5—16 —	-	1			Gjeder:				
over 16 Aar	-	-			under 1 Aar	3	-		
Ialt Heste	1	1			over 1 —	4	-		
Af de over 3 Aar gamle vare:					Svin:				
Hingste	-	-			under 1 Aar	-	-		
Vallakker	1	1			over 1 —	1	1		
Hopper	-	-			Rensdyr:				
Storfæ:					under 1 Aar	-	-		
under 1 Aar	1	-			over 1 —	-	-		
1—2 —	1	1							
over 2 —	5	3			Høns	8	4		
Ialt Storfæ	7	4			Ænder	-	-		
Af de over 2 Aar gamle vare:					Gjæs	-	-		
					Kalkuner	-	-		
Tyre og Oxer ..	1	-							
Kjør	4	3			Bikuber	-	-		

[1]) De for hvert Tilfælde passende Ord understreges.

Vend!

ad Bilag No. 13.

Folketælling for Kongeriget Norge 1ste Januar 1891.

Tillæg til Instruktion for Tællerne

i endel Herreder i Hedemarkens Amt, de trondhjemske Amter og Nordlands Amt.

Vedkommende nomadiserende Lapper.

Som det vil sees af Instruktionen Side 2, skal Tællingen foregaa paa den Maade, at Tælleren paa selve Stedet efter de af Beboerne modtagne Oplysninger udfylder for hvert Bosted de samme vedkommende Schemaer 1, 2 og 3.

Denne Regel anvendes i Forhold til de nomadiserende Lapper saaledes, at deres Tilholdssted ved Nytaarstid ansees som deres Bosted, jfr. Instruktionen Side 4.

I Forbindelse hermed bemærkes, at Oplysningerne, der altsaa skulle indhentes paa Stedet, bør søges ved Henvendelse til vedkommende Lap eller Lappekvinde (Husfaderen eller Husmoderen); forsaavidt ingen af disse skulde være tilstede, bør det anmærkes, af hvem Oplysningerne ere blevne meddelte.

Vedkommende Schema 2.

Rubrik 8. For at kunne bestemme *det undersaatlige Forhold* bliver det nødvendigt at skjelne mellem:

a. Lapper, som opholde sig her i Riget Aaret rundt;

b. Lapper, som nogen Tid af Aaret opholde sig i Sverige og til anden Tid i Norge.

De under a nævnte Lapper betragtes som norske Undersaatter, medmindre de ere indflyttede fra Sverige og agte at flytte tilbage dertil samt derhos selv betragte sig som svenske Undersaatter.

For de under b nævnte Lapper bør som Regel befølges, at man holder sig til vedkommende Laps egen Opgave med Hensyn til det undersaatlige Forhold.

Rubrik 14 og 15. Nomadiserende Lapper ansees, som nævnt, at være hjemmehørende der, hvor de opholde sig ved Nytaarstid; skulde imidlertid nogen Lap andetstedsfra netop den 1ste Januar være paa et kort Leilighedsbesøg hos den Lappefamilie, som nævnte Dag har sit Tilhold i paagjældende Tællingskreds, ansees denne enkelte Lap selvfølgelig som midlertidig tilstedeværende.

Vedkommende Schema 3.

Angaaende Antallet af Rensdyr.

Tælleren bør ikke holde sig alene til Lappernes egen Opgave over Antallet af Rensdyr, men efter Omstændighederne selv øve Kritik og da navnlig tage Hensyn til andre Oplysninger, som han anser for paalidelige.

Ved Opgavernes Indlevering bør Tælleren særskilt angaaende nævnte Punkt, saavidt fornødiges, konferere med Lensmanden.

Tælleren maa have for Øie, at baade Mand, Hustru, Børn og Tyende kan være Eiere af Rensdyr, i hvilket Tilfælde specificeret Opgave bør meddeles.

Dernæst maa Tælleren mærke sig, at Lapperne ofte *have Andres Rensdyr under Bevogtning,* hvilke blive at anføre som Andre tilhørende.

Det statistiske Centralbureau, Kristiania i December 1890.

Bilag No. 14.

Cirkulære til Toldkamrene.
No. 13 (1890).

Fra
Den Kongelige Norske Regjerings
Finants- og Told-Departement.

Ved høieste Resolution af 31te f. M. er det bestemt:

1. At en almindelig Folketælling bliver at afholde ved forestaaende Aarsskifte, samt at den skal tage sin Begyndelse Fredag den 2den Januar 1891 og fortsættes de paafølgende Virkedage, indtil den er tilendebragt.

. . . . . .

5. At der ved Toldvæsenets Funktionærer iværksættes en Tælling af Søfarende ombord paa norske Fartøier, der ved Aarsskiftet er beliggende i eller paa Veien til norske Havne, samt tillige af Bemandingen paa de samtidig inden Rigets Grænser værende fremmede Fartøier.

. . . . . .

7. At Tællingsopgaverne skulle meddeles i Overensstemmelse med vedlagte Schemaer 1—7.
8. At de udfyldte Schemaer skulle indsendes til det statistiske Centralbureau, saasnart Tællingen er endt, og senest inden Udgangen af Februar Maaned 1891, dog saaledes, at Indsendelsen af Listerne for Finmarkens Amt samt af de i Post 5 og 6 omhandlede Schemaer kan udstaa til Midten af Marts Maaned.
9. At det statistiske Centralbureau bemyndiges til at træffe de Foranstaltninger, der videre udkræves i Sagens Anledning.

Hvilket herved meddeles med Tilføiende, at Toldkammeret fra det statistiske Centralbureau vil erholde nærmere Meddelelse om, hvorledes Tællingen vil være at udføre og Resultaterne deraf at meddele.

Christiania den 22de November 1890.

Evald Rygh.

Bilag No. 15.

Cirkulære.
No. 5. — 1890.

Fra
Den Kongelige Norske Regjerings
Departement for det Indre.

I Forbindelse med Anordningen af en almindelig Folketælling for Kongeriget Norge ved forestaaende Aarsskifte er det ved naadigst Resolution af 31te f. M. bestemt:

«At der ved de svenske og norske Konsulater og Vicekonsulater iværksættes en Tælling af Søfarende ombord paa norske Fartøier, der ved Aarsskiftet ere beliggende i eller ere paa Veien til fremmede Havne.»

Efter de for Folketællingen ved nævnte Resolution fastsatte Regler bliver der at udfylde en Skibsliste (Schema 4) for hvert Fartøi, der 1ste Januar 1891 befinder sig udenfor Norges Grænser, samt en Personseddel (Schema 5) for hver enkelt ombordværende Person, hvad enten han hører til Besætningen eller ikke.

Af disse Schemaer tilstiller man Konsulatet samtidig med nærværende Cirkulære det Antal Exemplarer, som man har anseet fornødent saavel for Hovedstationen som for Vicekonsulsstationerne. Af Schemaerne er, som det vil sees, den største Del indlagt i Konvoluter, hver indeholdende 1 Skibsliste og 10 Personsedler, hvorhos særskilt følger endel Personsedler bestemte til Supplering for Fartøier med flere end 10 ombordværende Personer.

Man skal anmode Konsulatet om at besørge et Exemplar af nævnte Konvoluter med fornødne Schemaer tildelt hvert norsk Fartøi, der ikke allerede maatte være i Besiddelse deraf, og som enten

1. i Løbet af indeværende Aar udklareres fra nogen af Konsulatets Havne til saadan Tid og med saadan Bestemmelse, at Fartøiet ikke kan antages at naa Norge inden Aarets Udgang, eller
2. den 31te d. A. er beliggende i nogen af Konsulatets Havne, eller
3. ankommer til nogen af disse inden medio Marts n. A. og har været underveis den 31te December d. A.

De udfyldte Schemaer blive at aflevere til det svenske og norske Konsulat i den udenlandske Havn, hvor Fartøiet er beliggende ved Aarsskiftet, eller hvortil det først ankommer i det nye Aar. (Forsaavidt Fartøiet er paa Hjemreise til Norge, skulle Schemaerne afleveres af Skibsføreren til vedkommende norske Toldkammer.)

Man skal derfor bede paaseet, at der for hvert norsk Fartøi, der den 31te December d. A. enten er beliggende i nogen af Konsulatets Havne eller befandt sig paa Veien til samme, inden dets Udklarering afleveres de behørige Schemaer i udfyldt Stand.

Det bedes paalagt Vicekonsulerne ved Midten af Marts Maaned 1891 at indsende samtlige modtagne udfyldte Schemaer til Hovedstationen, hvorefter de, i Forbindelse med de ved denne indsamlede Schemaer, snarest muligt tilstilles dette Departement.

De udfyldte Schemaer bedes ved Indsendelsen ledsagede af en Fortegnelse, hvori vedkommende Fartøiers Navn anføres, og hvori der skjelnes mellem Fartøier, der ved Aarsskiftet vare overliggende i Konsulatdistriktet, og Fartøier, som først i det nye Aar ere ankomne til samme.

For Langveisfarere, der maatte ankomme til nogen af Konsulatets Havne senere end medio Marts, men inden Udgangen af Mai Maaned n. A., og som have været fraværende fra Norge den 31te December d. A., bliver det at undersøge, hvorvidt heromhandlede Schemaer ere afleverede ved noget andet Konsulat. Hvor dette ikke har været Tilfældet, blive Schemaer at udfylde og gjennem Konsulatet strax at indsende til Departementet.

Til Fordeling mellem Vicekonsulsstationerne vedlægges endel Aftryk af nærværende Cirkulære.

Kristiania den 15de November 1890.

Ole Furu.

Fr. Rustad.

Til

Det svenske og norske Konsulat.

ad Bilag No. 15.

Traduction.

Circulaire No. 5. — 1890.

Gouvernement Royal De Norvége.
Ministère De L'intérieur.

A l'occasion du dénombrement général de la population du Royaume de Norvége au 31 décembre 1890, un décret royal du 31 du mois passé, organisant ce dénombrement ordonne:

«Qu'il soit procédé par les soins des consuls et des vice-consuls de Suède et de Norvége au dénombrement des marins à bord des navires norvégiens qui, à l'expiration de l'année 1890, se trouveront dans un port de l'étranger ou en route pour s'y rendre.»

D'après les règles fixées par ledit décret, l'on devra remplir une liste de l'équipage (et des passagers) — modèle no. 4 — pour chaque navire qui se trouvera le 1er janvier 1891 en dehors des frontières de la Norvége. ainsi qu'un bulletin individuel — modèle no. 5 — pour chaque personne se trouvant à bord, qu'elle fasse partie de l'équipage ou non.

Je vous envoie, simultanément avec la présente circulaire, le nombre d'exemplaires de ces modèles que j'ai jugés nécessaires tant pour votre résidence que pour les stations viceconsulaires. Vous remarquerez que la plupart de ces modèles ont été mis dans des enveloppes contenant chacune une liste d'équipage et 10 bulletins individuels; vous trouverez en outre séparément un certain nombre de bulletins individuels supplémentaires à l'usage des navires ayant plus de dix personnes à bord.

Je vous prierai de vouloir bien faire délivrer un exemplaire des dites enveloppes contenant le nombre de modèles voulu à tout navire norvégien qui n'en serait pas déjà pourvu et qui

1. dans le courant de la présente année sera expédié à la sortie d'un port de votre arrondissement consulaire, si l'époque du départ et le lieu de destination du navire ne permettent pas de supposer qu'il puisse atteindre la Norvége avant la fin de l'année,
2. se trouvera le 31 décembre 1890 dans un des ports de votre arrondissement, ou
3. arrivera dans un de ces ports avant la mi-mars de l'année prochaine, s'étant trouvé en route le 31 décembre.

Les modèles remplis devront être délivrés au consulat de Suède et de Norvége dans le port étranger où le navire se trouvera à l'expiration de l'année, ou dans le premier port où il arrivera l'année prochaine. (Si le navire est en route pour se rendre en Norvége, les modèles devront être remis par le capitaine au bureau de douane norvégien.)

Je vous prierai donc de veiller à ce que les navires norvégiens qui le 31 décembre 1890 se trouveront dans un des ports de votre arrondissement consulaire ou en route pour s'y rendre, ne soient pas expédiés à la sortie avant d'avoir fourni les modèles en question dûment remplis.

Vous devrez enjoindre aux vice-consuls de vous faire parvenir vers le milieu du mois de mars 1891 tous les modèles remplis qui leur auront été remis et que vous voudrez bien me transmettre le plus tôt possible conjointement avec les modèles recueillis dans votre résidence même.

En me transmettant ces modèles, vous voudrez bien les accompagner d'une liste portant le nom des navires et indiquant séparément ceux qui se seront trouvés dans votre arrondissement consulaire à l'expiration de l'année 1890, et ceux qui y seront arrivés à partir du 1er janvier 1891.

Quant aux navires au long cours qui arriveraient dans un des ports de votre arrondissement consulaire après la mi-mars mais avant la fin du mois de mai 1891, et qui auraient été absents de Norvége le 31 décembre, il faudra s'informer si les modèles en question ont déjà été remis à un autre consulat. Sinon, ces modèles devront être remplis et m'être envoyés immédiatement par votre intermédiaire.

Ci-joint veuillez trouver un certain nombre d'exemplaires de la présente circulaire que vous voudrez bien distribuer aux vice-consuls de votre arrondissement.

Kristiania le 15 Novembre 1890.

(signé) Ole Furu.

(signé) Fr. Rustad.

Au

Consulat de Suède et de Norvége,

ad Bilag No. 15.

Translation.

Circular No. 5 — 1890.

From
The Royal Norwegian Government's
Department For The Interior.

By decree of the 31st last month it has pleased His Majesty the King, while ordering the taking af a general census for the Kingdom of Norway, to direct:

«That through the Swedish and Norwegian Consulates and Viceconsulates an enumeration shall take place of seafaring persons onboard Norwegian vessels being, at the end of the year, in foreign ports or bound for such ports.»

According to the regulations for the taking of the census laid down in the said decree a crew (and passenger) list (schedule 4) is to be filled in for each vessel being without Norway on the 1st of January 1891, and a particular card (schedule 5) for each single person onboard, whether belonging to the crew or not.

The Department forwards to the Consulate in connection with this circular a number of copies of the schedules considered sufficient both for the head station and the Viceconsular stations. As it will be seen, most of the schedules are enclosed in envelopes containing each one crew list and 10 particular cards, besides which some particular cards are added for vessels having more than 10 persons onboard.

The Department requests you to hand one of the said envelopes with the necessary schedules to every Norwegian vessel, that has not already been provided therewith, and which

1. is clearing out in the course of the present year from any port within your Consular district at such a time, or with such a destination, that the vessel is not likely to reach Norway before the end of this year, or
2. is lying, on the 31st of December this year, in any port within your district, or
3. arrives at such a port before March 15th next having been on the voyage to the port on the 31st of December next.

When filled in, the schedules are to be delivered to the Swedish and Norwegian Consulate of the foreign port, where the vessel is lying at the end of the year, or where it first arrives in the new year. (Should the vessel be on her return to Norway, the schedules ought to be handed by the master to the Norwegian Custom house concerned.)

The Department, accordingly, requests you to see, that the required schedules are filled and produced before the clearing out of every Norwegian vessel being, on the 31st of December 1890, in any of the ports of the Consulate, or on the voyage to such port.

You are also requested to direct the Viceconsuls to forward, within the 15th March 1891, all the schedules received to the head station, and to send the same, together with the schedules collected at the head station, to this Department.

The schedules, when forwarded, are to be accompanied by a list stating the names of the vessels concerned, separately for vessels remaining in the Consular district at the end of the year, and for those which have arrived in the course of the new year.

In the case of vessels engaged on long voyages arriving at any of the ports of the Consulate after the 15th of March, but within the expiry of May 1891, it is to be ascertained, whether they have deposited the required statement at any other Consulate. Should this not be the case, the schedules are to be filled in and directly forwarded to the Department through your Consulate.

A number of copies of this Circular follow enclosed for distribution among your Viceconsuls.

Kristiania, the 15th of November 1890.

(signed) Ole Furu.

(signed) Fr. Rustad,

To
The Swedish and Norwegian Consulate.

Bilag No. 16.

Det statistiske Centralbureau.

Folketælling 1ste Januar 1891.

Cirkulære No. 5.

J.-No. $\frac{38}{1890}$.

Som det allerede gjennem Cirkulære No. 13 fra den kongelige norske Regjerings Finants- og Told-Departement vil være Toldkammeret bekjendt, er det ved høieste Resolution af 31te f. M. i Forbindelse med Anordningen af en almindelig Folketælling for Kongeriget Norge ved forestaaende Aarsskifte naadigst bestemt:

«At der ved Toldvæsenets Funktionærer iværksættes en Tælling af Søfarende ombord paa norske Fartøier, der ved Aarsskiftet er beliggende i eller paa Veien til norske Havne, samt tillige af Bemandingen paa de samtidig inden Rigets Grænser værende fremmede Fartøier.»

Under Henvisning til nævnte Cirkulære skal Centralbureauet herved meddele Følgende:

Efter de for Folketællingen fastsatte Regler bliver der at udfylde en Skibsliste (Schema 4) for hvert Fartøi, der 1ste Januar 1891 befinder sig indenfor Norges Grænser, saavelsom for hvert norsk Fartøi, som samtidig er udenfor Riget, samt en Personseddel (Schema 5) for hver enkelt ombordværende Person, hvad enten han hører til Besætningen eller ikke.

Af disse Schemaer tilstiller man Toldkammeret samtidig med nærværende Cirkulære det Antal Exemplarer, som man har anseet fornødent. Af Schemaerne er, som det vil sees, den største Del indlagt i Konvoluter, hver indeholdende 1 Skibsliste og 10 Personsedler, hvorhos særskilt følger endel Personsedler bestemte til Supplering for Fartøier med flere end 10 ombordværende Personer.

Man skal anmode Toldkammeret om at besørge et Exemplar af nævnte Konvoluter med fornødne Schemaer tilstillet:

1. ethvert saavel norsk som fremmed Fartøi, der, uden at være oplagt, den 31te December d. A. ligger i nogen af de til Toldkammerets Distrikt hørende Havne eller Udhavne, hvor Toldstation findes;
2. ethvert norsk Fartøi, der i den gjenstaaende Del af indeværende Aar udklareres til Udlandet, og som ikke antages at ville komme tilbage til Norge inden Aarets Udgang;
3. ethvert fra Toldstedet til indenrigsk Sted saa nær Aarsskiftet og med saadan Bestemmelse afgaaende Fartøi, at det maa forudsættes at være underveis Nytaarsnat;
4. ethvert fra Udlandet fra og med den 1ste Januar n. A. ankommende norsk Fartøi, der var underveis ved Aarsskiftet, og som ikke allerede deraf maatte være i Besiddelse, samt
5. ethvert til Toldstedet fra indenrigske Steder i Begyndelsen af 1891 ankommende norsk Fartøi, der ved Aarsskiftet var underveis, og for hvilket lignende Schemaer ikke tidligere have været afgivne.

Ved Udleveringen af Schemaer til de under 2 og 3 omhandlede Skibe bør vedkommende Skibsfører udtrykkelig anmodes om at besørge Schemaerne udfyldte snarest muligt efter Aarsskiftet, idet det navnlig, forsaavidt Passagerdampskibe angaar, er af Interesse, at dette sker, før de ombordværende Passagerer have forladt Skibet.

I Henseende til fremmede Fartøier bør Toldkammeret anmode vedkommende Konsuler om deres velvillige Mellemkomst i Sagens Anledning.

Toldkammeret anmodes om at paase, at Schemaerne blive afleverede i behørig udfyldt Stand for hvert af de oven omhandlede Fartøier, uanseet om disse have modtaget Schemaerne gjennem et norsk Toldkammer eller gjennem et af de forenede Rigers Konsulater.

Schemaerne forudsættes i Regelen at ville blive udfyldte af vedkommende Skibsførere; i manglende Fald anmodes Toldkammeret om at besørge dette. I Henseende til Udfyldningen bemærkes til Forebyggelse af mulig Tvivl, at, bortseet fra Skibets Besætning (hvorom se Schema 4), alene de Personer, der Natten til den 1ste Januar opholdt sig ombord, skulle medtages paa Schemaerne (idet de, der samme Nat havde Logis iland, ville blive medtagne i den der stedfindende almindelige Folketælling).

De indtil Midten af Marts indkomne Schemaer indsendes underet til Det statistiske Centralbureau med saadan Paategning: Vedkommer Folketællingen 1891.

De Schemaer, der maatte indkomme efter nævnte Tidspunkt, blive snarest muligt at eftersende.

De udfyldte Schemaer bedes ved Indsendelsen ledsagede af en Fortegnelse, hvori vedkommende Fartøiers Navn anføres, og hvori der skjelnes mellem Fartøier, der ved Aarsskiftet vare overliggende i Distriktet, og Fartøier, som først i det nye Aar ere ankomne til samme. Skibslisterne — Schema 4 — bør stemples og numereres af det Toldkammer, der modtager samme. Om samtlige Schemaer ikke indsendes underet, bør de dog gives fortløbende Numer.

Man vedlægger et Exemplar af det af Regjeringens Departement for det Indre under 15de d. M. til de forenede Rigers Konsuler udfærdigede Cirkulære angaaende Tælling af Søfarende ombord paa norske Fartøier i Udlandet.

Forsaavidt Iværksættelsen af Tællingen i enkelte Tilfælde maatte være forbunden med Omkostninger for Toldkammeret, ville disse blive erstattede efter derover indgiven Regning.

Kristiania den 26de November 1890.

A. N. Kiær.

N. R. Bull.

Til

Toldkammeret i.....

Bilag No. 17.
(1ste Side.)

Folketælling for Kongeriget Norge 1ste Januar 1891.

Schema 4. Skibsliste No......

Skibets Navn og Art.....

hjemmehørende i.....drægtig.....Registerton (Netto)

ført af..... Antal Personsedler.....

Fortegnelse over Sømænd og andre ombordværende Personer.

Antal.

Sømænd: Skibsføreren iberegnet.....

Andre Ombordværende: Mænd.....

Kvinder.....

Hvor var Skibet ved Aarsskiftet?.....

Hvis Skibet var beliggende i Havn, oplyses, om Skibsføreren eller nogen anden af Besætningen ved Aarsskiftet havde Logis iland? Ja, Nei [1]).

I bekræftende Fald medregnes Vedkommende alligevel i Antallet af Sømænd, men deres Navne anføres her nedenfor:

.....

.....

.....

[1]) De for hvert Tilfælde passende Ord understreges.

Se Schemaets sidste Side.

(2den Side.)

Til Observation.

De i denne Liste samt i indlagte Personsedler opstillede Spørgsmaal sigte til at tilveiebringe statistiske Oplysninger om Søfarende ombord paa norske Skibe (samt paa fremmede Skibe i norske Havne) i Lighed med de Opgaver, der samtidig indsamles i alle Rigets Byer og Bygder.

Schemaerne bedes udfyldte af Skibsføreren, hvorved iagttages, at der udfyldes en Personseddel (Schema 5) for hver enkelt ombordværende Person.

De udfyldte Schemaer afleveres til det **svenske og norske Konsulat** (Vicekonsulat) i den *udenlandske Havn* eller til **Toldkammeret** i den *norske Havn*, hvor Fartøiet er beliggende ved Aarsskiftet, eller hvortil det først ankommer i det nye Aar.

Fra udenrigske Havne, hvor intet svensk og norsk Konsulat eller Vicekonsulat findes, bedes Schemaerne i ufrankerede Breve direkte tilstillede **Det statistiske Centralbureau, Kristiania.**

Listen er udfyldt af.....

og den.....1891 afleveret til.....

i.....

(3die og 4de Side blank.)

Bilag No. 18.

Folketælling for Kongeriget Norge 1ste Januar 1891.

Schema 5. Personseddel No......

Skibets Navn og Art.....

Hvor var Skibet ved Aarsskiftet?.....

1. **Fuldt Navn**.....
2. **Kjøn** [1]): Mandkjøn, Kvindekjøn.....
3. **For Sømænd:** Stilling ombord:.....

For andre Ombordværende: Stilling og Erhverv (eget eller Forsørgers)

.....

4. **Ægteskabelig Stilling**[1]): Ugift, Gift, Enkemand, Enke, Separeret efter Bevilling, Lovlig fraskilt.

5. **Fødselsaar:** 18.....

6. **Fødested:** Herred, Sogn eller By.....

   For de i *Udlandet* fødte: (Landets eller Stedets Navn)

   .....

7. Hvilken Stats **Undersaat** (for dem,

   der *ikke ere norske Undersaatter)*.....

8. **Trossamfund** (for dem, der ikke tilhøre den norske Statskirke)

   .....

9. **Sædvanligt Bosted:**.....

[1]) De for hvert Tilfælde passende Ord understreges.

Bilag No. 19.

Opgave over Udgifterne ved Folketællingen i Byerne.

De enkelte Byer.	Erstatning til Magistrater for Kontorhjælp samt andre Udlæg.	Tællere.	Ialt.	De enkelte Byer.	Erstatning til Magistrater for Kontorhjælp samt andre Udlæg.	Tællere.	Ialt.
	1 Kr.	2 Kr.	3 Kr.		1 Kr.	2 Kr.	3 Kr.
				Transport	3 979.62	11 041.93	15 021.55
				Østerrisør	30.00	108.00	138.00
Fredrikshald	173.84	536.50	710.34	Tvedestrand	-	50.00	50.00
Sarpsborg	20.00	100.00	120.00	Arendal	53.20	28.00	81.20
Fredrikstad	70.90	670.00	740.90	Grimstad	50.00	200.50	250.50
Moss	150.00	90.00	240.00	Lillesand	20.00	87.50	107.50
Son	-	40.00	40.00	Kristiansand	306.76	432.00	738.76
Hølen	-	10.00	10.00	Mandal	157.80	-	157.80
Hvitsten	-	10.00	10.00	Farsund	53.20	70.00	123.20
Drøbak	14.60	132.60	147.20	Flekkefjord	60.00	-	60.00
Kristiania	1 035.07	6 291.50	7 326.57	Sogndal	-	40.00	40.00
Hamar	119.90	170.00	289.90	Egersund	-	160.00	160.00
Kongsvinger	-	64.00	64.00	Sandnes	32.00	62.00	94.00
Lillehammer	-	108.00	108.00	Stavanger	239.68	1 042.00	1 281.68
Gjøvik	-	42.00	42.00	Skudeneshavn	16.00	63.00	79.00
Hønefoss	53.00	-	53.00	Kopervik	10.00	-	10.00
Drammen	1 005.70	634.90	1 640.60	Haugesund	23.72	114.00	137.72
Holmsbu	-	30.00	30.00	Bergen	1 461.90	1 901.50	3 363.40
Kongsberg	80.00	304.00	384.00	Florø	-	24.00	24.00
Svelvik	29.10	69.00	98.10	Aalesund	124.60	257.67	382.27
Holmestrand	2.00	160.00	162.00	Molde	-	140.00	140.00
Horten	50.00	212.00	262.00	Kristiansund	160.00	512.00	672.00
Aasgaardstrand	14.00	17.50	31.50	Trondhjem	201.57	1 190.90	1 392.47
Tønsberg	379.16	-	379.16	Levanger	20.00	42.00	62.00
Sandefjord	82.17	264.00	346.17	Stenkjær	10.00	90.00	100.00
Larvik	100.00	454.43	554.43	Namsos	25.00	55.00	80.00
Kragerø	70 00	157.50	227.50	Mosjøen	40.00	45.00	85.00
Langesund	10.00	90.00	100.00	Bodø	108.08	200.00	308.08
Stathelle	-	24.00	24.00	Tromsø	216.80	292.00	508.80
Brevik	-	116.00	116.00	Hammerfest	12.00	-	12.00
Porsgrund	80.00	-	80.00	Vadsø	25.00	150.00	175.00
Skien	440.18	244.00	684.18	Vardø	20.00	110.00	130.00
	3 979.62	11 041.93	15 021.55	Ialt	7 456.93	18 509.00	25 965.93

Bilag No. 20.

Opgave over Udgifterne ved Folketællingen i Landdistrikterne.

Landdistrikter amtsvis.	Lensmændene.				Tællingsbest.s øvrige Medlemmers Skyds- og Diætgodtgjørelse samt Udlæg.			
	Arbeidsgodtgjørelse.	Skyds- og Diætgodtgjørelse.	Udlæg.	Tilsammen.	Sognepræster.	Ordførere.	Tællere.	Ialt.
	1	2	3	4	5	6	7	8
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
Smaalenene	1 255.50	205.46	2.00	1 462.96	25.60	56.12	5 450.21	6 994.89
Akershus	1 253.10	176.42	7.90	1 437.42	57.90	134.80	6 047.30	7 677.42
Hedemarken	1 014.20	279.01	2.15	1 295.36	37.12	68.64	8 117.47	9 518.59
Kristians	1 255.95	388.48	15.28	1 659.71	75.48	143.16	6 859.72	8 738.07
Buskerud	972.43	479.11	18.40	1 469.94	123.10	183.36	5 157.74	6 934.14
Jarlsberg og Larvik	1 111.00	118.00	7.98	1 236.98	70.94	69.60	5 685.29	7 062.81
Bratsberg	754.40	169.80	11.20	935.40	59.20	156.71	4 778.43	5 929.74
Nedenes	862.00	249.36	21.77	1 133.13	16.00	103.57	4 551.43	5 804.13
Lister og Mandal	691.20	173.30	5.00	869.50	99.68	139.08	3 594.71	4 702.97
Stavanger	793.45	268.04	8.70	1 070.19	127.32	179.01	4 900.80	6 277.32
Søndre Bergenhus	1 553.30	523.76	30.00	2 107.06	43.90	268.48	7 710.28	10 129.72
Nordre Bergenhus	954.05	360.51	5.50	1 320.06	80.91	202.44	5 150.76	6 754.17
Romsdal	1 394.80	784.66	37.23	2 216.69	98.87	464.29	5 668.80	8 448.65
Søndre Trondhjem	1 197.60	375.16	5.88	1 578.64	69.38	262.96	6 048.56	7 959.54
Nordre Trondhjem	835.07	375.44	7.15	1 217.66	107.03	243.93	5 069.81	6 638.43
Nordland	1 432.60	738.29	50.85	2 221.74	236.77	312.14	9 876.27	12 646.92
Tromsø	1 410.30	634.47	26.10	2 070.87	179.75	187.02	5 720.59	8 158.23
Finmarken	705.40	411.03	18.45	1 134.88	25.00	82.90	6 813.74	8 056.52
Tilsammen	19 446.35	6 710.30	281.54	26 438.19	1 533.95	3 258.21	107 201.91	138 432.26